

PHILIP J. FARMER

ŘEKA ZMRTVÝCHVSTÁNÍ

PRVNÍ KNIHA Z CYKLU
SVĚT REKY

Knihu z anglického originálu

Philip José Farmer: To Your Scattered Bodies Go

New York, G. P. Putnam's Sons, 1971

přeložila Linda Bartošková.

Obálku nakreslil a typograficky upravil Martin Zhouf.

Redakce: Ondřej Müller

Copyright © 1971 by Philip José Farmer

Translation © 1993 by Linda Bartošková

Cover Art © 1993 by Martin Zhouf

Copyright © 1993 by Winston Smith

Vydalo nakladatelství Winston Smith v Praze roku 1993

jako 8.svazek

v edici Science fiction.

Sazba: DTP PORS

Cena 54,-Kč

ISBN 80-85643-08-1

1. kapitola

Žena ho držela v náručí, jako by tím od něj mohla zahnat smrt.

Vykřikl: „Můj Bože, umírám!“

Dveře pokoje se tiše otevřely a on venku uviděl obrovitého černého jednohrbého velblouda, na jehož postroji pocinkávaly zvonky, rozhoupané horkým pouštním větrem. Potom se ve dveřích objevil ohromný černý obličej korunovaný mohutným černým turbanem. Dovnitř vešel černý eunuch, pohyboval se jako mrak, v ruce gigantickou tureckou šavli. Konečně tu byla Smrt, Ničitelka radostí a Rozlučitelka společenství.

Čerň. Nicota. Nevěděl ani, že mu srdce navždy vypovědělo. Nicota.

Pak se jeho oči otevřely. Srdce mu silně bušilo. Byl silný, velmi silný! Všechna ta bolest v nohou od pakostnice, muka v játrech, křeče v srdci, všechno zmizelo. Okolo bylo úplné ticho; slyšel jen vlastní krev šumící mu v hlavě. Byl sám v nezvučném světě.

Všude svítilo silné světlo. Viděl, i když nechápal, co vidí. Co bylo nad ním, vedle něj, pod ním? Kde byl?

Zkusil se posadit a pocítil neurčitý zmatek. Nebylo na co se posadit, protože visel v nicotě. Ten pohyb způsobil, že odplul o kousek vpřed a obrátil se, pomaloučku, jako by byl ponořený do lázně z řídkého sirupu. Na stopu od špiček prstů spatřil tyč ze zářivě červeného kovu. Vedla shora, z nekonečna, a pokračovala dolů, do nekonečna. Pokusil se jí zachytit, protože to byl nejbližší pevný předmět, ale cosi neviditelného mu v tom bránilo. Zdálo se, jako by ho nějaké siločáry odstrkovaly, odpuzovaly.

Pomalým saltem se obrátil. Neviditelná překážka ho opět zastavila, jakmile se konečky prstů dostal na šest palců od tyče. Vypjal tělo a posunul se o zlomek palce vpřed. Jeho tělo zároveň začalo rotovat podle podélné osy. Nadechl se hlasitým zachrčením. I když věděl, že tu není nic, čeho by se mohl zachytit, neubránil se, aby v panice nezamával rukama a nesnažil se něčeho přidržet.

Ted' byl obličejem ,dolů', nebo to bylo ,nahoru'? Ať už to byl jakýkoli směr, byl opačný, než jakým se díval, když se probudil. Ne že by na tom záleželo. ,Nad' ním i ,pod' ním byl stejný výhled. Vznášel se v prostoru, před pádem ho chránil neviditelný a nehmata-telný kokon. Šest stop ,pod' ním plulo tělo ženy s velmi bledou pletí. Byla nahá a úplně holá. Zdálo se, že spí. Oči zavřené, prsa se jí jem-ně zdvíhala a klesala. Nohy měla u sebe, paže u boků. Pomalu se otáčela jako kuře na rožni.

Stejná síla, která jím otáčela, otáčela taky jejím tělem. Poma-lu se od ní odvracel a uviděl naproti sobě další nahá a holá těla, mu-že, ženy a děti, tiše se otáčející ve vyrovnaných řadách. Nad ním rotovalo nahé a bezvlasé tělo černocho.

Sklopil hlavu, aby se podíval na své tělo. Bylo také nahé a holé. Kůži měl hladkou, břicho zbrázděné svalstvem, stehna obalená silnými mladými svaly. Žíly, které dříve vystupovaly jako modré krtčí cestičky, zmizely. Už neměl zesláblé a nemocné tělo devětaše-desátiletého muže, který teprve před chvilkou umíral. A stovka nebo kolik jeho jizev byla také pryč.

Zároveň si uvědomil, že ani mezi těly, která ho obklopují, nejsou žádní staří muži a ženy. Všichni vypadali, že je jim kolem pětadvaceti let, i když určit přesný věk bylo obtížné, protože vzhle-dem k jejich holým hlavám a podbřiškům vypadali starší, a zároveň mladší.

Chlubíval se, že neví, co je strach. Ted' mu hrůza vyrvala z hrdla divný skřek. Posedla ho a vymačkávala z něho nový život.

Zpočátku byl ohromený, že ještě žije. Potom mu jeho poloha v prostoru a vzhled prostředí, ve kterém se nacházel, ochromily smysly. Vnímal své okolí přes tlusté poloprůhledné okno. Po několi-ka vteřinách něco uvnitř něj cvaklo. Skoro to slyšel; jako by se ono okno najednou vysunulo.

Svět nabyl vzhledu, který mohl vnímat, i když ho nedokázal pochopit. Nad ním, po obou stranách a pod ním, kam až dohlédl, se vznášela těla. Byla uspořádána v kolmých a vodorovných řadách. Rady běžící shora dolů byly odděleny červenými tyčemi, tenčími než násada od koštěte, první byla dvanáct palců od nohou spáčů a druhá

dvanáct palců od jejich hlav. Každé tělo bylo vzdáleno asi šest stop od těla nahoře, dole a po obou stranách.

Tyče vycházely z propasti beze dna a vnikaly do propasti bez stropu. Šed', ve které tyče a těla nahoře i dole, vpravo i vlevo mizely, nebyla nebem ani zemí. V dálce nebylo nic, jenom matné nekonečno.

Po jedné straně se vznášel snědý muž s toskánskými rysy. Po druhé Indka a za ní statný, nordicky vyhlížející muž. Až do třetí otočky nedokázal přijít na to, co je na tom muži tak divného. Pravá paže, od lokte dolů, byla rudá. Vypadalo to, že mu chybí vnější vrstva kůže.

O chvilku později, o několik řad dál, spatřil tělo dospělého muže úplně bez kůže a bez svalů v obličejí. I další těla byla neúplná. V dálce nejasně zahlédl kostru a v ní chuchvalec vnitřností.

Dál se otáčel a rozhlížel, srdce mu v hrůze naráželo na žebra. Tehdy pochopil, že se nachází v jakési obrovské komoře a že kovové tyče vyzařují sílu, která nějakým způsobem nadnáší a otáčí milióny – možná miliardy – lidských bytostí.

Kde se to ocitl?

Určitě to nebyl Terst v rakousko-uherské monarchii roku 1890.

Nepodobalo se to žádnému nebi nebo peklu, o kterém kdy slyšel nebo četl, a to si myslel, že zná veškeré teorie o posmrtném životě.

Zemřel. A teď žil. Celý svůj život se vysmíval životu po smrti. Najednou nemohl zapřít, že se mýlil. Ale nebyl tady nikdo, kdo by mu řekl: „Říkal jsem ti to, ty jeden nevěřící Tomáši!“

Ze všech těch miliónů byl on sám jediný vzhůru.

Když se obrátil odhadovanou rychlostí jedné celé otočky za deset vteřin, uviděl něco, co ho přimělo strnout v úžasu. O pět řad dál zahlédl tělo, které na první pohled vypadalo jako lidské. Ale žádný příslušník rodu *Homo sapiens* nemá na ruku po třech prstech a palci a na nohou po čtyřech prstech. Nemá ani čenich a tenké černé kožovité pysky, jako psi. Nemá ani šourek se spoustou malých kuliček. Ani uši s tak podivnými záhyby.

Hrůza pominula. Srdce mu přestalo tlouct tak zběsile, i když se neuklidnilo docela. Mozek ožil. Musí se dostat z téhle situace, kdy

je stejně bezmocný jako prase na rožni. Musí se dostat k někomu, kdo by mu mohl vysvětlit, co tady dělá, jak se sem dostal a proč je tu.

Rozhodnout se znamenalo konat.

Přitáhl nohy, kopl a zjistil, že ta akce nebo spíš reakce ho posunula o půl palce vpřed. Znovu kopl a pohnul se proti odporu. Ale když ustal, pomalu klouzal zpět na své původní místo. A nohy a paže se mu pod jemným tlakem srovnávaly do původní strnulé polohy.

Zuřivě začal kopat nohama a pohybovat rukama, jako by plaval prsa, a dařilo se mu probíjovat se k tyči. Čím blíž se k ní dostával, tím silnější bylo silové pole. Nevzdával se. Kdyby to udělal, ocitl by se zpátky tam, kde byl, a už by neměl dost síly, aby začal znovu bojovat. Neměl v povaze vzdávat se, dokud nevynaložil veškerou sílu.

Chřívě dýchal, tělo pokryté potem, paže a nohy se pohybovaly jakoby v hustém rosolu a jeho pohyb byl skoro nepostřehnutelný. Potom se špičkami prstů levé ruky dotkl tyče. Na omak byla teplá a tvrdá.

Najednou věděl, kde je ‚dole‘. Padal.

Tím dotykem zlomil kletbu. Pavučiny vzduchu kolem něj nezvučně praskly a on se propadal.

Byl dost blízko u tyče, aby se jí jednou rukou mohl chytit. Tím, že tak náhle pád zadržel, bolestivě vrazil bokem do tyče. Kůže na ruce ho pálila, jak klouzal po tyči dolů, sevřel proto tyč i druhou rukou a pak se zastavil.

Před ním, na druhé straně tyče, začala těla padat. Klesala rychlostí padajícího těla na Zemi a každé si udržovalo svou strnulou pozici a původní vzdálenost mezi sebou a ostatními. Dokonce se pořád dál otáčela. Vtom se do jeho nahých zpocených zad začaly opírat poryvy vzduchu, otáčely jím kolem tyče. Za ním, v kolmé řadě těl, kterou před chvílí také obýval, spáči také padali. Jeden za druhým, jako by metodicky proplouvali padacími dveřmi, přitom se pomalu otáčeli a mýhali se kolem něj. Jejich hlavy ho mýjely o několik palců. Měl štěstí, že ho někdo nesrazil z tyče a neposlal do propasti s ostatními.

Propadali se jako velkolepé procesí. Po obou stranách tyče svištělo tělo za tělem, zatímco ostatní řady, milióny miliónů, dál spaly.

Chvíli civěl. Pak začal těla počítat; vždycky byl vášnivý počtář. Ale když dospěl k číslu 3001, přestal. Zahleděl se na vodopád masa. Jak vysoko, jak nezměřitelně vysoko byli uloženi? A jak hluboko spadnou? Nerozumně je srazil, když dotykem přerušil tok síly, vyzařující z tyče.

Nemohl po tyči šplhat nahoru, ale mohl lézt dolů. Začal se spouštět a pak se podíval nahoru a zapomněl na těla, která se kolem něho řítily. Odkudsi shora se blížilo hučení přehlušující sykot padajících těl.

Mezi padající řadou a sousedním neporušeným sloupcem, klesalo úzké plavidlo z nějaké jasně zelené hmoty ve tvaru kánoe. Ta vzdušná kánoe nemá žádný viditelný pohon, pomyslel si a měřítkem jeho strachu bylo, že si ani neuvědomil, jak je to nesmyslné. Žádný viditelný pohon. Jako kouzelná loď z *Tisíce a jedné noci*.

Přes okraj plavidla vykoukla tvář. Loď se zastavila a hučení ustalo. Další obličej vedle prvního. Oba byly lemovány dlouhými, tmavými a rovnými vlasy. Najednou tváře zmizely, hučení se znovu ozvalo a kánoe klesala k němu. Když byla asi pět stop nad ním, zastavila se. Na zelené přídí byl jediný malý znak: bílá spirála, která se rozšiřovala směrem vpravo. Jeden z obyvatel lodi promluvil jazykem s mnoha samohláskami a zřetelnými a často se opakujícími rázy. Znělo to jako polynéština.

Najednou se kolem něj znovu vytvořil neviditelný kokon. Padající těla začala zpomalovat rychlost sestupu a pak, se zastavila. Muž u tyče pocítil, jak ho ta známá síla opět zajala a zvedá ho. I když se zoufale tiskl k tyči, nohy se mu zdvíhaly nahoru a pak od tyče pryč a tělo se taky podvolilo. Brzo se díval dolů. Ruce se mu odtrhly; měl pocit, jako by tím bylo přetrženo také spojení se životem, zdravým rozumem a se světem. Začal klouzat vzhůru a otáčet se. Proplul kolem vzdušné kánoe a vystoupil nad ni. Dva muži v kánoi byli nazí, tmavé pleti jako jemenští Arabové a hezcí. Rysy měli nordické, připomínali některé Island'any, které znával.

Jeden z nich zvedl ruku, v níž držel jakýsi kovový předmět velikosti tužky. Mířil jím, jako by z něj chtěl vystřelit.

Muž plující ve vzduchu zařval vztekem, nenávistí a zklamáním a zavesloval rukama, aby doplaval ke stroji.

„Zabiju!“ křičel. „Zabiju! Zabiju!“

Znovu přišlo zapomnění.

2. kapitola

Bůh stál nad ním a on ležel v trávě u vody mezi naříkajícími vrbami. Ležel s očima dokořán a byl slabý jako právě narozené dítě. Bůh ho dloubal do žeber koncem kovové hůlky. Byl to vysoký muž středního věku. Měl dlouhý černý rozdvojený plnovous a na sobě nejlepší nedělní šaty anglického gentlemana z třiapadesátého roku vlády královny Viktorie.

„Opozdil ses,“ řekl Bůh. „Už dávno jsi měl splatit dluh.“

„Jaký dluh?“ zeptal se Richard Francis Burton. Přejel si prsty po žebrech, aby se ujistil, že jsou všechna stále na místě.

„Dlužíte za maso,“ odpověděl Bůh a znovu ho dloubl holí. „Nemluvě o duchu. Dlužíte za maso a za ducha, což je jedno a totéž.“

Burton se pokoušel vstát. Nikdo, dokonce ani Bůh, nebude šrůchat Richarda Burtona do žeber, aniž by vyvázl lacino.

Bůh si nevšímal jeho marného úsilí, vytáhl z kapsičky u vesty velké zlaté hodinky, odklopil těžké zdobené víčko, podíval se do dlaně a pravil: „Dávno po lhůtě.“

Natáhl druhou ruku dlaní vzhůru.

„Zaplaťte, pane. Jinak budu nucen věc zabavit.“

„Co zabavit?“

Padla tma. Bůh se začal v té tmě rozplývat. Tehdy Burton uviděl, že je podobný jemu samému. Měl stejně černé rovné vlasy, stejnou arabskou tvář se stejnýma pichlavýma očima, vysokými lícními kostmi, silnými rty a výraznou bradou s hlubokým zářezem. Na Jeho lících byly tytéž dlouhé hluboké jizvy, svědkové somálského kopí, které mu proťalo čelisti v bitvě u Berberu. Ruce a chodidla byly malé, na rozdíl od rozložitých ramen a široké hrudi. A měl mohutný silný knír, a dlouhý rozdvojený plnovous, který inspiroval beduíny, aby mu říkali Burton – „Otec knířů“.

„Vypadáš jako Ďábel,“ řekl Burton, ale Bůh už se proměnil v pouhý stín v temnotě.

3. kapitola

Burton ještě spal, ale byl již tak blízko u hladiny vědomí, že si uvědomoval, že se mu zdají sny. Noc nahradilo světlo.

Pak otevřel oči. Netušil, kde je.

Nad ním bylo modré nebe. Jeho nahé tělo ovíval jemný vánek. Holá hlava, záda, nohy a dlaně spočívaly na trávě. Otočil hlavu vpravo a spatřil pláň zarostlou velmi krátkou, velmi zelenou a velmi hustou trávou. Pláň asi míli stoupala mírně vzhůru. Za ní byl věnec kopců, které se zvedaly pozvolna a postupně byly stále příkřejší, vyšší a rozeklanější, jak šplhaly směrem k horám. Zdálo se, že kopce se táhnou asi dvě a půl míle odtud. A byly porostlé stromy, některé zářily šarlatem, azurovou modří, jasnou zelení, ohnivou žlutí a temnou růžovou. Hory za kopci vyrůstaly náhle, prudce a neuvěřitelně vysoko. Byly černé a modrozelené, vypadaly jako skelná vyvřelá skála s rozsáhlými skvrnami lišejníku, pokrývajícím aspoň čtvrtinu jejího povrchu.

Mezi Burtonem a kopci leželo množství lidských těl. To nejbližší, jenom několik stop vzdálené, patřilo té bílé ženě, která rotovale pod ním v kolmé řadě.

Chtěl vstát, ale byl otupělý a malátný. V té chvíli dokázal jenom otočit hlavu vlevo, a i to vyžadovali značné úsilí. Na pláni, která se pozvolna svažovala k řece, spočívala další nahá těla. Řeka byla asi míli široká a na druhém břehu se rozkládala další pláň také asi míli široká a zvedající se k úpatím kopců porostlých stromy, za nimi se tyčily strmé, černé a modrozelené hory. To je východ, pomyslel si strnule Nad vrcholek hory právě vystoupilo slunce.

Na břehu řeky stála podivná stavba. Byl to šedivý kus žuly s červenými skvrnami ve tvaru houby. Široká noha nemohla být vyšší než pět stop a klobouk houby měl průměr asi padesát stop.

Podařilo se mu zvednout se tak, že se mohl podepřít loktem.

Po obou březích zahlédl další žulové houby.

Všude na pláni bylo vidět nahé bezvlasé lidské bytosti, rozložené asi šest stop od sebe. Většina stále ležela na zádech a hleděla do nebe. Jiní se začínal vrtět, rozhlížet se nebo si dokonce sedali.

Také se posadil a oběma rukama si ohmatal hlavu a obličej. Byly velmi hladké.

Jeho tělo nebylo svráštělé, zvrásněné, krabaté a povadlé tělo devětašedesátiletého starce, který ležel na jeho smrtelném loži. Bylo to tělo s hladkou kůží a silnými svaly, jaké měl v pětadvaceti letech. Stejně tělo, které měl, když se vznášel mezi tyčemi ve snu.

Ve snu? Připadal mu příliš živý, než aby byl snem. *Nebyl to sen.*

Kolem zápěstí měl tenkou pásku z průhledného materiálu. Byla připojená k šest palců dlouhému proužku ze stejného materiálu. Druhý konec byl omotaný kolem kovového oka, držadla našedlého kovového válce uzavřeného víčkem.

Jeho mozek byl stále malátný, proto pomalu a nesoustředěně válec zvedl. Vážil necelou libru, takže nemohl být ze železa, i kdyby byl dutý. V průměru měl stopu a půl a vysoký byl přes dvě a půl stopy.

Všichni měli k zápěstí připevněný podobný předmět.

Nejistě se zvedl na nohy, a jak jeho smysly opouštěla otupělost, srdce začalo nabírat na rychlosti.

Ostatní také vstávali. Mnozí měli tváře ztuhlé nebo ochablé ochromujícím údivem. Někteří vypadali vystrašeně. Jejich vytřeštěné oči těkaly a jejich hrud' se rychle zdvíhala a klesala; jejich dech syčel. Jiní se třásli, jako by je ofukoval ledový vítr, i když vzduch byl příjemně teplý.

Divné, skutečně cizí a děsivé bylo to skoro dokonalé ticho. Nikdo neřekl ani slovo; bylo slyšet jenom sykání dechu těl poblíž, tiché plesknutí, když se nějaký muž plácl po noze; jiná žena potichu vypískla.

Ústa měli otevřená dokořán, jako by zrovna chtěli něco říct.

Začali se pohybovat, hleděli jeden druhému do obličeje, někdy se natáhli, aby se lehce dotkli jiného. Šoupali bosýma nohama, otáčeli se sem a zase tam, civěli na kopce, na stromy pokryté ohromnými živě zbarvenými květy, na lišejníky a tyčící se hory, na třpytivou a zelenou řeku, hřibovité kameny, pásy a šedé kovové nádoby.

Někteří si ohmatávali holé lebky a tváře.

Každý byl uzavřen do bezmyšlenkovitého pohybu a do ticha.

Najednou začala jakási žena sténat. Klesla na kolena, zvrátila hlavu, ramena stáhla dozadu a vyla. Ve stejné chvíli zavyl kdesi daleko na břehu ještě někdo.

Jako by ty dva výkřiky byly signálem. Nebo jako by byly dvojíým klíčem k lidskému hlasu a odemkly jej.

Muži, ženy a děti začali naříkat nebo vzlykat, drásat si tváře nehty, bít se do prsou nebo padat na kolena a zdvíhat ruce v modlitbě, vrhali se k zemi a pokoušeli se zavrtat tváře do trávy, jako by se po způsobu pštrosů snažili schovat před pohledy ostatních, jiní se převraceli sem a tam, štěkali jako psi či vyli jako vlci.

Burtona pohltila všechna ta hrůza a hysterie. Toužil padnout na kolena a modlit se za osvobození od rozsudku. Chtěl milost. Nechtěl vidět, jak se nad horami objevuje oslepující tvář Boha, tvář jasnější než slunce. Nebyl tak statečný a tak bez viny, jak si myslel. Rozsudek by byl určitě strašlivý, tak naprosto *konečný*, že nesnesl ani pomýšlení na něj.

Kdysi se mu zdál sen o tom, jak po smrti stojí před Bohem. Burton byl malý a nahý, stál uprostřed rozlehlé pláně, podobné téhle, ale byl tam úplně sám. Bůh, veliký jako hora, kráčet k němu. A on, Burton, se nehnul z místa a vzdoroval Mu.

Tady nebyl žádný Bůh a stejně utekl. Běžel přes pláň, odstrkoval muže a ženy, některé oběhl, jiné přeskakoval, když je povalil na zem. Utíkal a vyl: „Ne! Ne! Ne!“ Mával rukama, aby zahnal neviditelnou hrůzu. Válec přivázaný k zápěstí se točil kolem dokola.

Když už sotva lapal po dechu, nemohl dál křičet, ruce a nohy mu ztěžkly, plíce pálily a srdce bušilo, vrhl se na zem pod první stromy.

Po chvílce se posadil a podíval se na pláň. Hlučení davu se proměnilo z křiku a nářku v ohromné štěbetání. Všichni na někoho mluvili, i když se nezdálo, že by někdo poslouchal. Burton nezaslechl jediné zřetelné slovo. Někteří muži a ženy se objímali a líbali, jako by se v předchozích životech znali a teď se navzájem svírali, aby se ujistili o své totožnosti a skutečnosti.

V tom velkém zástupu byla také spousta dětí. Žádné však nebylo mladší pěti let. Podobně jako starší lidé i ony měly hlavy holé.

Půlka jich plakala a nehýbala se z místa. Jiné taky brečely, ale pobíhaly sem a tam a dívaly se do tváří nad sebou; bylo jasné, že hledají rodiče.

Začalo se mu dýchat volněji. Vstal a otočil se. Strom, pod kterým stál, byla borovice smolná (někdy nesprávně nazývaná borovice severská), asi dvě stě stop vysoká. Vedle ní rostl strom, jaký nikdy neviděl. Pochyboval, že se na Zemi vyskytoval. (Byl si jist, že není na Zemi, i když v té chvíli pro to neměl žádné zvláštní důvody.) Strom měl silný, zkroucený a začernalý kmen a spoustu silných větví s trojúhelníkovitými, šest stop dlouhými zelenými listy se šarlatovým žilkováním. Kmen byl asi tři sta stop vysoký. Zahlédl taky stromy, které vypadaly jako bílé a černé duby, jedle, tisy a borovice.

Tu a tam rostly shluky vysokých rostlin podobných bambusu a všude, kde nebyly stromy nebo bambus, bujela tři stopy vysoká tráva. Nebyla vidět žádná zvířata. Žádný hmyz a žádní ptáci.

Rozhlédl se, aby si našel klacek nebo palici. Neměl nejmenší ponětí o tom, co mělo lidstvo na programu, jestliže bylo ponecháno bez dozoru a bez vedení, ty se jistě vrátí ke svému normálnímu uspořádání. Jakmile bude šok pryč, lidé se začnou starat sami sebe, a to znamenalo, že někteří budou ostatní tyranizovat.

Nenašel nic, co by mohlo posloužit jako zbraň. Pak napadlo, že by se jako zbraň dal použít ten kovový válec. Praštil jím do stromu. I když vážil málo, byl velmi tvrdý.

Nadzvedl víčko, které bylo na jednom konci zašroubované. Ve válci nebylo nic, jenom šest kovových kruhovitých výstupků, tři na každé straně a takových rozměrů, že se do každého vešel hluboký šálek nebo talíř či obdélníková nádoba z šedého kovu. Všechny nádoby byly prázdné. Vrátil víčko na místo. Nepochybně včas zjistí, k čemu válec je. Ať už se stalo cokoliv, z mrtvých nevstala žádná křehká těla z mlhavé ektoplazmy. Byl samá kost, krev a maso.

I když měl stále trochu pocit neskutečna, jako by odtržen od věcí tohoto světa, probíral se ze šoku. Měl žízeň. Mohl by sejít dolů a napít se z řeky a doufat, že voda není otrávená. Při tom pomýšlení se hořce ušklíbl a přejel si ukazovákem horní ret. Měl v prstu pocit zklamání. To je zvláštní reakce, pomyslel a pak si uvědomil, že jeho mohutný knír je pryč. Ach ano, doufal, že voda v řece nebude otrá-

vená. To je divná myšlenka! Proč by měli mrtvé přivádět k životu jenom proto, aby je znovu zabili? Přesto zůstal dlouho stát pod stromem. Strašně se mu nechtělo prodírat se tím o překot mluvícím, hystericky vzlykajícím davem, aby došel k řece. Tady, stranou od zástupu, necítil takovou hrůzu, paniku a šok, které se po ostatních rozlévaly jako moře. Jestli se pustí zpátky, znovu ho lapí jejich pocity.

V té chvíli spatřil postavu, která se oddělila od nahého davu a zamířila k němu. Viděl, že to není člověk.

Tehdy získal Burton jistotu, že tenhle Den Zmrtvýchvstání není takový, jak ho kterékoli náboženství předpovídalo. Burton nevěřil v Boha, jak ho vykreslovali křesťané, muslimové, hindové, ani žádná jiná víra. Vlastně ani nevěděl, jestli vůbec v nějakého Stvořitele věří. Věřil v Richarda Francise Burtona a v několik přátel. Byl přesvědčený, že až umře, svět přestane existovat.

4. kapitola

Když vstal v údolí řeky z mrtvých, neměl sílu bránit se pochybnostem, které má každý člověk podrobený od raného věku náboženské výchově a v dospělosti žijící ve společnosti, která káže své přesvědčení při každé příležitosti.

Ted', když viděl, jak se cizinec blíží, si byl jist, že pro tuhle událost existuje nějaké jiné vysvětlení než nadpřirozené. Pro to, že se ocitl zde, byl určitě fyzikální, vědecký důvod; nemusel se uchylovat k židovsko-křesťansko-muslimským mýtům, aby našel příčinu.

To stvoření – nepochybně to byl muž – bylo dvounohé, asi šest stop a osm palců vysoké. Tělo s růžovou pletí bylo velmi štíhlé; tvor měl na každé ruce tři prsty a palec na nohou po čtyřech velmi dlouhých a štíhlých prstech. Pod bradavkami na hrudi bylo vidět dvě tmavě červené skvrny. Obličej byl napůl lidský. Husté černé obočí se táhlo k vystouplým lícním kostem a odtud už nahnědlé spadalo dolů. Nozdry byly po stranách lemované tenkou blankou. Mohutná chrupavčitá vycpávka na špičce nosu byla rozdělena hlubokou rýhou. Rty byly tenké, kožovité a černé. Boltce uší neměly lalůček a jejich záhyby nebyly lidské. Šourek vypadal, jako by obsahoval spoustu malých varlat.

Už dřív, na tom přízračném místě, viděl toho tvora vznášet se v pozoru několik řad od sebe.

Stvoření se zastavilo pár kroků před ním, usmálo se a odhalilo docela lidské zuby. Řeklo: „Doufám, že mluvíte anglicky. Pokud ne, umím ještě celkem plynne rusky, pak mandarínskou čínštinu nebo hindustánštinu.“

Burtonem to lehce otrásl, jako by na něj promluvil pes nebo opice.

„Mluvíte středozápadní americkou angličtinou,“ odpověděl. „Taky docela dobře. I když příliš pečlivě.“

„Děkuji vám,“ řeklo stvoření. „Sledoval jsem vás, protože se zdálo, že jste jediná osoba, která má dost rozumu, aby odešla z toho zmatku. Snad máte nějaké vysvětlení pro tohle... jak tomu říkáte? ...vzkříšení?“

„Ne lepší než vy,“ pronesl Burton. „Ve skutečnosti nemám ani vysvětlení pro vaši existenci, ať už před nebo po vzkříšení.“

Husté obočí cizince sebou škublo, to gesto měl Burton pochopit jako náznak překvapení nebo úžasu.

„Ne? To je zvláštní. Přisahal bych, že by se mezi šesti miliardami obyvatel Země nenašel jediný, kdo by o mně neslyšel nebo mě neviděl v televizi.“

„V televizi?“

Obočí podivného tvora znovu zacukalo.

„Vy nevíte, co je...“ Hlas se cizinci vytratil, pak se znovu usmál.

„Samozřejmě, to je ode mně hloupé! Určitě jste zemřel dřív, než jsem přišel na Zemi!“

„To bylo kdy?“

Cizinec obočí povytáhl (ekvivalent lidského zamračení, jak Burton zjistil) a pak pomalu řekl: „Počkejte. Myslím, že to bylo, podle vašeho počítání času, v roce 2002 po Kristu. Kdy jste zemřel?“

„Určitě v roce 1890,“ odpověděl Burton. To stvoření v něm znovu vyvolalo pocit, že tohle všechno není skutečné. Jazykem si prohlídal ústa; stolička, kterou ztratil, když mu tvářemi projelo somálské kopí, byla nyní na místě. Byl ale pořád obřezaný a muži na břehu řeky – z nichž většina křičela v rakouské němčině, italštině nebo terstské slovinštině – byli taky obřezaní. V jeho době byla přece většina mužů v té oblasti obřezaná.

„Aspoň,“ dodal Burton, „si nepamatuju nic po dvacátém říjnu 1890.“

„*Aab!*“ řekl tvor. „Takže, já jsem opustil svou rodnou planetu přibližně dvě stě let před vaší smrtí. Moje planeta? Byl to satelit hvězdy, kterou vy pozemšťané nazýváte Tau Ceti. Nechali jsme si přerušit život, a když se pak naše loď přiblížila k vašemu Slunci, automaticky jsme byli rozmrazeni a... ale vy nevíte, o čem mluvím?“

„Ne tak úplně. Všechno se děje až příliš rychle. Podrobnosti si rád poslechnu později. Jak se jmenuješ?“

„Monat Grrautut. A ty?“

„Richard Francis Burton, k tvým službám.“

Lehce se uklonil a usmál se. Přes podivnost toho stvoření a některé odpudivé tělesné zvláštnosti Burton zjistil, že se mu začíná líbit.

„Bývalý kapitán sir Richard Francis Burton,“ dodal. „Naposledy konzul Její Výsosti v rakousko-uherském přístavu Terst.“

„Alžběty?“

„Žil jsem v devatenáctém století, ne v šestnáctém.“

„Královna Alžběta vládla ve Velké Británii ve dvacátém století,“ řekl Monat.

Otočil se ke břehu řeky.

„Proč se tak bojí? Všechny lidské bytosti, se kterými jsem se setkal, si buď byly jisté, že nebude žádný posmrtný život nebo že jim bude po smrti věnována obzvláštní péče.“

Burton se ušklíbl a řekl: „Ti, kdo odmítali posmrtný život, jsou přesvědčeni, že jsou v Pekle, protože je popírali. A řekl bych, že ti, kdo věděli, že půjdou do Nebe, jsou teď v šoku, když zjistili, že jsou nazí, to si umím představit. Víš, většina obrázků o posmrtném životě ukazuje ty v Pekle nahé a ty v Nebi oblečené. Takže když jsi vstal z mrtvých s holým zadkem, jsi určitě v Pekle.“

„Vypadáš pobaveně,“ poznamenal Monat.

„Před pár minutami jsem se nijak nebavil,“ řekl Burton. „A jsem otřesený. Hodně otřesený. Ale když tě tady vidím, tak si myslím, že věci se nemají tak, jak si lidé mysleli. To se stává zřídka. A nezdá se, že by Bůh spěchal, pokud se vůbec chce zjevit. Myslím, že je tady nějaké vysvětlení, ale nebude se shodovat s žádnými dohady, které znám ze Země.“

„Pochybuji, že jsme na Zemi,“ řekl Monat. Ukázal vzhůru dlouhými štíhlými prsty, které měly místo nehtů silné vrstvy chrupavky.

„Když se tam zadíváš se zacloněnýma očima, uvidíš poblíž slunce další nebeské těleso. Ale není to Měsíc.“

Burton si zastínil rukama oči, kovový válec přes rameno, a zadíval se na naznačený bod. Zahlédl slabě zářící těleso, zdálo se, že velikostí nepřesahuje osminu Měsíce v úplňku. Když ruce spustil, otázal se: „Hvězda?“

Monat odpověděl: „Asi ano. Myslím, že jsem viděl po nebi několik dalších maličkých těles, ale nejsem si jist. Uvidíme, až přijde noc.“

„Kde si myslíš, že jsme?“

„To nemůžu vědět.“ Monat ukázal na slunce.

„Stoupá, takže bude také klesat, a pak by měla jít noc. Myslím, že nejlepší bude připravit se na ni. A na jiné věci. Je teplo a otepluje se, ale noc může být chladná a mohlo by pršet. Měli bychom si postavit nějaký přístřešek. A taky bychom měli myslet na to, najít potravu. I když si myslím, že tohle zařízení,“ ukázal na válec, „nás nakrmí.“

Burton se podívil: „Proč si to myslíš?“

„Díval jsem se dovnitř. Jsou tam talíře a šálky, teď i všechny prázdné, ale určitě budou někdy plné.“ Burtona už pocit neskutečna opouštěl. Ten tvor – z Tau Ceti! — mluvil tak prakticky, tak rozumně, že se stal kotvou, ke které Burton mohl připoutat své smysly, než ho zase opustí. A stvoření přes odpudivou nezvyklost vyzařovalo přátelství a otevřenost, které Burtona hřály. A co víc, jakýkoli tvor, který přišel z civilizace, která dokázala překonat mnoho miliard mil mezihvězdného prostoru, musí mít velmi cenné znalosti a schopnosti.

Od zástupu se začali oddělovat další postavy. K Burtonovi kráčela skupina asi deseti mužů a žen. Někteří hovořili, ale ostatní mlčeli a vytřeštěně se rozhlíželi. Nezdálo se, že by měli nějaký určitý cíl; prostě se nechali unášet jako mrak hnaný větrem. Když došli k Burtonovi a Monatovi, zastavili se.

Burtonovu pozornost zvláště přitahoval muž, který se ploužil za skupinou. Monat zjevně nebyl člověk, ale tenhle chlapík byl poločlověk nebo předchůdce člověka. Vzprímený měřil asi pět stop. Pohyboval se příkrčeně a měl mohutné svaly. Hlavu na sehnutém a velmi silném krku měl vystrčenou dopředu. Čelo bylo nízké, ubíhající vzad. Lebka dlouhá a úzká. Nadměrně vyvinuté nadočnicové oblouky stínily tmavě hnědé oči. Nos byl rozplácly kus masa s klenuťtými nozdrami a tenké rty vyčnívaly na vybíhajících čelistních kostech. Kdysi byl možná pokrytý srstí stejně jako opice, ale teď, stejně jako všichni ostatní, byl zbavený chlupů.

Mohutné ruce budily dojem, že by dokázaly vymáčknout vodu z kamene.

Pořád se ohlížel, jako by se bál, že ho někdo sleduje. Lidé se od něj odtahovali, když se k nim přiblížil.

Ale pak k němu přišel jiný muž a řekl mu cosi anglicky. Bylo zřejmé, že muž nečekal, že mu bude porozuměno, ale snažil se být přátelský. Jenomže jeho hlas zněl skoro drsně. Nově příchozí byl svalnatý mladík asi šest stop vysoký. Měl tvář, která vypadala hezky, když se k Burtonovi otočil, ale z profilu byla komicky hrbolatá. Oči měl zelené.

Poločlověk trochu nadskočil, když byl osloven. Pozoroval usmívajícího se mládence zpod nadočnicových oblouků. Pak se usmál, ukázal široké silné zuby a promluvil jazykem, který Burton nepoznal, ukázal na sebe a řekl cosi, co znělo jako *Kazzintuitruaabemss*. Později Burton zjistil, že to bylo jeho jméno a znamenalo Muž-Který-Zabil-Dlouhý-Bílý-Zub.

Mezi ostatními bylo pět mužů a čtyři ženy. Dva muži se znali z pozemského života a jeden byl ženatý s jednou z žen. Všichni to byli Italové nebo Slovinci, kteří zemřeli v Terstu, zřejmě kolem roku 1890, i když Burton nikoho z nich neznal.

„Ty tam,“ oslovil Burton muže, který promluvil anglicky. „Vystup dopředu. Jak se jmenuješ?“

Muž se k němu váhavě přiblížil. Zeptal se: „Ty jsi Angličan, že?“

Mluvil s přízvukem amerického Středozápadu.

Burton natáhl ruku a řekl: „Jo. Já jsem Burton.“

Chlapík napřáhl ruku a opakoval: „Burton?“ Naklonil se dopředu a zadíval se Burtonovi do obličeje. „To těžko... to by přece nemohlo...“

Narovnal se. „Jmenuji se Peter Frigate. F-R-I-G-A-T-E.“

Rozhlédl se a pak pokračoval ještě napjatějším hlasem: „Těžko se mluví souvisle. Všichni jsou v takovém šoku. Mám pocit, jako bych se měl rozletět na kusy. Ale... jsme tady... znovu naživu... znovu mladí ...žádná střelba... aspoň zatím ne. Narozen 1918, zemřel 2008... kvůli tomu, co udělal tehle mimozemšťan... mohli jsme ho zadržet... jenom se bránit, chápeš.“

Frigatův hlas přešel v šepot. Nervózně se na Monata usmál.

Burton se zeptal: „Ty znáš toho... Monata Grratuta?“

„Ne tak docela,“ řekl Frigate. „Samozřejmě jsem ho často viděl v televizi a hodně jsem o něm slyšel a četl.“

Natáhl ruku, jako by čekal, že bude odmítnut. Monata se usmál a oba si potřásli rukama.

Frigate řekl: „Myslím, že by nebylo špatné, kdybychom se dali dohromady. Možná budeme potřebovat ochranu.“

„Proč?“ zeptal se Burton, i když to dobře věděl.

„Víš přece, jak prožluklá je většina lidí,“ řekl Frigate. „Až si lidi zvyknou na to, že vstali z mrtvých, budou bojovat o ženy a potravu a o cokoli, čeho se jim zachce. A myslím, že bychom se měli spřátelit s tímhle Neandrtálcem nebo kdo to je. V každém případě bude v boji dobrý.“

Kazz, jak mu později začali říkat, vypadal, že je dojemně dychtivý, aby ho přijali. Zároveň byl podezřívavý ke každému, kdo se k němu příliš přiblížil.

V té chvíli kolem prošla žena a pořád dokola si německy mumlala: „Můj Bože! Čím jsem Tě urazila?“

Nějaký muž, pěsti zaťaté a pozvednuté do výše ramen, křičel v jidiš: „Můj vous! Můj vous!“

Další muž ukazoval na svůj genitál a říkal slovinsky: „Udělali ze mě Žida! Žida! Myslíte, že...? Ne, to není možné!“

Burton se divoce zašklebil a řekl: „Nenapadlo ho, že Oni z něho možná udělali mohamedána nebo australského domorodce nebo starověkého Egyptana, protože ti všichni se nechávali obřezat.“

„Co říkal?“ zeptal se Frigate. Burton překládal; Frigate se zachechtal.

Kolem spěšně prošla žena; až dojemně se pokoušela zakrýt si rukama prsa a klín. Mumlala: „Co si pomyslí, co si pomyslí?“ A zmizela mezi stromy.

Minul je muž a další žena; mluvili hlasitě italsky, jako by stáli hodný kus od sebe.

„Nemůžeme být v Nebi... Já vím, ach můj Bože, já vím! Tamhle byl Giuseppe Zomzini a ty víš, jaký to byl špatný člověk... měl by se smažit v pekelném kotli! Já vím, já vím... kradl z poklad-

ny, chodil do bordelů, upil se k smrti... ale... je tady! Já vím, já vím...”

Pak přeběhla další žena a německy naříkala: „Ta-! Tati! Kde jsi? To jsem já, tvůj miláček Hilda!“

Nějaký muž se na ně zamračil a maďarsky několikrát zopakoval: „Jsem stejně dobrý jako každý jiný, lepší než mnozí. K čertu s nimi.“

Jiná žena říkala: „Promarnila jsem celý život, celý život. Dělal jsem pro ně všechno, a teď...”

Jakýsi muž houpající válcem před sebou, jako by to byla kadidelnice, vykřikoval: „Následujte mne k horám! Následujte mne! Já znám pravdu, dobří lidé! následujte mne! V náručí Boha budeme bezpečni! Nevěřte klamu, který vás obklopuje; následujte mne! Já Vám otevřu oči!“

Ostatní brebentili nebo mlčeli, rty pevně sevřené, jako by se báli dát průchod tomu, co cítili v nitru.

„Nějakou dobu bude trvat, než se uklidní,“ konstatoval Burton. Cítil, že i jemu bude trvat dlouho, než mu tento svět bude připadat pozemský.

„Ti asi nikdy nepoznají pravdu,“ řekl Frigate.

„Jak to myslíš?“

„Neznali Pravdu – s velkým P – na Zemi, takže proč by ji měli poznat tady? Proč si myslíš, že se nám dostane odhalení?“

Burton pokrčil rameny a odporoval: „To si nemyslím. Ale myslím, že bychom měli zjistit, kde jsme se to octli a jak tu můžeme přežít. Osudem muže, který sedí, je sedět.“

Ukázal ke břehu řeky. „Vidíte ty kamenné houby?“

Zdá se, že jsou rozestavené míli od sebe. Zajímalo by mě, k čemu slouží?“

Monat řekl: „Když se na tuhle nejbližší pořádně podíváš, zjistíš, že má na povrchu asi sedm set důlků. Mají přesně takovou velikost, aby se do nich vešel náš válec. Ostatně nahoře uprostřed jeden válec je. Myslím, že kdybychom ten válec prozkoumali, možná by se nám podařilo zjistit, jaký mají účel. Myslím, že je tam umístěný proto, abychom udělali totéž.“

5. kapitola

Přistoupila k nim nějaká žena. Byla středně vysoká, měla nádhernou postavu a obličej, který by byl krásný, kdyby byl rámovaný vlasy. Oči měla velké tmavé. Nepokoušela se nijak zakrýt. Burtona pohled na ni, ani na žádnou jinou ženu naprosto nevzrušoval. Byl strašlivě otupělý.

Žena promluvila hezky modulovaným hlasem s oxfordským přízvukem. „Promiňte, pánové. Nemohla jsem vás přeslechnout. Od vás jediných jsem slyšela angličtinu od té chvíle, kdy jsem se probudila tady, ať to je, kde chce. Jsem Angličanka a hledám ochranu, dávám se vám na milost.“

„Naštěstí pro vás, madam,“ řekl Burton, „jste se obrátila na správné muže. Přinejmenším za sebe vás můžu ujistit, že se vám dostane veškeré ochrany, kterou můžu nabídnout. Kdybych byl jako někteří angličtí gentlemani, které jsem znal, možná by se vám nevedlo tak dobře. Mimochodem, tento gentleman není Angličan. Je Američan.“

Vypadalo to hodně podivně, mluvit takto formálně v den všech dnů, kdy se údolím ozývalo všechno to vytí a křik a kdy všichni byli nazí jako novorozenci a holí jako ryby.

Žena podala Burtonovi ruku: „Jsem paní Hargreavesová.“ Burton ruku přijal a s úklonou ji lehce políbil. Cítil se jako blázen, ale zároveň se tím gestem pevněji přidržoval při smyslech. Je-li možné zachovat zdvořilostní společenské formy, snad by se mohla obnovit i ‚správnost‘ věcí.

„Bývalý kapitán sir Richard Francis Burton,“ řekl a při tom *bývalý* se zazubil. „Možná jste o mně slyšela?“

Ucukla rukou a pak ji znovu natáhla.

„Ano, slyšela jsem o vás, sire Richarde.“

„To není možné!“ ozvalo se.

Burton se podíval na Frigata, který to pronesl velmi hlubokým hlasem.

„A proč ne?“ zeptal se.

„Richard Burton!“ řekl Frigate. „Ano. Napadlo mě to, ale bez vlasů...?“

„No?“ protáhl Burton.

„Jo!“ zvolal Frigate. „Přesně jak to stojí v knihách!“

„O čem to mluvíš?“

Frigate se zhluboka nadechl a pak řekl: „Teď na tom nezáleží, pane Burtone. Vysvětlím vám to později. Berte to tak, že mám pocuchané nervy. Nejsem ve své kůži. Určitě chápete.“

Upřeně se zadíval na paní Hargreavesovou, zavrtěl hlavou a zeptal se: „Jmenujete se Alice?“

„Nu, ano!“ řekla, usmála se a zkrásněla, vlasy nevlasy. „Jak to víte? Setkali jsme se? Ne, myslím, že ne.“

„Alice Pleasance Liddell Hargreavesová?“

„Ano!“

„Já si musím sednout,“ vydechl Američan. Došel pod strom, posadil se a opřel se zády o kmen. Jeho oči získaly poněkud skelný výraz.

„Opožděný šok,“ řekl Burton. Podobné zmatené jednání a řeči mohl nějakou dobu od ostatních očekávat. Mohl předpokládat iracionální jednání i u sebe: Důležité bylo teď získat přístřeší a nějaký plán pro společnou obranu, Burton promluvil k ostatním italsky a slovinsky, seznámil je se svými doporučeními. Neprotestovali, když navrhl, aby šli za ním ke břehu řeky. „Určitě máte všichni žízeň,“ řekl. „A měli bychom prozkoumat tu kamennou houbu.“ Vrátili se na pláň. Lidé seděli na trávě nebo chodili sem. Minuli jeden pár, který se hlasitě a s rozpálenými tvářemi hádal. Bylo zřejmé, že se jedná o manžele a že pokračují v celoživotní disputaci. Muž se najednou otočil a odcházel pryč. Žena se za ním nevěřičně dívala a pak se za ním rozběhla. Odmrští ji tak prudce, až padla na travu. Pak se rychle ztratil v davu, ale žena bloudila sem a tam, volala ho jménem a hrozila, že ztropí skandál, jestli se nepřestane schovávat.

Burton si krátce vzpomněl na svoji vlastní ženu Isabel. Neviděl ji nikde v davu, ale to neznamenal, že tu není. Hledala by ho. Nepřestala by, dokud by ho nenašla. Prodral se davem na břeh řeky, klekl si a nabíral vodu do dlaní. Byla chladná, čistá a osvěžující. Když utišil žízeň, dostal hlad.

„Voda Řeky života,“ řekl Burton. „Styx? Léthé? Ne, Léthé ne. Pamatuju si všechno ze svého pozemského života.“

„Já bych na svůj radši zapomněl,“ pronesl Frigate.

Alice Hargreavesová klečela na břehu, jednou rukou nabírala vodu a o druhou se opírala. Má skutečně krásnou postavu, pomyslel si Burton. Přemýšlel, zda bude blondýnka, až jí narostou vlasy, jestli se tak stane. Možná že bylo záměrem Toho, kdo je sem přivedl, aby všichni byli holohlaví, navždycky, z nějakého Jeho důvodu.

Vylezli na vršek nejbližší houby. Žula byla jemnozrná, šedivá, hustě červeně tečkovaná. Na plochem povrchu se rýsovalo sedm set důlků, které tvořily padesát soustředných kruhů. V proláclině uprostřed stál kovový válec. Zkoumal ho nějaký pomešší muž tmavé pleti s velkým nosem a ustupující bradou. Když se přiblížili, vzhledl a usmál se.

„Tenhle nejde otevřít,“ řekl německy. „Možná později. Určitě je to příklad, co máme dělat s našimi nádobami.“

Představil se jako Lev Ruach, a když řekli svá jména Burton, Frigate a Hargreavesová, přešel na angličtinu s těžkým přízvukem.

„Byl jsem ateista,“ vysvětloval, zdálo se, že mluví spíš pro sebe. „A teď nevím! Tohle místo je pro ateistu takový šok, chápete, stejně jako pro devótní věřící, kteří si malovali posmrtný život úplně jinak než takhle. No, tak jsem se mýlil. Nebylo by to poprvé.“

Zachichotal se a řekl Monatovi: „Poznal jsem vás okamžitě. Je dobré, že jste vzkříšený se skupinou, ve které jsou hlavně lidé, kteří zemřeli v devatenáctém století. Jinak by vás lynčovali.“

„Proč to?“ zeptal se Burton.

„Zabil Zemi,“ odpověděl Frigate. „Aspoň si to *myslím*.“

„Skaner,“ řekl Monat zarmouceně, „byl nastavený, aby zabíjel jenom lidské bytosti. A nevyhladil by i lidstvo. Vypnul by se, jakmile by předem určený počet lidí – naneštěstí vysoký počet – přišel o život. Věřte mi, přátelé, já jsem to nechtěl udělat. Nevíte, jakou bolest jsem cítil, než jsem se přinutil zmáčkout knoflík. Ale musel jsem chránit *svoje* lidi. Vedli jste mi ruku.“

„Začalo to, když se Monat ukázal v přímém přenosu,“ pokračoval Frigate. „Udělal nešťastnou poznámku. Řekl, že jeho vědci mají takové znalosti a schopnosti, že dokážou uchránit lidi před stár-

nutím. Kdyby teoreticky člověk použil taucetanské techniky, mohl žít věčně. Ale tyhle znalosti na jeho planetě nebyly vyžívány; byly zakázané. Moderátor se ho zeptal, jestli by se ta technika dala použít na pozemšťany. Monat odpověděl, že není důvodu proč ne. Ale omlazování bylo jeho vlastnímu druhu odepřeno z velmi dobrého důvodu, a to platí taky o pozemšťanech. V té chvíli si vládní cenzor uvědomil, co se děje, a odpojil kanál. Ale už bylo pozdě.“

„Potom,“ chopil se slova Lev Rauch, „americká vláda oznámila, že Monat špatně rozuměl otázce, že špatná znalost angličtiny zavinila jeho chybné prohlášení, už bylo pozdě. Lidé z Ameriky a z celého světa požadovali, aby Monat odhalil tajemství věčného mládí.“

„Které jsem neznal,“ řekl Monat. „Nikdo z naší expedice je neznal. Vlastně je znalo jenom několik málo lidí na mé planetě. Ale nijak jsem si nepomohl, když jsem to lidem oznámil. Mysleli si, že lžu. Došlo k povstání a dav smetl strážu kolem naší lodě a vtrhl dovnitř. Viděl jsem, jak moje přátele trhají na kusy, zatímco oni se s davem snaží domluvit. *Domluvit!*

Ale to, co jsem udělal, nebylo z pomsty, ale z úplně jiného důvodu. Věděl jsem, že až budeme zabiti, nebo možná i když nebudeme, obnoví vláda Spojených států pořádek. A že převezme loď do svého vlastnictví. Netrvalo by dlouho, než by se pozemským vědcům podařilo vyrobit duplikát. Nevyhnutelně by došlo k tomu, že by pozemšťané vypravili invazní flotilu k naší planetě. Takže abych měl jistotu, že Země bude vržena o mnoho století, možná tisíce let zpátky, vyslal jsem signál ke skaneru na oběžné dráze, protože jsem věděl, že tu strašnou věc musím provést, abych zachránil svou planetu. Nemusel bych to udělat, kdybych se dostal k destrukčnímu spínači a loď vyhodil do vzduchu. Ale nemohl jsem se dostat do řídicí kabiny. Tak jsem zmáčkl aktivační spínač skaneru. O chvíli později zmizel dav od dveří kabiny, ve které jsem se ukryl. Potom si už nic nepamatuju.“

Frigate řekl: „Ležel jsem v západosamojské nemocnici, umíral jsem na rakovinu a přemýšlel, jestli mě pohřbí vedle Roberta Louise Stevenson. Moc velká šance není, uvažoval jsem. I když jsem přeložil do samojštiny *Ilias* a *Odyseu*... Pak přišli novinky.

Lidé po celém světě padali mrtví k zemi. Nikomu se nedalo pomoci. Taucetanský satelit vyzařoval cosi, co kosilo lidi ve stoje. Poslední, co jsem slyšel, bylo, že Spojené státy, Anglie, Rusko, Čína, Francie a Izrael vysílají rakety, aby satelit zastavily a zničily. A skaner byl na dráze, na níž by se dostal nad Samou za několik hodin. Vzrušení bylo asi na mé oslabené tělo příliš velké. Ztratil jsem vědomí. To je všechno, co si pamatuju.“

„Stíhací rakety selhaly,“ doplnil ho Rauch. „Skaner je zničil dřív, než se mohly přiblížit.“ Burton si pomyslel, že se má hodně co učit o době roce 1890, ale teď nebyla vhodná chvíle, aby o tom mluvil. „Navrhuju, abychom šli nahoru do kopců,“ řekl. „Měli bychom zjistit, jaká tu roste vegetace a jestli je nějak užitečná. A taky jestli tady není nějaký kámen, který bychom mohli použít na zbraně. Ten chlapík z doby kamenné si určitě s opracováním kamenů poradí. Může nám ukázat, jak se to dělá.“ Přešli míli širokou pláň a pokračovali do kopců, cestou se k jejich skupině připojilo několik dalších lidí. Také malé děvčátko, asi sedmileté, s tmavě modrýma očima a krásnou tvářičkou. Žalostně se dívala na Burtona, který se jí ve dvanácti jazycích ptal, jestli nemá poblíž rodiče nebo nějaké příbuzné. Odpověděla řečí, kterou nikdo z nich neznal. Lingvisté mezi nimi zkoušeli ve všech jazycích, kterými vládli, ve většině z evropských řečí a v mnoha z afrických a asijských: v hebrejštině, hindustánštině, arabštině, v berberském nářečí, rumunštině, turečtině, perštině, latině, řečtině, v paštó.

Frigate, který uměl trochu velšsky a galsky, na ni také promluvil. Oči se jí rozšířily, ale pak se zamračila. Zdálo se, že slova jsou jí trochu povědomá nebo jsou podobná její řeči, ale že jí nejsou tak blízka, aby dávala smysl.

„Takže víme jenom to,“ řekl Frigate, „že by mohla být starověkou Galkou. Pořád opakuje slovo Gwenafra. Že by se tak jmenovala?“

„Naučíme ji anglicky,“ řekl Burton. „A budeme jí říkat Gwenafra.“ Vzal dítě do náručí a šel dál i s ní. Propukla v pláč, ale nijak se nepokusila se osvobodit. Slzy znamenaly úlevu od skoro nesnesitelného napětí a radost, že našla strážce. Burton sehnul hlavu,

aby skryl tvář na jejím tělíčku. Nechtěl, aby ostatní zahlédli slzy v jeho očích.

Tam, kde se pláň stýkala s kopci, zmizela náhle nízká tráva, jako by kdosi namaloval čáru podle pravítka, a začala hrubá, do pasu vysoká tráva, podobná kavylu. Také tady hustě rostly nebetyčné borovice, smolné borovice, duby, tisy, pokroucení obří s šarlatovými a zelenými listy a bambus. Ten tu byl v mnoha podobách, od štíhlých, několik stop vysokých stébel až po rostliny vysoké přes padesát stop. Hodně stromů bylo porostlých popínavými rostlinami s velikými zelenými, červenými, žlutými a modrými květy.

„Z bambusu se dají dělat kopí,“ řekl Burton, „potrubí na vodu, nádoby, je to základní materiál pro stavbu domů, nábytku, lodí, dělá se z něj dřevěné uhlí a dokonce i střelný prach. A některé mladé stonky jsou možná dobré k jídlu. Ale potřebujeme nějaký kámen, abychom si mohli vyrobit nástroje a sekat jimi a opracovávat dřevo.“

Šplhali do kopců, jejichž výška rostla, jak se blížili k horám. Když ušli asi dvě míle vraního letu, tedy osm mil housenčích kroků, zastavila je hora. Zvedala se jako srázný útes z jakéhosi modročerného vyvřelého kamene, porostlého rozsáhlými skvrnami modrozeleného lišejníku. Neměli žádné prostředky, jak zjistit výšku hory, ale Burton byl přesvědčený, že se příliš nemýlí, když ji odhaduje aspoň na dvacet tisíc stop. Kam až dohlédli, tyčila se před nimi pevná stěna.

„Všimli jste si, že tu vůbec nejsou zvířata?“ zeptal se Frigate. „Ani hmyz.“

Burton vykřikl. Rychle přešel k hromadě rozbitého kamení a zvedl úlomek nazelenalého kamene, veliký jako pěst. „Rohovec,“ řekl. „Jestli je ho tady dost, můžeme si vyrobit nože, hroty kopí, teslice, sekery. A s nimi postavíme domy, lodě a spoustu jiných věcí.“

„Nástroje a zbraně se musejí přivázat ke dřevěným rukojetím,“ poznamenal Frigate. „Čím je přivážeme?“

„Třeba lidskou kůží,“ odpověděl Burton.

Ostatní vypadali šokovaně. Burton se zasmál zvláštním klokotavým smíchem, který se nehodil k tak svalnatému muži. „Jestli budeme nuceni v sebeobraně zabít nebo jestli budeme mít dost štěstí, že zakopneme o mrtvolu, kterou nějaký vrah pro nás laskavě připravil, byly bychom blázni, kdybychom nepoužili to, co potřebujeme.

Ovšem jestli se někdo obětuje a nabídne svoji vlastní pokožku pro blaho skupiny, ať se přihlásí! Budeme na vás pamatovat v poslední vůli.“

„Vy určitě žertujete,“ ozvala se Alice Hargreavesová. „Nemohu říci, že bych měla takové řeči nějak zvlášť ráda.“

Frigate poznamenal: „Když se ho budete držet, uslyšíte ještě mnohem horší věci,“ ale nevysvětlil, co tím myslí.

6. kapitola

Burton zkoumal skálu na úpatí hory. Modročerný, hustě zrnitý kámen byl nějaký druh čediče. Ale po zemi ležely nebo z ní vyčnívaly kousky rohovce. Vypadalo to, jako by popadaly z výstupku nahoře, bylo ovšem také možné, že hora nebyla jednolitou čedičovou masou. Burton vzal kousek rohovce s ostrou hranou a odškrábl část lišejníku. Kámen pod ním vypadal jako nazelenalý dolomit. Kousky rohovce tedy zjevně pocházely z dolomitu, i když po rozpadání nebo přerušení žíly nebylo ani stopy.

Lišejník mohl být druhem *Parmelia saxatilis*, který taky rostl na starých kostech, včetně lebek, a podle Návodu k užívání léků léčil epilepsii a hojil rány.

Zaslechl, jak za ním třískají kameny o sebe, a otočil se ke skupině. Všichni stáli kolem poločlověka a Američana, kteří dřepěli zády k sobě a opracovávali rohovec. Oběma se podařilo otloukáním získat hrubý pěstní klín. Zatímco je ostatní pozorovali, vyrobili jich ještě šest. Pak si každý vzali velkou rohovcovou pecku a rozbili ji na dva kusy kamennou palicí. Uchopili jednu půlku pecky a začaly odštipávat dlouhé tenké šupiny z jejího vnějšího okraje. Otloukali pecu dokola, až každý získal kolem tuctu čepelí.

Pokračovali v práci, člověk, který žil stovky tisíc nebo i víc let před Kristem, a druhý, představující zjemnělý závěr lidského vývoje, produkt nejvyšší civilizace (vzato technicky) na Zemi a vlastně jeden z posledních lidí na Zemi – jak důvodně předpokládal.

Najednou Frigate zavyl, vyskočil a začal poskakovat dokola a přitom si držel levý palec. Jedna rána minula cíl. Kazz se zakřenil a odhalil zuby mohutné jako náhrobní kameny. Taky vstal a zašel svou podivnou valivou chůzí do trávy. Za několik minut se vrátil se šesti bambusovými tyčkami se zaostřenými konci a s několika s rovnými konci. Sedl si na zem a opracovával jednu tyčku, dokud konec nerozštěpl, a pak do rozštěpeného konce vložil trojúhelníkovitý odštěpek ve tvaru sekery. Přivázel ho dlouhými stébly trávy.

Během půl hodiny byla skupina ozbrojena pěstními klíny a sekerkami s bambusovými topůrky, dýkami a kopími s dřevěnými a kamennými hroty.

Tou dobou už Frigata ruka tak nebolela a krvácení se zastavilo. Burton se ho zeptal, jak je možné, že je při práci s kamenem tak obratný.

„Byl jsem amatérským antropologem,“ odpověděl. „Hodně lidí – relativně hodně – se jako koníček učilo, jak vyrábět z kamene nástroje a zbraně. Někteří z nás byli nakonec docela zruční, i když si myslím, že nikdo z moderní doby nebyl tak zručný a rychlý jako odborník z neolitu. Ti chlapci to dělali celý život.“

Taky náhodou vím dost o zpracování bambusu, takže vám můžu být docela užitečný.“

Vraceli se k řece. Na chvilku se zastavili na vršku vysokého kopce. Slunce jim stálo skoro přímo nad hlavou. Viděli mnoho mil toku řeky a taky daleko za řeku. I když byli příliš daleko, aby rozpoznali postavy na druhém břehu, viděli tam hříbovitě stavby. Krajina na druhé straně byla stejná jako u nich. Míli široká pláň, asi dvě a půl míle kopců porostlých stromy. Za nimi strmý štít nepřekonatelně černé a zelenomodré hory.

Na sever a na jih se před nimi, asi deset mil, táhlo údolí. Pak zahýbalo a řeka se ztrácela z dohledu.

„Svítání určitě přichází pozdě a západ brzo,“ řekl Burton. „Takže musíme denní světlo co nejlíp využít.“

V té chvíli všichni vyskočili a někteří vykřikli. Z vrcholků kamenných staveb vyšlehl modrý plamen do výšky nejméně dvaceti stop a zmizel. O několik vteřin později zaslechli vzdálené dunění hromu. Rachot narazil do hory za nimi a odrazil se.

Burton popadl děvčátko do náruče a uháněl z kopce dolů. I když si udržovali dobré tempo, byli občas nuceni zpomalit, aby popadli dech. Přesto se Burton cítil báječně. Už dlouho nemohl takhle marnotratně používat svaly a nemohl se toho pocitu nasytit. Sotva tomu mohl uvěřit, přece ještě tak nedávno měl pravou nohu oteklou dnou a srdce mu divoce bušilo, sotva ušel několik kroků.

Sešli na pláň a utíkali dál, protože viděli, že kolem staveb je nějaký rozruch. Burton nadával těm, kdo mu stáli v cestě, a odstrko-

val je. Tvářili se zlostně, ale nikdo mu ránu neoplatil. Najednou se ocítl na prázdném prostranství u nohy hříbu. Spatřil, co všechny přitahovalo. A taky to ucítil.

Frigate za jeho zády vzdychl: „Ach, můj Bože!“ a pokoušel se vyzvracet prázdný žaludek.

Burton viděl zaživa příliš mnoho, než aby na něj jakkoliv strašlivý pohled udělal dojem. Co víc, dokázal se odpoutat od skutečnosti, když začala být příliš ponurá nebo bolestná. Někdy se takto odpoutával, odstupoval od reality silou vůle. Obvykle k tomu však došlo automaticky. V tomhle případě se odpoutal automaticky.

Mrtvola ležela na boku napůl pod okrajem střechy stavby. Kůži měla úplně spálenou a obnažené svaly zuhelnatěly. Nos, uši, prsty na rukou a nohou a genitálie byly úplně uhořelé nebo z nich zbyly jenom beztvaré výčnělky.

Vedle klečela žena a italsky mumlala modlitbu. Měla veliké černé oči, které by byly nádherné, kdyby nebyly zarudlé a opuchlé slzami. Měla krásnou postavu, která by ho za jiných okolností zcela zaujala.

„Co se stalo?“ zeptal se.

Žena se přestala modlit a podívala se na něj. Vstala a zašeptala: „Otec Giuseppe se opíral o ten kámen; říkal, že má hlad a že přece není možné, že bychom obživli jenom proto, abychom umřeli hladu. Já jsem řekla, že neumřeme, jak bychom mohli? Vstali jsme z mrtvých a bude o nás postaráno. On tvrdil, že jsme možná v pekle. Navždycky zůstaneme hladoví a nazí. Říkala jsem mu, aby se nerouhal, ze všech lidí nejméně on by se měl rouhat. Ale on stále tvrdil, že tohle není to, o čem každému čtyřicet let vyprávěl, a pak... a pak...“

Burton chvíli čekal a nakonec řekl: „A pak co?“

„Otec Giuseppe pravil, že tu aspoň není žádný pekelný oheň, ale ten že by byl lepší než věčný hlad. A pak vyšlehly plameny a pohltily ho, ozval se rachot, jako když vybuchne bomba, a on byl mrtvý, spálený. Bylo to strašné, strašné.“

Burton poodešel na sever od mrtvoly, aby se nadýchal větru, ale i tam se mu ze zápachu dělalo zle. Nerozčiloval ho ani tak ten pach, jako pomýšlení na smrt. První den Vzkříšení byl sotva z půle za nimi a už byl jeden mrtvý. Znamenalo to, že vzkříšení jsou stejně

tak zranitelní a smrtelní, jako v pozemském životě? Jestli ano, jaký to mělo smysl?

Frigate přestal dávit. Bledý a roztřesený zvolna vstal a přišel k Burtonovi. Stále se obracel zády k mrtvole.

„Neměli bychom se toho zbavit?“ zeptal se a píchl palcem dozadu přes rameno.

„Nejspíš ano,“ odpověděl Burton chladně. „Veliká škoda, že má zničenou kůži.“

Zašklebil se na Američana. Frigate vypadal ještě otřeseněji.

„Tak jdem na to,“ řekl Burton. „Popadni ho za nohy. Já ho vezmu za druhý konec. Hodíme ho do řeky.“

„Do řeky?“ řekl Frigate.

„Jo. Pokud ho nechceš táhnout do kopců a tam mu vydloubat jámu.“

„Nemůžu,“ řekl Frigate a odešel. Burton se za ním znechuceně díval a pak kývl na pračlověka. Kazz zamručel a posunul se vpřed k tělu svým zvláštním způsobem, chodil totiž po vnějších hranách chodidel. Postavil se nad mrtvolu a dřív, než Burton stačil chytit zčernalé pahýly nohou, Kazz zvedl tělo nad hlavu, přešel několik kroků k řece a hodil mrtvolu do vody.

Okamžitě se ponořila a proud ji unášel podél břehu. Kazz došel k závěru, že to nestačí. Přebrodil se k tělu, až mu voda sahala po pás, sehnul se a chvíli se potápěl. Jak bylo vidět, snažil se tělo postrčit do větší hloubky.

Alice Hargreavesová s hrůzou přihlížela. Ted' zvolala: „Ale tuhle vodu budeme pít!“

„Řeka vypadá dost veliká na to, aby se dokázala sama čistit,“ řekl Burton. „Na každý pád máme dost jiných starostí, než si dělat hlavu kvůli správným hygienickým zásadám.“

Burton se otočil, protože Monat se dotkl jeho ramene a ukázal kupředu: „Podívej se na to!“ Tam, kde mělo být tělo, se vařila voda. Najednou hladinu pročísl stříbřitý hřbet s bílou ploutví.

„Zdá se, že vaše starosti o znečištění vody byly zbytečné,“ obrátil se Burton k Alici Hargreavesové. „V řece jsou uklízeči odpadků. To jsem zvědavý... jsem zvědavý, jestli se tam dá bezpečně plavat.“

Pračlověk se však z vody dostal bez úhony. Stál před Burtonem, stíral si vodu z holého těla a křenil se svými obrovskými zuby. Byl děsivě ošklivý. Měl ale znalosti primitivního člověka, znalosti, které se už jednou hodily ve světě s primitivními podmínkami. A byl by velmi dobrou posilou v boji. I když byl malý, měl nesmírnou sílu. Mohutné kosti poskytovaly širokou základnu mohutným svalům. Bylo zřejmé, že se z nějakého důvodu upnul na Burtona. Burtonovi se zalíbila představa, že ten divoch svým divošským instinktem ‚věděl‘, že má následovat Burtona, pokud chce přežít. A navíc tenhle poločlověk nebo předchůdce člověka byl blíže zvířatům, takže byl podle všeho také smyslově citlivější. Vycítil tedy možná Burtonovu velkou psychickou sílu a pocítil s ním spřízněnost, ačkoli byl *Homo sapiens*.

Pak si Burton připomněl, že pověst o své duševní síle si vybudoval sám a že byl poloviční šarlatán. Mluvil o svých schopnostech tak často a naslouchal manželce tolik, až tomu nakonec sám uvěřil. Ale měl světlé chvíle, kdy si uvědomoval, že jeho ‚schopnosti‘ jsou nejméně zpola vymyšlené.

Přesto byl schopným hypnotizérem a věřil, že jeho oči vyzařují zvláštní mimosmyslovou sílu, kdykoli si to přál. Právě tohle možná pračlověka přitahovalo.

„Ten kámen uvolnil obrovskou energii,“ řekl Lev Ruach. „Musela to být elektřina. Ale proč? Nevěřím, že ten výboj neměl žádný účel.“

Burton se podíval na skálu ve tvaru houby. Zdálo se, že šedivý válec v prostřední prohlubni zůstal nepoškozený. Dotkl se kamene. Nebyl o nic teplejší, než by měl být vzhledem k tomu, že na něj svítilo slunce.

Lev Ruach ho varoval: „Nedotýkejte se toho! Mohlo by dojít k dalším...“ a pak se zarazil, když uviděl, že výstraha přišla pozdě.

„Další výboj?“ řekl Burton. „To nemyslím. Aspoň nějakou dobu ne. Ten válec tam je proto, abychom se od něj něco dozvěděli.“

Opřel se rukama o horní okraj houbovité stavby a vyskočil. Odrazil se a dostal se nahoru s lehkostí, která ho potěšila. Bylo tomu už hodně dávno, co se cítil tak mladý a tak silný. A tak hladový.

Někteří z přihlížejících na něho křičeli, ať sleze dolů, než se modré plameny objeví znovu. Jiní jako by doufali, že se objeví další výboj. Většina souhlasila s tím, aby riziko podstoupil.

Nic se nestalo, i když si nebyl příliš jistý, jestli se nepromění v popel. Pod nahými chodidly však cítil jenom příjemně teplý kámen.

Přešel k válci a vložil prsty pod okraj víčka. Snadno se nadvihlo. Srdce mu bušilo rozčilením, nakoukl dovnitř. Očekával zázrak, a on se stal. Příhrádky uvnitř obsahovaly šest nádob, všechny byly plné.

Dal skupině znamení, aby vylezli za ním. Kazz se nahoru vyhoupl snadno. Frigate, který se vzpamatoval z nevolnosti, se tam dostal také s atletickou lehkostí. Kdyby ten chlapík neměl tak choulostivý žaludek, mohl by být dobrou posilou, myslel si Burton. Frigate se otočil a vytáhl Alici, která se vyšvihla nahoru lehce díky jeho rukám.

Když se namačkali kolem něj, hlavy nakloněné nad válcem, Burton zvolal: „To je úplný grál! Podívejte se! Řízek, tlustý, šťavnatý řízek! Chleba a máslo! Džem! Salát! A co je tohle? Balíček cigaret? No jo! A doutník! A hrnek bourbonu, podle vůně velmi dobré kvality! Ještě něco... co je to?“

„Vypadá to jako plátky žvýkačky,“ řekl Frigate. „Nerozbalené. A tohle musí být... cože? Zapalovač?“

„Jídlo!“ řval nějaký muž. Byl to rozložitý člověk a nebyl členem skupiny, kterou Burton považoval za ‚svou‘. Následoval je a i ostatní se škrábali nahoru na kámen. Burton sáhl do válce a ze dna vytáhl malý stříbřitý obdélníkový předmět. Frigate tvrdil, že je to určitě zapalovač. Burton nevěděl, co je to ‚zapalovač‘, ale tušil, že poskytuje oheň pro zapálení cigarety. Držel předmět na dlani a druhou víčko válce zavřel. Ústa měl plná slin a v břiše mu kručelo. Ostatní byli stejně dychtiví jako on; z jejich výrazu bylo patrné, že nechápou, proč jídlo nevytáhne ven.

Rozložitý muž zaječel hlasitou rozeřvanou terstskou italštinou: „Mám hlad a zabiju každého, kdo se mě pokusí zastavit! Otevři to!“

Ostatní mlčeli, ale bylo zřejmé, že očekávají, že obrany se ujme Burton. Ten namísto toho řekl: „Otevři si to sám,“ a otočil se. Ostatní zaváhali. Viděli a cítili jídlo. Kazz slintal. Ale Burton jim vysvětloval: „Podívejte se na ten dav. Za chvílku dojde ke rvačce. Jak říkám, necháme je porvat se o ten žvanec. Ne že bych se vyhýbal bitce, chápete,“ dodal a ostře se na ně podíval. „Ale jsem si jistý, že v čase večeře budeme mít všichni vlastní válce plné jídla. Tyhle válce, budeme jim říkat grály, jestli chcete, je potřeba jenom nechat na kameni, aby se naplnily. Je to jasné, proto tady ten grál je.“

Přešel k okraji kamene blíž u vody a seskočil. Nahoře se mačkali lidé a další se snažili dostat za nimi. Statný muž se zmocnil řízku a kousl do něj, ale kdosi se pokoušel mu ho sebrat. Zuřivě zaječel a najednou ho ti, kdo stáli mezi ním a řekou, vystrčili ven. Přepadl přes okraj a padl do vody, vzápětí se vynořil. Zatím muži a ženy křičeli a bili se o zbytky jídla a věci ve válci.

Muž, který spadl do řeky, plaval na zádech a pojídal zbytek řízku. Burton z něho nespouštěl oči, napůl čekal, že ho spolkne nějaká ryba. Ale muže unášel proud pořád dál a nic ho nerušilo.

Kamenné houby na sever a na jih, po obou stranách řeky, byly přeplněné zápasícími lidmi.

Burton šel, dokud se davu nezbavil, a pak se posadil. Jeho skupina si dřepala okolo něho nebo zůstala stát a pozorovala zmítající se a řvoucí masu. Grálový kámen vypadal jako prašivka zaplavená bílými červy.

Velmi hlučnými červy. Někteří už byli taky červení, protože vytryskla krev.

Nejsmutnější na celé scéně byla reakce dětí. Mladší se držely od kamene dál, ale věděly, že v grálu je jídlo. Plakaly hlady a strachem, který v nich vyvolali ječící a rvoucí se dospělí na kameni. Děvčátko, které bylo s Burtonem, mělo suché oči, ale třáslo se. Stálo u něho a rukama ho objímalo kolem krku. Hladil je po zádech a mumlal povzbudivá slova, kterým nemohlo rozumět, ale jejich tón je uklidňoval.

Slunce už klesalo. Asi za dvě hodiny se schová za věžemi západních hor, i když opravdové šero patrně nastane až za pár hodin. Nebylo možné nijak určit, jak dlouhý je tady den. Teplota stoupla,

ale sezení na slunci nebylo nijak nesnesitelné a neustálý větřík je pomáhal ochlazovat.

Kazz naznačoval posušky, že by chtěl oheň, a taky ukázal na špičku bambusového kopí. Nepochybně chtěl hrot v ohni naostřit.

Burton zkoumal kovový předmět, který vzal z grálu. Byl z tvrdého stříbřitého kovu, obdélníkový, plochý, asi dva palce dlouhý a tři desetiny palce široký. Na jednom konci měl malou díрку a na druhém šoupátko. Burton se opřel nehtem palce o výstupek na konci šoupátka a zatlačil. Šoupátko se posunulo dolů asi o dvě šestnáctiny palce a z dírky na konci vyjel drát asi desetinu palce široký a půl palce dlouhý. I v jasném slunci bíle zazářil. Burton se dotkl koncem drátku stébła trávy; okamžitě se zkroutilo. Přiložil ho ke špičce bambusového kopí a vypálil díрку. Vrátil šoupátko do původní pozice a drát se zatáhl, jako horká hlavička mosazné želvy do stříbřitého krunýře. Frigate a Ruach se hlasitě podívovali síle, která se skrývá v takové krabičce. Takhle rozehrát drát vyžaduje veliké napětí. Kolik výbojů dá baterie nebo radioaktivní článek, který je určitě uvnitř schovaný? Jak se obnovuje energie zapalovače?

Byla tu spousta otázek, na které se nedalo ihned, a možná nikdy, odpovědět. Největší se týkala toho, jak mohli znovu ožít v omlazených tělech. Ten, kdo to způsobil, měl k dispozici moc, která se podobala moci boží. Ale různé spekulace, i když jim poskytovaly látku k hovorům, nic nevyřešily.

Po chvíli se dav rozptýlil. Válec zůstal ležet převrácený na vršku grálového kamene. Leželo tam několik těl a spousta mužů a žen, kteří se z kamene dostali, byla zraněna. Burton prošel davem. Jedna žena měla poškrábaný obličej, hlavně kolem pravého oka. Vzlykala, nikdo si jí nevšímal. Jiný muž seděl na zemi a držel se za varlata, která měl poznamenaná ostrými nehty.

Z těch čtyř, kteří leželi nahoře, byli tři v bezvědomí. Probrali se, když jim do tváře stříkli vodu z grálu. Čtvrtý, malý štíhlý muž, byl mrtvý. Někdo mu kroutil hlavou tak dlouho, dokud mu nezlomil krk.

Burton se znovu podíval na slunce a řekl: „Nevím, kdy přesně dojde na večeri. Navrhuju, abychom se vrátili chvíli po tom, co slunce zapadne za hory. Položíme svoje grály nebo jídlonosiče nebo truh-

ličky na výbavu, či jak jim chcete říkat, do těchhle prohlubní. A pak budeme čekat. Zatím...”

Tohle tělo mohl taky hodit do řeky, ale teď myslel na jeho využití, a možná vícenásobné. Vysvětlil ostatním, co chce, stáhli mrtvolu dolů z kamene a vlekli ji přes pláž. Frigate a Galeazzi, bývalý obchodník z Terstu, byli první na řadě. Frigate o tuhle práci nijak nestál, ale když ho Burton požádal, přikývl. Zvedl muže za nohy, Galeazzi chytil mrtvého pod rameny a šli. Alice šla za Burtonem a držela dítě za ruku. Někteří z davu se na ně zvědavě dívali a volali své poznámky nebo otázky, ale Burton si jich nevšímal. Po půl míli převzali mrtvolu Kazz a Monat. Zdálo se, že dítě mrtvý muž nijak nevzrušuje. I na první mrtvolu bylo spíše zvědavé, než aby bylo jejím ohořelým zjevem poděšené.

„Jestli je to opravdu starověká Galka,“ řekl Frigate, „je možná zvyklá vidět zuhelnatělá těla. Pokud si správně vzpomínám, Galové při náboženských obřadech spalovali živé oběti ve velkých proutěných koších. Nepamatuju si, kterého boha nebo bohyni tak uctívali. Škoda, že tu nemám knihovnu, podíval bych se. Myslíte, že někdy nějakou knihovnu budeme mít? Myslím, že zhloupnu, jestli nebudu mít ke čtení žádné knihy.“

„To se uvidí,“ řekl Burton. „Jestli nedostaneme knihovnu, uděláme si svou vlastní. Pokud to bude možné.“

Pomyslel si, že Frigatova otázka byla opravdu hloupá, ale v téhle chvíli neměl vlastně nikdo zcela jasný rozum.

Na úpatí vystřídali Kazze a Monata další dva muži, Rocco a Brontich. Burton je vedl kolem lesa po pás vysokou trávou. Tráva, ostrá jako břitva, je řezala do nohou. Burton uřízl jeden stvol nožem a zkusil, jak je pevný a pružný. Frigate se mu neustále držel u lokte a zdálo se, že nepřestane brebentit. Nejspíš, pomyslel si Burton, mluví proto, aby nemyslel na ty dva mrtvé.

„Jestli tady každý, kdo kdy žil, je vzkříšený, pomysli na ten výzkum, který se tu dá provést! Představ si všechny ty historické záhady a otázky, které můžeme vyjasnit! Můžeme mluvit s Johnem Wilkesem Boothem a zjistit, jestli za Lincolnovou vraždou opravdu byl ministr války Stanton. Dá se vyčleničat totožnost Jacka Rozparače. Zjistit, jestli Johanka z Arku opravdu patřila k nějakému ča-

rodějnckému kultu. Popovídat si s Napoleonovým maršálem Neyem; dozvědět se, jestli skutečně utekl popravčí četě a stal se učitelem v Americe. Zjistit, jak to bylo doopravdy v Pearl Harboru. Uvidět tvář Muže v Železné masce, jestli vůbec takový člověk žil. Pohovořit si s Lukrécieí Borgií a s těmi, kdo ji znali, a určit, jestli opravdu byla tou travičskou kurvou, za jakou ji většina lidí považuje. Dozvědět se, kdo zavraždil dva malé prince v Toweru. Možná je zabíjí Richard III.

A ty, Richarde Francisi Burtone, ve tvém životě je taky spousta otázek, které by tvoji životopisci rádi vyřešili. Opravdu jsi měl perskou milenkou, kterou jsi si chtěl vzít a pro kterou jsi se chtěl vzdát své pravé totožnosti a stát se domorodcem? Zemřela dřív, než jsi si ji vzal, a opravdu jsi po její smrti zahořkl a trápil se nešťastnou láskou až do konce života?“

Burton se na něj upřeně zahleděl. Potkal toho muže sotva před chvílí a on už mu pokládá ty nejosobnější a nejvšetečnější otázky. Pro tohle nebylo omluvy.

Frigate ucouvl a zakoktal: „A-- a--- no to všechno počká, chápu. víš ale, že ti tvoje žena zařídila poslední pomazání, sotva jsi umřel, a že jsi byl pohřbený na katolickém hřbitově – ty, nevěřící?“

Lev Ruach, jehož oči se během Frigatova brebentění rozšiřovaly stále víc a víc, řekl: „Ty jsi Burton, cestovatel a lingvista? Objevitel jezera Tanganjika? Ten, který podnikl pouť do Mekky převlečený za muslima? Překladatel *Tisíce a jedné noci*?“

„Nemám chuť ani potřebu lhát. Jsem to já.“ Lev Ruach na Burtona plivl, ale vítr slinu strhl stranou. „Ty hajzle!“ křičel. „Ty hnusná nacistická svině! Četl jsem o tobě! Určitě jsi byl v hodně věcech obdivuhodný! Ale byl jsi antisemita!“

7. kapitola

Burtona to ohromilo. Řekl: „Moji nepřátelé rozšiřovali tuhle zákeřnou a naprosto neodůvodněnou pomluvu. Ale každý, kdo zná fakta a mě, to ví líp. A teď si myslím, že bys...“

„Takže jsi nenapsal knížku *Žid, cikán a islám*?“ zeptal se Ruach a jízlivě se šklebil.

„Napsal,“ odpověděl Burton. Zrudl, a když se podíval dolů, viděl, že tělo má červené taky. „A teď, jak jsem chtěl říct, než jsi mi tak neurvale skočil do řeči, si myslím, že bys měl jít. Jindy bych ti už šel po krku. Člověk, který se mnou takhle mluví, musí bránit svá slova činy. Ale tohle je zvláštní situace a třeba jsi příliš nervózní. Nevím. Ale jestli se okamžitě neomluvíš nebo neodejdeš, vyrobím další mrtvolu.“

Ruach zaťal pěsti a zuřivě na Burtona zíral; pak se otočil a rázoval pryč.

„Co to znamená nacistický?“ zeptal se Burton Frigata.

Američan mu to vysvětlil, jak nejlépe uměl. Burton si povzdechl: „Musím se toho naučit spoustu o tom, co se stalo po mé smrti. Ten muž se ve mně spletl. Nejsem žádný nacist. Říkáš, že Anglie se stala druhořadou mocností? Sotva padesát let po mé smrti? Tomu se mi nechce věřit.“

„Proč bych ti lhal?“ řekl Frigate. „Netrap se tím. Ještě před koncem dvacátého století se znovu pozvedla podivuhodným způsobem, i když už bylo příliš pozdě...“

Burton Yankeeho poslouchal a cítil hrdost nad svou zemí. I když ho zaživa Anglie zradila víc než mrzce, i když se z toho ostrova toužil dostat, kdykoli se na něm ocítl, bránil by Anglii až k smrti. A byl oddaný královně.

Náhle se zeptal: „Když jsi uhodl, kdo jsem, proč jsi nic neřekl?“

„Chtěl jsem mít jistotu. Kromě toho nemáme moc času na společenské styky,“ řekl Frigate. „Ani na jiné styky,“ dodal a kradmo se ohlédl po skvělé postavě Alice Hargreavesové.

„O ní vím taky něco,“ pokračoval, „jestli je to ta žena, za kterou ji mám.“

„Tak to víš víc než já,“ řekl Burton. Zastavil se. Vylezli na úbočí prvního kopce a ocitli se na vršku. Položili tělo na zem pod obrovskou smolnou borovici.

Kazz, s rohovcovým nožem v ruce, si okamžitě dřepel vedle mrtvoly. Zaklonil hlavu a vyrazil několik zvuků, které nejspíš byly náboženským zpěvem. A dřív než mu v tom ostatní mohli zabránit, řízl do těla a vytáhl játra.

Většina přihlížejících vykřikla hrůzou. Burton zamručel. Monotupně zíral.

Kazzovy veliké zuby se zakously do krvavého orgánu a utrhyly velké sousto. Jeho čelisti, vybavené pevnými kostmi a mohutnými svaly, začaly žvýkat a Kazz přivřel blahem oči. Burton k němu vykročil a napřáhl ruku, chtěl protestovat. Kazz se široce zazubil, uřízl kus a nabídl mu. Byl velice překvapený, když Burton odmítl.

„Kanibal!“ zvolala Alice Hargreavesová. „Ach můj Bože, hnusný, smrdutý kanibal! A tohle je ten slibovaný posmrtný život!“

„Není o nic horší, než naši předkové,“ řekl Burton. Vzpamatoval se z otřesu a dokonce se bavil – trošku – reakcí ostatních. „V zemi, kde, jak se zdá, je zatraceně málo jídla, je jeho jednání nanejvýš praktické. No, takže problém s pohřbíváním mrtvoly bez pořádného náradí ke kopání je vyřešený. A co víc, jestli ty grály nejsou zdrojem potravy, tak nebude dlouho trvat a budeme se s Kazzem předhánět!“

„Nikdy!“ vykřikla Alice. „To radši umřu!“

„Přesně to by se stalo,“ odpověděl Burton chladně. „Navrhuj, abychom šli stranou a nechali ho jíst. Moji chuť k jídlu to nijak nepodporuje a jeho způsoby u stolu jsou stejně odporné jako způsoby yankejských hraničářů. Nebo vesnických prelátů,“ dodal kvůli Alici.

Poodešli, aby ztratili Kazze z očí, a za jedním z těch velikých pokroucených stromů Alice prohlásila: „Nechci ho mít nablízku. Je to zvíře, hnus! Tedy já bych se necítila ani chvíli bezpečně, kdyby byl poblíž!“

„Požádala jste mě o ochranu,“ řekl Burton. „Poskytnu vám ji, dokud budete členkou téhle skupiny. Ale musíte taky respektovat moje rozhodnutí. Jedno z nich je, že ten lidoop zůstane s námi. Potřebujeme jeho sílu a dovednosti, které se v téhle zemi dobře hodí. Stali jsme se primitivy; takže se můžeme od primitiva leccos naučit. Zůstane.“

Alice hleděla na ostatní s tichou prosbou. Monat svraštil obočí. Frigate pokrčil rameny a řekl: „Paní Hargreavesová, jestli to dokážete, zapomeňte na svoje móresy a zvyky. Nejsme v tom správném prvotřídním viktoriánském nebi. Nebo vlastně v jakémkoli nebi, o jakém se kdy snilo. Nemůžete myslet a chovat se jako na Zemi. Vy pocházíte ze společnosti, kde se ženy zahalovaly od krku až po paty vrstvou šatů a pohled na ženské koleno byl neslýchanou sexuální událostí. A přesto se zdá, že vás vaše nahota nijak neuvádí do rozpátek. Jste vyrovnaná a důstojná, jako byste na sobě měla hábit jeptišky.“

Alice odpověděla: „Nelíbí se mi to. Ale proč bych měla být na rozpacích? Když jsou nazí všichni, není nahý nikdo. Kdyby mi nějaký anděl chtěl dát úplné oblečení, nenosila bych ho. Příliš bych se odlišovala. A postavu mám dobrou. Kdybych neměla, asi bych trpěla víc.“

Oba muži se zasmáli a Frigate dodal: „Jste skvělá, Alice. Dokonalá. Můžu vám říkat Alice? Paní Hargreavesová zní příliš formálně, když jste nahá.“

Neodpověděla, ale obrátila se a zmizela za velkým stromem. Burton řekl: „Co nejdříve se něco musí udělat s hygienou. Což znamená, že někdo musí rozhodnout o nějakém zdravotnickém plánu a mít možnosti, aby vypracoval pravidla a prosadil je. Jak se dají vytvořit legislativní, soudní a výkonné orgány z anarchie, která tady vládne?“

„Abychom se dostali k problému, který nás pálí víc,“ přerušil Frigate, „co uděláme s tou mrtvolou?“

Byl jenom o málo bledší než před chvílí, kdy Kazz poprvé zarízl svůj rohovcový nůž.

Burton odpověděl: „Lidská kůže, když se správně vyčiní, a lidská střeva, když se správně ošetří, budou pro výrobu provazů nebo

vázání určitě daleko lepší než tráva. Chci odříznout pár proužků. Pomůžeš mi?“

Ticho rušilo jenom šumění listů a trávy ve větru. Slunce pražilo a na nich vyrážel pot, který rychle ve větru usychal. Nekřičel žádný pták, nezabzučela jediná moucha. A pak ticho protrhl pronikavý hlas děvčátka. Odpověděl mu Alicin hlas a děvčátko se rozběhlo za ním za strom.

„Pokusím se,“ pronesl Američan. „Ale nevím. Už jsem toho za dnešek měl dost.“

„Dělej, jak myslíš,“ řekl Burton. „Ale ten, kdo mi pomůže, bude moci kůžu využít jako první. Třeba bys nějakou chtěl, aby sis přivázal sekeru k topůrku.“

Frigate hlasitě polkl a pak řekl: „Půjdu.“

Kazz pořád ještě dřepěl v trávě vedle těla, v jedné ruce držel krvavá játra a v druhé zakrvavený kamenný nůž. Když uviděl Burtona, vycenil potřásnuté zuby a uřízl kus jater. Burton zavrtěl hlavou. Ostatní, Galeazzi, Brontich, Maria Tuzzi, Filipo Rocco, Rosa Nalini, Caterina Capone, Fiorenza Fiorri, Babich a Giunta se odtáhli od příšerné scény. Shlukli se na druhé straně mohutného kmene borovice a tlumeně italsky hovořili.

Burton přidřepel vedle těla a přiložil k němu špičku nože, začal těsně nad pravým kolenem a pokračoval až ke klíční kosti. Frigate stál vedle něho a díval se. Zbledl a roztrásl se ještě víc. Ale nepohnul se z místa, dokud se od těla neoddělily dva dlouhé pruhy.

„Chtěl by sis to zkusit sám?“ zeptal se Burton. Převrátil tělo na bok, aby mohli uříznout ještě delší pruhy. Frigate uchopil zakrvavený nůž a pustil se do práce, zuby zaťaté.

„Ne tak hluboko,“ radil mu Burton a o chvíli později: „Teď zase neřežeš dost hluboko. Dej mi ten nůž. Dívej se!“

„Měl jsem souseda, který vždycky za garáží stahoval králíka, nejdřív mu zlámal vaz a prořízl krk,“ řekl Frigate. „Jednou jsem se díval. Stačilo mi to.“

„Nemůžeš si dovolit být nějak choulostivý a mít slabý žaludek,“ řekl Burton. „Žiješ v těch nejprimitivnějších podmínkách. Musíš být primitivní, abys přežil, ať se ti to líbí nebo ne.“

Přiběhl k nim Brontich, ten vysoký kostnatý Slovinec, který měl kdysi hospodu, a oznamoval: „Zrovna jsme našli další z těch houbovitých kamenů. Asi čtyřicet yardů odtud. Byl schovaný za stromy dole v jámě.“

Burtona přešlo prvotní potěšení z toho, jak Frigata drezíruje. Začínalo mu být kamaráda líto, a proto řekl: „Podívej se, Petře, nechtěl bys jít prozkoumat ten kámen? Jestli tady nějaký je, ušetříme si cestu zpátky k řece.“

Podal Frigatovi svůj grál. „Postav to do prohlubně v kameni, ale pamatuj si přesně, do které jamky jsi to dal. Ať to udělají i ostatní. Zkontroluj, jestli vědí, kam si svoje grály dali. To víš, nechtěl bych tu mít kvůli tomu nějaké hádky.“

Kupodivu, Frigatovi se odejít nechtělo. Zdálo se, že se stydí za svou slabost. Chvilku tam stál, přešlapoval z nohy na nohu a párkrát vzdychl. Potom, když Burton dál odřezával pruhy kůže, odešel. V jedné ruce nesl dva grály a v druhé kamennou sekeru.

Burton přestal pracovat, jakmile byl Američan z dohledu. Chtěl odřezat pruhy a mohl by rozřezat i trup, aby vyndal vnitřnosti. Ale nemohl udělat nic pro to, aby kůži nebo střeva konzervoval. Dalo se sice předpokládat, že kůra stromů podobných dubům obsahuje tanin, který by se s dalšími látkami dal použít k vyděláním lidské kůže. Jenomže než by se to připravilo, pruhy by shnily. Přesto to nebyl promarněný čas. Prokázala se užitečnost kamenných nožů a oživil si paměť, pokud jde o lidskou anatomii. Když byli Richard Burton se svým bratrem Edwardem jako mladíci v Pise, přátelili se s italskými mediky z univerzity. Oba mladí Burtonové se od studentů naučili hodně a ani jednoho z nich zájem o anatomii neopustil. Edward se stal chirurgem a Richard se účastnil v Londýně spousty přednášek a veřejných i soukromých pitev. Ale mnoho z toho, co se naučil, zase zapomněl.

Najednou slunce zavadilo o temeno hory. Na Burtona padl bleďý stín a během několika minut celé údolí tonulo v šeru. Ale nebe zůstalo ještě dlouho jasně modré. Vítr foukal dál, ale nesítil. Vlhkostí nasáklý vzduch se trochu ochladil. Burton a neandrtálec tělo opustili a vydali se za hlasy ostatních. Byli u grálového kamene, o kterém mluvil Brontich. Burton byl zvědavý, jestli jsou u paty hory další

kameny taky rozložené asi jednu míli od sebe. Jenomže tenhle postrádal grál uprostřed prohlubně. Třeba to znamenalo, že nefunguje. Ale Burton si to nemyslel. Dalo se předpokládat, že Ten, kdo stvořil grálové kameny, umístil grály do středových jamek u těch kamenů, které byly na břehu řeky, protože vzkříšení je použijí nejdřív. Až najdou kameny ve vnitrozemí, budou vědět, jak je používat.

Grály byly rozmístěné v důlcích vnějšího okruhu. Jejich majitelé stáli nebo seděli okolo, hovořili, ale jejich mysl se upírala na grál. Všichni byli zvědaví, kdy – nebo jestli vůbec – se objeví další modré plameny. Většinou se bavili o tom, jaký mají hlad. Ostatní se pokoušeli uhádnout, jak se sem dostali, Kdo je sem poslal, kde jsou Oni a co mají s nimi v plánu. Jenom málokdo z nich mluvil o svém pozemském životě.

Burton si sedl pod široce rozpažené větve „železného stromu“ s pokrouceným zčernalým kmenem a hustým listovým. Cítil se unavený, jako zřejmě všichni, kromě Kazze. Prázdné břicho a vybičované nervy mu bránili v tom, aby klimbal, i když tiché hlasy a ševlení listů uspávalo. Prohlubeň, ve které čekali, byla tvořená plošinkou v místě, kde se sbíhaly čtyři kopce, a obklopovaly ji stromy. I když tu bylo větší šero než nahoře na kopcích, zdálo se, že je tu větší teplo. Po chvíli, když večer a chlad pokročily, Burton zorganizoval brigádu na sbírání dřeva. Za pomoci nožů a pěstních klínů pokáceli spoustu vzrostlého bambusu a nanosili hromady trávy. Burton pomocí doběla rozpáleného drátku v zapalovači zapálil listí a trávu. Všechno bylo zelené, takže oheň kouřil a živořil, dokud nepřiložili bambus.

Najednou se ozval výbuch, až všichni vyskočili. Některé ženy zaječely. Zapomněli sledovat grálový kámen. Burton se otočil právě včas, aby zahlédl, jak modré plameny vyšlehly na dvacet stop vysoko. Žár výboje pocítil i Brontich, který stál dvacet stop od kamene.

Pak hluk ustal a všichni se zahleděli na grály. Burton byl jako první na kameni; většina se tak brzy po výboji na kámen nehrnula. Zvedl víčko svého grálu, nakoukl dovnitř a zavýskl radostí. Ostatní už také vylezli nahoru a otevřely své grály. Ve chvílce se sesedli kolem ohně, hltali jídlo, vykřikovali nadšením, ukazovali si navzájem, co našli, smáli se a žertovali. Nebylo to tady koneckonců tak špatné. Ať už tohle všechno způsobil kdokoli, staral se o ně.

Jídla bylo spousta i na to, že hladověli celý den, nebo jak se vyjádřil Frigate, „hladověli půl věčnosti“. Tím chtěl říct, jak vysvětlil Monatovi, že se nedá nijak určit, kolik času uplynulo mezi rokem 2008 a dneškem. Tenhle svět nevznikl za den a příprava lidstva ke vzkříšení by zabrala víc než týden. Tedy pokud by tohle všechno způsobily prostředky vědecké, nikoli nadpřirozené.

Burtonův grál skrýval čtyřpalcový kus masa; malou šišku černého chleba; máslo; brambory a omáčku; zelený salát se zálivkou, kterou neznal, ale měla lahodnou chuť. Navíc tam byl pětiuncový hrníček výborného bourbonu a další malý hrníček se čtyřmi kostkami ledu.

A bylo tam ještě něco, o to lepší, že to bylo nečekané. Malá lulka z bryerového dřeva. Pytlík tabáku. Tři dlouhé tenké doutníky. Plastikový balíček s deseti cigaretami.

„Bez filtru!“ zvolal Frigate.

Byla tam také jedna malá hnědá cigareta, ke které si Burton a Frigate čichli a řekli oba zároveň: „Marihuana!“

Alice, která v rukou držela malé kovové nůžky a černý hřeb, řekla: „Určitě nám zase narostou vlasy. Jinak by tam tohle nebylo potřeba. Jsem tak ráda! Ale tohle... předpokládají snad, že budu používat... tohle?“

Vytáhla tubu s jasně červenou rtěnkou.

„Nebo já?“ otázal se Frigate a hleděl na podobnou tubu.

„Jsou nanejvýš praktičtí,“ oznámil Monat a vytáhl balíček něčeho, co určitě byl toaletní papír. Pak vytáhl kuličku zeleného mýdla.

Burtonův steak byl velice křehký, i když by dal přednost syrovějšímu. Naopak Frigate si zase stěžoval, protože pro něho nebyl dost propečený.

„Jak je vidět, obsah těchhle grálů není šitý na míru jednotlivým majitelům,“ poznamenal Frigate. „Proto asi muži dostávají i rtěnky a ženy lulky. Masová výroba.“

„Dva zázraky za den,“ řekl Burton. „Tedy, pokud to zázraky jsou. Mám radši racionální vysvětlení a chci se ho dobrat. Myslím si, že mi nikdo, aspoň zatím, nemůže říct, jak je možné, že jsme vstali z mrtvých. Ale třeba vy z dvacátého století máte nějakou rozumnou

teorii pro to, jak se tyhle věci zdánlivě zázračně objevují v prázdných nádobách?“

„Když srovnáte interiér a exteriér grálu,“ začal Monat, „zjistíte, že v hloubce je přibližně pětcentimetrový rozdíl. Ve falešném dnu se určitě skrývá molekulová soustava obvodů, která je schopna převádět energii ve hmotu. Energie je zřejmě poskytována výbojem z kamene. Kromě konvertoru energie-hmota grál určitě musí obsahovat molekulové chemické vzorce...? matrice...? a ty pak formují hmotu do různých kombinací prvků a složek.“

Za svou domněnkou si stojím, protože na mé rodné planetě jsme měli podobný konvertor. Ale nebyl tak miniaturní, to vás ujistíuji.“

„Na Zemi to bylo podobné,“ řekl Frigate. „Vyráběli jsme železo z čisté energie už před rokem 2002, ale byl to hrozně těžkopádný a drahý proces s nepatrným, skoro mikroskopickým užitekem.“

„Dobře,“ řekl Burton. „Tohle všechno nás nic nestálo. Zatím...“

Chvíli mlčel a přemýšlel o snu, který se mu zdál, když se probouzel.

„Zaplat,“ řekl Bůh. „dlužíš za maso.“

Co to znamenalo? Na Zemi, v Terstu, v roce 1890, umíral v náručí své ženy a žádal... co? Chloroform? Così žádal. Nemohl si vzpomenout. Potom zapomnění. A probudil se do té noční můry a viděl věci, které nebyly pozemské, a pokud věděl, ani z této planety. Ale ten zážitek nebyl jenom snem.

8. kapitola

Dojedli a vrátili nádobky do přihrádek v grálech. Protože nikde poblíž nebyla žádná voda, museli počkat až do rána, aby nádobky umyli. Přesto Frigate a Kazz vyrobili několik džberů z rozřezaného obřího bambusu. Američan se nabídl, že se vrátí k řece, jestli s ním někdo půjde, a nabere do bambusových nádob vodu. Burton přemýšlel, proč se ten chlapík nabídl. Pak se podíval na Alici a už věděl proč. Frigate určitě doufal, že najde nějakou společnici. Zřejmě považoval za hotovou věc, že Alice Hargreavesová dává přednost Burtonovi. A ostatní ženy, Tucci, Malini, Capone a Fiorri, si vybraly Galleazziho, Bronticha, Rocca a Giuntu, v tomto pořadí. Babich odešel, možná ze stejného důvodu, jako chtěl odejít Frigate.

S Frigatem a Kazzem šel Monat. Nebe bylo najednou přeplněné velikými hvězdami a mohutnými mračny světélkujícího plynu. Třpyt hvězd, které byly tak nahuštěné a některé tak velké, že vypadaly jako úlomky pozemského Měsíce, a záře mračen galaktického plynu je děsily a budily v nich pocit, že jsou žalostně maličcí a k nepotřebě.

Burton ležel na zádech na hromadě listí a pokuřoval doutník. Byl výtečný a za jeho časů by v Londýně stál přinejmenším šilink. Teď už se necítil tak nepatrný a bezcenný. Hvězdy byly neživou hmotou, a on žil. Žádná hvězda nikdy nepozná delikátní chuť drahého doutníku. Ani nepozná vzrušení z blízkosti teplé, dobře stavěné ženy.

Na druhé straně ohně, napůl nebo úplně ztraceni v trávě a ve stínech, seděli Terst'ané. Alkohol je uvolnil, i když jejich pocit svobody mohl částečně pramenit z radosti z toho, že jsou znovu živí a mladí. Chichotali se, smáli se a převalovali v trávě sem a tam a s hlasitým mlaskáním se líbali. A pak se jeden pár za druhým vytrácel do tmy. Nebo se aspoň ztišili.

Děvčátko usnulo vedle Alice. Světlo ohně se mihotalo po Alicině hezkém aristokratickém obličejí a holé hlavě, nádherném těle a dlouhých nohou. Burton najednou věděl, že byl vzkříšen celý. S konečnou platností nebyl tím starcem, který v posledních šestnácti

letech života těžce platil za mnohé horečky a nemoci, které ho v tropech vyždímalý jako citrón. Teď byl znovu mladý, zdravý a posedlý tím starým démonem, dožadujícím se svých práv.

Ale přece jí slíbil, že ji bude chránit. Nemohl udělat jediný pohyb, říci jediné slovo, které by si mohla vyložit jako svádění.

No, nebyla jedinou ženou na světě. Vlastně tu byl celý svět plný žen, i když mu nepatřily, ale mohl jim aspoň říct. Tedy v tom případě, že každý, kdo na Zemi zemřel, byl na této planetě. Bude jenom jednou z mnoha miliard (možná z třiceti šesti miliard, jestli byl Frigatův odhad správný). Ale samozřejmě neměl žádný důkaz, že tomu tak je.

Peklo bylo v tom, že stejně tak mohla Alice být v téhle chvíli jedinou na světě. Nemohl se prostě zvednout a odejít do tmy hledat jinou ženu, protože by ji tím nechal i s dítětem bez ochrany. Určitě by se necítila bezpečně s Monatem a Kazzem, ale z toho ji nemohl vinit. Byli tak strašlivě oškliví. Stejně tak ji nemohl svěřit Frigatovi – pokud se dnes v noci Frigate vrátí, o čemž Burton pochyboval, protože zatím nevěděl, co v tom chlapíkovi vězí.

Burton se najednou té situaci hlasitě zasmál. Došel k závěru, že stejně tak si ho může dneska večer nechat stát. Ta myšlenka ho znovu rozesmála a nemohl se utišit, dokud se ho Alice nezeptala, jestli je v pořádku.

„Jsem víc v pořádku, než můžete vědět,“ řekl a otočil se k ní zády. Sálh do svého grálu a vytáhl z něj poslední věc. Byl to malý plochý plátek něčeho jakoby mléčného. Frigate, ještě než odešel, říkal něco v tom smyslu, že jejich neznámí dobrodinci jsou určitě Američani. Jinak by je nenapadlo dávat tam žvýkačky.

Burton zamáčkl doutník o zem a strčil si plátek do úst. Řekl: „Tohle má divnou, ale docela příjemnou chuť. Vy už jste to ochutnala?“

„Jsem v pokušení, ale mám dojem, že bych vypadala jako kráva přezvykující seno.“

„Přestaňte se chovat jako dáma,“ řekl Burton. „Myslíte si, že by bytosti, které mají takovou moc, že nás vzkřísily, měly vulgární vkus?“

Alice se pousmála a odpověděla: „Tak to opravdu nevím,“ a vložila si žvýkačku do úst. Chvilí líně žvýkali a dívali se přes oheň jeden na druhého. Nikdy nevydržela jeho pohled déle než několik vteřin.

Burton přerušil mlčení: „Frigate se zmínil, že vás zná. Nebo spíš že o vás ví. Takže kdo jste, jestli mi prominete moji nezřízenou zvědavost?“

„Mrtví před sebou nemají tajemství,“ odpověděla lehce. „Stejně tak bývalí mrtví.“

Narodila se jako Alice Pleasance Liddelová 25. dubna 1852. (Tehdy bylo Burtonovi třicet let.) Byla přímým potomkem krále Edwarda III. a jeho syna, Johna z Gauntu. Její otec byl děkanem Christ Church College v Oxfordu a spoluautorem slavného řecko-anglického slovníku. (Liddel a Scott, pomyslel si Burton.) Měla šťastné dětství, dostalo se jí skvělého vzdělání a setkala se s mnoha slavnými lidmi své doby: s Gladstonem, Matthewem Arnoldem, princem Waleským, který byl svěřen jejímu otci do péče, když byl v Oxfordu. Jejím manželem byl Reginald Gervis Hargreaves, velice ho milovala. Byl to venkovský gentleman, rád lovil, rybařil, hrál kriket, pěstoval stromy a četl francouzskou literaturu. Měla tři syny, všichni byli kapitáni, dva z nich zahynuli v první světové válce v letech 1914-1918. (Podruhé toho dne Burton slyšel o první světové válce.)

Mluvila a mluvila, jako by jí pití rozvázalo jazyk. Nebo jako by chtěla hovorem postavit mezi sebe a Burtona stěnu.

Mluvila o Dinah, mourovatém kotátku, které měla jako dítě moc ráda, o velkých stromech v manželově arboretu, o tom, jak její otec, když pracoval na slovníku vždycky ve dvě hodiny odpoledne kýchal a nikdo nevěděl proč... v osmdesáti jí Kolumbijská univerzita udělila čestný doktorát literatury, protože se významně podílela na vzniku slavné knihy pana Dodgsona. (Opomenula se zmínit o titulu a Burton, i když byl vášnivý čtenář, si nevybavil žádné dílo od nějakého pana Dodgsona).

„Tehdy bylo opravdu zlaté odpoledne,“ říkala, „bez ohledu na to, co hlásila oficiální meteorologická předpověď. 4. června 1862 mi bylo deset... sestry a já jsme měly na sobě černé střevíce, bílé síťové ponožky, bílé bavlněné šaty a klobouky se širokou krempou.“

Oči měla rozšířené, chvílemi se zachvěla, jako by uvnitř sebe sama bojovala, a pak mluvila dál ještě rychleji.

„Pan Dodgson a pan Duckworth nesli piknikové koše... vyjeli jsme na lodi z Foliy Bridge, po Isis, pro změnu proti proudu. Pan Duckworth při veslování pořádně zabíral; kapky vody padaly z jeho pádla jako skleněné slzy na hladinu Isis, hladkou jako zrcadlo, a...“

Burton poslední slova slyšel, jako by je zaburácela zplna hrdla. Polekaně se zahleděl na Alici, jejíž rty se pohybovaly, jako by hovořila úplně normálně. Oči teď upírala na něj, ale zdálo se, že hledí skrz něj kamsi do jiného času a prostoru. Ruce měla napůl pozvednuté, jako by ji něco překvapilo a nemohla s nimi pohnout.

Všechny zvuky byly zesíleny. Slyšel dech malého děvčátka, bušení jejího a Alicina srdce, pohyby Aliciných vnitřností a ševel větru, který klouzal po větvích stromů. V dálce zaslechl výkřik.

Vstal a naslouchal. Co se to dělo? Proč takové zbystření smyslů? Proč slyšel jejich srdce, a ne svoje? Uvědomoval si také každý tvar a rozmístění stébel trávy pod nohama. Skoro cítil jednotlivé molekuly vzduchu, narážející do jeho těla.

Alice také vstala. Zeptala se: „Co se děje?“ a její hlas na něj dolehl jako těžký poryv větru.

Neodpověděl, jen se na ni díval. Zdálo se mu, že teprve teď poprvé pořádně *vidí* její tělo. A viděl *i ji*. Celou Alici.

Alice vykročila k němu, náruč rozevřenou, oči přivřené, ústa vlhká. Houkala se a úpěla: „Richarde! Richarde!“

Pak se zastavila; oči se jí otevřely dokořán. Přistoupil k ní a vztáhl ruce. Vykřikla: „Ne!“, otočila se a rozběhla se do tmy lesa.

Okamžik zůstal nehybně stát. Zdálo se mu nemožné, že ta, kterou miloval, jako ještě nikdy nikoho nemiloval, by mu lásku nemusela oplácet.

Určitě ho jenom dráždila. Tak to bylo. Rozběhl se za ní a nepřestával ji volat jménem.

Musely uplynout celé hodiny, než na ně začaly dopadat dešťové kapky. Buď účinek drogy pominul, nebo tomu napomohla studená voda, ale oběma náhle připadalo, že se vynořili z vytržení a z jakéhosi snění zároveň. Podívala se nahoru na něho, když blesk ozářil jejich rysy, vykřikla a zuřivě ho odstrčila.

Spadl do trávy, ale napřáhl ještě ruku a stačil ji chytit za kotník, když se od něho snažila po čtyřech utéct.

„Co je to s tebou?“ zařval.

Alice se přestala zmítat. Sedla si, opřela si čelo o kolena a celé tělo se jí otrásalo vzlyky. Burton vstal, vzal ji za bradu a donutil ji, aby se na něj podívala. Nedaleko znovu uhodil blesk a ukázal mu její zmučenou tvář.

„Slíbil jsi, že mě budeš chránit!“ plakala.

„Nechovala ses, jako bys chtěla, abych tě chránil,“ řekl. „Neslíbil jsem ti, že tě budu chránit před přirozenými lidskými pudy.“

„Pudy!“ opakovala. „Pudy! Pane Bože, v životě jsem nikdy nic takového neudělala! Vždycky jsem byla slušná! Byla jsem panna, když jsem se vdávala, a celý život jsem byla manželovi věrná! A teď... s úplným cizincem! Tohleto! Nechápu, co to do mě vjelo!“

„Takže jsem selhal,“ řekl Burton a rozesmál se. Ale začínalo mu jí být líto. Škoda, že k tomu nedošlo z její vlastní vůle, na její vlastní přání, pak by nemusel cítit nejmenší výčitky svědomí. Ale v té chvíli musela být nějaká silná droga, takže se chovali jako milenci, jejichž vášeň nezná mezí. Rozhodně spolupracovala se stejným nadšením jako kterákoli zkušená příslušnice tureckého harému.

„Nemusíš se nijak stydět nebo si něco vyčítat,“ uklidňoval ji jemně. „Byla jsi posedlá. Může za to ta droga.“

„Ale udělala jsem to!“ řekla. „Já... já! Chtěla jsem to! Ach, jsem hnusná, nejhorší kurva!“

„Nepamatuju se, že bych ti nabízel nějaké peníze.“

Nechtěl být tak bezcitný. Chtěl ji jenom rozzuřit tak, aby se přestala obviňovat. A to se mu podařilo. Vyskočila a vrhla se mu na hrud' a tvář svými nehty. Nadávala mu slovy, která by urozená a jemná viktoriánská dáma vůbec neměla znát.

Burton ji chytil za zápěstí, aby zabránil dalším škodám, a držel ji, zatímco na něho plivala další špínu. Nakonec, když ztichla a začala znovu plakat, ji odvedl do tábora. Z ohně byl mokrá popel. Odhrnul horní vrstvu a hodil na uhlíky hrst trávy, kterou před deštěm chránil strom. Ve světle uviděl, že děvčátko spí vmáčknuté mezi Kazze a Monata pod hromadou trávy u železného stromu. Obrátil se k Alici, která seděla pod jiným stromem.

„Nepřibližuj se,“ varovala ho. „Už tě nikdy nechci vidět! Zneuctil jsi mě, pošpinil! A to jsi mi dal slovo, že mě budeš chránit!“

„Můžeš si mrznout, když chceš,“ řekl. „Jenom jsem ti chtěl navrhnout, že bychom se k sobě mohli přitisknout, aby nám bylo teplo. Ale jestli je ti milejší nepohodlí, ať je po tvém. Říkám ti znova, že to, co jsme udělali, způsobila droga. Vlastně ne, nezpůsobila. Drogy nevyvolávají touhy a činy; jenom je uvolňují. Naše normální zábrany zmizely a ani jeden z nás nemůže dávat vinu sobě nebo tomu druhému.“

Ale stejně bych lhal, kdybych řekl, že se mi to nelíbilo, a ty bys taky lhala, kdybys tohle tvrdila. Takže proč se týrat výčitkami svědomí?“

„Nejsem takové zvíře jako ty! Jsem dobrá, bohabojná počestná křesťanka!“

„Nepochybně,“ řekl Burton suše. „Stejně mi dovol, abych jednu věc zdůraznil. Pochybuju, že bys udělala to, co jsi udělala, kdybys to v hloubi duše udělat nechtěla. Droga jenom potlačila tvoje zábrany, ale určitě ti nenasadila do hlavy, co máš dělat. Ta myšlenka už tam byla. Každý čin, který jsi díky droze udělala, vyšel z tebe, z toho, co jsi sama chtěla udělat.“

„Já vím!“ zaječela. „Myslíš si snad, že jsem nějaká hloupá, prostoduchá služka? Mám mozek! Víím, co jsem udělala a proč! Jenom mě nikdy nenapadlo, že bych mohla být taková... *taková!* Ale určitě to ve mně bylo! *A je!*“

Burton se ji snažil utěšit, ukázat jí, že každý má v sobě nějaké temné povahové stránky. Zdůraznil, že dogma o prvotním hříchu tohle zakrývalo; byla člověkem; takže má v sobě temné touhy. A tak dál. Čím víc se ji snažil uklidnit, tím hůř jí bylo. Pak, roztřesený zimou a unavený neužitečným dohadováním, to vzdal. Vlezl si mezi Monata a Kazze a vzal děvčátko do náruče. Teplo tří těl, pokrývka z trávy a dotek nahých těl ho uklidnily. Usínal a přes travnatou pokrývku k němu slabě doléhal Alicin pláč.

9. kapitola

Když se probudil, ocitl se v kalném světle nepravého úsvitu, kterému Arabové říkají *vleč ocas*. Monat, Kazz a dítě pořád ještě spali. Chvilí si škrábal svědivé oděrky, které způsobila ostrá tráva, a pak vylezl. Oheň vyhasl; na špičkách listů a na stéblech trávy visely kapky vody. Chvěl se zimou. Ale necítil se unavený, ani mu nebylo nijak zle z drogy, jak čekal. Pod trávou u stromu našel hromadu poměrně suchého bambusu. Z něho postavil hraničku a za chvíli už mu bylo příjemně. Pak si všiml bambusových nádob a z jedné se napil. Alice seděla na hromadě trávy a nepřítomně na něj zírala. Byla celá pokrytá husí kůží.

„Pojď se ohřát!“ oslovil ji.

Vstala, přešla k bambusovému džberu, sklonila se, nabrala do dlaní vodu a opláchla si obličej. Pak si přidřepla k ohni a ohřívala si ruce nad nízkým plamínkem. Když jsou všichni nazí, i ti nejčudnější velice rychle ztratí cudnost, pomyslel si.

O chvíli později Burton zaslechl od východu šustot trávy. Objevila se holá hlava Petera Frigata. Brodil se trávou a za ním byla vidět hlava nějaké ženy. Když se vynořili, ukázalo se její mokré, ale krásné tělo. Oči měla veliké a tmavě zelené, rty se zdály trochu moc silné, než aby byly krásné. Ale ostatní rysy měla nádherné.

Frigate se široce usmíval. Otočil se a táhl ji za ruku do tepla k ohni.

„Vypadáš jako kočka, která sežrala kanárka,“ uvítal ho Burton. „Co se ti stalo s rukou?“

Peter Frigate se podíval na kotníky své pravé ruky. Měl je oteklé a hřbet ruky odřený.

„Popral jsem se,“ řekl. Ukázal na ženu, která dřepěla kousek od Alice a ohřívala se. „Včera v noci byl u řeky pěkný blázonec. V té žvýkačce musela být nějaká droga. Nevěřil bys, co lidi vyváděli. Nebo věřil? Koneckonců, jsi Richard Francis Burton. V každém případě byly všechny ženy zabrané, tak či onak. Poděsilo mě, co se dělo, a pak jsem zešílel. Grálem jsem praštil dva muže, úplně jsem je omrá-

čil. Sápali se na desetiletou holku. Možná jsem je zabil; doufám. Snažil jsem se to děvče přivést s sebou, ale utekla někam do tmy.

Rozhodl jsem se vrátit. Začínalo mi být pěkně špatně z toho, co jsem těm dvěma chlapům udělal, i když si to zasloužili. Mohla za to ta droga; musela ve mně uvolnit zuřivost a frustrace za celý můj předchozí život. Tak jsem se pustil zase sem a pak jsem narazil na další dva muže, jenomže ti šli po ženě, po téhle. Myslím, že nebyla ani tak proti styku, jako spíš proti tomu, že po ní šli oba najednou, jestli víš, jak to myslím. Prostě křičela, nebo se o to snažila, a bránila se a oni ji zrovna začali bít. Takže já jsem je mlátil pěstí a kopal je a pak do nich tloukl grálem.

Pak jsem tu ženu sebral, jmenuje se Loghu, mimochodem to je to jediné, co o ní vím, protože z její řeči nerozumím ani slovo, a ona šla se mnou sem.“

Znovu se zakřenil. „Ale nedošli jsme.“

Přestal se smát a pokrčil rameny.

„Pak nás probudil déšť a hromy a blesky, jako Boží hněv. Myslel jsem si, nesměj se mi, že asi nastal soudný den, že nám Bůh na den popustil otěže, abychom se mohli odsoudit sami. A teď že nás svrhne do jámy.“

Přiškrčeně se zasmál a pokračoval: „Od svých čtrnácti let jsem byl agnostik a jako takový jsem v devadesáti umřel, i když tehdy jsem pomýšlel na to, že zavolám kněze. Ale malé děcko, které se bojí Boha Otce, pekelného ohně a zatracení, to ve mně pořád vězí, i v tom starci. Nebo v mladíkovi, který povstal z mrtvého.“

„A co se stalo?“ zeptal se Burton. „Skonal svět v dunění hromu a míhání blesků? Jsi pořád tady, jak vidím, a nebylo ti odeřeno nic z radostí hříchu v osobě té ženy.“

„Blízko hor jsme našli grálový kámen. Asi míli na západ od sud. Ztratili jsme se, různě jsme se potulovali, bylo nám zima a byli jsme mokří, nadskočili jsme pokaždé, když poblíž uhodil blesk. Pak jsme našli ten grálový kámen. Bylo u něj plno lidí, ale byli výjimečně přátelští a bylo tam tolik těl, že nám tam bylo dost teplo, i když trávou zatékala voda. Nakonec jsme usnuli, dlouho po tom, co déšť přestal. Když jsem se probudil, prohledával jsem trávu tak dlouho, až jsem našel Loghu. Nějak se mi v noci ztratila. Zdálo se, že je ráda,

když mě vidí, a mně se líbí. Máme k sobě nějak blízko. Možná zjistím proč, až se naučí anglicky. Zkusil jsem angličtinu, francouzštinu, němčinu a lámanou ruštinu, litevštinu, galštinu, všechny skandinávské jazyky, včetně finštiny, klasickou nahuatštinu, arabštinu, hebrejštinu, řeč onondažských Irokézů, odžibvejštinu, italštinu, španělštinu, latinu, moderní a homérskou řečtinu a tucet dalších jazyků. Výsledek: netečný pohled.“

„Ty jsi úplný jazykovědec,“ podivil se Burton.

„Žádný neumím plynně,“ řekl Frigate. „Ve většině z nich umím číst, ale říct v nich dokážu jenom pár běžných frází. Na rozdíl od tebe neovládám třicet devět jazyků – včetně pornografie.“

Zdá se, že ten chlapík toho o mně nějak moc ví, pomyslel si Burton. Později zjistí, kolik toho ví ještě.

„Budu k tobě upřímný, Petře,“ řekl Burton. „Když jsi líčil, jak jsi byl agresivní, udivilo mě to. Nenapadlo by mě, že jsi schopný zaútočit na tolik chlapů a zbít je. Ta tvoje choulostivost...“

„To bylo samozřejmě tou žvýkačkou. Otevřela dveře klece.“

Frigate si dřepł vedle Loghu a ořel se jí o rameno. Podívala se na něj mírně zešikmenýma očima. Ta žena bude krásná, až jí narostou vlasy.

Frigate pokračoval: „Jsem tak ustrašený a choulostivý, protože se bojím zuřivosti a touhy po násilí, které ve mně nejsou ukryté dost hluboko. Bojím se násilí, protože jsem násilník. Bojím se, co se stane, když se nebudu bát. Sakra, věděl jsem to celých čtyřicet let. Bylo moc dobré, že jsem to o sobě věděl!“

Podíval se na Alici a pozdravil: „Dobré ráno!“

Alice odpověděla docela vesele a dokonce se při představování na Loghu usmála. Na Burtona se také podívala a odpovídala na jeho přímé otázky. Jinak se s ním ale nebavila a měla pro něj jen upjatý obličej.

Monat, Kazz a děvčátko se zíváním přišli k ohni. Burton prohlédl okolí tábora a zjistil, že Terst'ané jsou pryč. Někteří tu nechali i své grály. Proklel jejich neopatrnost a nejradši by grály nechal ležet v trávě, aby jim dal lekci. Ale nakonec válce postavil do prohlubní v grálovém kameni.

Když se jejich majitelé nevrátí, zůstanou o hladu, pokud se s nimi někdo o jídlo nepodělí. Jídlo v jejich grálech bude muset zůstat nedotčené. Burton by je nebyl schopen otevřít. Včera objevili, že grál otevře jenom majitel. Experiment s dlouhým klackem také odhalil, že i majitel se musí grálu dotknout přímo prsty nebo nějakou částí těla, aby se víčko otevřelo. Frigate měl teorii, že mechanismus grálu reaguje na zvláštní konfiguraci elektrického napětí kůže majitele. Nebo grál v sobě možná obsahoval velmi citlivý detektor mozkových vln.

Tou dobou už bylo nebe velmi jasné. Slunce zůstalo stále ještě na druhé straně dvacet tisíc stop vysoké hory na východě. Asi o půl hodiny později z grálové skály vyzářil modrý plamen provázený hromem. Dunění kamenů podél řeky se odráželo ozvěnou od hor.

Grály tentokrát skrývaly slaninu a vejce, šunku, chléb, máslo, džem, mléko, čtvrtku ananasového melounu, cigarety a šálek tmavě hnědých krystalků, o kterých Frigate tvrdil, že je to instantní káva. Vypil mléko z jednoho šálku, vypláchl ho vodou z bambusového vědra, naplnil šálek vodou a postavil ho k ohni. Když voda začala vřít, nasypal lžičku krystalků do vody a zamíchal. Káva byla lahodná a krystalků bylo dost na šest šálků. Potom Alice nasypala krystalky do vody ještě před ohřátím a zjistila, že není nutné oheň používat. Voda se začala vařit tři vteřiny poté, kdy krystalky vhodili do studené vody.

Když pojedli, umyli nádobí a vrátili je do grálů. Burton si přivázel grál k zápěstí. Chtěl jít na výzkumy a v žádném případě ho nechtěl nechávat na kameni. I když by nikomu jinému nebyl k užitku, mohl by ho vzít někdo zlomyslný jenom pro potěšení z toho, že by hladověl.

Burton začal u malého děvčátka a Kazze s jazykovou výukou a Frigate přivedl i Loghu, aby poslouchala. Frigate navrhl, že by si měli vytvořit nějaký univerzální jazyk, protože lidstvo používalo během miliónů let existence a i nyní u řeky používá bezpočet jazyků a nářečí, snad padesát, šedesát tisíc.

To za předpokladu, že bylo vzkříšeno celé lidstvo. Konec konců, znal tady jenom těch několik čtverečních mil. Ale bylo by docela dobré začít propagovat esperanto, umělý jazyk, který vytvořil polský oční lékař, doktor Zamenhof, v roce 1887. Gramatika espe-

ranta byla velmi jednoduchá a naprosto pravidelná, a jeho zvukové kombinace, i když každý nedokázal vše vyslovit tak lehce, jak se uvádělo, byly pořád ještě poměrně snadné. A základem slovníku byla latina s mnoha slovy z angličtiny, němčiny a dalších západoevropských jazyků.

„Slyšel jsem o tom, než jsem zemřel,“ řekl Burton. „Ale nikdy jsem se s esperantem nesetkal. Možná bude užitečné. Ale zatím naučím tyhle dva anglicky.“

„Ale většina lidí tady mluví italsky nebo slovinsky!“ zvolal Frigate.

„To je možná pravda, i když zatím jsme to nijak víc nezkoumali. Ale protože nemám v úmyslu tady zůstat, můžeš to považovat za jisté.“

„To jsem mohl tušit,“ zamumlal Frigate. „Vždycky jsi začal být neklidný; musels jít dál.“

Burton na Frigatu chvíli zíral a pak začal s lekcemi. Asi čtvrt hodiny žáky cvičil v poznávání a výslovnosti devatenácti podstatných jmen a několika sloves: oheň, bambus, grál, muž, žena, dívka, ruka, nohy, oko, zuby, jíst, jít, běžet, mluvit, nebezpečí, já, ty, oni, my. Zamýšlel naučit se od nich totéž, co oni od něho. Časem by tak dokázal mluvit jejich jazyky, ať už byly jakékoli.

Slunce ozářilo vrcholky východního pohoří. Vzduch se oteplil, a tak nechali oheň zhasnout. Začal druhý den vzkříšení. A nevěděli skoro nic o tomto světě a o tom, jaký osud je čeká nebo Kdo jejich osudy určuje.

Z trávy vystrčil obličej s velkým nosem Lev Ruach a zeptal se: „Můžu se k vám přidat?“

Burton přikývl a Frigate odpověděl: „Jistě, proč ne?“

Ruach vyšel z trávy. Následovala ho malá žena s bledou pletí, velikýma hnědýma očima a s jemnými, ladnými rysy. Ruach ji představil jako Tánu Kauwitzovou. Potkal ji včera v noci a zůstali spolu, protože měli spoustu společného. Měla ruskožidovský původ, narodila se v roce 1958 v Bronxu, v New Yorku, stala se učitelkou angličtiny, vdala se za obchodníka, který si vydělal milión a umřel, když jí bylo pětáctýřicet, takže se mohla provdat za skvělého muže, kterého tehdy milovala už patnáct let. O šest měsíců později zemřela na ra-

kovinu. Tuhle informaci jim poskytla Táňa, ne Lev, a to jednou větou.

„Včera v noci bylo dole na pláni peklo,“ vykládal Lev. „Táňa a já jsme museli utéct do lesa, abychom si zachránili život. Tak jsem se rozhodl, že vás najdu a poprosím vás, jestli s vámi můžeme zůstat. Omlouvám se za ty svoje včerejší unáhlené poznámky, pane Burtone. Myslím, že moje zjištění jsou platná, ale názory, o kterých jsem mluvil, by měly být zvažovány v kontextu s vašimi ostatními názory.“

„Na to dojde řeč někdy jindy,“ řekl Burton. „V době, kdy jsem tu knihu psal, na mě zákeřně a lživě útočili lichváři v Damašku a ti...“

„Jistě, pane Burtone,“ vpadl mu Ruach do řeči. „Jak říkáte, později. Jenom jsem chtěl zdůraznit, že vás považuji za velmi schopnou a silnou osobnost a že bych se rád připojil k vaší skupině. Vládně tu anarchie, pokud anarchie může vládnout. A mnozí z nás potřebují ochranu.“

Burton neměl rád, když ho někdo přerušil. Zamračil se a řekl: „Dovolte mi laskavě, abych to vysvětlil sám. Já...“

Frigate vstal a řekl: „Jdou sem ostatní. Zajímalo by mě, kde byli?“

Ale z původních devíti se vrátili jenom čtyři. Maria Tucci vysvětlila, že když si vzali žvýkačku, trousili se všichni pryč, až skončili u jednoho velkého ohně na planině. Pak se stala spousta věcí; došlo k mnoha rvačkám a útokům mužů na ženy, mužů na muže, žen na muže, žen na ženy, a dokonce i k útokům na děti. Skupina se ve zmatku rozdělila a Maria Tucci potkala ostatní tři teprve před hodinou, když v horách hledala grálový kámen.

Lev přidal další podrobnosti. Následky žvýkání narkotické žvýkačky byly tragické, zábavné nebo radostné, zřejmě záleželo na individuální reakci. Na mnohé měla žvýkačka afrodisiakální účinek, ale měla také spoustu jiných účinků. Třeba u těch manželů, kteří zemřeli v Opcinu, na předměstí Terstu, v roce 1899. Probrali se necelých šest stop od sebe. Plakali radostí, že jsou znovu spolu, když tolik jiných párů zůstalo rozděleno. Děkovali Bohu za to štěstí, i když měli nějaké hlasité poznámky o tom, že tenhle svět není přesně to, co jim

bylo slibováno. Ale měli za sebou padesát let manželského blaha a teď se těšili, že spolu budou navěky.

Jenomže o chvílku později, když si vzali žvýkačku, muž ženu uškrtil, hodil její tělo do řeky, popadl do náruče jinou ženu a utekl s ní do tmy lesa.

Jiný muž si vyskočil na grálový kámen a pronesl řeč, která trvala celou noc, navzdory dešti. Těm několika, kteří ho mohli slyšet, a ještě menšímu počtu těch, kdo ho poslouchali, přednesl principy dokonalé společnosti a objasnil způsob, jak by mohly být uvedeny do praxe. Když začalo svítat, byl tak ochraptělý, že mohl zasípat sotva několik slov. Na Zemi se zřídka obtěžoval jít k volbám.

Nějaký muž a žena, rozrušení tou veřejně projevovanou pohledností, se násilím pokoušeli páry oddělovat. Výsledek: modřiny, krvácející nosy, roztržené rty a dva otřesy mozku, to vše na jejich straně. Někteří muži a ženy strávili noc na kolenou v modlitbách a ve vyznávání se z hříchů.

Některé děti byli hrozně zbiti, znásilněny nebo zavražděny, nebo všechno dohromady. Ale ne každý podlehl tomu šílenství. Spousta dospělých dětí chránila, nebo se o to aspoň pokoušela.

Ruach popisoval zoufalství a znechucení nějakého chorvatského muslima a rakouského žida, když jejich grály obsahovaly vepřové. Jakýsi hind vykřikoval obscénosti, protože mu jeho grál nabídl maso.

Čtvrtý muž křičel, že všichni jsou v rukou d'áblových a naházel své cigarety do řeky.

Někteří mu říkali: „Proč jsi nám ty cigarety nedal, když jsi je nechtěl?“

„Tabák je vynález d'ábla; je to plevel stvořený d'áblem v rajské zahradě!“

Nějaký muž řekl: „Aspoň jsi se s námi mohl o cigarety rozdělit. To by ti nic neudělalo.“

„Nejradši bych do řeky naházel všechny ty d'ábelské věci!“ křičel.

„Seš nesnesitelně bigotní a navíc blázen!“ odpověděl mu kdosi a dal mu pěstí do zubů. Než se protitabákový štvác mohl sebrat ze země, vrhli se na něj s ranami a kopanci ostatní čtyři.

Později se protitabákový agitátor nejistě postavil a se slzami vzteku naříkal: „Čím jsem si tohle zasloužil, ó Pane, můj Bože! Vždycky jsem byl dobrý člověk. Tisíce liber jsem dal na charitu, uctíval jsem Tě v chrámu třikrát do týdne, celý život jsem brojil proti hříchu a zkaženosti...“

„Já tě znám!“ vykřikla jedna žena. Byla to vysoká modrooká dívka s hezkou tváří a dobře tvarovanou postavou. „Já tě znám! Sire Roberte Smithsone!“ Zmlkl a zamžoural na ni. „Já neznám vás!“

„To jistě! Ale měl bys! Jsem jedna z tisíců holek, co musely pracovat šestnáct hodin denně, šest a půl dne v týdnu, abys mohl bydlet ve svém velkém domě na kopci a oblékat se do hezkých šatů a aby tvoji koně a psi mohli žrát daleko líp než já! Dělala jsem u tebe v továrně! Můj otec ti otročil, moje matka ti otročila, moji bratři a sestry, pokud nebyli příliš nemocní nebo neumřeli hladu nebo ze špatného jídla, špinavých postelí, netěsnících oken a krysích kousanců, ti všichni ti otročili. Otec ztratil na jednom tvém stroji ruku a ty jsi ho vykopl bez jediného penny. Matka umřela na bílý mor. Já jsem taky kašlala celý život, ty fajnový baronete, zatímco ses cpal na bohatých hostinách a seděl v pohodlných křeslech a klímal ve své veliké drahé kostelní lavici a dával tisíce na jídlo pro ubohé nešťastníky v Asii a na misionáře, aby obrátili na víru chudáky pohany v Africe. Vykašlala jsem si plíce a musela jsem šlapat chodník, abych vydělala na jídlo pro malé sestry a bratry. A chytila jsem syfilis, ty hnusný pobožný hajzle, protože jsi ze mně a z ostatních, mně podobných chudáků, chtěl vyždímat každou kapku potu a krve! Umřela jsem ve vězení, protože jsi řekl policii, že by se měli s prostitucí rázně vypořádat. Ty... ty...!“

Smithson nejdřív zrudl, pak zbledl. Potom se napřímil, zamračil se na ženu a prohlásil: „Vy kurvy máte vždycky někoho, koho obviňujete ze svých bezuzdných chťičů a bezbožných způsobů. Bůh ví, že jsem šel Jeho cestami!“

Otočil se a odcházel, ale žena se za ním rozběhla a ohnala se po něm grálem. Míhl se vzduchem; kdosi vykřikl; muž se otočil a přikrčil se. Grál mu jenom škrábl o temeno.

Smithson přeběhl kolem ženy dřív, než se vzpamatovala, a rychle se ztratil v davu. Naneštěstí, řekl Ruach, jenom málo lidí pochopilo, o co jde, protože nerozuměli anglicky.

„Sir Robert Smithson,“ řekl Burton. „Jestli si dobře vzpomínám, byl majitelem prádelen bavlny a oceláren v Manchesteru. Byl známý svou filantropií a záslužnou prací mezi pohany. Zemřel kolem roku 1870 ve věku osmdesáti let.“

„A pravděpodobně přesvědčený, že v Nebi dojde odměny,“ dodal Lev Ruach. „Samozřejmě by ho nikdy nenapadlo, že byl tisícinásobným vrahem.“

„Kdyby ty chudáky nevykořisťoval on, dělal by to někdo jiný.“

„Tohle je výmluva,, která se v lidské historii často používá,“ řekl Lev. „Kromě toho ve vaší zemi *existovali* průmyslníci, kteří dohlédli na to, aby se mzdy a podmínky v jejich továrnách zlepšily. Tuším, že jedním z nich byl Robert Owen.“

10. kapitola

„Myslím, že nemá smysl, hádat se kvůli minulosti,“ namítl Frigate. „Radši bychom měli něco udělat se situací, ve které jsme teď.“

Burton vstal. „Máš pravdu, Amerikáne! Potřebujeme střechu nad hlavou, nástroje, Bůh ví, co všechno ještě! Ale myslím, že ze všeho nejdřív bychom se měli podívat na obce na pláni a zjistit, co jejich obyvatelé dělají.“

V té chvíli vyšla z lesa na kopec nad nimi Alice. Frigate ji uviděl první. Vypřskl smíchy. „Nejnovější dámská móda!“

Alice si nůžkami nastříhala proužky trávy a spletla je do dvoudílného oděvu. Jeden díl tvořilo jakési pončo, které jí zakrývalo prsa, a druhý díl byla sukně, sahající jí až po lýtku.

Působilo to podivně, určitě jinak, než zamýšlela. Když byla nahá, holá hlava jí neubírala příliš na ženskosti a kráse. Ale v zeleném, objemném a beztvarem oděvu se zdál její obličej najednou mužský a ošklivý. Ostatní ženy se nahrnuly okolo ní a zkoumaly, jak jsou spletena stébla a trávový opasek, který zabezpečoval sukni.

„Je to dost drsné a nepohodlné,“ vysvětlovala Alice. „Ale je to slušné. Víc k tomu nemám co dodat.“

„Jak je vidět, nemyslela jsi moc vážně, když jsi tvrdila, že tě nahota nijak nevzrušuje tam, kde jsou nazí všichni,“ řekl Burton.

Alice se na něj chladně zadívala a pronesla: „Očekávám, že tohle budou nosit všichni. Tedy každý slušný muž a žena.“

„Tušil jsem, že i tady bude paní Prudérie vystrkovat svou ošklivou hlavičku,“ odpověděl Burton.

„Byl to pro mě šok, když jsem se ocitl mezi tolika nahými lidmi,“ řekl Frigate. „I když koncem osmdesátých let se stala běžnou nahota na pláži a doma. A nikomu netrvalo dlouho a zvykl si na to. Až na beznadějně neurotiky, myslím.“

Burton se otočil a promluvil k ostatním ženám. „A co vy, dámy? Chcete nosit tyhle strašné a svědivé kupky sena jenom proto, že se jedna příslušnice vašeho pohlaví zčistajasna rozhodla, že má znovu co skrývat? Může se něco, co bylo tak veřejné, stát soukro-

mým?“ Loghu, Táňa a Alice mu nerozuměly, protože mluvil italsky. Kvůli posledním dvěma jmenovaným to opakoval anglicky.

Alice se začervenala a řekla: „To je moje věc, co nosím. Jestli ostatní budou klidně chodit nazí, když já budu slušně zakrytá, inu...!“

Loghu nerozuměla ani slovo, ale chápala, o co jde. Zasmála se a odvrátila se. Zdálo se, že ostatní ženy se snaží uhádnout, co má ta druhá v úmyslu. Nevzhlednost a nepohodlí oděvu nehrály žádnou roli.

„Zatímco se budete snažit se rozmyslet,“ pokračoval Burton, „bylo by od vás pěkné, kdybyste vzaly bambusové vědro a šly s námi k řece. Můžeme se vykoupat a nabrat vodu, zjistíme, jaká je situace na pláni, a pak se sem vrátíme. Možná se nám podaří postavit několik domů — nebo provizorních přístřešků —, než bude večer.“

Vydali se z kopců dolů, prodírali se trávou, v rukou grály, rohovcové zbraně, bambusové oštěpy a džbery. Nedostali se daleko a už narazili na lidi. Bylo jasné, že se spousta obyvatel pláně rozhodla odstěhovat se. Nejen to, někteří také našli rohovec a vyrobili si nástroje a zbraně. Techniku práce s kamenem se museli od někoho naučit, asi od jiných primitivů, kteří se tady nacházeli. Burton ovšem zatím viděl jenom dva příslušníky jiného rodu než *Homo sapiens*, a ti byli s ním. Ale ať už se technice naučili kdekoli, využili ji výborně. Minuli dvě napůl dokončené bambusové chatrče. Byly okrouhlého půdorysu o jedné místnosti a s kuželovitou střechou pokrytou velkými trojúhelníkovitými listy z železných stromů a trávou s dlouhými stébly. Jeden muž za pomoci rohovcové teslice a sekery vyráběl nízkou bambusovou postel.

Pláň byla pustá, až na mnoho poněkud neohrabaných chýší či přístřešků zrobených bez kamenných nástrojů, vztyčených na okraji pláně, a kromě spousty lidí koupajících se v řece. Těla zbylá po šílenství minulé noci byla odstraněna. Zatím si ještě nikdo nenavlékl travnatou sukni a mnozí se po Alici ohlíželi, a dokonce se smáli a dělali peprné poznámky. Alice zrudla, ale neudělala jediný pohyb, aby se šatů zbavila. Jenomže slunce začínalo pálit a Alice se často škrábala pod náprsenkou a pod sukni. Bylo známkou nejvyšší nouze,

že ona, vychovaná podle přísných měřítek viktoriánské vyšší vrstvy, se veřejně drbala.

Když se však dostali k řece, uviděli tučet kupek trávy, ze kterých se také vyklubaly šaty. Na břehu řeky je nechali muži a ženy, kteří se teď smáli, cákali a plavali v řece.

Byla to úplně jiná pláž, než jaké znal. Byli tady titíž lidé, kteří uznávali pojízdné koupací kabiny, šaty, které je zakrývaly od krku až po kotníky, a všechny ostatní nástroje cudnosti jako absolutně morální a životně důležité pro fungování správné společnosti – té jejich. A přece, uplynul jediný den od toho, co se zde ocitli, a už se koupou nazí. A líbí se jim to.

Částečně se smířili se svou nahotou díky šoku ze vzkříšení. Navíc se s tím první den nedalo moc dělat. A civilizovaní lidé byli promíseni s divochy nebo příslušníky tropických národů, které nahota nijak zvlášť nešokovala.

Zavolal na ženu, která stála po pás ve vodě. Měla prostý pěkný obličej a zářivě modré oči.

„To je ta žena, která napadla sira Roberta Smithsona,“ poznamenal Lev Ruach. „Myslím, že se jmenuje Wilfreda Allportová.“

Burton se na ni zadíval zvědavě a uznale, co se týče její nádherné hrudi. Zakřičel na ni: „Jaká je voda?“

„Moc fajn!“ odpověděla s úsměvem. Odvázal si od zápěstí grál, položil nádobu, ve které měl rohovcový nůž a pěstní klín, a vlezl do vody se zeleným mýdlem v ruce. Zdálo se, že voda má asi o deset stupňů méně, než byla jeho tělesná teplota.

Mydlil se a zapřádal konverzaci s Wilfredou. Pokud stále uchovávala nějakou zášť vůči Smithsonovi, nedávala ji najevo. Měla výrazný severoanglický přízvuk, snad cumberlandský.

Burton jí řekl; „Slyšel jsem, že jsi měla nějakou malou hádku s tím hrozným pokrytcem baronetem. Ale teď bys měla být šťastná. Jsi zase zdravá, mladá a krásná a nemusíš se dít kvůli chlebu. A můžеш z lásky dělat to, co jsi musela dělat pro peníze.“

S děvčetem z továrny nebylo potřeba dělat dlouhé cavyky. Aspoň ne s touhle.

Wilfreda se na něj zadívala stejně chladně jako předtím Alice Hargreavesová. Pak řekla: „Ty jsi teda zatraceně drzý, nezdá se ti?

Angličan, co? Nemůžu rozeznat tvůj přízvuk, řekla bych, že je londýnský, ale lehce smíchaný s něčím cizím.“

„Jsi blízko,“ zasmál se. „Mimochodem, jsem Richard Burton. Jak by se ti líbilo, kdyby ses přidala k naší skupině? Dali jsme se dohromady kvůli obraně, dnes odpoledne si chceme postavit pár domů. Nahoře v kopcích máme grálový kámen jenom pro sebe.“

Wilfreda se podívala na muže z Tau Ceti a neandrtálce. „Takže oni teď patří k vám? Slyšela jsem o nich; říká se, že ten strašák přišel z hvězd, někdy kolem roku 2000, tak se to říká.“

„Neublíží ti,“ ujišťoval ji Burton. „Ani ten pračlověk. Tak co tomu říkáš?“

„Jsem jenom ženská,“ řekla. „Co bych vám mohla nabídnout?“

„Všechno, co ženská nabídnout může,“ doplnil ji Burton a zakřenil se.

Kupodivu se rozesmála. Píchla ho prstem do hrudi a řekla: „Tak se mi zdá, že seš nějak moc chytrý. O co jde, nemůžeš si sehnat holku?“

„Jednu jsem měl, ale přišel jsem o ni,“ odpověděl Burton. Nebyla to tak docela pravda. Nebyl si jistý, co má Alice v úmyslu. Nechápal, proč zůstávala s jeho skupinou, když byla tak ustrašená a znechucená. Možná dávala přednost zlu, které zná, před zlem, které nezná. On byl v téhle chvíli jenom znechucený její hloupostí, ale nechtěl, aby odešla. Lásku, kterou zažil včera v noci, mohla způsobit droga, ale pořád ještě cítil její zbytky. Tak proč žádal tuhle ženu, aby se k nim připojila? Možná proto, aby Alice žárlila. Možná proto, aby měl ženu, ke které by se uchýlil, kdyby ho Alice dnes večer odmítla. Možná... nevěděl proč.

Alice stála na břehu, špičkami prstů se skoro dotýkala vody. Na tomhle místě byl břeh jenom palec nad hladinou. Nízký trávník přecházel z pláně až do říčního koryta, na jehož dně tvořil hustou pevnou rohožku. Burton cítil trávu pod chodidly tak dlouho, dokud se mohl brodit. Hodil mýdlo na břeh, uplaval asi čtyřicet stop a potopil se. V těch místech byl proud najednou silnější a hloubka větší. Plaval dolů s očima otevřenýma, dokud světlo nezmizelo a nezačaly

ho bolet uši. Potápěl se stále hlouběji, až se jeho prsty dotkly dna. Tráva tam byla taky.

Doplaval zpátky k místu, kde mu voda sahala do pasu, a uviděl, že Alice odložila šaty. Byla blízko u břehu, ale skrčila se tak, aby jí voda sahala až po krk. Mydlila si hlavu a obličej.

Zavolal na Frigata: „Nechceš se jít taky vykoupat?“

„Hlídám grály,“ odpověděl Frigate.

„Správně!“

Burton v duchu zaklel. Měl na to myslet sám a určit někoho jako stráž. Nebyl dobrý vůdce, měl sklony nechat všechno plavat, dovolit, aby se organizace rozpadla. Dopustit to. Na Zemi byl velitelem mnoha výprav a žádná z nich nevynikala výkonností nebo silným velením. Ale za Krymské války, když byl velitelem Beatsonových nepravidelných jednotek a cvičil divokou tureckou jízdu, bašibozuky, tehdy si vedl docela dobře, daleko líp než teď. Takže by si nemusel dělat takové výčitky...

Lev Ruach vylezl z vody a přejížděl si rukama po kostnatém těle, aby setřel kapky. Burton už také vylezl a posadil se vedle něj. Alice se k němu obrátila zády; jestli to udělala schválně nebo ne, to samozřejmě nemohl poznat.

„Mě blaží nejenom to, že jsem znovu mladý,“ řekl Lev svou angličtinou se silným přízvukem. „Blaží mě taky to, že mám zpátky nohu.“

Poplácával si pravé koleno.

„Přišel jsem o ni při dopravní nehodě na dálnici v New Jersey, když mi bylo padesát.“

Zasmál se a pokračoval: „Byla v tom ironie, někdo by tomu možná říkal osud. Dva roky předtím mě zajali Arabové, když jsem v poušti hledal minerály, bylo to v Izraeli, chápete...“

„Myslíte Palestinu?“ přerušil ho Burton.

„Židi si založili v roce 1948 nezávislý stát,“ řekl Lev. „O tom samozřejmě nemůžete nic vědět. Někdy vám to všechno povím. No, byl jsem teda zajat a mučen arabskou bojůvkou. Nebudu zacházet do detailů; dělá se mi zle, když si na to vzpomenu. Ale jedné noci jsem utekl, i když jsem musel předtím dva praštit do hlavy kamenem a další dva zastřelit. Ostatní se rozprchli, a tak jsem mohl utéct. Měl

jsem štěstí. Našla mě vojenská hlídka. Jenomže o dva roky později, ve Státech, jsem jel po dálnici a nějaký nákladák, s velkým návěsem, to vám vysvětlím taky později, mi vletěl do cesty a stočil se napříč a já jsem to do něho napálil. Byl jsem těžce zraněný a museli mi amputovat pravou nohu pod kolenem. Ale pointa téhle příhody je v tom, že řidič toho nákladáku se narodil v Sýrii. Jak vidíte, Arabové po mně šli a dostali mě, i když mě nezabili. To si vzal na triko náš přítel z Tau Ceti. I když bych řekl, že lidstvu neprovedl nic horšího, než že urychlil jeho zánik.“

„Co tím myslíte?“ zeptal se Burton.

„Milióny lidí umíraly hlady, dokonce i Státy měly přísnou dietu, a znečištění vody, půdy a vzduchu zabíjelo další milióny. Vědci tvrdili, že během deseti let se sníží pozemské zásoby kyslíku na polovinu, protože fytoplankton v oceánech — ten produkuje polovinu kyslíku na světě — umírá. Oceány byly znečištěné.“

„*Oceány?*“

„Nevěříte tomu? No jistě, umřel jste v roce 1890. takže vám to připadá neuvěřitelné. Ale někteří lidé v roce 1968 přesně předpověděli, co se stane v roce 2008. Já jsem jim věřil, byl jsem biochemik. Většina obyvatelstva ovšem, zvlášť ti, na nichž záleželo, masy a politici, tomu odmítali věřit, dokud nebylo příliš pozdě. Přijala se nějaká opatření, když se situace zhoršila, ale byla vždycky slabá a opožděná a stály proti ní vlivné skupiny, které by přišly o peníze, kdyby byla skutečně účinná opatření přijata. Ale to je dlouhá, smutná historie, a jestli si máme postavit nějaké obydlí, musíme začít hned po obědě.“

Alice vylezla z řeky a utírala si tělo rukama. Slunce a větřík ji rychle osušily. Zvedla své šaty z trávy, ale nenavlékla si je. Wilfreda se jí na to zeptala. Alice odpověděla, že ji příliš škrábaly, ale že si je vezme na noc, kdyby se příliš ochladilo. Byla k Wilfredě zdvořilá, ale zřetelně lhostejná. Zaslechla totiž většinu rozhovoru a tak věděla, že Wilfreda byla tovární dělnicí, která se stala prostitutkou a umřela na syfilis. Aspoň Wilfreda si myslela, že ji zabila tahle nemoc. Umírání si nepamatovala. Nepochybně, jak radostně prohlásila, nejdřív přišla o rozum.

Alice se, když to uslyšela, stáhla ještě víc. Burton se zašklebil; zajímalo ho, co by asi dělala, kdyby věděla, že on trpěl stejnou chorobou, chytil ji od otrokyně v Káhiře, kde se ocitl převlečený za muslima na své cestě do Mekky v roce 1853. ‚Léčil se‘ a udržel si mozek nepoškozený, i když duševně těžce strádal. Ale vtip byl v tom, že při vzkříšení všichni dostali svěží, mladá a zdravá těla, a čím kdo býval na Zemi, by nemělo mít vliv na to, jak k němu budou přistupovat ostatní.

Nemělo by ale neznamenal nebude.

Nemohl vlastně Alici Hargreavesové nic vyčítat. Byla produktem své společnosti – jako všechny ženy byla tím, co z ní udělali muži – a měla silný charakter a pružnou mysl, takže se dokázala povznést nad některé předsudky své doby a vrstvy. Nahotě se přizpůsobila docela dobře a vůči dívce neprojevovala otevřené nepřátelství či pohrdání. S Burtonem se však dopustila něčeho, co bylo v rozporu se vším, co jí celý život otevřeně i skrytě vštěpovali. A stalo se to první noc po prvním dni jejího posmrtného života, kdy by bývala měla klečet na kolenou a zpívat hosana, protože ‚zhřešila‘, a slibovat, že nikdy znovu ‚nezhřeší‘, dokud se neocitne v ohni pekelném.

Cestou přes pláň o ní Burton přemýšlel a občas se po ní ohlédl. Ta holá hlava dodávala její tváři starého výrazu, ale díky holému podbřišku vypadala zase tak dětsky. Všichni měli v sobě ten rozpor, byli starci a stařenami od krku nahoru a dětmi od pupku dolů.

Opožďoval se, až jí šel po boku. Ocitl se tak za Frigatelem a Loghou. Kdyby z pokusu promluvit s Alicí nic nebylo, vynahradil by si to pohledem na Loghu. Loghu měla skvěle zakulacené pozadí; její hýždě se podobaly dvěma vejčím. A vlnila se stejně kouzelně jako Alice.

Zeptal se potichu: „Jestli tě minulá noc tak rozčilila, proč se mnou zůstáváš?“

Její krásný obličej se zkrivil a zošklivěl.

„Já nezůstávám s *vámi*! Zůstávám se *skupinou*! Navíc jsem o včerejší noci přemýšlela, i když mi to působí bolest. Musím být spravedlivá. Zavínala to droga v té příšerné žvýkačce, ta způsobila, že jsme se chovali tak, jak jsme se chovali. Vím, že může za mé chování. A vás uznávám nevinným pro nedostatek důkazů.“

„Takže není naděje, že bychom si to zopakovali?“

„Jak se můžete ptát! Jistěže ne! Jak se opovažujete?“

„Nenutím vás,“ řekl. „Ale jak jsem zdůraznil, udělala jste to, co byste stejně udělala, kdyby vás nesvazovaly zábrany. Tyhle zábrany jsou dobrá věc – za určitých okolností, například když jste zákonně provdaná za muže, kterého milujete, v Anglii, na Zemi. Ale Země už neexistuje, aspoň ne tak, jak jsme ji znali. Ani Anglie. Ani anglická společnost. A i kdyby bylo vzkříšeno celé lidstvo a bylo teď roztroušeno podél téhle řeky, pořád se může stát, že manžela už nikdy neuvidíte. Už nejste vdaná. Pamatujete... *dokud nás smrt nerozdělí?* Vy jste umřela, a proto jste rozdělení. A navíc, *v nebi není žádného manželství.*“

„Rouháte se, pane Burtone. Četla jsem o vás v novinách a četla jsem některé vaše knihy o Africe a Indii a tu o mormonech ve Státech. Taky jsem o vás slyšela spoustu pověstí, většinou byly těžko uvěřitelné, byl jste podle nich velmi špatný. Reginalda strašně rozhořčila vaše kniha *Kasidah*. Tvrdil, že nikdy v domě neměl tak odpornou a bezbožnou literaturu, a hodil všechny vaše knihy do pece.“

„Jestli jsem tak špatný a vy máte pocit, že jste *padlá* žena, proč neodejdete?“

„Musím všechno opakovat? V jiné skupině mohou být i horší muži. A také, jak jste mi laskavě zdůraznil, nenutil jste mě. Jsem si jistá, že za tím svým cynismem a výsměchem máte srdce. Viděla jsem vás, jak vám tečou slzy, když jste nesl plačící Gwenafru.“

„To jste mě dostala,“ řekl a zakřenil se. „Tak dobře. Ať je po vašem. Budu rytířský, nebudu se pokoušet vás nijak svádět nebo obtěžovat. Ale až mě příště uvidíte, že si dávám žvýkačku, tak se dobře schovejte. Mezitím máte moje čestné slovo; nemusíte se ode mě ničeho obávat, pokud nebudu pod vlivem žvýkačky.“

Oči se jí rozšířily a zastavila se. „Vy ji chcete znovu použít?“

„Proč ne? Jak je vidět, některé lidi proměnila v násilnická zvířata, ale na mě takový účinek neměla. Nemám na ni zvláštní chuť, takže Pochybuju, že je návyková. Víte, občas jsem kouřil dýmku opia a taky jsem se nestal závislým, takže nepředpokládám, že jsem psychicky vůči drogám náchylný.“

„Vyrozuměla jsem, že jste si velmi často pořádně užíval, pane Burtone. Vy a ta odporná stvůra, pan Swinburne...“

Zmlkla. Zavolal na ni nějaký muž, a i když nerozuměla italsky, pochopila jeho obscénní gesto. Celá zrudla, ale rázně šla dál. Burton se na toho muže zahleděl. Byl to dobře stavěný mladík nahnědlé pleti s velkým nosem, malou bradou a očima posazenýma blízko u sebe. Mluvil řečí galérky z Boloně, kde Burton strávil hodně času, když zkoumal památky a hroby Etrusků. Za ním postávalo asi deset mužů, většinou stejně nepřitažlivých a zle vyhlížejících jako jejich vůdce, a pět žen. Bylo jasné, že ti muži chtějí do skupiny přibrat další ženy. Bylo taky jasné, že by si rádi sáhli na kamenné zbraně, které Burtonova skupina nesla. Byli ozbrojeni jenom grály a bambusovými klacky.

11. kapitola

Burton ostře vyštěkl několik slov a jeho lidé se shlukli těsně k sobě. Kazz jeho slovům nemohl rozumět, ale okamžitě vycítil, co se děje. Přiskočil dozadu k Burtonovi, aby tvořili zadní voj. Jeho surové vzezření a pěstní klín v jeho mohutné ruce na Boloňany trochu zapůsobily. Táhli se za skupinou, vykřikovali hlasité komentáře a hrozby, ale nepřibližovali se. Ale když došli ke kopcům, vůdce gangu zařval rozkaz a zaútočili.

Mladík s očima blízko u sebe utíkal k Burtonovi a mával grálem připoutaným na řemínku. Burton odhadl, kdy se válec zase zhoupne, a vrhl bambusové kopí právě ve chvíli, kdy grál opisoval horní oblouk. Kamenný hrot protál muži solar plexus a muž padl na bok s kopím zaraženým v břicho. Neandrtálec odrazil rozhoupaný grál obratně vymrštěným klackem.

Skočil vpřed a udeřil hranou pěstního klínu útočníka do hlavy a ten klesl na zem s krvácející hlavou.

Malý Lev Ruach udeřil grálem jiného muže do hrudi a skočil na něho. Chodidly dopadl na jeho obličej, právě když se zdvíhal. Muž padl zpět; Ruach se na něj vrhl a zaťal mu do ramene kamenný nůž. Muž s jekotem vyskočil a utíkal pryč.

Frigate si vedl líp, než Burton očekával vzhledem k tomu, jak zbledl a začal se třást, hned když na ně protivníci začali pokřikovat. Grál měl přivázaný k levému zápěstí a v pravé ruce svíral pěstní klín. Vrazil proti nepřátelské skupině, dostal grálem ránu do ramene, ale náraz částečně zmínil tím, že nastavil svůj grál, přesto spadl na bok. Nějaký muž zdvihl bambusový klacek oběma rukama a chtěl ho zapíchnout do Frigata, ale ten se odkutálel stranou a ránu klackem odrazil grálem. A už byl na nohou, jako beran vrazil hlavou do muže a odrazil ho. Oba upadli, Frigate získal vrch a kamenným klínem udeřil protivníka dvakrát do spánku.

Alice praštila útočníka grálem do obličeje a pak proti němu vyrazila naostřeným koncem svého bambusového kopí. Loghu přiskočila k muži z boku a udeřila ho do hlavy klackem tak důkladně, že ho srazila na kolena.

Do šedesáti vteřin bylo po boji. Ostatní muži utekli se svými ženami v patách. Burton obrátil naříkajícího vůdce bandy na záda a vytáhl mu z břicha kopí. Špička nezajela ani půl palce hluboko.

Muž vstal a svíraje si krvácející zranění potácel se přes pláň pryč. Dva členové gangu byli v bezvědomí, ale pravděpodobně přežijí. Muž, na kterého zaútočil Frigate, byl mrtvý.

Bledý Američan nejdřív zrudl a pak zase zbledl. Ale nezdálo se, že by ho to zkrušilo nebo že by mu bylo špatně. Pokud jeho výraz něco vyjadřoval, pak euforii. A úlevu. Řekl:

„Tohle je první člověk, kterého jsem kdy zabil. První!“

„Pochybuju, že bude poslední,“ poznamenal Burton. „Pokud někdo dřív nezabije tebe.“

Ruach upřel pohled na mrtvolu: „Mrtvý člověk tady vypadá stejně jako na Zemi. Zajímalo by mě, kam se odeberou ti, kteří jsou zabiti v posmrtném životě?“

„Jestli budeme žít dost dlouho, možná to zjistíme. Vy dvě jste si vedly moc dobře.“

Alice řekla jen: „Udělala jsem, co jsem musela,“ a odešla. Byla bledá a trásla se. Loghu naopak vypadala rozveseleně.

Ke grálovému kameni se dostali asi půl hodiny před polednem. Změnilo se to tam. Jejich malé, tiché údolíčko bylo zaplněno asi šedesáti lidmi, mnozí z nich opracovávali kusy rohovce. Jeden muž měl poraněné oko, protože mu do něho vletěl odštěpek kamene. Několika dalším krvácel obličej nebo si drželi rozdrcené prsty,

Burtona to rozzlobilo, ale nemohl nic dělat. Jedinou nadějí na znovuzískání tichého útočiště bylo, že nedostatek vody donutí narušitele odtáhnout pryč. Tahle naděje rychle vyprchala. Jedna žena mu prozradila, že asi míli a půl odtud je malý vodopád. Padal z vrcholu hory po stěně kaňonu do široké tůně, která byla jenom zpola naplněná. Jednou by se voda mohla přelít, protéct mezi kopci a rozlít se po pláni. Pokud se samozřejmě pomocí kamenů z úpatí hory nevytvoří koryto.

„Nebo vyrobíme z velkého bambusu vodovodní trubky,“ přemýšlel Frigate.

Položili grály na kámen, každý si pečlivě zapamatoval polohu svého grálu a pak čekali. Měl v úmyslu přestěhovat se jinam, jakmi-

le se grály naplní. Výhodné by bylo nějaké místo v polovině cesty mezi vodopádem a grálovým kamenem, nemuseli by se tam tak mačkat.

Ve chvíli, kdy slunce dosáhlo zenitu, s rachotem vyšlehly nad kamenem modré plameny. Tentokrát grály skrývaly salát, italský černý chléb a rozpuštěné česnekové máslo, špagety s masovými knedlíčky, šálek suchého červeného vína, hrozny, další kávové krystalky, deset cigaret, jednu marihuanovou, další toaletní papír, kostku mýdla a čtyři čokoládové krémy. Někteří si stěžovali, že nemají rádi italskou kuchyni, ale nikdo jídlo neodmítl.

Skupina pokuřovala cigarety a přesunovala se podél úpatí hory k vodopádu. Byl na konci trojúhelníkovitého kaňonu, v němž si okolo tůně rozbilo tábor spousta mužů a žen. Voda byla ledově studená. Když vymyli a osušili nádoby a naplnili džbery, vydali se zpátky směrem ke grálovému kameni. O půl míle dál si zvolili kopec porostlý borovicemi, kromě vršku, na němž rostl veliký železný strom. Okolo byla spousta bambusu všech velikostí. Pod vedením Kazze a Frigata, který strávil několik let v Malajsii, nasekali bambus a postavili si chýše – kruhové stavby s jednoduchými dveřmi, oknem vzadu a s kuželovitou doškovou střechou. Pracovali rychle a nehlédli příliš na krásu, takže do večere bylo všechno hotovo, kromě střech. Frigate a Monat byli vybráni, aby tu zůstali na stráž, a ostatní vzali grály ke kameni. Tam našli asi tři sta lidí, budujících kůlny a chatrče. Burton to čekal. Většině lidí se nechtělo chodit třikrát denně půl míle za jídlem. Radši se namačkali kolem grálových kamenů. Chýše tady byly rozmístěny namátkově a hustěji, než bylo nutné. Ještě tu byl problém se získáváním čerstvé vody, proto ho překvapilo, že je tady tolik lidí. Ale hezká Slovinka ho informovala, že právě toto odpoledne našli poblíž zdroj vody. Z jeskyně nahoře ve skále tryskal pramen. Burton ho prozkoumal. Voda vyřázela z jeskyně a zurčela po úbočí hory do přírodní nádrže asi padesát stop široké a osm stop hluboké.

Zajímalo ho, jestli to byl dodatečný nápad Toho, kdo stvořil tohle místo.

Vrátil se právě ve chvíli, kdy zaburácely modré plameny.

Kazz se najednou zastavil, aby si ulevil. Neobtěžoval se, aby se odvrátil. Loghu se zachichotala, Táňa zrudla; Italky byly zvyklé vídat muže, jak se opírají o stěny domů, kdekoli je napadlo; Wilfreda byla zvyklá na všechno a Alice si ho kupodivu nevšímala, jako by byl pes. To možná vysvětlovalo její postoj. Pro ni Kazz nebyl člověk, takže ani neočekávala, že se bude chovat, jak by se lidé chovat měli.

Nemělo smysl zrovna teď Kazzovi něco vytýkat, zvlášť když Kazz jeho jazyku nerozuměl. Ale příště, až si Kazz bude chtít zase ulevit, zrovna když ostatní budou sedět kolem a jíst, bude muset použít znakovou řeč. Každý se musel naučit určitou míru v jednání a všechno, co bude ostatním při jídle vadit, bude zakázáno. A to, pomyslel si, včetně hádek během jídla. Musel si upřímně přiznat, že si za život vybral víc než svůj podíl na disputacích při večeři.

Když Kazze míjel, poklepal mu na temeno jeho bochníkovité hlavy. Kazz k němu vzhlédl a Burton zavrtěl hlavou, počítal, že Kazz přijde na to proč, když se učil mluvit anglicky. Ale zapomněl, co mu chtěl naznačit, zarazil se a přejel rukou po vlastní hlavě. Ano, bylo tam nizoučké strniště.

Ohmatal si obličej, ten byl hladký jako vždy. Ale podpažní jamky také zdrsněly. Podbřišek však zůstával hladký. Tam je asi růst pomalejší než na hlavě, pomyslel si. Seznámil ostatní se svým objevem a všichni se zkoumali každý zvlášť i navzájem. Byla to pravda. Vlasy se jim vrátily, aspoň na hlavě a v podpaží. Kazz byl výjimka. Vlasy mu rostly po celém těle, kromě obličeje.

Ten objev je rozjařil. Rozesmátí a s vtipkováním šli stínem kolem úpatí hory. Pak zamířili na východ a prodírali se vysokou trávou přes čtyři pahorky, až se dostali na svah kopce, který začali považovat za svůj domov. V půli cesty se zastavili a zmlkli. Frigate a Monat jim na volání neodpověděli.

Burton nejdřív všem nařídil, aby se rozestoupili a pohybovali se opatrně, a pak je vedl nahoru do kopce. Chýše byly prázdné a několik menších chatrčí bylo rozkopáno nebo rozšlapáno. Po zádech mu přeběhl mráz, jako by ho ofoukl studený vítr. Ticho, poničené chýše, žádná známka po těch dvou, to bylo zlé znamení.

Po chvilce zaslechli volání, obrátili tedy pohled z kopce dolů. V trávě se objevili holé hlavy Monata a Frigata, šplhali do kopce.

Monat vypadal vážně, ale Američan se šklebil. Tvář měl samou modřinu a kotníky na obou rukou odřené až do krve.

„Zrovna jsme zahnali čtyři muže a tři ženy, co nám chtěli zabrat chýše,“ ohlašoval. „Povídal jsem jim, že si můžou postavit svoje vlastní a že se za chvíli vrátíte a vypráskáte jim duši z těla, jestli neodprejsknou. Rozuměli mi docela dobře, mluvili anglicky. Vstali z mrtvých u grálového kamene asi míli odtud na sever podle řeky. Většina lidí tam byla z Terstu tvé doby, ale asi deset z nich bylo z Chicaga, ti zemřeli kolem roku 1985. Rozdělování mrtvých je docela zábavné, že? Řekl bych, že je to náhodný výběr.“

No, řekl jsem jim to, co vložil Mark Twain do úst ďáblovi: *Vy z Chicaga si myslíte, že jste nejlepší, zatímco pravda je, že vás je akorát nejvíc.* To se jim moc nezdálo, vypadalo to, že si myslí, že bych se měl s nima spřáhnout, když jsem Američan. Jedna z jejich žen se mi nabídla, jestli změním strany a pomůžu jim chýše zabrat. Zrovna ta ale žila se dvěma muži. Odmítl jsem. Vyhrožovali, že si chýše stejně zaberou, a když to bude muset být, i přes moji mrtvolu.

Ale jenom se tak chvástali. Monat je vystrašil už tím, jak se na ně podíval. A měli jsme přece kamenné zbraně a kopí. Přesto je jejich vůdce hnál nahoru na nás a zrovna v tu chvíli jsem si jednoho z nich pořádně prohlídl.

Měl holou hlavu, takže neměl ty husté rovné černé vlasy, a taky mu bylo pětatřicet, když jsem ho poprvé viděl, a nosil tehdy silné brýle s želvovinovou obrubou, a neviděl jsem ho od té doby čtyřicet pět let. Ale udělal jsem krok blíž a podíval jsem se mu pořádně do tváře, která se šklebila přesně tak, jak jsem se pamatoval, jako pověstný skunk, a já vykřikl: *„Lem? Lem Sharkko! Ty jsi Lem Sharkko, co?“*

Vykulil oči a rozšklíbil se ještě víc, a pak mi potřásl rukou, *mou rukou*, po tom všem, co mi provedl, a brečel, jako bychom byli dávno ztracení bratři, co se najednou našli. „Jsem, jsem! A ty jsi Pete Frigate! Můj Bože, Pete Frigate!“

Byl jsem skoro rád, že ho vidím, a on taky říkal, že mě rád vidí. Ale pak jsem si pomyslel: „Tohle je ten podvodnický vydavatel, co mě ošidil o 4000 dolarů, právě když jsem začínal jako spisovatel, a zničil mi kariéru na celé roky. To je ten hnusný šmejda, který mě a

nejméně další čtyři spisovatele obral o spoustu peněz a pak vyhlásil bankrot a zmizel. A potom ještě po strýčkovi zdědil soustu peněz a žil si docela dobře, čímž potvrdil, že zločin se *skutečně* vyplácí. Tohle je muž, na kterého jsi nezapomněl nejenom pro to, co provedl tobě a jiným, ale i kvůli spoustě dalších mazaných vydavatelů, na které jsi později narazil.”

Burton se zasmál: „Jednou jsem řekl, že mniši, politici a vydavatelé nikdy neprojdou branami nebeskými. Ale mýlil jsem se, pokud je tohle nebe.“

„Jo, já vím,“ přitakal Frigate. „Na tahle tvoje slova jsem nikdy nezapomněl. Takže jsem zchladil přirozenou radost, že vidím známý obličej, a řekl jsem: „Sharkko...”

„Jak jste mu mohl věřit, když má takové jméno?“ zeptala se Alice.

„Tvrdil mi, že je to české jméno, které znamená *důvěryhodný*. Byla to lež, jako všechno, co mi kdy řekl. No, zrovna jsem si skoro začal myslet, že bychom je s Monatem měli nechat to tady zabrat. Stáhli bychom se a pak je vyhnali, až byste se vrátili od grálového kamene. To by bylo chytré. Ale když jsem poznal Sharkka, prostě jsem *zešílel*! Zakřenil jsem se a řekl: „Ááá, to je skvělé, že zase po tolika letech vidím tvůj ksicht. Zvlášť tady, kde nejsou žádní policajti ani soudy!’

A ubalil jsem mu jednu rovnou do nosu! Padl jak široký tak dlouhý na záda a z nosu mu tekla červená. S Monatem jsme se vrhli na ostatní, jednoho jsem kopl a pak mě kdosi praštil grálem do obličeje. Omráčilo mě to, ale Monat jednoho srazil žerdí kopí a dalšímu zlomil žebra; je hubený, ale strašně rychlý, a jestli *ten* neví něco o sebeobraně – nebo útoku! Pak Sharkko vstal a já jsem ho praštil druhou pěstí, ale jenom jsem ho tak škrábl po bradě. Víc bolela ruka mě než čelist jeho. Otočil se a vzal do zaječích, já jsem se pustil za ním. Ostatní taky utíkali, Monat je zezadu poháněl kopím. Hnal jsem Sharkka nahoru do toho kopce vedle a tam jsem ho na svahu chytil a zmlátil jsem ho, co se do něho vešlo! Plazil se pryč, prosil o smilování, a to jsem mu nakonec udělal, ale nejdřív jsem ho kopl do zadku, až se s řevem skutálel z kopce dolů.“

Frigate se pořád ještě třásl, nemohl se vzpamatovat, ale vypadal potěšeně.

„Myslím, že jsem se na chvíli zbláznil,“ řekl. „Koneckonců, to všechno se stalo už tak dávno a v jiném světě, a tady možná jsme proto, abychom odpustili svým nepřátelům — a některým přátelům — a aby i nám bylo odpuštěno. Ale na druhé straně, myslel jsem si, možná jsme tu proto, abychom dostali zpátky něco z toho, co jsme si měli vzít už na Zemi. Co ty na to, Lve? Nelíbilo by se ti opékat Hitlera na rožni? Hodně pomalu, nad malým ohněm?“

„Myslím, že nemůžeš srovnávat mazaného vydavatele s Hitlerem,“ oponoval Ruach. „Ne, nechtěl bych ho opékat na rožni. Možná bych chtěl, aby umřel hlady, nebo bych ho krmil jenom tolík, aby zůstal naživu. Ale stejně bych to neudělal. K čemu by to bylo? Změnilo by to nějak jeho mozek, věřil by pak, že Židé jsou lidské bytosti? Ne, nic bych mu neudělal, kdybych ho měl v moci, leda bych ho zabil, aby nemohl ubližovat jiným. Ale nejsem si tak jistý, jestli by to, že bych ho zabil, znamenalo, že zůstane mrtvý. Tady ne.“

„Ty jsi pravý křesťan,“ zazubil se Frigate.

„Myslel jsem, že jsi můj přítel!“ řekl Ruach.

12. kapitola

To bylo podruhé, co Burton zaslechl jméno Hitler. Chtěl se o něm dovědět všechno, co se dá, ale v té chvíli museli povídání odložit, aby dokončili střechy chatrčí. Zapojili se všichni, stříhali trávu nůžkami, které našli v grálech, a lezli na železné stromy a trhali velké trojúhelníkovité šarlatově žíhané listy. Střechám do dokonalosti chybělo hodně. Burton si umínil, že se poohlédne po skutečném doškáři a naučí se správnou techniku. Místo postelí budou zatím stačit hromady trávy, nahoře pokryté vrstvou měkčích listů ze železného stromu. Pokrývkou bude další vrstva listů.

„Díky Bohu, nebo Komu, že tu není žádný hmyz,“ řekl Burton.

Pozvedl šedý kovový šálek, ve kterém pořád zbývaly dvě unce té nejlepší skotské, jakou kdy ochutnal.

„Na zdraví Neznámého. Kdyby nás vzkřísil jenom proto, abychom žili na přesné kopii Země, dělili bychom se o postel s deseti tisíci druhy kousajících, škrábajících, píchajících, štípajících a svědicích krvežíznivých potvor.“

Připili si a pak se na chvíli sesedli kolem ohně, kouřili a vyprávěli si. Stíny tmavly, nebe ztratilo svou modř a vykvetly na něm obrovské hvězdy a široké světelné pásy, které rozeznávali, než se zešeřilo, jen matně. Nebe zářilo jako o velké slavnosti.

„Jako Simova ilustrace,“ poznamenal Frigate.

Burton nevěděl, co je to Sime. Polovina konverzace s příslušníky jiného než devatenáctého století spočívala ve vzájemném vysvětlování toho, co řekli.

Burton vstal, přešel na druhou stranu ohně a dřepł si vedle Alice. Před chvilkou v chýši ukládala ke spánku malou Gwenafra a teď se vrátila.

Burton natáhl k Alici ruku se žvýkačkou a řekl: „Mám ještě půlku. Nedáte si taky?“

Podívala se na něj bez výrazu a pravila: „Ne, děkuji.“

„Je tu osm chatrčí,“ řekl. „Není pochyby, kdo s kým bydlí, až na Wilfredu, vás a mě.“

„Myslím, že tady žádné pochyby nejsou,“ namítla.

„Takže spíte s Gwenafrou?“

Tvář měla stále odvrácenou. Několik vteřin tam dřepěl, pak vstal, vrátil se na druhou stranu a sedl si vedle Wilfredy.

„Jděte o dům dál, sire Richarde,“ řekla a zkřivila rty. „Pámbu mě netrestej, ale nesnáším, když někomu dělám náhradníka. Mohl jste se jí zeptat někde, kde by vás nikdo neviděl. Taky mám nějakou hrdost.“

Chvilí mlčel. V první chvíli měl chuť vmést jí nějakou peprnou urážku. Ale měla pravdu. Choval se k ní příliš opovržlivě. I když bývala kurvou, měla právo na to, aby se s ní zacházelo jako s člověkem. Zvláště když trvala na tom, že k prostituci ji dohnal hlad, ačkoliv tohle se mu moc nezdálo. Příliš mnoho prostitutek svoje zaměstnání omlouvá; příliš mnoho si jich spřádá ospravedlňující fantazie o tom, jak se do toho byznysu dostaly. Ale její zuřivost vůči Smithsonovi a její chování k Burtonovi naznačovaly, že je upřímná.

Vstal a řekl: „Nechtěl jsem urazit tvoje city.“

„Jste do ní zamilovaný?“ zeptala se Wilfreda a podívala se na něj.

„Musím říct, že jsem v životě miloval jenom jedinou ženu,“ odpověděl.

„Manželku?“

„Ne. Dívku, která zemřela dřív, než jsem si ji mohl vzít.“

„A jak dlouho jste byl ženatý?“

„Dvacet devět let, i když ti do toho nic není.“

„Pámbu mě netrestej! A za celou tu dobu jste jí ani jednou neřekl, že ji milujete!“

„Nebylo to nutné,“ řekl a odešel. Chýše, kterou si vybral, obýval Monat s Kazzem. Kazz už chrápal; Monat se opíral o loket a kouřil marihuanu. Dával jí přednost před tabákem, protože mu chuť víc připomínala tabák z jeho vlasti. Jenomže stejně z ní mnoho neměl. Naopak tabák mu někdy působil letmě, ale bohatě vybarvené vidiny.

Burton se rozhodl, že si zbytek žvýkačky snů, jak jí říkal, schová. Zapálil si cigaretu, i když věděl, že marihuana nejspíš jeho vztek a frustraci prohloubí. Vyptával se Monata na jeho domov

Ghuurkh. Velice ho to zajímalo, ale marihuana ho zradila: začal mizet a Tauceetanův hlas zněl stále slaběji a slaběji.

„...zakryjte si oči, chlapci!“ zavolal Gilchrist svou širokou skotštinou. Richard se podíval na Edwarda; Edward se ušklíbl a zakryl si oči rukama, ale určitě se díval škvírami mezi prsty. Richard si taky zakryl oči rukama, ale dál se vypínal na špičky. I když s bratrem stáli na krabicích, museli se hodně natahovat, aby viděli přes hlavy dospělých před sebou.

Žena už měla hlavu v příslušném výřezu prkna; dlouhé hnědé vlasy jí spadly přes tvář. Přál si vidět, jak se tváří, když tak hledí dolů do koše, který na ni čekal, nebo spíš na její hlavu.

„Ted’ se nedívejte, chlapci!“ vykřikl Gilchrist znovu. Zavířily bubny, jediný výkřik, a ostří sjelo dolů, a pak koncert výkřiků z davu, promísený s ječením a nářkem, hlava spadla. Z krku vytryskla krev a nebyla k zastavení. Prýštila a prýštila a slunce se od ní odráželo, prýštila a pokrývala dav, i když byl od ní aspoň padesát yardů daleko, šplíchla mu na ruce a prosákla mezi prsty jeho tvář, zalila mu oči, zalepila ho, rty měl lepkavé a slané. Vykřikl...

„Probud’ se, Dicku!“ volal Monat. Držel Burtona za rameno a třásl jím. „Probud’ se! Určitě tě trápí noční můra!“

Burton, celý roztřesený a vzlykající, se posadil. Mnul si ruce a osahával obličej. Obojí měl mokré. Ale potom, ne krví.

„Měl jsem sen,“ začal. „Bylo mi šest let a bylo to v Toursu. Ve Francii, kde jsem tehdy žil. Můj vychovatel, John Gilchrist, mě a mého bratra Edwarda vzal na popravu ženy, která otrávil svoji rodinu. Byl to *zážitek*, jak říkal Gilchrist. Byl jsem celý vzrušený a nakuoval jsem skrz prsty, i když nám nakázal, abychom se na poslední vteřiny, kdy ostří gilotiny sjede dolů, nedívali. Ale já se díval. Musel jsem. Pamatuju si, že se mi udělalo trochu špatné od žaludku, ale to byl jediný účinek, jaký na mě ta ponurá scéna měla. Připadalo mi, že jsem se během té podívané ocitl někde jinde; jako bych to všechno pozoroval skrz tlusté sklo, jako by to nebylo skutečné. Nebo já jsem nebyl skutečný. Takže mě to doopravdy nevyděsilo.“

Monat si zapálil další novou cigaretu. Vydávala dost světla, aby Burton viděl, že Monat kroučí hlavou. „Jak divošské! Chceš tím

říct, že jste své zločince nejenom zabíjeli, ale dokonce jste jim usekávali hlavy? Veřejně! A dovolovali jste dětem, aby se na to dívaly!“

„V Anglii byli o něco humánnější,“ namítal Burton. „Tam zločince věšeli!“

„Francouzi aspoň umožňovali lidem, aby si plně uvědomovali, že prolévají krev svých zločinců,“ řekl Monat. „Měli na rukou krev. Ale tahle stránka věci zřejmě nikoho nenapadla. Aspoň ne vědomě. Takže teď, po tolika letech – po šedesáti třech? – jsi kouřil marihuanu a oživil sis tu událost, u které jsi vždycky věřil, že tě nijak nepoznamenala. Ale tentokrát jsi se svíjel hrůzou. Křičel jsi jako vyděšené dítě. Reagoval jsi tak, jak jsi měl reagovat tehdy v dětství. Řekl bych, že ta marihuana odstranila vrstvy, kterými jsi tu vzpomínku potlačoval, a odkryla hrůzu, která v tobě byla šedesát tři let pohřbená.“

„Možná,“ řekl Burton.

Zarazil se. V dálce se zablesklo a ozval se hrom. O chvílku později zaslechl šumění a na střechu zaťukaly kapky. Včera v noci přšlo asi ve stejnou dobu, kolem třetí ráno, odhadoval. Začal pořádný liják, ale střecha byla svázaná pevně, neprosákla jí žádná voda.

Jenomže zatékalo pod zadní stěnou, která byla postavená v kopci. Kaluž se rozšiřovala po podlaze, ale nezasáhla je, protože tráva a listí pod nimi vytvořily rohož asi deset palců tlustou.

Burton si s Monatem povídal ještě půl hodiny, pak déšť ustal. Monat usnul; Kazz se vůbec neprobudil. Burton se snažil znovu usnout, ale nedařilo se mu to. Nikdy se necítil tak sám a bál se, že by ho mohla znovu posednout noční můra. Po chvílce z chýše vyšel a zamířil k chatrči, kterou si vybrala Wilfreda. Ještě než vešel do dveří, ucítil tabák. Ve tmě zářila špička cigarety. Stěží rozeznával postavu, sedící vzpřímeně na hromadě trávy a listí.

„Ahoj,“ řekla. „Doufala jsem, že přijdeš.“

„Vlastnit majetek je instinkt,“ řekl Burton.

„Pochybuju, že ten instinkt je člověku vrozený,“ namítl Frigate. „Někteří lidé v šedesátých letech – dvacátého století – se snažili dokázat, že člověk má instinkt, kterému říkali *teritoriální imperativ*. Ale...“

„Ten název se mi líbí. Pěkně zní,“ přerušil ho Burton.

„Věděl jsem, že se ti bude líbit,“ řekl Frigate. „Ale Ardrey a jiní se pokusili dokázat, že člověk má nejenom instinkt dělat si nárok na určité území jako na své, ale že se také vyvinul ze zabijácké opice. A že instinkt zabíjení, to dědictví po zabijácké opici, je stále silný. Což vysvětlovalo národní svazky, vlastenectví národní i místní, kapitalismus, válku, vraždu, zločin a tak dál. Ale jiná škola myšlení či jiného temperamentu trvala na tom, že to všechno jsou výsledky kultury, kulturní kontinuity společností, která se od nejranějších dob věnuje kmenovému nepřátelství, válce, vraždě, zločinu a tak dál. Změň kulturu, a zabijácká opice zmizí. Zmizí, protože tam nikdy nebyla, jako ten človíček na schodech. Zabijákem byla společnost a společnost vychovávala nové zabijáky z každé hordy dětí. Ale byly určité společnosti, ty po sobě sice nezanedchaly písemné památky, to je pravda, ale pořád to byly společnosti, které zabijáky nevychovaly. A byly důkazem, že člověk nepovstal ze zabijácké opice. Nebo bych měl možná říct, že snad z opice povstal, ale už v sobě nemá zabijácké geny, stejně jako už nemá geny pro příliš vyvinutý nadočnicový oblouk, chlupatou kůži a masivní kosti nebo lebku s kapacitou pouhých 650 kubických centimetrů.“

„To všechno je velmi zajímavé,“ řekl Burton. „Někdy se na tu teorii podíváme blíž. Ale stejně bych ti rád zdůraznil, že skoro každý příslušník vzkříšeného lidstva pochází z kultury, která podporovala válku, vraždu, zločin, násilí, loupeže a šilenství. Mezi takovými lidmi žijeme a s takovými máme co dělat. Možná tady jednoho dne bude nová generace. Nevím. Ještě je moc brzo, aby se to dalo určit, protože jsme tady teprve sedm dní. Ale ať se nám to líbí nebo ne, ocitli jsme se ve světě obydleném bytostmi, které se často chovají tak, jako by byly zabijáckými opicemi. Ted' se ale vrátíme k našemu modelu.“ Seděli na bambusových lavicích před Burtonovou chýší. Na bambusovém stolku před nimi byl model lodi, vyrobený z borového dřeva a bambusu. Měl dva trupy, nahoře spojené malou palubou s nízkým zábradlím uprostřed: Měl jediný stěžň, velmi vysoký, s podélným plachtovím a balónovou kosátkou a mírně vyvýšený můstek s kormidlem. Burton a Frigate vyřezali tenhle model katamaranu za pomoci rohovcových nožů a ostří nůžek. Burton rozhodl, že až bude loď postavená, bude se jmenovat *Hadži*. Vydá se na pouť, i

když jeho cílem nebude Mekka. Chtěl plout po Řece tak daleko, jak to jen půjde. (Teď už z řeky byla Řeka.)

Ti dva mluvili o teritoriálním imperativu, protože předvídali, že budou mít při stavbě lodi potíže. Teď už byli lidé v téhle oblasti poměrně usazení. Vykolíkovali si území a postavili obydlí, nebo na nich pořád ještě pracovali. Obydlí zahrnovala širokou škálu typů od kůlniček po poměrně vznešené stavby, postavené z bambusových klád a kamene, se čtyřmi pokoji a dvěma patry. Většinou se nacházely poblíž grálových kamenů podél Řeky a na úpatí hory. Výsledkem průzkumu, který Burton dokončil před dvěma dny, byl odhad hustoty osídlení: 260 až 261 lidí na čtvereční míli. Na každou čtvereční míli planiny po obou stranách Řeky připadlo přibližně 2,4 čtvereční míle kopců. Ale kopce byly tak vysoké a nepravidelné, že jejich skutečná obyvatelná plocha byla asi devět čtverečních mil. Zjistil, že ve třech oblastech, které prozkoumal, si asi jedna třetina lidí postavila svá obydlí blízko Říčního grálového kamene a jedna třetina kolem vnitrozemských grálových kamenů. Dvě stě šedesát jedna lidí na čtvereční míli vypadalo na husté osídlení, ale kopce byly tak zalesněné a zbrzděné, že malá skupinka, žijící tam, mohla mít pocit soukromí. A pláň byla zřídka zaplněná lidmi, kromě doby jídla, protože lidé z pláně chodili do lesů nebo chytali ryby na břehu Řeky. Mnozí pracovali na kánoích nebo bambusových lodích, na nichž hodlali rybařit uprostřed Řeky. Nebo chtěli jako Burton plout na výzkumy.

Bambusové houští zmizela, i když bylo zřejmé, že budou brzy nahrazena. Bambus rostl úžasně rychle.

Burton odhadoval, že padesát stop vysoká rostlina dokáže vyrůst během deseti dnů.

Jeho skupina pracovala tvrdě a nařezala všechn materiál, o němž si mysleli, že bude na loď potřeba. Ale chtěli se bránit proti zlodějům, proto nařezali další dřevo a vztyčili vysoký plot. Ten dokončili stejného dne jako model. Problém byl v tom, že loď budou muset stavět na pláni. Kdyby ji postavili na tomhle místě, nikdy by ji přes lesy a kopce nedostali.

„Jo, jenomže jestli se přestěhujeme a založíme novou základnu, narazíme na odpor,“ říkal Frigate. „Za hranicí vysoké trávy není ani čtvereční palec, který by už někdo nezabral. Jak to vypadá, budeš

muset vstoupit na cizí území, než se dostaneš na pláň. Zatím se nikdo nesnažil bránit svoje vlastnická práva příliš tvrdě, ale to se může kdykoli změnit. A jestli postavíš loď kousek před hranicí vysoké trávy, dostaneš ji z lesa a pak mezi chatrčemi docela dobře. Budeš ale muset stavět stráž ve dne v noci, jinak materiál ukradnou. Nebo zničí. Znáš ty barbary.“

Narážel na chýše, které byly v nepřítomnosti majitelů zničeny, a na znečištění tůní pod vodopádem a pramenem. Narážel také na nanejvýš nečistotné zvyky mnohých usudlíků, kteří prostě nepoužívali malé záchodky zřizované různými lidmi pro veřejnost.

„Postavíme nové domy a loděnici co nejbliž u hranice,“ rozhodl Burton. „Pak pokácíme všechny stromy, které nám budou překážet, a probojujeme si cestu přes každého, kdo nám bude upírat právo projít.“

Byla to Alice, kdo zašel za několika lidmi, kteří měli chýše na hranici mezi plání a kopci, a promluvila s nimi o jistém obchodu. Neřekla nikomu, co má za lubem. Věděla o třech párech, které byly nešťastné z nedostatku soukromí tam, kde bydlely. Uzavřeli dohodu a přestěhovali se do chýší Burtonovy skupiny, a to se stalo dvanáctého dne po Vzkříšení, ve čtvrtek. Podle všeobecně přijímané konvence byla prvním dnem neděle, den Vzkříšení. Ruach namítal, že by byl radši, kdyby se prvním dni říkalo sobota, nebo ještě lépe První den. Jenomže byl na území, které bylo převážně křesťanské (nebo postkřesťanské, ale jednou křesťan – vždycky křesťan), takže se podrobil ostatním. Ruach si pořídil bambusovou tyč, na které si každý den udělal zářez, a tak počítal dny. Tyč zapíchl pevně do země před svou chýší.

Přeprava stavebního dříví na loď zabrala čtyři dny perné práce. Tehdy se italské páry rozhodly, že už toho mají dost a že si *nebudou odírat ruce na kost*. Konec konců, k čemu je taková loď, proč se trmácet někam jinam, když je to nejspíš všude stejné jako tady? Určitě vstali z mrtvých proto, aby si užívali radovánek. Proč by tu jinak byl alkohol, cigarety, marihuana, žvýkačka snů a nahota?

Odešli s lehkým srdcem a nikdo pro ně neplakal; dokonce uspořádali večírek na rozloučenou. Dalšího dne, dvacátého roku 1 po

Vzkříšení, se staly dvě věci; jedna z nich vyřešila jednu hádanku a druhá naopak přidala další, i když ne zvlášť významnou.

Za úsvitu se vydala celá skupina přes pláž ke grálovému kameni. Poblíž něj našli dva nové lidi, oba spali. Snadno je probudili, ale oba vypadali poplašeně a zmateně. První z nich byl vysoký muž tmavé pleti, který mluvil neznámým jazykem. Ten druhý byl vysoký, hezký, svalnatý muž s šedýma očima a černými vlasy. Jeho řeč byla nesrozumitelná, až najednou Burton pochopil, že mluví anglicky. Byl to cumberlandský dialekt angličtiny, kterým se mluvilo snad za vlády krále Edwarda I., zvaného *Dlouhán*. Když Burton s Frigate zvládli zvukovou stránku řeči a provedli určité transpozice, dokázali s ním vést přerývaný rozhovor. Frigate měl širokou pasivní slovní zásobu angličtiny raného středověku, ale s mnohými slovy se ještě nesetkal, stejně jako s určitými gramatickými zvyklostmi.

John de Greystock se narodil na hradě Greystoků v kraji Cumberland. Doprovázel Edwarda I. do Francie, když král vytáhl do Gaskoňska. Tam se vyznamenal v boji, jak se předpokládalo. Později byl povolán do parlamentu jako baron Greystoke a pak znovu vytáhl do války v Gaskoňsku. Byl v družině biskupa Anthonyho Beca, patriarchy jeruzalémského. Ve 28. a 29. roce Edwardovy vlády bojoval proti Skotům. Zemřel v roce 1305, bezdětný, ale svůj hrad a titul předal synovci Ralphovi, synovi lorda Grimthorpa z Yorkshiru.

Vzkříšen byl někde u Řeky mezi lidmi, z nichž bylo 90% Angličanů a Skotů ze začátku čtrnáctého století a 10% starověkých Sybaritů. Lidé za Řekou byli směsí Mongolů z časů Kublajchána a nějakých tmavých lidí, o nichž Greystoke nic nevěděl. Jeho popis se hodil na severoamerické Indiány.

Devatenáctý den po Vzkříšení divoši z druhé strany Řeky zaútočili. Zjevně to udělali jenom proto, že dostali chuť na pořádný boj, jehož se jim dostalo. Jako zbraně sloužily většinou klacky a grály, protože na jejich území bylo málo kamene. John de Greystock vyřadil grálem z boje deset Mongolů a pak utržil ránu kamenem do hlavy a bodli ho v ohni naostřeným hrotem bambusového kopí. Probudil se nahý, jenom se svým grálem u tohoto grálového kamene.

Druhý muž vyprávěl svůj příběh posušky a pantomimou. Rybařil, když tu najednou mu zabralo cosi tak velkého, že ho to stáhlo do vody. Když se chtěl vynořit, udeřil hlavou o dno lodi a utopil se.

Otázka, co se stane s těmi, kdo jsou v posmrtném životě zabiti, byla zodpovězena. Proč nevstali z mrtvých ve stejném místě, kde zemřeli, byla jiná otázka.

Druhou událostí bylo, že grály nedodaly polední jídlo. Místo toho bylo ve válcích namačkáno šest kusů látky. Měly různou velikost a rozmanité barvy, odstíny a vzory. Čtyři byly určitě určené k tomu, aby je nosili jako kilty. Daly se omotat kolem těla a upevnit magnetickými pásky uvnitř látky. Dva kusy látky byly z tenčího a skoro průhledného materiálu a byly zřetelně střižené jako podprsenka, i když by se daly použít i pro jiné účely. I když látka byla měkká a prodyšná, vydržela i nejhrubší zacházení a nedala se rozřezat ani tím nejostřejším rohovcovým nebo bambusovým nožem.

Lidstvo vydalo kolektivní blažený vzdech, když našlo tyhle „ručníky“. I když v té době si už muži a ženy na nahotu zvykli nebo na ni aspoň rezignovali, větší estéti a méně přizpůsobiví jedinci shledávali, že všeobecné vystavování genitálií na odiv je nehezké, ba dokonce odporné. Takže teď měli kilty, podprsenky i turbany. Poslední oděvní součástku totiž použili na zakrytí hlavy, dokud jim zase nenarostou vlasy. Později se turbany staly běžnou pokrývkou hlavy.

Vlasy a chlupy jim rostly všude po těle, jenom ne na tvářích.

Burton to nesl trpce. Vždycky byl pyšný na své dlouhé kníry a rozdvojenou bradku; tvrdil, že bez nich se cítí víc nahý, než když mu chybí kalhoty.

Wilfreda se tomu jen smála: „Jsem ráda, že je nemáš. Vždycky jsem nesnášela chlupy na mužských tvářích. Když jsem líbala mužského s fousama, připadalo mi, že bořím obličej do hromady potrháných žíní z matrace.“

13. kapitola

Minulo šedesát dní. Lod' dostrkali po velkých bambusových kůlech přes pláň. Den spuštění na vodu se přiblížil. *Hadži* byl asi čtyřicet stop dlouhý a sestával ze dvou ostře zašpičatělých bambusových trupů, spojených dohromady palubou, z předního stěžně s balónovou kosátkou a jediného ráhnoví, podélně rozčleněného, s plachtami utkanými z bambusových vláken. Kormidlem bylo veliké borové veslo, protože kormidelní kolo nebylo v jejich silách. Jediným materiálem na lana byla tehdy tráva, i když později byla vyrobena kožená lana z vyčiněné kůže a střev větších ryb. Kazz vyrobil z borové klády kánoe, které přivázali k palubě.

Než lod' spustili na vodu, dělal Kazz potíže. Tou dobou už mluvil velmi lánanou a omezenou angličtinou a uměl několik kleteb v arabštině, balúčtině, svahilštině a italštině – všechny od Burtona.

„Muset potřebovat... jak tomu říkáš?...*wallah!* ...jaké slovo? ...zabít někoho než dát lod' na řeka... chápeš... *merde*... potřebovat slovo, Burtone... ty dát, Burtone... slovo... slovo... zabít muže... tak bůh, *Kabburqanaqruebemss*... voda bůh... nic potopit lod' zlobit se... potopit nás... sníst nás.“

„Oběť?“ zeptal se Burton.

„Zatraceně, díky, Burtone. Oběť! Řezat krk... položit na lod'... mazat na dřevo... pak voda bůh ne zlý na nás...“

„To neuděláme,“ přerušil ho Burton.

Kazz se hádal, ale nakonec souhlasil, že na lod' vstoupí. Obličej měl protažený a vypadal nervózně. Burton mu řekl, aby ho uklidnil, že tohle není Země. Byl to jiný svět, jak mohl zjistit jediným letmým pohledem kolem sebe a zvláště na hvězdy. V tomhle údolí bohové nežili. Kazz poslouchal a usmíval se, ale pořád vypadal, jako by čekal, že uvidí strašnou tvář se zeleným vousem a vypoulenýma rybíma očima, patřící *Kabburqanaqruebemssovi* vynořujícímu se z hlubin.

To ráno bylo na pláni plno lidí. Seběhli se všichni z okruhu mnoha mil, protože všechno, co bylo nějak neobvyklé, bylo zábavné. Pokřikovali, smáli se a vtipkovali. I když některé poznámky byly

posměšné, nebyly míněny zle. Než byla loď sesunuta z břehu do Řeky, stanul Burton na „můstku“, lehce vyvýšené palubě, a zvedl ruku, aby si zjednal ticho. Hlučení davu umlklo a Burton promluvil italsky.

„Přátelé lazaři, obyvatelé údolí Země zaslíbené! Za několik minut vás opustíme...“

„Jestli se loď nepotopí!“ zamumlal Frigate.

„...a vydáme se po Řece, proti větru a proti proudu.

Podnikneme tu obtížnou cestu, protože obtížné v sobě vždycky skrývá nejsladší odměnu, pokud věříte tomu, co nám moralisté na Zemi říkali, a vy teď už víte, nakolik jim máme věřit!“

Smích. Tu a tam zamračené pohledy skalních přívrženců náboženství.

„Jak možná někteří víte, na Zemi jsem jednou vedl výpravu do nejhlubší a nejtemnější Afriky, abych našel prameny Nilu. Nenašel jsem je, i když jsem se dostal blízko, a o odměnu mě obral muž, který je mi dlužný za všecko, nějaký pan John Hanning Speke. Kdybych ho tak potkal na své nynější říční výpravě, věděl bych, jak s ním naložit...“

„Pane Bože!“ zvolal Frigate. „Znovu bys ho donutil, aby se hanbou a výčitkami zabil?“

„...ale jde o to, že tahle Řeka může být daleko delší než Nil, což, jak někteří víte nebo nevíte, byla nejdelší řeka na Zemi, bez ohledu na neoprávněné nároky Američanů s tou jejich Amazonkou a Missouri s Mississippi. Někteří z vás se ptali, proč bychom se vůbec měli pouštět za cílem, který leží kdovíjak daleko, nebo třeba vůbec neexistuje. Řeknu vám, že se vydáváme na plavbu, protože ten Neznámý existuje a my z něho uděláme Známého. To je všechno! A tady, na rozdíl od naší smutné a nechutné zkušenosti ze Země, tady nejsou zapotřebí peníze, abychom se mohli pořádně vybavit a vydat se na cestu. Král Prachy je mrtvý a není ho žádná škoda! Ani nemusíme psát stovky peticí a vyplňovat formuláře a prosit o slyšení vlivné lidi nebo malé úředníčky, abychom dostali svolení plout po Řece. Nejsou tu žádné státní hranice...“

„...zatím,“ doplnil Frigate.

„...nejsou potřeba pasy ani úplatky pro úředníky.

Prostě postavíme loď, žádnou licenci nemusíme shánět, a odplujeme, a žádný hlavoun, ať postavený vysoko, prostředně nebo nízko, nám nemusí udělovat svoje laskavé svolení. Poprvé v historii lidstva jsme svobodní. Svobodní! A tak vám říkáme adieu, protože nebudu říkat sbohem...”

„...ty se k tomu nikdy nedostaneš,“ zamumlal Frigate.

„...protože se můžeme vrátit třeba až za tisíc let! Takže říkám adieu, posádka říká adieu, děkujeme vám za pomoc při stavbě lodi a za pomoc při jejím spouštění. Tímto předávám své postavení konzula Jeho Veličenstva v Terstu komukoliv, kdo by si tu funkci přál přijmout, a prohlašuji se za svobodného občana světa Řeky! Nikomu nebudu platit poplatky, nikomu nejsem zavázán věností, budu se zodpovídat jenom sobě!“

„*Vykonej, co lidstvo žádá, a vděku nižádného nečekej, ni od nebe; Nejlépe žije a nejlépe umírá ten, kdo. zákony a právo přijímá jen od sebe,*“ zarecitoval Frigate.

Burton blýskl po Američanovi očima, ale jeho řeč nezarazil. Frigate citoval verše z Burtonovy básně *Kasida Hadžiho Abdu Al-Iazdiho*. Nebylo to poprvé, co citoval z Burtonovy prózy nebo poezie. A i když Američan občas Burtona rozčiloval, nemohl se příliš zlobit na člověka, který ho obdivoval tak, že se naučil jeho slova z paměti.

O několik minut později, když několik mužů a žen postrčilo loď do Řeky a zástup zajásal, zacitoval ho Frigate znovu. Díval se na tisíce hezkých mladých tváří na břehu, všichni byli opálení, jejich kilty, podprsenky a turbany lehce povlávaly ve větru, všude plno barev, a říkal:

„*Ach! veselý den, pln zářícího slunce, vánku svěžího, a rozverného lidu, jenž přišel si k břehu řeky hrát, tehdy jsem byl mlád, byl jsem mlád.*“

Loď sklouzla na vodu a příd' se větrem stočila po proudu, ale Burton křikl rozkazy, plachty byly rozvinuty. Sám strhl dlouhé pádlo, takže se příd' otočila dokola a už nabírali vítr do plachet. *Hadži* se na vlnách zvedal a klesal, voda syčela, štěpená dvojitou příd'í. Slunce bylo jasné a teplé, větřík je ochlazoval, byli šťastní, ale cítili také trochu úzkost, když se známé břehy a obličej ztrácely z dohledu. Na

pomoc neměli žádné mapy nebo vyprávění jiných cestovatelů, které by je vedly; svět bude tvořen s každou milí, kterou urazí vpřed.

Ten večer, když poprvé přistáli, se stala příhoda, která Burtona udivila. Kazz právě vystoupil na břeh mezi skupinu zvědavých lidí, když se najednou velmi rozrušil. Začal žvatlat ve svém rodném jazyce a snažil se chytit muže, který stál poblíž. Muž se mu vysmekl a rychle se ztratil v davu.

Když se ho Burton zeptal, co to dělal, vyrazil Kazz: „On neměl... ech... jak tomu říkáš...? to... to...“ a ukázal si na čelo. Pak ve vzduchu načrtl několik neznámých symbolů. Burton chtěl tu záležitost vyšetřit, ale Alice najednou propukla v nářek a rozběhla se k nějakému muži. Ukázalo se, že si myslela, že je to její syn, který padl v první světové válce. Nastal trochu zmatek. Alice uznala, že udělala chybu. A pak je čekala jiná práce. Kazz se o té záležitosti už nezmínil a Burton na ni zapomněl. Ale měl si ji pamatovat.

Přesně o 415 dní později měli už za sebou 24 900 grálových kamenů na pravém břehu Řeky. Křižovali vodou, prodírali se proti větru a proudu průměrnou rychlostí šedesát mil denně, zastavovali se během dne, aby naplnili grály, a v noci, aby se vyspali, někdy zastavili na celý den, aby si protáhli nohy a promluvili s někým jiným než s posádkou, a takovým způsobem urazili 24 900 mil. Na Zemi by taková vzdálenost znamenala jednu cestu kolem rovníku. Kdyby se Mississippi s Missouri, Nil, Kongo, Amazonka, Jang-c', Volha, Amur, Hwang, Lena a Zambezi spojily v jedinou dlouhou řeku, pořád by to ještě nestačilo na vzdálenost, kterou urazili po Řece. A přece Řeka pokračovala dál a dál, tvořila velké zákruty, vracela se a zase se srovnávala. Všude kolem koryta byly pláně, za nimi kopce porostlé stromy a dále tyčící se, neproniknutelné, neporušené hřebeny hor.

Občas se pláně zúžily a kopce přispěchaly až k Řece. Někdy se Řeka rozšířila a proměnila se v jezero, tři míle, pět mil, šest mil široké. Tu a tam se linie hor po obou březích přiblížily k sobě a loď letěla kaňony, kde proud v úzkém korytě vařil a nebe vypadalo jenom jako úzká modrá nit vysoko, vysoko nad hlavou a černé stěny se tiskly na plavce.

A všude byli lidé. Ve dne v noci, muži, ženy, děti, namačkaní na březích Řeky i v kopcích za plání.

Tehdy už si plavci povšimli určitého modelu. Lidstvo bylo vzkříšeno podél Řeky zhruba chronologicky a podle národností. Loď minula oblasti, kde žili Slovinci, Italové a Rakušané, kteří zemřeli v posledním desetiletí devatenáctého století, pluli kolem Maďarů, Norů, Finů, Řeků, Albánců a Irů. Občas se dostali do končin, kde žili lidé z jiných dob a míst. Jednou to byl dvacetimílový úsek osídlený australskými domorodci, kteří na Zemi nikdy neviděli Evropana. Další stomílový úsek byl zalidněn Tochariány (k těm patřila i Loghu). Ti žili přibližně v Kristově době v místech, kde později ležel čínský Turkestán. Představovali nejvýchodnější výběžek Indoevropanů ve starověku; jejich kultura nějakou dobu vzkvétala a pak odumřela, dříve než zasáhla poušť a přitáhli barbari. Přestože Burtonova pozorování byla spěšná a nepřesná, určil, že v každé oblasti se zhruba nachází asi 60 procent lidí určité národnosti a z určitého století, 30 procent jiných lidí, obvykle i z jiné doby, a 10 procent z různých dob a míst.

Všichni muži vstali z mrtvých obřezaní. Všechny ženy byly vzkříšeny jako panny. U většiny žen, jak poznamenal Burton, tato skutečnost nepřežila první noc na této „planetě.“

Zatím neviděli žádnou těhotnou ženu, ani o ní neslyšeli. Ten, kdo je sem poslal, je musel sterilizovat, a měl pro to dobrý důvod. Kdyby se lidstvo mohlo rozmnožovat, Říční údolí by bylo během stovky let přečpané k prasknutí.

Z počátku se zdálo, že tu není žádný živočišný život, kromě člověka. Teď už věděli, že v noci z půdy vylézá několik druhů červů. A v Řece se proháněla aspoň stovka druhů ryb, od potvůrek šest palců dlouhých až k vorvaňovi o velikosti velryby „říčnímu drakovi“, který žil na dně Řeky tisíc stop hluboko. Frigate říkal, že ta zvířata jsou tam z dobrého důvodu. Ryby uklízely odpadky a udržovaly vodu v Řece čistou. Některé druhy červů požíraly odhozené zbytky a mrtvoly. Jiné druhy měl i stejnou funkci jako pozemští červi.

Gwenafra povyrostla. Všechny děti rostly. Během dvanácti let nebude v údolí žádné dítě ani výrostek, pokud podmínky všude odpovídají tomu, co cestovatelé zatím viděli.

Když o tom Burton přemýšlel, řekl Alici: „Ten váš přítel, reverend Dodgson, ten chlapík, co měl rád jenom malá děvčátka. Zdejší situace by ho asi moc neuspokojovala, že?“

„Dodgson nebyl žádný úchyl,“ namítl Frigate. „Ale co s těmi, pro které jsou jedinými sexuálními objekty děti? Co budou dělat, až tu žádné děti nebudou? A co ti, co si užívají tak, že trápí nebo mučí zvířata? Víte, litoval jsem, že tu zvířata nejsou. Miluju kočky a psy, medvědy, slony, většinu zvířat. Opice ne, příliš se podobají lidem. Ale jsem rád, že tady nejsou. Aspoň je nemůže nikdo trápit. Žádné to bezmocné zvíře, které trpělo bolestí, hladem nebo žízní kvůli nějakému tupému či zlému člověku. Tady se to stát nemůže.“

Pohlídl Gwenafru po světlých vlasech, které už byly skoro šest palců dlouhé.

„A stejné pocity mám, co se týče všech bezmocných a týraných tvorečků.“

„Co je to za svět, kde nejsou děti?“ ptala se Alice. „A co je to za svět bez zvířat? Jestli je už nemůže nikdo trápit a mučit, nemůže je nikdo ani hýčkat a milovat.“

„V tomhle světě jedna věc vyvažuje druhou,“ prohlásil Burton. „Nemůžete mít lásku bez nenávisti, laskavost bez záští, mír bez války. V každém případě v tomhle nemáme na vybranou. Neviditelní Páni tohoto světa stanovili, že nebudeme mít zvířata a že ženy nebudou rodit děti. Staniž se.“

Ráno čtyřstého šestnáctého dne cesty bylo jako každé jiné. Slunce vyšlo nad hřebenem hor po levici. Vítr vanoucí po proudu řeky měl odhadovanou rychlost patnáct mil za hodinu, jako vždy. Teplota rovnoměrně stoupala zároveň se sluncem a přibližně ve dvě hodiny odpoledne dosáhne odhadem 85 stupňů Fahrenheita. Katamaran *Hadži* křižoval řekou. Burton stál na „můstku“ s oběma rukama na dlouhé silné kormidlové páce z borového dřeva po pravém boku a vítr a slunce se opíraly do jeho do tmava opálené kůže. Na sobě měl černočerveně kostkovaný kilt, který mu sahal skoro ke kolenům, a náhrdelník, vyrobený z leskle černých obratlů kostlína. Byla to šest stop dlouhá ryba s šest palců dlouhým trnem, vyčnívajícím jí z čela jako roh. Kostlín žil asi sto stop pod hladinou a Burton ho vytáhl na vlasci jenom s obtížemi. Ale z jeho obratlů byly krásné náhrdelníky,

z jeho kůže, správně vyčištěné, se daly vyrobit sandály, brnění a štíty a dala se zpracovat do pevných měkkých lan a řemenů. Jeho maso bylo lahodné. Ale nejcennější byl trn. Tvořil špičku kopí nebo šípů, mohl se zapustit do dřevěné rukojeti jako bodák.

Vedle něj, uzavřen v průhledném rybím měchýři, ležel luk. Byl vyrobený z ohnutých kostí z tlamy dračí ryby, velké jako velryba. Když se konce kostí zařizly, takže bylo možné zasunout jednu do druhé, vznikl dvojité prohnutý luk. Opatřený třetinou ze střev dračí ryby se stal zbraní, kterou mohl pořádně natáhnout jenom velmi silný muž. Burton na luk narazil před čtyřiceti dny a nabízel za něj majiteli čtyřicet cigaret, deset doutníků a třicet uncí whisky. Nabídka byla odmítnuta. Tak se Burton s Kazzem pozdě v noci vrátili a luk ukradli. Nebo vlastně uzavřeli obchod, protože Burton měl dojem, že musí na místě nechat výměnou svůj tisový luk.

Od té doby sám sebe přesvědčoval, že měl plné právo luk ukrást. Jeho majitel se chlubil, že zabil člověka, aby ho dostal. Takže Burton vzal luk zloději a vrahovi. Přesto trpěl výčitkami svědomí, když o tom tak přemýšlel, což nebylo často.

Burton vedl vzpínajícího se *Hadžiho* přes zužující se kanál. Asi pět mil pluli po jezeře širokém tři a půl míle, ve které se řeka proměnila, a teď se zužovalo do kanálu ani ne půl míle širokého. Kanál se zatáčel a mizel mezi stěnami kaňonu.

Lod' se bude plížit jenom po straně, protože bude bojovat se zrychleným proudem a prostor pro manévrování byl hodně omezený. Ale Burton podobnými místy proplul už mockrát a tak se nebál. Přesto však pokaždé, když se to podařilo, si nemohl pomoci a v myšlenkách viděl jejich loď, jak se znovu rodí. Vyšla z jezera, lůna, úzkým ústím ven do jiného jezera. Museli se vodami prodírat mnoha způsoby, a vždycky tu byla možnost, že na druhé straně na ně čeká úžasné dobrodružství, objev.

Katamaran se odvrátil od grálového kamene, vzdáleného pouhých dvacet yardů. Na pláni po pravé straně, vzdálené od nich jenom půl míle, byla spousta lidí. Volali na loď, mávali, hrozili pěstmi nebo pokřikovali nadávky, které Burton neslyšel, ale po mnoha zkušenostech jim rozuměl. Ale lidé nevypadali nepřátelsky; už to bylo tak, že místní obyvatelé zdravili cizince vždycky různě. Tihle

místní byli malí, tmavé pleti, tmavých vlasů, útlí. Hovořili jazykem, o kterém Ruach prohlásil, že je to asi nějaká prahamito-semitská řeč. Žili na Zemi někde v severní Africe nebo Mezopotámii v dobách, kdy tyhle země byly daleko úrodnější. Měli na sobě ručníky uvázané jako kilty, ale ženy chodily s odhalenými řadry a používaly ‚podprsenky‘ jako šály nebo turbany. Obývali pravý břeh v rozmezí šedesáti grálových kamenů, což je šedesát mil. Předchozí oblast byla zalidněna po celých osmdesát grálových kamenů Cejloňany z desátého století po Kristu a menšinou předkolumbovských Mayů.

„Koktejl Času,“ tak označil Frigate rozmístění obyvatelstva. „Největší antropologický a společenský experiment všech dob.“

Jeho výrok nebyl nijak od věci. Skutečně to vypadalo, jako by byly různé národy namixovány tak, aby se mohly jeden od druhého něco naučit. V některých případech se navzájem cizím skupinám podařilo vytvořit různá společenská pojídla a žily v poměrném přátelství. V jiných případech jedna strana zmasakrovala tu druhou či se vzájemně téměř vyvraždily nebo zotročily a porobily.

Nějakou dobu po zmrtvýchvstání vládla anarchie. Lidé bloumali po okolí a vytvářeli obranné skupinky na velmi malých územích. Pak se do čela dostali přirození vůdce a ctižádostivci a přirození nohsledi se seřadili za vůdce, kterého si vybrali — nebo, v mnoha případech, kterým byli vybráni.

Jedním z několika vzniklých politických systémů bylo i ‚grálové otroctví‘. Vládnoucí skupina oblasti si držela slabší vězně. Ti měli dost jídla, protože grál mrtvého otroka byl k ničemu. Ale otrokáři jim brali cigarety, doutníky, marihuanu, žvýkačku snů, kořalku a lahůdky.

Snad třicetkrát Hadži zamířil ke grálovému kameni a málem byl zajat grálovými otrokáři. Ale Burton a ostatní si dávali pozor na cokoliv, co svědčilo o otrokářských státech. Často je varovaly sousední státy. Dvacetkrát k nim vyrazily lodě, aby je zajaly, místo aby se je pokoušely vylákat na břeh, a *Hadži* mnohdy stěží vyvážl z podobných nájezdů a útoků. Pětkrát byl Burton donucen otočit loď zpátky a plout po proudu. Jeho katamaran vždycky unikl pronásledovatelům, kterým se nechtělo do pronásledování mimo vlastní hranice. V noci potom *Hadži* proklouzl zpátky a kolem otrokářů proplul.

Mnohokrát nemohl *Hadži* velice dlouhou dobu přistát, protože otrokářské státy zabíraly oba břehy po mnoho mil. Potom byla posádka odkázána na poloviční přiděly nebo, pokud měli štěstí, na nalovené ryby.

Prahamito-semité v této oblasti byli dost přátelští, když se ujistili, že posádka *Hadžiho* nemá žádné zlé úmysly. Nějaký Rus z osmnáctého století je varoval, že na druhé straně kanálu jsou otrokářské státy. Kvůli strmým horám o nich mnoho nevěděl. Kanálem prý už proplulo několik lodí a skoro žádná se nevrátila. Ty, kterým se to podařilo, přinášely z druhé strany zprávy o zákeřných lidech.

Proto *Hadžiho* naložili bambusovými střelami, sušenými rybami a zásobami nastrádanými za dva týdny z grálů.

Zbývalo ještě asi půl hodiny do chvíle, kdy proplují úžinou. Burton myslel napůl na plavbu a napůl na posádku. Někteří byli nataženi na palubě a chytali sluníčko, jiní se vsedě opírali zády o zastřešené jícnové roubení, kterému říkali ‚kajuta‘.

John de Greystock připevňoval tenké vyřezávané kosti kostlí na ke konci šípu. Kosti sloužily docela dobře místo períčků ve světě, kde ptáci neexistovali. Greystock, nebo lord Greystok, jako ho vytrvale nazýval Frigate z nějakého soukromého důvodu, který mu dělal potěšení, se osvědčil v boji i při jakékoliv těžké práci. Byl to zajímavý, až neuvěřitelně vulgární vypravěč, plný vtipů z válečných tažení do Gaskoňska a na hranice, sypal ze sebe historky o svých milostných avantýrách, klepy o Edwardu Dlouhánovi a samozřejmě také informace o své době. Byl ale také velice tvrdohlavý, a v mnoha věcech omezený – z hlediska pozdějších věků – a nikoli přehnaně čistotný. Tvrdil, že za pozemského života byl velmi zbožný, a nejspíš mluvil pravdu, protože jinak by nebyl poctěn tím, že ho patriarcha jeruzalémský připojil ke své družině. Ale teď, když byla jeho víra zpochybněna, kněze nenáviděl. A pokud na nějakého narazil, byl schopen přivést ho k zuřivosti svými posměšky v naději, že se na něj vrhne. Někteří to udělali a on je málem zabil. Burton mu to opatrně vytýkal (s de Greystockem jste nemohli mluvit příkře, pokud jste s ním nechtěli svést boj na život a na smrt), poukazoval na to, že když jsou hosty v cizí zemi, v níž jsou hostitelé v nesčíslné přesile, měli by se jako hosté chovat. De Greystock připustil, že Burton má pravdu,

ale nepřestával se posmívat každému knězi, kterého potkal. Naštěstí se neocitali moc často v oblastech, kde by byli křesťanští kněží. Navíc jenom málo z nich přiznalo, že knězi byli.

Vedle něho seděla a vážně hovořila jeho současná žena, narozená jako Mary Rutherfordová v roce 1637, zemřelá jako lady Warwickshirová 1674. Byla sice Angličanka, ale z doby o tři sta let pozdější než byla Greystockova doba, takže v jejich postojích a jednání bylo mnoho rozdílů. Burton nevěřil, že zůstanou dlouho pohromadě.

Kazz ležel na palubě, hlavu v klíně Fatimy, Turkyně, kterou neandrtálec potkal před čtyřiceti dny během polední zastávky na oběd. Zdálo se, že Kazz, jak řekl Frigate, „utáhl Fatimu na chlupy“. Jak jinak vysvětlit posedlost, kterou projevovala vůči Kazzovi manželka ankarského pekaře ze sedmnáctého století? Nadchlo ji všechno, co se Kazze týkalo, ale jeho chlupatost ji uváděla do vytržení. Všechny to potěšilo, nejvíc ze všech Kazze. Za celou dlouhou plavbu neviděl jedinou ženu svého druhu, i když o nějaké slyšel. Většina žen se od něj odtahovala, protože byl příliš chlupatý a vypadal násilnic-ky. Neměl žádnou stálou ženskou společnost, dokud nepotkal Fatimu.

Malý Lev Ruach se opíral o výstupek kajuty a vyráběl prak z kůže kostlína. V tašce po boku měl asi třicet kamenů, které nasbíral během posledních dvaceti dnů. Vedle něj rychle brebentila a přitom neustále odhalovala své dlouhé bílé zuby Ester Rodriguezová. Nahradila Táňu, která držela Lva příliš pod pantoflem a kterou opustil dříve, než *Hadži* vyplul. Táňa byla velmi atraktivní, křehká žena, ale zdálo se, že nedokáže odolat a musí své muže ‚přetvářet‘; Lev zjistil, že ‚přetvořila‘ svého otce a strýce, dva bratry a dva manžely. Stejnou věc se pokusila udělat i pro, nebo spíš u Lva, obvykle velmi hlasitě, aby z její rady něco měli i jiní muži v sousedství. Jednoho dne, zrovna když měl *Hadži* vyplout, Lev skočil na palubu, otočil se a zakřičel: „Sbohem, Táňo! Už dál nesnesu, aby mě předělávala nějaká Velkohubka z Bronxu. Najdi si někoho jiného; dokonalého.“

Táňa zalapala po dechu, zbledla a pak začala na Lva řvát. A křičela, soudě podle jejích úst, ještě dlouho poté, co *Hadži* odplul z doslechu. Ostatní se smáli a Lvovi blahopřáli, ale ten se jenom smut-

ně usmál. O dva týdny později, v oblasti osídlené převážně starověkými Libyjci, potkal Ester, španělskou Židovku. „Proč nezkusíš štěstí s nějakou křesťankou?“ vyptával se ho Frigate.

Lev krčil úzkými rameny. „Už se stalo. Ale dřív nebo později se člověk strašně pohádá a ženské pak vždycky ztratí náladu a řeknou mi, že jsem zatracený židák. Stejná věc se mi stává i s židovskými ženami, ale od nich to беру.“

„Poslechni, příteli,“ řekl Američan. „U téhle řeky jsou miliardy nežidovek, kteří o Židovi nikdy neslyšeli. Ty nemůžeš mít předsudky. Zkus některou z nich.“

„Zůstanu věrný zlu, které znám.“

„Chceš říct, že se ho nedokážeš zbavit,“ namítl Frigate.

Burton někdy přemýšlel, proč Ruach zůstal na lodi. Už nikdy se nezmínil o knize *Židé, cikáni a islám*, i když se často Burtona vyptával na jiné věci z jeho minulosti. Byl poměrně přátelský, ale udržoval si jakýsi neurčitý odstup. I když byl malý, byl dobrým bojovníkem a neocenitelným Burtonovým učitelem juda, karate a juda. Smutek, který se nad ním vznášel jako lehká mlha, i když se smál nebo se miloval, měl podle Táni původ v jizvách na duši. Ty pocházely z hrozných zkušeností v koncentračních táborech v Německu a v Rusku, jak tvrdil. Táňa však říkala, že Lev se už narodil smutný; po dědil všechny geny smutku z časů, kdy jeho předkové sedávali u babylónských vrb.

Monat trpěl jiným druhem smutku, i když on se ho občas dokázal úplně zbavit. Taucet'an pořád hledal někoho ze své rasy, někoho ze třiceti mužů a žen, kteří byli roztrženi lynčujícím davem. Nedělal si velké naděje. Třicet jedinců v přibližně pětaticeti až šestaticeti miliardách lidí roztroušených podél řeky, která může být třeba deset miliónů mil dlouhá, znamenalo, že šance, že někdy uvidí aspoň jednoho, je skoro nulová. Ale existovala.

Alice Hargreavesová seděla před kajutou, viděl jenom vršek její hlavy, a pozorovala lidi na březích, kdykoli se loď dostala tak blízko, aby mohla rozeznat jednotlivé tváře. Hledala svého manžela Reginalda a také tři syny, matku, otce, sestry a bratry. Jakýkoli jí drahý, známý obličej. Jakmile k tomu dojde, nejspíš odejde z lodi. Burton to nijak nekomentoval. Ale v srdci ho zbolelo, kdykoli na to

pomyslel. Přál si, aby odešla, a zároveň si to nepřál. Když mu sejde z očí, nakonec ji vypudí i z mysli. To bylo nevyhnutelné. Ale on nechtěl, aby to bylo nevyhnutelné. Cítil k ní to, co cítil ke své perské lásce, a jestli ji také ztratí, bude trpět celý život.

Přesto jí neřekl ani slovo o tom, co k ní cítí. Hovořil s ní, žertoval, dával jí najevo zájem, který ho jenom roztrpčoval, protože mu ho neoplácela, a nakonec ji přiměl, aby se v jeho přítomnosti uvolnila. To jest, že se uvolnila, pokud byli poblíž ostatní. Když osaměli, zase ztuhla.

Od první noci si žvýkačku snů nevzala. On ji použil třikrát a pak si svůj podíl schovával a prodával za jiné věci. Naposledy, kdy ji použil s vyhlídkou na neobvykle vzrušující milování s Wilfredou, ho žvýkačka vrátila do strašné nemoci ‚malých kladívek‘, nemoci, která ho skoro zabila při výpravě k jezeru Tanganjika. V té noční můře se objevil Speke a on Spekeho zabil. Speke zahynul při lovecké ‚nehodě‘, kterou každý považoval za sebevraždu, i když to nikdo neřekl. Speke, mučený výčitkami, protože zradil Burtona, se zastřelil. Ale v té noční můře Burton Spekeho uškrtil, když se nad ním skláněl a ptal se, jak mu je. Potom, právě ve chvíli, kdy vidění mizelo, políbil Spekeho na mrtvé rty.

14. kapitola

Věděl, že měl Spekeho rád a zároveň k němu cítil nenávist, omluvitelnou nenávist. Ale vědomí té lásky bylo velmi letmé a zřídka a nijak Burtona neovlivnilo. Během noční můry, kterou žvýkačka snů způsobila, ho poznání, že pod nenávistí spočívala láska, vyděsilo tak, že začal křičet. Probral se, cítil, jak jím Wilfreda třese a chce vědět, co se děje. Wilfreda na Zemi kouřila opium nebo ho pila v pivu, ale tady, po jediné seanci se žvýkačkou snů, se bála vzít ještě nějakou do úst. Její hrůza pramenila z noční můry, při níž viděla umírat mladší sestru na tuberkulózu a zároveň se jí vybavila první zkušenost, kterou zažila jako děvka.

„Je to zvláště psychedelické,“ sdělil Ruach Burtonovi. Vysvětlil, co to slovo znamená. Diskuse na toto téma trvala dlouho. „Zdá se, že navozuje traumatické události ve směsi skutečnosti a symboliky. Ne vždy. Někdy je to afrodisiakum. Někdy, jak se říká, tě vezme na skvělý trip. Ale já bych řekl, že žvýkačku snů nám dávají z léčebných, pokud ne přímo očistných důvodů. Je na nás, abychom zjistili, jak ji používat.“

„Proč už žádnou nežvýkáš?“ zeptal se Frigate.

„Ze stejného důvodu, pro který někteří lidé odmítali chodit na psychoterapii nebo s tím přestali, než ji dokončili; bojím se.“

„Jo, já taky,“ souhlasil Frigate. „Ale jednoho dne, až se někde zastavíme na delší dobu, budu žvýkat jednu po druhé každou noc, aby mi pomohla. I když to ve mně probudí úplné peklo. Samozřejmě, teď se mi to lehce říká.“

Peter Jairus Frigate se narodil jenom dvacet osm let po tom, co Burton zemřel, ale svět mezi nimi byl široký. Spoustu věcí viděli velmi rozdílně; strašně by se hádali, kdyby byl Frigate schopný strašně se hádat. Nejenom kvůli disciplíně ve skupině nebo velení lodi, ale i kvůli mnoha jiným věcem, týkajícím se pohledu na svět. Ale Frigate měl přesto Burtona v mnoha směrech rád, možná protože ho Burton na Zemi tak fascinoval. Frigate v roce 1938 objevil knihu v měkkých deskách od Fairfaxe Downeyho s titulem *Burton: Dobrodružství arabských nocí*. Na obálce byl vypodobněn padesátiletý Bur-

ton. Divoký obličej, vysoké čelo a výrazné nadočnicové oblouky, rovný, ale krutý nos, jizva na tváři, silné, „smyslné“ rty, těžký povislý knír, mohutný rozdvojený vous, celková zádumčivost a agresivita ve tváři, to vše ho přimělo, aby knihu koupil.

„Předtím jsem o tobě nikdy neslyšel, Dicku,“ vykládal nadšeně Frigate. „Ale tu knížku jsem naráz přečetl a fascinovala mě. Něco v tobě bylo, cosi kromě té očividné odvahy, šermířského umění, ovládání mnoha jazyků, převleků za domorodého doktora, domorodého obchodníka a poutníka do Mekky, byl jsi prvním Evropanem, který se dostal živý ze svatého města Hararu, byl jsi objevitel jezera Tanganjika a skoroobjevitel pramenů Nilu, spoluzakladatel Královské antropologické společnosti, vynálezce termínu mimosmyslové vnímání, překladatel Arabských nocí, zkoumal jsi sexuální praktiky Východu a tak dál...”

Nehledě k tomu všemu, což samo o sobě je fascinující, jsi mi byl zvláště blízký. Šel jsem do veřejné knihovny – Peoria bylo malé město, ale knihovna měla o tobě a od tebe spoustu knih, daroval jí je nějaký tvůj obdivovatel, který už nežil – a já jsem všechny přečetl. Začal jsem sbírat první vydání tvých knih i knih o tobě. Stal jsem se spisovatelem beletrie, ale měl jsem v plánu napsat tvůj úplný životopis, cestovat všude, kde jsi byl ty, ta místa si vyfotografovat a napsat o nich, založit společnost, která by shromažďovala prostředky pro uchování tvé hrobky...”

To bylo poprvé, co se Frigate zmínil o jeho hrobce. Překvapený Burton se zeptal: „Kde?“ A potom: „Ale jistě! Mortlake! Mám bych zapomněl! Měla hrobka opravdu podobu arabského stanu, jak jsme s Isabel plánovali?“

„Jistě. Ale hřbitov spolkl slum, hrobku zničili vandalové, hrob byl zarostlý plevelem a mluvilo se o tom, že se pozůstatky přemístí do nějaké odlehlejší oblasti Anglie, i když tou dobou už bylo těžké najít nějakou opravdu odlehlou oblast.“

„A založil jsi tu společnost a zachránil jsi mou hrobku?“ zeptal se Burton. Tou dobou už si zvykl na myšlenku, že je mrtvý, ale když teď mluvil s někým, kdo viděl jeho hrob, na chvíli mu naskočila husí kůže.

Frigate se zhluboka nadechl. A omluvně řekl: „Ne. V době, kdy už jsem to mohl udělat, bych se cítil provinile, kdybych utrácel čas a peníze na mrtvého. Svět byl v hrozném stavu. Živí potřebovali veškerou pozornost. Znečištění, chudoba, útlak a tak dál. To byly důležité věci.“

„A co ten obrovský úplný životopis?“ Frigate znovu omluvně vysvětloval: „Když jsem o tobě četl poprvé, myslel jsem si, že jsem jediný, kdo se o tebe hluboce zajímá nebo o tobě vůbec ví. Ale v šedesátých letech se zvedla vlna zájmu o tebe. Napsali o tobě několik knih, dokonce i o tvé ženě.“

„O Isabel? Někdo o ní napsal knihu? Proč?“

Frigate se zazubil. „Byla to velice zajímavá žena. Velice rozčilující, to připouštím, politováníhodně podezíravá, schizofrenická a podléhající sebeklamu. Málokdo jí kdy odpustí, že spálila tvé rukopisy a deníky...“

„Cože?“ zařval Burton. „Spálila?“

Frigate pokýval hlavou: „Tvůj doktor, Grenfell Baker, to popsal jako ‚nelítostný masakr, následující po jeho oplakávané smrti‘. Spálila tvůj překlad *Voňavé zahrady* a tvrdila, že bys ji nechtěl publikovat, pokud bys nepotřeboval honorář, a ten jsi samozřejmě nepotřeboval, protože jsi už byl po smrti.“

Burton ztratil řeč, což se mu v životě přihodilo málokdy.

Frigate koutkem očí zašilhal na Burtona a zakřenil se. Zdálo se, že má z Burtonova ohromení radost. „To, že spálila tu *Voňavou zahradu*, nebylo ještě nejhorší, i když to bylo dost zlé. Ale to, že spálila obě řady deníků, ty soukromé, ve kterých jsi asi dal průchod svým nejhlubším myšlenkám a nejpalcivějším nenávistím, a dokonce i ty veřejné, záznamy denních událostí, no tak tohle jí *tedy já* nezapomenu! Stejně jako spousta jiných lidí. To byla velká ztráta; vyvážl jenom jeden zápisník, malý, a ten shořel při bombardování Londýna za druhé světové války.“

Odmělčel se a pak se zeptal: „Je pravda, že jsi na smrtelné posteli konvertoval ke katolické církvi, jak tvrdila tvoje žena?“

„Je to možné,“ řekl Burton. „Isabel po mně celé roky chtěla, abych konvertoval, i když se nikdy neodvážila na mě naléhat přímo. Když mi pak bylo tak zle, ke konci, možná jsem jí řekl, že to udělám,

aby byla šťastná. Byla tak sklíčená a ustrašená, tak se bála, že moje duše shoří v pekle!“

„Takže jsi ji miloval?“ zeptal se Frigate.

„Stejnou věc bych udělal i pro psa,“ odsekl Burton.

„Na člověka, který umí být tak pohoršlivě upřímný a přímý, dovedeš být chvílemi velmi dvojznačný.“

Tento rozhovor se odehrál asi dva měsíce po Prvním dni prvního roku po Vzkříšení. Výsledkem bylo cosi takového, co by doktor Johnson cítil při setkání s dalším Boswellem.

Nastalo druhé stadium jejich kuriózního vztahu. Frigate mu byl bližší, ale zároveň mu šel víc na nervy. Američan byl vždycky zdrženlivý v komentářích Burtonových názorů, nepochybně proto, že ho nechtěl rozzlobit. Frigate se velmi vědomě snažil nerozzlobit nikoho. Ale zároveň se podvědomě snažil něčím se protivit. Jeho nepřátelské akce se projevovaly mnoha nepatrnými, a někdy i patrnými činy a slovy. Burton to neměl rád. Byl přímý, zlosti se vůbec nebál. Možná, jak Frigate zdůraznil, příliš dychtil po nepřátelských střetnutích.

Jednoho večera, když seděli kolem ohně pod grálovým kamenem, Frigate vyprávěl o Karáčí. Tahle vesnice, která se později stala hlavním městem Pákistánu, státu vytvořeného v roce 1947, měla v Burtonové době jenom dva tisíce obyvatel. Do roku 1970 její obyvatelstvo čítalo přibližně dva milióny. To vedlo Frigata k nepřímé otázce, jakou že to zprávu podal Burton svému generálovi, siru Robertu Napierovi, o mužských bordelech v Karáčí. Předpokládalo se, že ta zpráva byla založena v tajných spisech Východoindické armády, ale jeden z mnoha Burtonových nepřátel ji našel. I když veřejně se nikdo o hlášení nezmnínil, používali ho proti němu celý život. Burton se tehdy přestrojil za domorodce, aby se do domu dostal a mohl pozorovat to, co by žádnému Evropanovi nebylo dovoleno. Byl pyšný, že unikl odhalení; vzal na sebe ten nechutný úkol, protože byl jediný, kdo ho mohl splnit, a také proto, že ho o to požádal jeho milovaný velitel Napier.

Burton splnil Frigatovo přání poněkud nevrle. Už dříve toho dne ho rozzlobila Alice — zdálo se, že v poslední době se jí to daří velmi snadno — a on přemýšlel, jak rozzlobit zase ji. Ted' se chopil

příležitosti, kterou mu poskytl Frigate. Bez zábran se dal do výčtu všeho, co se v bordelech v Karáčí dělo. Ruach nakonec vstal a odešel. Frigate vypadal, že mu není moc dobře, ale zůstal. Wilfreda se smála, až se svíjela. Kazz a Monat zachovali kamenné tváře. Gwenafra spala na lodi, takže tu nemusel počítat. Loghu vypadala, že ji vyprávění fascinuje, ale také lehce odpuzuje.

Alice, jeho hlavní terč, zbledla a později zrudla. Nakonec vstala a řekla: „Opravdu, pane Burtone, dřív jsem si myslela, že jste ubohý. Ale tímhle se chlubit... tímhle... jste nanejvýš opovržením hodný, degenerovaný a odporný. Nevěřím, že by se někdo mohl chovat tak, jak tvrdíte, že jste se choval vy, a ještě se tím chlubit. Chováte se přesně podle pověsti, kterou máte, jako člověk, který rád šokuje ostatní, bez ohledu na to, jak tím poškodí svou pověst.“

A odkráčela do tmy.

Frigate poznamenal: „Jednou mi možná řekneš, kolik z toho je pravda. Míval jsem stejný názor jako ona. Ale když jsem zestárnul, objevilo se o tobě víc důkazů a jeden životopisec udělal tvou psychoanalýzu založenou na tvém písmu a různých dokumentárních zdrojích.“

„A závěry?“ zeptal se Burton potměšile.

„Později, Dicku,“ řekl Frigate. „Rufiíane Dicku,“ dodal a také odešel.

Ted' když stál u kormidlové páky, pozoroval, jak se slunce opírá o jeho skupinu, a poslouchal syčení vody rozrážené dvěma ostrými příděmi a vrzání ráhen, přemýšlel, co leží vepředu, na druhé straně kaňonu. Určitě ne konec Reky. Ta pravděpodobně povede věčně dál. Ale mohl by se přiblížit konec jejich skupiny. Byli pohromadě příliš dlouho. Příliš mnoho dnů strávili na těsné palubě, přičemž neměli skoro nic na práci, kromě povídání nebo pomoci s řízením lodi. Byli v příliš úzkém kontaktu, a to hodně dlouho. Dokonce i Wilfreda v poslední době ztichla a byla zamlklá. Ani on sám jí náladu nepozvedal. Upřímně řečeno, už ho unavovala. Ne že by ji nenáviděl nebo jí přál něco zlého. Prostě ho už unavovala, a skutečnost, že měl ji a ne Alici Hargreavesovou, ho na ní unavovala ještě víc.

Lev Ruach se držel od něho dál nebo s ním mluvil co možná nejméně a s Ester se věčně bavil jen o svých stravovacích zvyklostech a snech; proč si s ní normálně nepovídá?

Frigate byl na něho kvůli čemusi našťavaný. Ale nikdy s ničím nepřišel a nic neřekl, ten zbabělec, dokud ho někdo nezahnal do kouta a nevyprovokoval k bezhlavé zuřivosti. Loghu měla na Frigata zlost a pohrdala jím, protože se jí stranil stejně jako ostatních. Měla zlost i na něj, na Burtona, protože ji před několika týdny odmítl, když se ocitli o samotě při sbírání bambusu v kopcích. Řekl jí ne a dodal, že z morálního hlediska nemá nic proti milování s ní, ale že Frigata ani jiného člena posádky nezradí. Loghu tvrdila, že to není tím, že nemá Frigata ráda; jde prostě o to, že tu a tam potřebuje změnu. Stejně jako Frigate.

Alice se už skoro vzdala naděje, že znovu někdy spatří někoho, koho znala. Určitě projeli okolo přibližně 44 370 000 lidí, přinejmenším, a ani jednou nezahlédla někoho, koho na Zemi znala. Našla jen nějaké lidi, které si spletla se starými známými. Připustila ovšem, že viděla jen malé procento z těch 44 370 000 lidí, kteří byli dál nebo blíž na dohled. Ale na tom nezáleželo. Začínala být strašlivě sklíčená a unavená věčným vysedáváním na stísněné palubě po celé dlouhé dny, kdy jejím jediným zaměstnáním bylo manipulovat s kormidlem nebo ráhnem a otvírat a zavírat ústa při hovoru, většinou nicotném.

Burton si to nechtěl přiznat, ale bál se, že by mohla odejít. Při další zastávce by prostě mohla vystoupit, sejít na břeh se svým grálem a několika osobními věcmi a říct sbohem. Nashledanou za sto let nebo tak nějak. Možná. Tím hlavním, co ji zatím drželo na lodi, byla Gwenafra. Vychovávala malou starověkou Britku ve stylu viktoriánské lady ve spojení s móresy zmrtvýchvstalé. To bylo velice podivné spojení, ale o nic podivnější, než cokoli jiného u Řeky.

Sám Burton byl unavený nekonečným putováním na malém plavidle. Chtěl najít nějaké vlídné místo a usadit se tam, aby si odpočinul, studoval, aby se zapojil do místního dění, pak by se zase vrátil na loď a nechal se unášet tam, kam je to potáhne. Ale to všechno chtěl dělat s Alicí jako společníci.

„Šťěstí usazeného člověka se také usadí,“ zamumlal. Měl by přistoupit k činu, co se týče Alice; jako džentlmen se choval už dost dlouho. Měl by se jí dvořit, vzít ji útokem. Jako mladý muž býval agresivní milovník, ale pak si zvykl, jakmile se oženil, že je milován, a nikoli milencem. A všechny jeho staré návyky, staré nervové obvody, byly pořád s ním. Byl stejnou osobností v novém těle.

Hadži vplul do temného a bouřlivého kanálu. Po obou stranách se zdvihly černomodré skalnaté stěny, loď opsala zákrut a široké jezero za nimi zmizelo. Všichni najednou měli plno práce, vyskočili, aby udrželi plachty, zatímco Burton vedl *Hadžiho* zmítajícího se ve čtvrt míle širokém korytě proti proudu a vysokým vlnám. Loď se zdvíhala a strmě klesala, skoro se převracela, když náhle změnili kurs. Často se ocitli jenom několik stop od stěn kaňonu, kde se mohutné vlny rozbíjely o skálu.“ Ale Burton plul s lodí tak dlouho, že se stal její součástí, a posádka s ním pracovala tak dlouho, že její členové uměli předvídat jeho rozkazy, aniž je svým konáním předbíhali.

Kaňonem proploovali asi půl hodiny. V někom to vzbudilo úzkost – Frigate a Ruach měli nepochybně strach –, ale vyčerpalo to všechny. Nuda a omrzelost byly, aspoň dočasně, ty tam.

Hadži vyplul na sluncem zalité jezero. Bylo asi čtyři míle široké a táhlo se na sever, kam až dohlédli. Hory náhle ustoupily; pláň na obou březích se znovu prostíraly na míli do šířky.

Na obzoru viděli asi padesát plavidel, od borových kánoí po dvoustěžňové bambusové lodě. Zdálo se, že většina se zabývá rybolovem. Nalevo, asi míli daleko, byl jeden z všudypřítomných grálových kamenů, a podél břehu postávaly tmavé postavy. Za nimi, na pláni a v kopcích, spatřili bambusové chýše v obvyklém stylu, kterému Frigate říkal neopolynéský sloh nebo posmrtná pobřežní architektura.

Vpravo, asi půl míle od ústí kaňonu, stála veliká roubená pevnost. Před ní bylo deset masivních doků z klád s výběrem velkých a malých lodí. Za několik minut poté, co se *Hadži* objevil, se ozvalo dunění bubnů. Mohly být vyrobeny z dutých kmenů nebo z vyčiněné rybí či lidské kůže. Před pevností se už tlačil dav, ale další lidé se rojili ven z pevnosti a ze shluku chat za pevností. Nahrnuli se

do lodí a ty okamžitě vypluly. Od levého břehu vyrazily tmavé postavy v kánoích a jednostěžňových lodích.

Vypadalo to, jako by lidé z obou břehů soutěžili, cí lodi se podaří dostihnout *Hadžiho* jako první.

Burton manévroval lodí, jak bylo potřeba, několikrát těsně proklouzl mezi cizími plavidly. Lidé z pravého břehu se blížili; byli bílí a dobře ozbrojení, ale nepokusili se použít luky. Muž, který stál na přídi válečné kánoe s třiceti pádly na ně německy zakřičel, aby se vzdali.

„Nic se vám nestane!“

„Přicházíme v míru!“ zahulákal *Frigate*.

„To on dobře ví!“ řekl Burton. „Je jasné, že když je nás hrstka, tak na ně nezaútočíme!“

Ted' už na obou březích Řeky duněly bubny. Znělo to, jako by břehy jezera byly obydlené bubny. Ale břehy se pochopitelně hemžily lidmi, a to ozbrojenými. Vysílali další lodě, aby je zajaly. Lodě za nimi, které vyrazily jako první, pokračovaly sice v pronásledování, ale už se opožďovaly.

Burton zaváhal. Měl by *Hadžiho* otočit, vrátit se kanálem a pak se pokusit proplout v noci? To by byl nebezpečný podnik, protože stěny vysoké dvacet tisíc stop by bránily světlu hvězd a shluků plynu. Byli by skoro slepí.

A zdálo se, že jejich plavidlo je rychlejší než všechno, co měl k dispozici nepřítel. Aspoň zatím. Z dálky se k nim rychle přibližovaly vysoké plachty. Zatím ještě měli vítr a proud na své straně, a kdyby se lodím vyhnul, dokázaly by ho předhonit, když by zároveň musely změnit kurs proti větru?

Všechna plavidla, která zatím viděl, byla plná lidí, což je zpomalovalo. Ani loď, která by měla stejné parametry jako *Hadži*, by se mu nemohla rovnat, pokud by byla zatížena bojovníky.

Rozhodl se, že bude pokračovat po Řece dál.

O deset minut později, kdy loď uháněla ostře proti větru, jim prot'ala dráhu další velká válečná kánoe. V téhle bylo šestnáct veslařů na každé straně, na přídi a na zádi se zvedala malá paluba. Na každé palubě stáli dva muži u katapultu, upevněného na dřevěném podstavci. Ti na přídi položili do koše katapultu nějaký kulatý před-

mět, ze kterého se valil kouř. Jeden zatáhl za západku a rameno stroje udeřilo do příčnicku. Kánoe se otřásla a hluboké rytmické mručení veslařů bylo přerušeno nepatrnou zámlkou. Dýmající předmět letěl vysokým obloukem, až se ocitl asi dvacet stop před *Hadžim* a deset stop nad vodou. Vybuchl s mohutným rachotem a dalším černým mračnem, které větřík rychle rozptýlil.

Ženy zaječely a vykřikl i nějaký muž. Burton si pomyslel, že v téhle oblasti musí být síra. Jinak by nemohli vyrobit střelný prach.

Křikl na Loghu a Ester Rodriguezovou, aby se chopily kormidla. Obě byly bledé, ale vypadaly poměrně klidně, i když žádná z nich bombu nikdy neviděla.

Gwenafru strčili do kajuty. Alice měla v ruce tisový luk a na zádech přivázaný toulec šípů. Její bledá pleť ostře odrážela červenou rtěnku a zelené oční stíny. Na vodě už prošla nejméně deseti bitkami a nervy měla pevné jako křídové útesy doverské. A co víc, byla jejich nejlepším lučištníkem. Burton byl skvělý střelec z palných zbraní, ale s lukem neměl moc zkušeností. Kazz dokázal natáhnout luk z dračí ryby ještě lépe než Burton, ale jeho střelecké umění nestálo za nic. Frigate tvrdil, že se to nikdy o moc nezlepší; jako většina příslušníků kultury, která neznala písmo, neměl rozvinutý smysl pro perspektivu.

Lidé u katapultu další bombu do stroje nevložili. Bylo zřejmé, že bomba měla být jenom upozorněním, aby zastavili. Burton však neměl v úmyslu jen tak bezdůvodně zastavovat. Jejich pronásledovatelé mohli už několikrát loď zasypat šípů. To, že se toho zdrželi, znamenalo, že chtějí posádku živou.

Těsně kolem zádě *Hadžiho* projela kánoe, voda se vařila kolem její přídě a pádla se blýskala ve slunci, veslaři jednohlasně mručeli. Dva muži seskočili z přídě, až se kánoe zhoupla. Jeden muž skončil ve vodě, Špičkami prstů jenom přejel po hraně paluby kataramaranu. Druhý přistál na kolenou na okraji. Mezi zuby svíral bambusový nůž; na opasku měl dvě pochvy, v jedné malou kamennou sekeru a v druhé bodák z kostlína. Okamžik, zatímco se snažil zachytit na mokřých prknech a zvednout se, hleděl vzhůru Burtonovi do očí. Vlasy měl sytě žluté, oči bledě modré a obličej klasicky krásný. Pravděpodobně měl v úmyslu zranit jednoho nebo dva členy posádky

a pak skočit do vody, možná s ženou v náručí. Zatímco by zaměstnával posádku katamaranu, jeho kamarádi by připluli, vtrhli na palubu a bylo by to.

Neměl velkou šanci, že svůj plán úspěšně provede, pravděpodobně to věděl, ale nezajímalo ho to. Většina lidí se sice pořád bála smrti, protože ten strach byl zabudován v jejich buňkách, a tak reagovali instinktivně. Několik málo však strach překonalo a jiní ho necítili nikdy.

Burton vykročil a udeřil muže z boku do hlavy sekerou. Muž otevřel ústa, bambusový nůž vypadl a on se zhroutil obličejem na palubu. Burton zvedl nůž, odvázal muži opasek a strčil ho nohou do vody. V té chvíli se rozeřvali muži z válečné kánoe, která se otáčela. Burton zahlédl, že břeh se rychle blíží, a dal příkaz ke změně směru. Plavidlo se stočilo a ráhno sebou smýklo. Uháněli přes Řeku, a tucet lodí jim spěchalo vstříc. Tři z nich byly čtyřmístné kánoe, čtyři velké válečné lodice a pět dvoustěžňových škunerů. Ty byly vybaveny množstvím katapultu a na palubě vezly spoustu mužů.

V polovině Řeky Burton nařídil *Hadžiho* obrátit. Manévr dovolil lodím, aby se výrazně přiblížily, ale s tím počítal. Teď, když znovu pluli ostře proti větru, *Hadži* uháněl mezi dvěma škunery. Byly tak blízko, že Burton jasně rozeznával rysy všech lidí na palubě obou lodí. Byli to většinou běloši, i když jejich pleť měla různé odstíny, od velmi tmavé barvy po nordicky bledou. Kapitán loď na levoboku zakřičel německy na Burtona, požadoval, aby se vzdali.

„Neublížíme vám, když se vzdáte, ale když budete pokračovat v boji, budeme vás mučit!“

Mluvil německy s přízvukem, který zněl maďarsky. Místo odpovědi Burton s Alicí vystřelili šípy. Alicina střela minula kapitána, ale zasáhla kormidelníka, ten se zapotácel a přepadl přes brlení. Plavidlo okamžitě ztratilo směr. Kapitán skočil ke kormidlu a Burtonova druhá střela mu projela zezadu kolenem.

Oba škunery do sebe zešikma vrazily s velkým rachotem a praskotem dřeva, s lidskými výkřiky, pády na palubu nebo přes palubu. I kdyby se loď nepotopily, byly vyřazeny z boje.

Ale těsně před nárazem stačili jejich lučištníci vyslat tucet hořících šípů na bambusové plachty *Hadžiho*. Střely nesly suchou trávu

nasáklou terpentýnem, vyrobeným z borové smůly, a tak se plameny za podpory větru rychle šířily.

Burton převzal od žen kormidlo a zakřičel rozkazy. Posádka ponořila nádoby z pálené hlíny a otevřené grály do Řeky a pak chrstla vodu do plamenů. Loghu, která uměla šplhat jako opice, vylezla na stěžeň s provazem kolem ramen. Spustila provaz dolů a vytahovala nahoru nádoby s vodou.

To umožnilo ostatním škunerům a několika kánoím, aby se přiblížily. Jedna loď držela kurs, který by ji zanesl přímo do dráhy *Hadžiho*. Burton znovu loď obrátil, ale pohybovali se pomalu, protože Loghu zatěžovala stěžeň. Ten se otočil, ráhno sebou divoce smýklo, jak mužům vyklouzly lana z rukou; do plachty narazily další hořící šípy. Několik šípů se zabodlo do paluby. Burton si okamžik myslel, že si to nepřítel rozmyslel a snaží se je potopit. Ale šípy jenom minuly.

Hadži byl znovu uvězněn mezi dvěma škunery. Jejich kapitáni i posádky se zubili. Možná se už dlouho nudili a teď si při honičce užívali. Přesto se posádka schovávala za zábradlím a nechala důstojníky, kormidelníky a lučištníky, aby se vystavovali palbě z *Hadžiho* sami. Další krupobití, tmavé hůlky s červenými hlavičkami a modrými ohony zpola prošly plachtou na nejméně dvou tuctech míst, spousta se jich zabodla do stěžně nebo ráhna, tucet jich zasyčelo do vody a jeden proletěl Burtonovi jenom několik palců od hlavy.

Alice, Ruach, Kazz, de Greystock, Wilfreda a on stříleli, zatímco Ester držela kormidlo. Loghu visela v polovině stěžně a čekala, až šípové krupobití ustane. Pět jejich šípů si našlo tři živé cíle, kapitána, kormidelníka a námořníka, který špatně odhadl chvíli, kdy vystrčit hlavu.

Ester vykřikla a Burton se obrátil. Zpoza škuneru se vynořila válečná kánoe a už byla jenom několik stop od přídě. Srážce se nebylo možné vyhnout. Dva muži skočili z boku do vody a veslaři vstávali nebo se snažili vstát, aby se dostali z loď. *Hadži* jim vrazil do levoboku poblíž přídě, loď roztrhl, převrátil a odhodil její posádku do Řeky. Všechny na *Hadžim* to strhlo dopředu a de Greystock přepadl do vody. Burton sklouzl po tváři, hrudi a kolenou a odřel si kůži.

Ester, odražená od kormidlové páky, se kutálela přes palubu, až vrazila do vyčnívající kajuty. Zůstala nehybně ležet.

Burton se podíval nahoru. Plachta byla zachvácená ohněm, nebylo naděje, že by se dala zachránit. Loghu zmizela, při nárazu určitě ze stěžně spadla. Když se zvedal, zahlédl ji, jak s de Greystockem plavou zpátky k *Hadžimu*. Voda kolem nich vřela spoustou havarovaných kanoistů, z nichž mnozí, soudě podle křiku, neuměli plavat.

Burton zavolal na své muže, aby pomohli těm dvěma na palubu, a sám obhlížel škody. Obě přídě, tvořené velmi tenkými plášti, se při srážce roztrhly. Dovnitř proudila voda. A kolem nich se valil dým z hořící plachty a stěžně, až Alice s Gwenafrou kašlaly.

Ze severu se rychle přibližovala další válečná kánoe; dva škunery pluly po větru přímo k nim.

Mohli by dál bojovat a vycedit trochu krve z nepřátel, kteří by se drželi zpátky, aby je nezabili. Nebo by mohli zkusit uplavat. V každém případě budou zajati. Loghu a de Greystock už byli na palubě. Frigate hlásil, že nemůže Ester přivést k vědomí. Ruach jí nahmatal puls a nadzvedl víčka a pak přešel k Burtonovi.

„Není mrtvá, ale je naprosto bez sebe.“

Burton se obrátil k posádce: „Vy, ženy, víte, co se vám stane. Samozřejmě záleží na vás, ale já vám navrhuju, abyste se potopily co nejhlouběji a pořádně se nadechly vody. Zítra se probudíte jako nové.“

Gwenafra vylezla z kajuty. Objala ho kolem pasu a vzhlížela k němu, oči suché, ale vydešené. Přitiskl jí k sobě jednou rukou a pak řekl: „Alice! Vezmi ji s sebou!“

„Kam?“ zeptala se Alice. Podívala se na kánoe a pak zase na něho. Znovu zakašlala, když ji zavalil dým, a pak se posunula trochu dopředu, proti větru.

„Až se pustíš dolů.“ Mávl rukou k Řece.

„To nemůžu,“ řekla.

„Přece bys nechtěla, aby ji ti chlapi dostali. Je to teprve malá holka, ale to je nezarází.“

Alice vypadala, že co nevidět se jí obličej svažuje a zaleje slzami. Ale neplakala.

„Dobrá. Ted' to není hřích, zabít se. Jenom doufám...“

Přerušil ji: „Ano.“

Nijak to neprotahoval; nebyl čas cokoli protahovat. Kánoe od nich byla čtyřicet stop.

„Příště bychom se mohli ocitnout na horším místě, než bylo tohle,“ řekla Alice. „A Gwenafra se může probudit úplně sama. Víš přece, že máme jenom hodně malou šanci, že vstaneme z mrtvých pohromadě.“

„S tím se nedá nic dělat,“ namítl.

Stiskla rty, pak je otevřela a prohlásila: „Budu bojovat do poslední chvíle. Potom...“

„Pak může být pozdě,“ odporoval. Zvedl luk a z toulce vytáhl šíp. De Greystock svůj luk ztratil, a proto si vzal Kazzův. Neandrtálec vložil do praku kámen a roztočil ho. Lev vyndal svůj prak a vytáhl z kapsy kámen. Monat si vzal Esteřin luk, protože o svůj také přišel.

Kapitán kánoe německy zakřičel: „Odhod'te zbraně! Nic se vám nestane!“

O vteřinu později už padl na veslaře, zasažen do hrudi Aliciným šípem. Další šíp, pravděpodobně de Greystockův, shodil druhého muže z paluby do vody. Jednoho veslaře udeřil do ramene kámen, takže se s nárkem zhroutil. Další kámen škrábl po hlavě jiného veslaře a ten ztratil veslo.

Kánoe se však stále přibližovala. Dva muži na zádi poháněli posádku, aby dál veslovala k *Hadžimu*. O chvíli později také padli se šípy v těle.

Burton se ohlédl. Škunery stahovaly plachty. Zřejmě budou setrvačností klouzat k *Hadžimu* a námořníci ho pak zaháknou. Ale jestli se přiblíží moc, mohl by je zasáhnout oheň.

Do *Hadžiho* narazila kánoe, z jejíž původní posádky bylo již čtrnáct mužů mrtvých a dva byli pro zranění vyřazeni z boje. Těsně předtím, než příd' kánoe narazila do katamaranu, veslaři pustili pádla a pozvedli malé kulaté kožené štíty. I tak dva šípy prošly dvěma štíty až do paží mužů, kteří je drželi. Přesto však ještě zbývalo dvacet mužů proti šesti mužům, pěti ženám a jednomu dítěti.

Jeden z nich byl pět stop vysoký chlupatý muž s obrovskou silou a mohutnou kamennou sekerou. Kazz vyskočil do vzduchu těsně předtím, než kánoe vrazila do pravoboku, a dopadl vteřinu poté, co loď narazila. Jeho sekera roztříštila dvě lebky a pak prošla dnem kánoe. Dovnitř se hrnula voda a de Greystock, vykřikující cosi svojí středověkou cumberlandskou angličtinou, skočil za Kazzem. V jedné ruce držel bodák a v druhé velikou dubovou palici s pazourkovými bodci.

Ostatní na *Hadžim* dál stříleli z luků. V mžiku se Kazz s de Greystockem škrábali zpátky na katamaran, zatímco kánoe se potápěla s mrtvými, umírajícími a vystrašenými živými na palubě. Spousta se jich utopila; zbytek buď plaval pryč nebo se snažil dostat na palubu *Hadžiho*. Ti popadali zpátky s usekanými nebo rozdrcenými prsty.

Poblíž Burtona cosi udeřilo do paluby a pak se kolem něho cosi omotalo. Burton se otočil a sekl po koženém řemenu, který se mu svíral okolo krku. Uskočil, aby se vyhnul dalšímu a divoce škulbl třetím řemenem, až muže na jeho druhém konci stáhl přes zábradlí dolů. Muž s výkřikem přeletěl přes palubu a dopadl ramenem na *Hadžiho*. Burton se mu sekerou rozmáchl proti obličej.

Ale to už seskakovali muži z obou škunerů a všude dopadaly řemeny. Dým a oheň vřavu dovršovaly, i když pomáhaly spíš posádce *Hadžiho* než útočníkům.

Burton křičel na Alici, aby sebrala Gwenafru a skočila s ní do Řeky. Nemohl ji najít, vzápětí musel vykrýt úder kopí, které po něm vrhl velký černocho. Zdálo se, že ten muž nemyslel na to, aby Burtona zajal; zdálo se, že ho chce zabít. Burton odrazil krátké kopí stranou, bleskově se otočil a přitom se rozmáchl sekerou a zaťal její ostří černochovi do krku. Burton nepřestával bojovat, ucítil ostrou bolest v žebrech, další v rameni, ale srazil dva muže na palubu, a pak se ocítl ve vodě a vytáhl z pochvy bodák. Když se vynořil, uviděl vysokého kostnatého ryšavého muže, který oběma rukama zvedal ječící Gwenafru nad hlavu. Muž ji hodil daleko do vody.

Burton se znovu potopil, a když stoupal k hladině, zahlédl několik stop před sebou Gwenafrin obličej. Byl šedý a oči měla strnulé. Pak si všiml, že voda kolem ní se tmavě zbarvuje. Zmizela dřív,

než se k ní mohl dostat. Potopil se za ní, chytil ji a táhl nahoru. V zádech měla zabodnutý bodec z kostlína.

Pustil její tělo. Nechápal, proč ji ten muž zabil, když ji snadno mohl zajmout. Možná ji probodla Alice a ten muž zjistil, že je skoro mrtvá, a proto ji hodil přes palubu rybám.

Z kouře vylétlo tělo, vzápětí je následovalo další. První muž byl mrtvý, měl zlomený vaz; ten druhý byl živý. Burton ho chytil zezadu kolem krku a bodl ho do místa, kde se setkávala čelist s uchem. Muž se přestal bránit a sklouzl do hlubin.

Z dýmu vyskočil Frigate, obličej a ramena zkrvavená. Šipkou protal hladinu a hluboko se ponořil. Burton k němu plaval, aby mu pomohl. Nemělo smysl pokoušet se dostat zpátky na plavidlo. Bylo plné bojujících lidí a blížily se další kánoe.

Z vody se vynořila Frigatova hlava. Kůži měl bílou na místech, která mu neزالávala krev. Burton připlaval k němu a vykřikl: „Dostaly se ženy pryč?“

Frigate zavrtěl hlavou a pak vyrazil: „Pozor!“

Burton se kotrmelcem potopil. Così ho udeřilo do nohou; nepřestával plavat, nedokázal splnit svůj záměr, že se nadechne vody. Bude bojovat, dokud nebudou nuceni ho zabít.

Když se vynořil, zjistil, že ve vodě je plno mužů, kteří za ním a Frigatem skočili. Američana, který byl napůl v bezvědomí, táhli ke kánoi. K Burtonovi se blížili tři muži, dva probodl a pak se jeden muž v kánoi rozpráhl a palicí ho udeřil do hlavy.

15. kapitola

Vedli je po břehu kolem velké budovy, schované za palisádou z borových klád. Burtonovi při každém kroku třeštila hlava bolestí. Otevřené rány v rameni a na žebrech bolely, ale už nekrvácely. Pevnost byla postavena z borových kmenů, měla visuté druhé patro a spoustu strážních věží. Zajatce eskortovali vchodem, opatřeným masivní bránou z kmenů. Ušli šedesát stop přes travnatý dvůr a další širokou bránou vstoupili do síně asi padesát stop dlouhé a třicet stop široké. Kromě Frigata, který byl příliš slabý, zůstali všichni stát před velkým kulatým dubovým stolem. Mžourali chvíli po tmavé a chladné místnosti, než zřetelně uviděli dva muže za stolem.

Všude byly stráže s kopími, palicemi a mlaty. Na konci síně se zvedalo schodiště, které vedlo na ochoz s vysokým zábradlím. Přes zábradlí na ně shlížely ženy.

Jeden z mužů u stolu byl malý a svalnatý. Měl chlupaté tělo, černé kudrnaté vlasy, jestřábí nos a oči stejně pronikavé jako jestřáb. Druhý muž byl vyšší, měl širokou teutonskou tvář a světlé vlasy, barva jeho očí se nedala v kalném světle přesně rozeznat, ale byly pravděpodobně modré. Mohutné břicho a začínající podbradek svědčily o množství jídla a kořalky, které sebral z grálů otroků.

Frigate se posadil na zem, ale na blondýnovo znamení ho zvedli na nohy. Frigate se podíval na blondýna a řekl: „Vypadáte jako Hermann Göring, když byl mladý.“

Vzápětí s bolestným výkřikem padl na kolena, protože ho strážný udeřil žerdí kopí přes ledviny.

Blondýn promluvil anglicky s těžkým německým přízvukem: „To se nebude opakovat, dokud to nenařídím. Nechte je mluvit.“

Několik minut je vyslyšel a pak řekl: „Ano, jsem Hermann Göring.“

„Kdo je Göring?“ zeptal se Burton.

„Tvůj přítel ti to řekne později,“ odpověděl Němec. „Pokud pro tebe nějaké později bude. Nezlobím se, že jste svedli tak skvělý boj. Obdivuji muže, kteří umějí dobře bojovat. Vždycky můžu potřebovat další kopiníky, zvláště když jste mi jich tolik zabili. Dám vám

na vybranou. Připojte se ke mně a můžete si dobře žít a mít jídla, pití, tabáku a žen, co hrdlo ráčí. Nebo pro mě budete pracovat jako otroci.“

„Pro nás,“ opravil ho druhý muž anglicky. „Zapomněls, Hermanne, že já do toho mám co mluvit stejně jak ty.“

Göring se s ušklíbnutím uchechtl: „Jistě! Používal jsem jenom královské já, dalo by se říct. Tak dobrá, my. Pokud *nám* budete přísahat věrnost, a to by se vám velice vyplatilo, budete přísahat mně, Hermannu Göringovi, a bývalému králi starověkého Říma, Tulliu Hostiliově.“

Burton se na druhého muže podíval pozorněji. Mohl by to být opravdu legendární král starověkého Říma? Říma, který byl za jeho dob malou osadou ohrožovanou ostatními italskými kmeny, Sabiny, Equi a Volsky? Kterí naopak byli utiskováni Umbry, na něž zase tlačili mocní Etruskové? Byl to opravdu Tullius Hostilius, válečnický následovník mírumilovného Numy Pompilia? Nebylo nic, čím by se lišil od tisíců mužů, které Burton viděl na ulicích Sieny. Přesto, pokud byl tím, kým tvrdil, mohl by být úplným pokladem, tedy v historickém a jazykovém smyslu. Jelikož sám pravděpodobně byl Etrusk, znal kromě předklasické latiny i jazyk Etrusků a Sabinů a patrně i řeč campanijských Řeků. Možná se znal dokonce s Romulem, bájným zakladatelem Říma. Tenhle muž by mohl vyprávět!

„Nuže?“ otázal se Göring.

„Co budeme muset dělat, jestli se k vám připojíme?“ odpověděl otázkou Burton.

„Za prvé se budu... budeme muset ujistit, že jsi ten typ člověka, jaký potřebujeme. Jinými slovy, že jsi muž, který bez zaváhání a okamžitě splní to, co nařídíme. Uděláme malou zkoušku.“

Vydal rozkaz a za chvíli strážé přivedly skupinu lidí. Všichni byli vyzáblí a zmrzačení.

„Zmrzačili se, když lámali kámen nebo stavěli naše zdi,“ vysvětloval Göring. „Kromě dvou jsme všechny chytili na útěku. Za to budou muset zaplatit. Všichni budou zabiti, protože teď už jsou k ničemu. Takže ty bys je měl bez váhání zabít, abys ukázal, že jsi odhodlaný nám sloužit.“

A dodal: „Kromě toho to jsou Židi. Takže nač si dělat vrásky?“

Campbell, ten ryšavec, který hodil Gwenafru do Řeky, podal Burtonovi mohutnou palici pobitou rohovinovými štěpinami. Dva strážníci popadli otroka a donutili ho kleknout. Byl to vysoký blondýn s modrýma očima a řeckým profilem; divoce se podíval na Göringa a pak na něho plivl.

Göring se rozesmál. „Má v sobě veškerou zpupnost své rasy. Mohl bych z něho udělat roztřesenou ječící hromádku, žadonící o smrt, kdybych chtěl. Ale mučení mě nezajímá. Můj kolega by mu rád dal ochutnat ohně, ale já jsem v zásadě humanista.“

„Zabiju člověka při obraně svého života nebo při obraně toho, kdo potřebuje chránit,“ prohlásil Burton. „Ale vrah nejsem.“

„Když zabiješ toho Žida, budeš jednat v zájmu obrany svého života,“ odpověděl Göring. „Jestli to neuděláš, stejně zemřeš. Jenom ti to bude déle trvat.“

„Neudělám to,“ řekl Burton.

Göring vzdychl. „Vy Angličané! No, radši bych tě měl po mém boku. Ale jestli nechceš udělat takovou rozumnou věc, ať je po tvém. A co ty?“ obrátil se k Frigatovi.

Frigate, který byl pořád bez sebe bolestí, řekl: „Tvůj popel skončil na hromadě odpadků v Dachau za to, co jsi udělal a čím jsi byl. Budeš v tomto světě opakovat stejné zločiny?“

Göring se zasmál: „Já vím, co se mi stalo. Dost mých židovských otroků mi to už vyprávělo.“

Ukázal na Monata: „Co je tohle za zrůdu?“

Burton mu to vysvětlil. Göring vypadal zamyšleně, pak řekl: „Nemůžu mu důvěřovat. Půjde do tábora otroků. Ty tam, opičáku! Co řekneš ty?“

K Burtonovu překvapení Kazz udělal krok vpřed. „Já pro tebe zabít. Nechci být otrok.“

Popadl palici, zatímco strážníci si připravily oštěpy, které by do něj vrazily, kdyby ho napadlo palici použít jinak. Zamžoural na ně zpod převislého obočí, pak palici pozvedl. Zaprašťelo to a otrok se zhroutil na zem. Kazz vrátil palici Campbellovi a ustoupil. Na Burtona se nepodíval.

Göring řekl: „Dnes večer se všichni otroci shromáždí, aby viděli, co se s nimi stane, jestli se pokusí utéct. Zběhové se budou chvíli opékat, pak jim trápení ukončíme. Můj ctěný kolega bude osobně obsluhovat palici. Takové věci se mu líbí.“

Pak ukázal na Alici. „Tahle. Tu si vezmu.“

Tullius vstal. „Ne, ne. Mně se líbí. Ty přijímáš rozkazy, Hermanne. Dám ti ostatní. Ale ona, tu chci velmi moc. Ona vypadá, ty říkáš, aristokraticky. Jako... královna?“

Burton zařval, vytrhl Campbellovi palici a vyskočil na stůl. Göring přepadl dozadu, palice jenom těsně minula jeho nos. Říman zároveň hodil po Burtonovi kopí a zranil ho na rameni. Burton palici nepustil, otočil se a vyrazil zbraň Tulliovi z ruky.

Otroci se s řevem vrhli na strážě. Frigate komusi vytrhl kopí a praštil jím Kazze přes hlavu. Kazz se zhroutil. Monat kopl jednoho strážného do slabin a sebral mu kopí.

Burton si z toho, co následovalo, nepamatoval nic. Probudil se několik hodin před soumrakem. Hlava ho bolela víc než dřív. Žebra a ramena měl ztuhlá bolestí.

Ležel na trávě v ohradě z borových klád o průměru asi padesát yardů. Patnáct stop nad trávníkem byla dřevěná lávka, táhla se kolem vnitřního obvodu ohrady a přecházely po ní ozbrojené strážě.

Zaúpěl, když se posadil. Frigate, který dřepěl u něho, řekl: „Už jsem se bál, že se nikdy neprobereš.“

„Kde jsou ženy?“ zeptal se Burton.

Frigate se dal do pláče. Burton zavrtěl hlavou: „Přestaň brečet. Kde jsou?“

„Kde si sakra myslíš, že jsou?“ vykřikl Frigate. „Pane Bože!“

„Nemysli teď na ženské. Nemůžeš pro ně nic udělat. Aspoň ne teď. Proč mě nezabili, když jsem se vrhnul na Göringa?“ Frigate si utřel slzy a odpověděl: „To mi taky není jasné. Možná si tě šetří, a mně taky, na večer. Jako odstrašující příklad. Škoda, že nás nezabili.“

„Cože, sotva jsme získali ráj, už bys ho chtěl ztratit?“ zvolal Burton. Začal se smát, ale hned ztichl, protože mu hlavou projela bolest.

Burton si promluvil s Robertem Sprucem, Angličanem, který se narodil v roce 1945 v Kensingtonu. Spruce mu řekl, že Göring a Tullius uchvátili moc ani ne před měsícem. Prozatím nechávali sousedy na pokoji. Nakonec se samozřejmě pokusí dobýt přilehlá území, včetně země Indiánů kmene Onondaga za Řekou. Zatím se nepodařilo utéct žádnému otrokovi, aby mohl rozšířit zprávy o Göringových záměrech.

„Ale lidé na hranicích přece sami vidí, že ty ohrady stavějí otroci,“ namítl Burton.

Spruce se trpce pousmál: „Göring nechal rozhlásit, že to všechno jsou Židi, že zotročil jenom Židy. Takže co by se starali? Jak sám vidíš, není to pravda. Polovina otroků nejsou Židé.“

Za šera pustili Burtona, Frigata, Ruacha, de Greystocka a Monata z ohrady a odvedli dolů ke grálovému kameni. Byly tam asi dvě stovky otroků, které hlídalo asi sedmdesát Göringových lidí. Grály měli postavené na kameni a čekali. Když zaburácely modré plameny, grály sundali. Každý otrok otevřel svůj grál a strážě si vzaly tabák, kořalku a polovinu jídla.

Frigate měl na hlavě a rameni otevřené rány, které potřebovaly sešít, třebaže se krvácení už zastavilo. Už měl o mnoho lepší barvu, i když záda a ledviny ho bolely.

„Takže teď jsme otroci,“ pronesl Frigate. „Dicku, ty ses hodně napřemýšlel o instituci otroctví. Co si o něm myslíš teď?“

„To ale bylo *orientální* otroctví,“ zdůraznil Burton. „V *tomhle* typu otroctví nemá otrok žádnou možnost, jak získat svobodu. Mezi majitelem a otrokem není ani žádný osobní cit, kromě nenávisti. V Orientu byla situace jiná. Samozřejmě, jako každá lidská instituce se dalo zneužít.“

„Jsi paličatý,“ řekl Frigate. „Všiml sis, že aspoň polovina otroků jsou Židé? Většinou z Izraele z konce dvacátého století. Tamhleto děvče mi řeklo, že Göring začal s grálovým otroctvím tak, že v téhle oblasti rozdmýchal antisemitismus. Ten samozřejmě musel existovat dřív, aby se mohl probudit. Potom, když se s Tulliovou pomocí dostal k moci, zotročil i spoustu dřívějších přívrženců.“

Pokračoval: „Strašné je, že z relativního hlediska není Göring pravý antisemita. Osobně intervenoval u Himmlera a dalších, aby

Židy zachránil. V něm je ale něco ještě horšího, než ryzí nenávisť k Židům. Je oportunista. Antisemitismus byl v Německu jako přílivová vlna; aby ses někam dostal, musel ses na té vlně vézt. Takže Göring se vezl tam, stejně jako se veze tady. Takoví antisemité jako Goebbels nebo Frank věřili v zásady, které hlásali. Zvrácené a nenávistné zásady, to je pravda, ale pořád ještě zásady. Kdežto tlustý, bezstarostný Göring se ve skutečnosti o Židy nijak nezajímal. Jenom je chtěl využít.“

„To je všechno pěkné,“ ozval se Burton, „ale co to má společného se mnou? Á, už chápu! Ten pohled: Chystáš se, že mě budeš poučovat.“

„Dicku, obdivuju tě tak, jako jsem obdivoval jenom málo lidí. Mám tě rád tak, jak má člověk rád jiného člověka. Jsem tak šťastný a blažený, že jsem měl to jedinečné štěstí a potkal tě, jako by byl asi Plútarchos kdyby potkal Alkibiada nebo Thésea. Ale nejsem slepý. Znáám tvoje chyby, a je jich hodně, a ty mě mrzí.“

„Která je na pořadu teď?“

„Ta kniha. *Židé, cikáni a islám*. Jak jsi to mohl napsat? Nenávistný spisek, plný krvelačných nesmyslů, lidových povídaček, pověr! Dokonce rituálních vražd!“

„Byl jsem pořádně rozčilený kvůli těm nespravedlnostem, které jsem si vytrpěl v Damašku. Vypověděli mě z konzulátu kvůli lžím, které si vymysleli moji nepřátelé, a mezi nimi...“

„To neomlouvá fakt, že jsi napsal lži o celé etnické skupině,“ přerušil ho Frigate.

„Lži! Napsal jsem pravdu!“

„Možná sis myslel, že to je pravda. Ale já pocházím z doby, kdy se už určitě vědělo, že to pravda není. Ve skutečnosti ani v tvé době nikdo se zdravým rozumem takovému škváru nevěřil!“

„Faktem však je,“ řekl Burton, „že židovští lichváři v Damašku účtovali chudákům tisíci procentní úroky z půjček. Faktem je, že tuhle příšernou lichvu vnutili nejenom muslimům a křesťanům, ale i svým vlastním lidem. Faktem je, že když mě moji nepřátelé v Anglii obvinili z antisemitismu, hodně Židů z Damašku mě bránilo. Faktem je, že jsem protestoval, když Turkové prodali synagogu damašských Židů řeckému ortodoxnímu biskupovi, aby ji přeměnil v kostel. Fak-

tem je, že jsem sám vystoupil a sbubnoval osmnáct muslimů, aby svědčili ve prospěch Židů. Faktem je, že jsem chránil křesťanské misionáře před Drúzy. Faktem je, že jsem Drúzy varoval, že ta tlustá přetučnělá turecká svině, Rašíd Paša, se je snaží vyprovokovat k povstání, aby je mohl zmasakrovat. Když mě odvolali z místa konzula kvůli výmyslům křesťanských misionářů a mnichů, Rašída Paši a židovských lichvářů, sešlo se mi na pomoc tisíce křesťanů, muslimů a Židů, i když už bylo příliš pozdě.

Taky je fakt, že se ze svých činů nemusím nikomu zodpovídat, ani tobě!“

To bylo Frigatovi podobné, že vyrukoval s takovým bezvýznamným tématem v tak nevhodnou dobu. Možná proto, aby nemusel dávat vinu sám sobě, obrátil svůj strach a vztek proti Burtonovi. Nebo snad opravdu měl pocit, že ho jeho hrdina zradil.

Lev Ruach seděl s hlavou v dlaních. Vzhlédl a dutě řekl: „Vítej v koncentráku, Burtone! Poprvé zkusíš, jak to chutná. Pro mě to není žádná novinka, už mě to unavuje. Byl jsem v nacistickém lágru, a utekl jsem. Byl jsem v ruském lágru, a utekl jsem. V Izraeli mě zajali Arabové, a utekl jsem. Takže teď možná uteču zase. Ale kam? Do dalšího lágru? Zdá se, že jich nikdy nebude konec. Člověk je pořád buduje a strká do nich věčného vězně, Žida, nebo koho má po ruce. Dokonce i tady, kde jsme začínali od začátku, kde se měla všechna náboženství, všechny předsudky rozbít o kovadlinu zmrtvýchvstání, i tady se změnilo jenom málo.“

„Drž hubu,“ křikl nějaký muž poblíž Ruacha. Měl zrzavé vlasy, kudrnaté skoro jako ovce, modré oči a obličej, který by mohl být hezký, nebýt přeraženého nosu. Byl šest stop vysoký a měl tělo zápasníka.

„Jsem Dov Targoff,“ představil se s řízným oxfordským přízvukem. „Bývalý velitel izraelského námořnictva. Tohohle chlapa si nevšímejte. Je to jeden z těch starodávných Židů, pesimista, věčný kňoural. Radši bude naříkat u zdi, než aby se narovnal a bojoval jako muž.“

Ruach nebyl chvíli schopen slova, pak zvolal: „Ty nadutý Izraelito! Bojoval jsem, zabíjel jsem! Nejsem žádný kňoural! A co dě-

láš teď, ty statečný bojovníku? Nejsi otrokem stejně jako my ostatní?“

„To je stará písnička,“ ozvala se nějaká žena. Byla vysoká a tmavovlasá a pravděpodobně by byla krásná, kdyby nebyla tak vyhublá. „Stará písnička. Bojujeme mezi sebou, zatímco naši nepřátelé nás dobývají. Stejně jako jsme bojovali, když Titus obléhal Jeruzalém a my zabili víc našich lidí než Římanů. Stejně jako...“

Oba muži se k ní otočili a všichni tři se pustili do hlasité hádky, dokud je strážný nezačal mlátit klackem.

Později Targoff oteklými rty procedil: „Už to nesnesu, už moc dlouho ne. Brzo... tohohle strážného odpravím já.“

„Máš plán?“ zeptal se Frigate dychtivě, ale Targoff neodpověděl.

Chvilku před svítáním stráže otroky probudily a odvedly ke grálovému kameni. Znovu dostali drobet jídla. Po jídle byli rozděleni do skupin a odvedeni na různé práce. Burtona a Frigata vedli k severní hranici. Pracovali s tisícem dalších otroků, celý den se pachtili nazí na slunci. V poledne odnesli své grály ke kameni a dostali najíst, to byl jediný odpočinek.

Göring hodlal postavit val mezi horou a Řekou; také měl v plánu vztyčit druhou hradbu, která by se táhla plných deset mil po břehu jezera, třetí stěna měla stát na jižním konci údolí.

Burton a ostatní museli hloubit hluboký příkop a zeminu, vybranou z díry, vršit na hromadu a tvořit z ní val. Byla to těžká práce, protože na rozrývání půdy měli jenom kamenné motyky. Kořeny trávy byly tak hustě propletené, že tvořily nepoddajnou vrstvu, a daly se rozkopnout až po několikerém seknutí. Hlínu a drny nabírali na dřevěné lopaty a házeli na velké bambusové sáně. Určená skupina je pak vytáhla na vrchol valu a tam je vysypala, aby byl ještě vyšší a silnější.

V noci otroky nahnali zpátky do ohrady. Tam většina z nich okamžitě usnula. Ale Targoff, ten rusovlasý Izraelec, si sedl k Burtonovi.

„Něco se mi doneslo,“ začal. „Dozvěděl jsem se, jakou bitvu jsi se svou posádkou svedl. Taký jsem slyšel, jak jsi odmítl přidat se ke Göringovi a té jeho svini.“

„A co jsi slyšel o mé neslavné knize?“ zeptal se Burton. Targoff se usmál: „Nikdy jsem o ní neslyšel, dokud mě na ni neupozornil Ruach. Tvoje činy mluví za tebe. Kromě toho je Ruach na tyhle věci zvlášť citlivý. Nemůžeš mu ale nic vyčítat po tom, čím prošel. Nemyslím si, že by ses takhle zachoval, kdybys byl takový, jak říkal. Myslím, že jsi správný chlap, přesně ten typ, jaký potřebujeme. Takže...“

Dny a noci tvrdé práce a malých přidělů plynuly jeden za druhým. Díky šeptandě se Burton dozvěděl o ženách. Wilfreda a Fatima byly v Campbellově bytě. Loghu žila s Tulliem. Alice byla týden u Göringa, potom se ocitla u nadporučíka, nějakého Manfreda von Kreyscharfta. Říkalo se, že Göring si stěžoval na její chladnost a že ji chtěl dát svým osobním strážím, aby si s ní dělaly, co chtějí. Ale řekl si o ni von Kreyscharft.

Burton nesmírně trpěl. Nedokázal si ji představit s Göringem a von Kreyscharftem. Musel ty bestie zničit, nebo se o to aspoň pokusit a zemřít. Jednou pozdě v noci se vyplížil z velké chatrče, kterou obýval s pětadvaceti muži, vlezl do Targoffovy chýše a probudil ho.

„Říkal jsi, že víš, že jsem na vaší straně,“ zašeptal. „Kdy mě přibereš do toho vašeho spiknutí? Chtěl bych tě taky upozornit, že pokud to okamžitě neuděláš, mám v úmyslu dát dohromady svou bývalou skupinu a každého, kdo se k nám přidá.“

„Ruach mi o tobě *řekl ještě něco*,“ ozval se Targoff. „Opravdu jsem nechápal, o čem mluví. Mohl by Žid důvěřovat někomu, kdo napsal takovou knihu? Nebo dá se takovému muži věřit, že se proti nám neobráť, jakmile bude společný nepřítel poražen?“

Burton otevřel ústa, na jazyku zlostnou odpověď, ale pak ústa zavřel. Chvilí mlčel. Pak promluvil, hovořil klidně: „Za prvé, moje činy na Zemi hovoří hlasitěji než tištěná slova. Byl jsem přítelem a ochráncem mnoha Židů; měl jsem mnoho židovských přátel.“

„To poslední tvrzení bývá často přede hrou k útoku na Židy,“ poznamenal Targoff.

„Možná. Ale i kdyby to, co Ruach tvrdí, bylo pravda, pak ten Richard Burton, co ho vidíš před sebou v tomhle údolí, není tím Burtonem, co žil na Zemi. Myslím, že každého člověka nějak změnila

zkušenost, kterou tady zažil. A pokud ne, není schopný změnit se. Bylo by lepší, kdyby byl mrtvý.

Během těch čtyř set sedmdesáti šesti dnů, které jsem prožil na Řece, jsem se hodně dozvěděl. Nejsem neschopný změnit názor. Poslouchal jsem Ruacha a Frigata. Často a vášnivě jsem se s nimi hádal. A i když jsem to tehdy nechtěl přiznat, hodně jsem přemýšlel o tom, co říkali.“

„Nenávist k Židům je něco, co je vštěpováno už v dětství,“ řekl Targoff. „Přejde to do krve. Vůle ti nepomůže se toho zbavit, podařit by se to mohlo jenom tehdy, když ta nenávist není usazená příliš hluboko nebo když máš neobyčejně silnou vůli. Zazvoní zvoněk a Pavlovův pes zaslintá. Někdo řekne *Žid* a nervový systém vzbouří baštu mysli křesťana. Stejně jako slovo *Arab* vzbouří moji. Ale já mám pro nenávist ke všem Arabům reálný podklad.“

„Už jsem se hájil dost,“ prohlásil Burton. „Bud’ mě přijmeš, nebo mě odmítne. V tom druhém případě víš, co udělám.“

„Přijímám,“ řekl Targoff. „Jestli ty dokážeš změnit svoje postoje, já dokážu změnit svoje. Pracoval jsem s tebou, jedl jsem s tebou chleba. Myslím si, že umím dobře odhadnout povahu. Pověz mi, kdybys tohle plánoval ty, co bys udělal?“

Targoff pozorně poslouchal. Když Burton skončil, Targoff přikývl. „Skoro jako můj plán. A teď...“

16. kapitola

Druhý den krátce po snídani přišly pro Burtona a Frigata strážě. Targoff se na Burtona tvrdě zadíval a ten věděl, co si Targoff myslí. Nemohl dělat nic, jenom se nechat odvést do Göringova ‚paláce‘. Göring seděl ve velkém dřevěném křesle a kouřil dýmku. Požádal je, aby se posadili, a nabídl jim doutníky a víno.

„Jednou za čas,“ řekl, „si rád odpočinu a popovídám s někým jiným než se svými kolegy, kteří nejsou nijak oslnivě bystří. Zvlášť rád si promluví s někým, kdo žil po *tom*, co jsem umřel. A s lidmi, kteří byli ve své době slavní. Zatím jsem takových lidí potkal jenom málo.“

„Hodně z tvých izraelských vězňů žilo po tobě,“ poznamenal Frigate.

„Ach, Židé!“ Göring bezstarostně mávl dýmkou. „To je těžké. Znájí mě příliš dobře. Jsou nepřátelští, když se s nimi pokouším mluvit, a příliš mnoho z nich se mě pokusilo zabít, než abych se v jejich blízkosti cítil dobře. Ne že bych proti nim něco měl. Nemám Židy nijak zvlášť rád, ale mám hodně židovských přátel...“

Burton zrudl.

Göring potáhl z dýmky a pokračoval: „Führer byl velký muž, ale měl své mouchy. Jednou z nich byl jeho postoj k Židům. Mě samotného to nijak nevzrušovalo. Ale Německo v mé době bylo proti židovské a člověk musel jít s Zeitgeist, když chtěl získat nějaké místo k životu. Dost už o tom. Ani tady se jich člověk nemůže zbavit.“

Chvilí ještě žvanil a pak položil Frigatovi spoustu otázek, co se týče osudu jeho současníků a dějin poválečného Německa.

„Kdybyste vy Američané měli smysl pro politiku, vyhlásili byste válku Rusku, jakmile jsme se vzdali. Bojovali bychom s vámi proti bolševikovi a rozdrtili je.“

Frigate neodpověděl. Göring pak vyprávěl několik ‚zábavných‘, velmi obscénních historek. Požádal Burtona, aby mu vyličil podivný zážitek, který měl těsně předtím, než v údolí vstal z mrtvých.

Burton byl překvapen. Dozvěděl se to Göring od Kazze nebo byl mezi otroky nějaký donašeč?

Podrobně vypověděl všechno, co se stalo v mezičase, kdy otevřel oči a zjistil, že se nachází na místě, kde se v prostoru vznášejí těla, až do okamžiku, kdy na něho namířil kovovou trubku muž ve vzdušné kánoi.

„Ten mimozemšťan, Monat, má teorii, že nějaké bytosti – budeme jim říkat Kdosi nebo X – pozorovaly lidstvo od chvíle, kdy přestalo být opicemi. Nejméně dva milióny let. Tyhle nadbytosti nějakým způsobem zaznamenaly každou buňku každé lidské bytosti, která kdy žila, pravděpodobně od početí až do smrti. Tahle teorie trochu pokulhává, ale nekulhá o nic víc než teorie vzkříšení celého lidstva a přetvoření téhle planety do Údolí Řeky. Záznamy se mohly pořizovat během života sledovaných objektů. Nebo to může být tak, že ty nadbytosti zachytily vibrace z minulosti, stejně jako jsme my na Zemi viděli světlo hvězd tak, jak vypadalo před tisíci lety.

Monat se ale přiklání k té předchozí teorii. Nevěří v cestování v čase ani v tom nejomezenějším smyslu. Monat věří, že ti X záznamy uchovávali. Jak, to neví. Ale tahle planeta pak byla vytvořena pro nás. Je zřejmé, že je to veliký Svět Řeky. Během naší plavby po Řece jsme mluvili s tucty lidí, kteří vypadali tak, že nebylo pochyb o tom, že pocházejí z nejrůznějších míst, z celého světa. Jeden žil daleko na severní polokouli; druhý hluboko na jižní. Všechny tyhle typy se tady sešly, aby zapadly do mozaiky světa, který ožil v klikatém Údolí Řeky.

Mluvili jsme s lidmi, kteří tady byli zabiti nebo zemřeli při nehodě a vstali z mrtvých znovu v místech, kterými jsme náhodou projížděli. Monat říká, že my, zmrtvýchvstálí, jsme pořád nahrávání. A když jeden z nás zemře znovu, někde je uložen nejnovější záznam – možná pod povrchem téhle planety – a přehraje se do konvertorů energie-hmota. Těla se zaznamenají taková, jaká byla ve chvíli smrti, a pak omlazovací zařízení spící těla obnoví. Pravděpodobně ve stejné komoře, ve které jsem se probudil. Potom se těla, znovu mladá a úplná, zaznamenají a pak zničí.

A ty záznamy se znovu přehrají, tentokrát přes zařízení pod zemí. Konvertory energie-hmota, pravděpodobně využívající tepelné

energie roztaveného jádra planety, nás znovu reprodukuje na povrchu, poblíž grálových kamenů. Nevím, proč těla nevstanou z mrtvých i podruhé na stejném místě, kde zemřela. Ale taky nevím, proč nám oholili všechny chlupy, proč mužům nerostou vousy nebo proč jsou všichni muži obřezaní a ženy znovu panny. Nebo proč jsme vůbec vstali z mrtvých. K čemu? Ten Kdosi, kdo nás sem dostal, se nám neukázal, aby nám pověděl proč.“

„Háček je v tom,“ ozval se Frigate, „háček je v tom, že *nejsme stejní* lidé, jako jsme byli na Zemi. Já jsem zemřel. Burton zemřel. Ty jsi zemřel, Hermanne Göringu. Všichni už zemřeli. A *nemůžeme* znovu ožít.“

Göring hlučně potahoval z dýmky, hleděl na Frigata a pak řekl: „Proč ne? *Já* zase žiju. Popíráš to?“

„Ano! Popírám to – v určitém smyslu. Ty žiješ. Ale *nejsi* ten Hermann Göring, který se narodil v sanatoriu, Marienbad v Rosenheimu v Bavorsku, 12. ledna 1893. Ty *nejsi* ten Hermann Göring, který měl za kmotra doktora Hermanna Eppensteina, žida obráceného na křesťanství. Ty *nejsi* ten Göring, který nahradil von Richthofena, když zemřel, a dál vedl jeho letectvo proti Spojencům, dokonce i když válka skončila. Ty *nejsi* ten říšský maršál Hitlerova Německa, ani *nejsi* ten uprchlík, kterého zatkl podporučík Jerome N. Shapiro. Eppenstein a Shapiro, cha! A ty *nejsi* ten Hermann Göring, který si vzal život tak, že spolkl kyanid při procesu, v němž byl souzen za své zločiny proti lidskosti!“

Göring nacpal dýmku tabákem a mírně řekl: „Určitě o mně hodně víš. Mělo by mi to asi lichotit. Aspoň se na mě nezapomnělo.“

„Obecně se na tebe zapomnělo,“ dodal Frigate. „Ale získal sis vytrvale přežívající pověst divného šaška, ztroskotance a patolízala.“

Burton byl překvapen. Netušil, že by se tenhle chlapík postavil někomu, kdo měl moc nad jeho životem a smrtí nebo kdo s ním tak bezohledně zacházel. Možná ale Frigate doufal, že ho zabijí.

Pravděpodobně počítal s Göringovou zvědavostí. Göring řekl: „Vysvětli, co tvrdíš. Ne to o mé pověsti. Každý člověk, který byl nějak důležitý, očekává, že ho tupé masy nebudou chválit a rozumět mu. Vysvětli, proč nejsem stejný člověk.“

Frigate se pousmál: „Jsi produkt, hybrid nějakého záznamníku a konvertoru energie-hmota. Vyrobili tě se všemi *vzpomínkami* mrtvého Hermanna Göringa, s duplikáty každé buňky jeho těla. Máš všechno, co měl on. Ty si *myslíš*, že jsi Göring. Ale nejsi! Jsi duplikát, a to je všechno! Původní Hermann Göring není nic, jenom molekuly, které se vsákly do země a do vzduchu a pak do rostlin a zpátky do masa zvířat a lidí a pak znovu ven jako exkrement, *und so weiter!*

Ale ty, jak tady sedíš přede mnou, nejsi původní, o nic víc než záznam původního hlasu na disku nebo na pásku, vibrace vycházející z úst nějakého muže, zachycené a proměněné elektronickým zařízením a pak znovu přehrané.“

Burton narážce rozuměl, protože v Paříži v roce 1888 viděl Edisonův fonograf. Frigatovo tvrzení ho rozčililo, skoro urazilo.

Göringovy rozšířené oči a rudnoucí tvář napovídaly, že se také cítí uražen až do hloubi duše.

Göring se chvíli zajíkal a pak vyrazil: „A proč by se ty bytosti tak velice namáhaly, aby pořídily pouhé duplikáty?“

Frigate pokrčil rameny a řekl: „Nevím.“ Göring vyskočil z křesla a namířil troubel dýmky proti Frigatovi.

„Lžeš!“ zařval německy. „Ty lžeš, *Scheisshund!*“ Frigate se schoulil, jako by čekal, že znovu dostane ránu do ledvin, ale oponoval: „Určitě mám pravdu. Samozřejmě nemusíš věřit tomu, co říkám. Nemůžu nic dokázat. A dokonale chápu, jak se cítíš. Já *vím*, že jsem Peter Jairus Frigate, narozený v roce 1918, a zemřelý v roce 2008 po Kristu. Ale musím také věřit, protože logika mi to říká, že jsem opravdu pouze nějaká bytost, která má *vzpomínky* toho Frigata, který nikdy z mrtvých nevstane. V určitém smyslu jsem synem toho Frigata, který už nikdy nemůže znovu existovat. Nejsem tělo jeho těla, krev jeho krve, ale mysl jeho mysli. *Nejsem* ten muž narozený z ženy na tom ztraceném světě, na Zemi. Jsem bastard, jehož rodiči jsou věda a stroj. Pokud...“

Göring řekl dychtivě: „Ano? Pokud co?“

„Pokud ovšem k lidskému tělu není připojena nějaká entita, která *je* lidskou bytostí. Která obsahuje všechno, co činí z individua to, čím je, a když je tělo zničeno, existuje dál. Takže kdyby mělo tělo znovu vzniknout, tahle entita, uchovávací trest' individua, by se

mohla znovu připojit k tělu. A bylo by v ní zaznamenáno všechno, co to tělo zaznamenalo. A tak by původní individuum *žilo* znovu. Nebyl by to prostý duplikát.“

Burton zvolal: „Pro pána boha, Pete! Ty snad mluvíš o *duši*?“

Frigate přikývl: „O něčem podobném duši. O něčem, co primitivové nejasné vnímají a říkají tomu duše.“ Göring se bouřlivě rozchechtal. Burton by se smál taky, ale nechtěl Göringa nijak podporovat, morálně, ani intelektuálně.

Když se Göring dosmál, řekl: „Dokonce i tady, v prostředí, které je očividně výsledkem vědy, si zastánci nadpřirozena nedají pokoj. No, necháme toho. Teď k praktičtějším záležitostem, které nepočkají. Řekni mi, rozmyslel sis to? Připojíš se ke mně?“

Burton se na něho ostře podíval a odpověděl: „Nebudu poslouchat rozkazy muže, který znásilňuje ženy, a navíc respektuju Izraelity. Radši budu s nimi dělat otroka, než abych byl svobodný s tebou.“

Göring se zamračil a chraptivě řekl: „Výborně. To jsem si myslel. Ale doufal jsem... No, ten Říman mi dělá potíže. Jestli prosadí svou, poznáte, jak jsem byl k otrokům milosrdný. Neznáte ho. Jenom moje přímluva vás zachránila před tím, aby vás pro jeho potěšení každý večer po jednom nemučili k smrti.“

V poledne se ti dva vrátili ke své práci v kopcích. Neměli možnost promluvit s Targoffem ani s jinými otroky, protože jejich povinnosti jim neumožňovaly přijít navzájem do styku. Nepodnikli žádný otevřený pokus o rozhovor s ním, protože to by znamenalo surové zbití.

Když se v noci vrátili do ohrady, Burton řekl ostatním, co se stalo.

„Víc než pravděpodobně mi Targoff nebude věřit. Bude si myslet, že jsme špióni. I když si třeba nebude jistý, nemůže si dovolit riskovat. Takže nastanou potíže. Je moc špatné, že se tohle stalo. Plán útěku se bude muset pro dnešní noc zrušit.“

Nic neobvyklého se nedělo – z počátku. Izraelité se od Burto-
na a Frigata odvraceli, když se s nimi pokoušeli mluvit. Vyšly hvězdy, a ohrada byla zaplavena světlem, které se téměř rovnalo jasu úplňku na Zemi.

Vězni zůstali uvnitř baráků, ale potichu, s hlavami těsně u sebe hovořili. Přestože byli hrozně unavení, nemohli spát. Strážé napětí určitě vycítily, i když otroky v chatrčích nemohly vidět ani slyšet. Přecházely sem a tam po lávkách, zastavovaly se, aby pohovořily, a civěly dolů do ohrady osvětlené nočním nebem a plameny smolných loučí.

„Targoff neudělá nic, dokud nebude pršet,“ zašeptal Burton. Vydal rozkazy. Frigate měl držet první hlídku, Robert Spruce druhou, Burton třetí. Pak si lehl na svou hromadu listí a bez ohledu na mumlání a vrtění ostatních usnul.

Zdalo se, že sotva zavřel oči, už ho Spruce budí. Rychle vyskočil, zívá a protáhl se. Všichni ostatní už byli vzhůru. Za několik minut se objevila první mračna. Během deseti minut zmizely hvězdy v černotě. V horách zaburácel hrom a první blesk proťal nebe.

Poblíž udeřilo. Burton při záblesku zahlédl, že se strážé vtěsnaly pod stříšky u strážnic v rozích ohrady. Strážní měli přes sebe přehozené deky proti chladu a zimě.

Burton přelezl k sousednímu baráku. Targoff stál ve vchodu. Burton se narovnal a zeptal se: „Plán pořád platí?“

„To víš sám nejlíp,“ sykl Targoff. Světlo blesku ozářilo jeho vzteklou tvář. „Ty Jidáši!“

Udělal krok vpřed, tucet mužů ho následovalo. Burton nečekal; zaútočil. Ale když vyrazil vpřed, zaslechl divný zvuk. Zarazil se, vyhlédl ze dveří ven.

Další záblesk osvětlil strážného roztaženého v trávě pod lávkou tváří dolů.

Targoff povolil pěsti, když se k němu Burton otočil zády. Zeptal se: „Co se děje, Burtone?“

„Počkej,“ zamumlal Angličan. Netušil o nic víc než Izraelec, ale cokoliv nečekaného mu mohlo být ku prospěchu.

Blesk ozářil Kazze, dřepícího na lávce. Mával mohutnou kamennou sekerou proti skupině strážných, kteří se ocitli v rohu mezi dvěma stěnami. Další blesk. Strážní se rozběhli po lávce. Tma. Při příštím záblesku byl další dole; zbývající dva se rozutekli po lávce různými směry.

Při dalším velice blízkém blesku se ukázalo, že si ostatní strážní konečně uvědomili, co se děje. Utíkali po lávce, křičeli a mávali kopími.

Kazz si jich nevšiml, spustil do ohrady dlouhý bambusový žebřík a za ním hodil náruč oštěpů. Při dalším záblesku viděli, jak běží vstříc nejbližším strážným.

Burton chňapl po oštěpu a skoro po žebříku vyběhl. Ostatní včetně Izraelce mu byli v patách. Boj byl krvavý a krátký. Strážé na lávce buď ubodali, nebo utloukli, zbyly jenom ty ve strážnicích. Přenesli žebřík na druhý konec ohrady a opřeli ho o bránu. Během dvou minut vylezli ven, seskočili a otevřeli bránu. Poprvé měl Burton možnost promluvit s Kazzem.

„Myslel jsem, že jsi nás prodal.“

„Ne. Já, Kazz, ne,“ řekl Kazz vyčítavě. „Ty víš, že tě mám rád, Burton-nag. Ty jsi můj přítel, můj velitel. Předstírám, že se přidám k tvoji nepřátelé, protože takhle hrát je chytré. Já překvapený, že ty neděláš stejně. Nejsi hlupák.“

„To ty určitě nejsi,“ řekl Burton. „Ale nemohl jsem se přinutit zabít ty otroky.“

Blesk ukázal, že Kazz krčí rameny. „To mi nevadí. Já je neznám. Kromě toho ty slyšíš Göring. On říká oni stejně umřít.“

„To je dobře, že jsi nás přišel zachránit zrovna dnes v noci,“ řekl Burton. Nevysvětlil Kazzovi proč, protože ho nechtěl mást. Navíc teď měli na práci důležitější věci.

„Dneska je pro to dobrá noc,“ řekl Kazz. „Veliký boj. Tullius a Göring se hrozně opít a rvačka. Oni bojují; jejich muži bojují. Když oni zabíjejí jeden druhého, přijít nájezdníci. Ti hnědí muži přes Řeku... jak jim říkáš?... Onondagové, to jsou oni. Jejich lodě přijít těsně dřív než prší. Oni dělají nájezd, protože kradou otroky. Nebo možná jenom pro zábavu. Tak já myslím, teď dobrá doba začít můj plán, osvobodit Burton-nag.“

Stejně rychle jako začal, tak rychle déšť ustal. Burton zaslechl z dálky volání a křik, nesl se od Řeky. Na březích se ozývaly bubny. Obrátil se k Targoffovi: „Bud' se můžeme pokusit uprchnout, a to bychom pravděpodobně mohli snadno dokázat, nebo můžeme zaútočit.“

„Chci zničit ty bestie, co nás zotročily,“ prohlásil Targoff. „Blízko jsou další ohrady. Poslal jsem muže, aby jim otevřeli brány. Ty ostatní jsou příliš daleko, tam se nedostaneme dost rychle; jsou rozmístěné vždycky po půl míli.“

V té chvíli byla vzata útokem pevnůstka, ve které bydlely stráže mimo službu. Otroci se ozbrojili a pak vyrazili za hlukem bitvy. Burtonova skupina se ocitla na pravém křídle. Neušli ani půl míle, když narazili na mrtvolu a raněné, jak Onondagy, tak bílé.

Přestože hustě přšelo, vzplál kdesi oheň. V jeho šířícím se světle uviděli, že plameny šlehají z dlouhé budovy. V jejich záři se rýsovaly bojující postavy. Uprchlíci postupovali přes pláň. Najednou se jedna bojující strana odtrhla a bojovníci utíkali k nim s radostně křičícími a hulákajícími vítězi v patách.

„Tamhle je Göring,“ vykřikl Frigate. „To sádlo mu při útěku nepomůže, to je jistá věc.“

Ukázal na něj a Burton spatřil, jak Němec zoufale mrská nohama, ale opožděje se za ostatními. „Nechci, aby ta čest zabít ho připadla Indiánům,“ řekl Burton. „Musím ho dostat, dlužím to Alici.“

V čele se objevila dlouhonohá Campbellova postava, Burton proti ní mrštil kopí. Skotovi muselo připadat, že střela vyletěla z temné nicoty. Příliš pozdě se pokusil uskočit. Pazourkový hrot se mu zabořil do masa mezi ramenem a hrudí, Campbell upadl na bok. Vzápětí se pokusil vstát, ale Burton ho skopl dolů.

Campbell zakoulel očima se obrátil; z úst mu vytryskla krev. Ukázal si na jiné zranění, hluboký šrám na boku těsně pod žebry. „Ty... to udělala... tvoje žena... Wilfreda,“ zasípal. „Ale zabil jsem ji, děvku...“

Burton se ho chtěl zeptat, kde je Alice, ale Kazz, vykřikující cosi v rodném jazyce, praštil Skota palicí přes hlavu. Burton zvedl jeho kopí a utíkal za Kazzem. „Nezabíjej Göring!“ křičel. „Nech mi ho!“

Kazz ho neslyšel; pustil se do křížku se dvěma Onondagy. Burton uviděl Alici, jak proběhla kolem něho. Vyrazil, chytil ji a strhl stranou. Zaječela a začala se zmítat. Burton na ni zařval; najednou ho poznala, zhroutila se mu v rukách a začala plakat. Burton by se ji pokusil uklidnit, ale bál se, že mu Göring uteče. Odstrčil ji, roz-

běhl se za Němcem a vrhl kopí. Škráblo o Göringovu hlavu, ten vykřikl, zastavil se a začal se rozhlížet po zbrani, ale to už na něho Burton skočil. Padli na zem, kutáleli se sem a tam, oba se snažili jeden druhého uškrtnout.

Burtona cosi zezadu udeřilo do hlavy. Povolil sevření, byl omráčený. Goring ho přitiskl k zemi a sáhl po kopí. Chytil je, vstal a otočil se ke zhroucenému Burtonovi. Ten se pokusil dostat se na nohy, ale kolena měl jako z vosku, a všechno se s ním točilo. Göring se najednou zapotácel, protože Alice mu zezadu podtrhla nohy. Padl dopředu. Burton se znovu pokusil vstát, zjistil, že může aspoň vrávorat, a přepadl přes Göringa. Znovu se váleli po zemi, Göring mu svíral hrdlo. Potom Burtonovi kolem ramene proletělo kopí, odřelo mu kůži a jeho kamenný hrot zajel do Göringova krku.

Burton vstal, kopí vytrhl a zabořil je do mužova tlustého břicha. Goring se pokusil posadit, ale přepadl zpátky a zemřel. Alice se s pláčem zhroutila.

Úsvit zastihl jen konec bitvy. V té době už otroci prorazili všechny ohrady. Göringovi a Tulliovi bojovníci se ocitli mezi dvěma kameny, Onondagy a otroky, jako kukuřice v mlýně. Indiáni, kteří se pravděpodobně pustili za kořistí jenom proto, aby získali další otroky a jejich grály, se stáhli. Naskákali do svých kánoí a lodí a pádlovali na druhou stranu jezera. Nikomu se nechtělo je pronásledovat.

17. kapitola

Následující dny byly velice rušné. Hrubé sčítání lidu ukázalo, že nejméně polovina z dvaceti tisíc obyvatel Göringova malého království byla zabita, někteří byli těžce zraněni, odvečeni Onondagy nebo uprchli. Říman Tullius Hostilius zřejmě upláchl. Ti, kdo přežili, si zvolili prozatímní vládu. Targoff, Burton, Spruce, Ruach a dva další tvořili výkonný výbor se značnými, ale dočasnými pravomocemi. John de Greystock zmizel. Viděli ho na začátku bitvy a pak se prostě ztratil z dohledu.

Alice Hargreavesová se přestěhovala do Burtonovy chýše, bez vysvětlování jakýchkoli proč či proto.

Později mu řekla: „Frigate mi vyložil, že pokud celá tahle planeta vypadá jako to, co jsme zatím viděli, a není důvodu nevěřit, že tomu tak není, pak je Řeka aspoň dvacet miliónů mil dlouhá. Je to neuvěřitelné, ale stejně neuvěřitelné je naše zmrtyýchvstání a všechno v tomhle světě. Takže v okolí Řeky může žít třicet pět až třicet sedm miliard lidí. Jaká je šance, že někdy najdu svého pozemského manžela?

A navíc tě miluji. Ano, já vím, že jsem se nechovala, jako bych tě milovala. Ale cosi ve mně se změnilo. Možná za to mohou zkušenosti, kterými jsem prošla. Myslím, že na Zemi bych tě milovat nemohla. Možná bys mě fascinoval, ale zároveň bys mě odpuzoval, možná děsil. Tam bych ti nemohla být dobrou ženou. Tady ano. Vlastně spíš ti budu dobrou společnicí, protože to vypadá, že tu není žádná úřední moc nebo náboženská instituce, která by nás mohla oddat. To samo o sobě ukazuje, jak jsem se změnila. Že bych s klidem dokázala žít s mužem, se kterým nejsem oddána! No, je to tak.“

„Už nežijeme ve viktoriánské době,“ řekl Burton. „Jak bys téhle době říkala... éra melanže? Smíšený věk? Nakonec to bude pořiční kultura, pobřežní svět, nebo ještě lépe říční *kultury*.“

„Za předpokladu, že zdejší svět bude dál trvat,“ namítla Alice. „Vznikl najednou, může skončit právě tak rychle a nečekaně.“

Jenomže, pomyslel si Burton, zelená Řeka, travnatá pláň, zalesněné kopce a nepřekonatelné hory nevypadají jako Shakespearovy

nehmotné vize. Všechno bylo solidní a skutečné. Skutečné jako ti muži, kteří k nim právě přicházeli: Frigate, Monat, Kazz a Ruach. Vyšel z chýše a pozdravil je.

Kazz začal: „Dávno, dříve než já mluvím dobře anglicky, já něco vidím. Já tehdy zkouším ti to říct, ale ty mi nerozumíš. Já vidím muže, který nemá na čele tohle.“

Ukázal si doprostřed čela a pak na čela ostatních.

„Já vím,“ pokračoval Kazz, „ty to nevidíš. Ani Pete a Monat. Nikdo jiný nevidí. Ale já to vidím na čele každého. Kromě toho muže, kterého já zkouším chytit dávno. Potom, jeden den, já vidím jednu ženu to nemá, ale já ti nic neříkám. Teď já vidím třetí osoba, která to nemá.“

„Tím chce říct,“ vysvětloval Monat, „že je schopen rozpoznat určité symboly nebo znaky na čele všech, každého z nás. Vidí je jenom v jasném slunečním světle a z určitého úhlu. Ale každý, koho potkal, ty symboly měl – až na ty tři, o kterých se zmínil.“

„Určitě je schopen vidět trochu dál ve spektru než my,“ doplnil Frigate. „Je jasné, že ten Kdosi, kdo nás označoval jako dobytek, nebo jak to chceš nazývat, nevěděl, že lidi jako Kazz mají tuhle zvláštní schopnost. Což ukazuje, že Oni nejsou vševědoucí.“

„A je jasné,“ řekl Burton, „že nejsou ani neomylní. Jinak bych se nemohl probudit tam na tom místě ještě před vzkříšením. Takže *kdo* je ta osoba, která nemá na kůži ty symboly?“

Hovořil klidně, ale srdce mu divoce tlouklo. Jestli měl Kazz pravdu, mohl by odhalit agenta těch bytostí, které znovu přivedly k životu celé lidstvo. Mohli by být přestrojenými bohy?

„Robert Spruce!“ řekl Frigate.

„Ještě než začneme dělat závěry,“ připomněl Monat, „nezapomeňte, že ten nedostatek může být náhodný.“

„To zjistíme,“ pronesl Burton zlověstně. „*Ale proč* ty symboly? Proč bychom měli být označováni?“

„Pravděpodobně pro identifikační nebo sčítací účely,“ uvažoval Monat. „Kdo ví, kromě Těch, kdo nás sem přivedli.“

„Pojďme za Sprucem,“ řekl Burton.

„Nejdříve ho musíme chytit,“ ozval se Frigate. „Kazz udělal chybu, protože se Spruceovi zmínil o tom, že o symbolech ví. Stalo

se to dnes ráno při snídani. Nebyl jsem tam, ale ti, kdo tam byli, říkali, že Spruce zbledl. Za pár minut se omluvil a od té chvíle ho nikdo neviděl. Vyslali jsme pátrací skupiny na obě strany, za Řeku a taky do kopců.“

„Tím, že utekl, přiznal vinu,“ prohlásil Burton. Měl zlost. Copak byl člověk, aby ho z nějakých nejasných důvodů značkovali?

Hned odpoledne bubny ohlásily, že Spruce byl chycen. O tři hodiny později už stál před poradním stolem v nově postavené síni. Za stolem seděla Rada. Dveře byly zavřené, protože radní cítili, že tohle je záležitost, kterou by bylo lépe projednat bez čumilů. Přesto tu byli také Monat, Kazz a Frigate.

„Můžu ti říct rovnou,“ začal Burton, „že jsme se rozhodli zajít libovolně daleko, abychom z tebe dostali pravdu. Používání mučení je proti zásadám všech, kdo sedí za tímhle stolem. Ty, kdo si vypomáhají mučením, si hnušíme a opovrhujeme jimi. Ale máme pocit, že tady jde o věc, ve které zásady musejí jít stranou.“

„Zásady nesmějí jít nikdy stranou,“ řekl Spruce klidně. „Účel nikdy nesvětí prostředky. Dokonce ani tehdy, pokud setrvání na zásadách znamená porážku, smrt a pohrdání.“

„V sázce je příliš mnoho,“ řekl Targoff. „Já, který jsem byl obětí bezzásadových lidí, Ruach, který byl několikrát mučen, i ostatní, všichni souhlasí. Použijeme oheň a nůž, když to bude nezbytné. Nutně musíme zjistit pravdu.“

A teď mi řekni, patříš k Těm, kdo jsou zodpovědní za naše zmrtvýchvstání?“

„Nebudete o nic lepší než Göring a jemu podobní, jestli mě budete mučit,“ spustil Spruce. Hlas se mu začínal lámat. „Budete vlastně daleko horší, jenom proto, abyste získali něco, co třeba ani neexistuje. Nebo jestli existuje, třeba to ani za takovou cenu nestojí,“

„Řekni nám pravdu,“ křikl Targoff. „Nelži. My víme, že jsi agent; možná jsi jeden z Těch, kdo jsou přímo odpovědní.“

„Tamhle mezi těmi kameny hoří oheň,“ ukázal Burton. „Jestli nezačneš okamžitě mluvit, budeš... no, to opékání bude pro tebe ještě nejméně bolestivé. Jsem odborník na čínské a arabské metody mučení. Ubezpečuju tě, že Arabové a Číňani znali několik velice rafino-

vaných způsobů, jak z člověka vytáhnout pravdu. A já nebudu vůbec váhat použít své znalosti v praxi.“

Spruce, bledý a zpocený, řekl: „Třeba si odpíráš věčný život, jestli to uděláš. Přinejmenším tě to na tvé cestě vrátí daleko zpátky, vzdálí od konečného cíle.“

„A tím je co?“ zeptal se Burton.

Spruce si ho nevšímal. „My nevydržíme bolest,“ zamumlal. „Jsme příliš citliví.“

„Budeš mluvit?“ otázal se Targoff.

„Už pouhá představa sebezničení je bolestivá a je nutno se mu vyhnout kromě případů, kdy není zbytí,“ mumlal Spruce. „I když vím, že budu znovu žít.“

„Dejte ho nad oheň,“ nařídil Targoff dvěma mužům, kteří Spruceho drželi.

Monat se ozval: „Ještě chvílku. Spruce, věda mého lidu byla daleko pokročilejší než ta pozemská. Takže jsem spíše schopen poučeného dohadu. Snad bychom ti mohli ušetřit bolest z ohně a bolest ze zrady tvé věci, když jenom potvrdíš to, co ti chci říct. Tímto způsobem by ses pozitivně nedopustil zrady.“

Spruce řekl: „Poslouchám.“

„Podle mé teorie jsi pozemšťan. Patříš do doby chronologicky hluboko po roce 2008. Určitě jsi potomek těch několika, kteří přežili můj smrtonosný skaner. Soudě podle technologie a energie, která byla potřeba pro rekonstrukci povrchu této planety v jediné ohromné Údolí Řeky, patříš do mnohem pozdějšího věku než do jednadvacátého století. Řekl bych tak do padesátého století po Kristu?“

Spruce se podíval do ohně a pak řekl: „Přidej dva tisíce let.“

„Tato planeta je přibližně stejně veliká jako Země, může na ní být jen určitý počet lidí. Kde jsou ti ostatní, mrtvě narození, děti, které zemřely do pěti let svého věku, imbecilové a idioti a ti, kteří žili po dvacátém století?“

„Ti jsou jinde,“ odpověděl Spruce. Znovu se podíval do ohně a pevně stiskl rty.

„Moji lidé,“ pokračoval Monat, „měli teorii, že jednou budou schopni nahlížet do vlastní minulosti. Nebudu zacházet do podrob-

ností, ale bylo možné minulé události vizuálně zjistiť a pak zaznamenanat. Cestování v čase bylo samozřejmě čirou fantazií.

Ale co když tvoje kultura dokázala to, o čem jsme my jenom teoretizovali? Co když jste zaznamenali každou jednotlivou lidskou bytost, která kdy žila? Našli jste tuhle planetu a vytvořili Údolí Řeky? Někde, možná přímo pod povrchem téhle planety, jste použili konverze energie v hmotu, řekněme za pomoci tepla roztaveného jádra planety, a pak jste podle záznamů těl mrtvých vytvořili v nádržích těla? Použili jste biologické techniky, abyste těla omladili, nahradili končetiny, oči a tak dál, a abyste opravili všechny tělesné nedostatky?

„Potom,“ ptal se Monat dál, „jste pořídili záznamy nově vytvořených těl a uložili jste je v nějakém obrovském paměťovém rezervoáru? Později jste těla v nádrži zničili? Znovu jste je vytvořili pomocí vodivého kovu, který se používá taky na grály? To všechno by mohlo být pohřbené hluboko pod zemí. Ke zmrtvýchvstání pak dojde bez pomoci nadpřirozených sil. Hlavní otázka je proč?“

„Kdyby bylo ve vaší moci tohle všechno uskutečnit, nemysleli byste si, že je to vaší *etickou* povinností?“ zeptal se Spruce.

„Ano, ale já bych vzkřísil jenom ty, kdo by za to stáli.“

„A co když jiní vaše kritéria nepřijmou?“ zvolal Spruce. „Opravdu si myslíte, že jste tak moudří a dobří, abyste mohli soudit? Vy byste se postavili na roveň Bohu? Ne, všem je potřeba dát druhou šanci, bez ohledu na to, jak byli krutí, sobečtí, bezvýznamní nebo hloupí. Potom bude na nich...“

Ztichl, jako by zalitoval svého výbuchu a už nemínil nic říct.

„Kromě toho,“ pokračoval Monat, „byste mohli chtít studovat lidstvo, jak žilo v minulosti. Mohli byste chtít zaznamenat všechny jazyky, kterými člověk kdy mluvil, jeho zvyky, filozofie, životy. K tomu potřebujete agenty, kteří by se vydávali za vzkříšené a vmísili by se mezi poříční lid, dělali by si poznámky, pozorovali by, studovali. Jak dlouho tohle studium bude trvat? Tisíc let? Dva? Deset? Milión?

A co naše eventuální likvidace? Máme tady zůstat navždy?“

„Zůstanete tady tak dlouho, dokud se vám nepodaří rehabilitovat se,“ zakřičel Spruce. „Potom...“

Zavřel ústa, rozzlobeně se na ně zahleděl, a pak je znovu otevřel a řekl: „Nepřetržitý kontakt s vámi působí, že i ti nejpevnější z nás přebírají vaše vlastnosti. My sami musíme projít rehabilitací. Už teď se cítím nečistý...”

„Dejte ho nad oheň,“ rozkázal Targoff. „Dostaneme z něj celou pravdu.“

„Ne, nedostanete!“ vykřikl Spruce. „Tohle jsem měl udělat už dávno! Kdo ví, co...”

Padl k zemi a jeho kůže získala šedomodrou barvu. Doktor Steinborg, radní, ho prohlédl, ale všem bylo jasné, že je mrtvý.

Targoff řekl: „Bude líp, když ho odsud odneseme, doktore. Udělejte pitvu. Počkáme tady na vaši zprávu.“

„Kamennými noži, bez chemikálií, mikroskopů, jakou zprávu můžete čekat?“ namítl Steinborg. „Ale udělám, co budu moci.“

Odnesli tělo. Burton poznamenal: „Jsem rád, že nás nedonutil přiznat, že blafujeme. Kdyby držel pus, vyzrál by na nás.“

„Takže vy jste ho ve skutečnosti nechtěli mučit?“ zeptal se Frigate. „Doufal jsem, že tu hrozbu nemyslíte vážně. Jinak bych odešel a už bychom se nikdy neviděli.“

„Samozřejmě že jsme to nemysleli vážně,“ řekl Ruach. „Spruce by měl pravdu. Nebyli bychom o nic lepší než Göring. Ale mohli jsme zkusit jiné prostředky. Třeba hypnózu. Burton, Monat a Steinborg jsou v tomhle oboru odborníci.“

„Problém je v tom, že nevíme, jestli jsme zjistili pravdu,“ řekl Targoff. „Ve skutečnosti třeba lhal. Monat mu poskytl nějaké dohady, a jestli nebyly správné, Spruce nás mohl svést na špatnou stopu tím, že s Monatem souhlasil. Řekl bych, že nemáme vůbec žádnou jistotu.“

Souhlasili s jedním. Zmizí možnost vystopovat dalšího agenta podle toho, že mu chybí symbol na čele. Teď, když Tamti – ať byli kdokoliv – věděli, že lidé jako Kazz ty znaky vidí, určitě učiní opatření, aby odhalení zabránili.

Steinborg se vrátil za tři hodiny. „Nebylo na něm nic, čím by se odlišoval od jakéhokoliv jiného příslušníka rodu *Homo sapiens*. Až na tohle malé zařízení.“

Ukázal jim černou lesklou kuličku velkou jako hlavička zápalky.

„Našel jsem to na povrchu jeho předního mozku. Bylo to připojeno k několika nervům pomocí drátků tak jemných, že jsem je viděl jenom pod určitým úhlem, když se od nich odráželo světlo. Podle mého názoru se Spruce zabil pomocí tohoto zařízení a provedl to tak, že si doslova pomyslel, aby byl mrtvý. Tahle kulička nějak převede přání zemřít ve skutek. Možná reaguje na tu myšlenku tím, že uvolní nějaký jed, ovšem nejsem vybaven na to, abych ho mohl zjistit.“ Dokončil své hlášení a nechal kuličku kolovat mezi ostatními.

18. kapitola

O třicet dní později se Burton, Frigate, Ruach a Kazz vraceli z výletu proti proudu Řeky. Bylo těsně před úsvitem.

Kolem nich se převalovala mlha, která se na sklonku noci nahromadila do výše šesti nebo sedmi stop nad Řekou. Neviděli dál, než kam by z místa doskočil silný muž. Ale Burton, stojící na přídi jednostěžňové bambusové lodě, věděl, že jsou těsně u západního pobřeží. Nedaleko poměrně nevelké hloubky byl pomalejší proud, a tak ze středu Řeky zamířili do přístavu.

Jestli počítal správně, měli by být poblíž trosek Göringova sídla. Čekal, že se každou chvíli z tmavé vody oddělí pruh hustší temnoty, břehy země, které teď říkal domov. Domov, to bylo pro Burtona vždy místo, odkud vyrážel vpřed, místo odpočinku, dočasná Pevnost, kde se píše kniha o poslední výpravě, doupě, ve kterém si léčí čerstvé rány, velitelská věž, ze které vyhlíží nové země, které je třeba prozkoumat.

Takže sotva dva týdny po Spruceově smrti pocítil Burton potřebu vydat se na nějaké jiné místo, než na jakém zrovna byl. Zaslých pověsti, že se na západním pobřeží našla měď, asi sto mil proti proudu Řeky. Po břehu to nebylo víc než dvanáct mil, obydlených Sarmaty z pátého století před Kristem a Frísy ze třináctého století po Kristu.

Burton si nemyslel doopravdy, že na pověsti něco je — ale poskytla mu záminku k cestování. Nevšímal si Aliciných proseb, aby ji vzal s sebou, a odplul.

Nyní, o měsíc později a po několika dobrodružstvích, přičemž ne všechna byla nepříjemná, se octli skoro doma. Pověst nebyla úplně nepodložená. Byla tam měď, ale v nepatrném množství. A tak se všichni čtyři nalodili a vydali na lehkou zpáteční cestu po proudu, při které jim do plachty dul neúnavný vítr. Cestovali přes den a kotvili v dobách jídla tam, kde byli přátelští lidé, kterým nevadilo, že cizinci použijí jejich grálové kameny. V noci buď spali mezi přáteli, nebo, v nepřátelských vodách, pluli temnotou.

Poslední úsek cesty projížděli už po západu slunce. Než se dostali domů, museli totiž minout část údolí, kde na jedné straně žili Mohawkové z osmnáctého století, chtiví otroků, a na druhé straně stejně lační Kartaginci ze třetího století před Kristem. Když proklouzli jejich územím pod ochrannou clonou mlhy, byli skoro doma.

Najednou Burton zvolal: „Tam je břeh. Pete, skasej plachtu! Kazzi, Lve, vesla! Skočte k nim!“

O několik minut později přistáli a vytáhli lehké plavidlo z vody na mírně se svažující břeh. Teď, když se dostali z mlhy, uviděli, že nebe nad východními horami bledne.

„Moje výpočty fungují!“ pochvaloval si Burton. „Jsme u trosek, deset kroků za grálovým kamenem!“

Zkoumavě si prohlížel bambusové chýše na pláni a domy ve vysoké trávě a pod obrovskými stromy v kopcích.

Nebylo vidět ani živáčka. Údolí spalo.

Obrátil se k ostatním: „Nepřipadá vám divné, že ještě nikdo není vzhůru? A že hlídky nechtěly heslo?“

Frigate ukázal k pozorovatelně napravo.

Burton zaklel a řekl: „Oni spí, pane bože, nebo opustili stanoviště!“

Ale už když to říkal, věděl, že se nejedná o žádné zanedbání povinností. I když o tom ostatním nic neřekl, ve chvíli, kdy vystoupil na břeh, si byl jistý, že něco není v pořádku. Rozběhl se přes pláň k chýši, ve které s Alicí bydlel.

Alice spala na posteli z bambusu a trávy na pravé straně chýše. Viděl jenom její hlavu, protože byla zachumlaná pod dekou, vyrobenou z ručníků pospojovaných magnetickými sponkami. Burton deku odhodil, klekl si vedle nízké postele a zvedl Alici do sedu. Hlava jí klesla na hrud', paže bezvládně visely. Měla ale zdravou barvu a normálně dýchala.

Burton ji třikrát zavolal jménem. Spala dál. Zpolíčkoval ji. Na tvářích jí naskočily rudé skvrny. Její víčka se zachvěla, ale pak znovu usnula.

V té chvíli se objevil Frigate a Ruach. „Dívali jsme se do některých chýší,“ oznamoval Frigate. „Všichni spí. Některé jsem se pokusil vzbudit, ale nejde to. Co se to děje?“

Burton odpověděl: „Kdo myslíte, že má moc nebo potřebu tohle provést? Spruce! Spruce a jeho lidi, ať je to, kdo chce!“

„Proč?“ Frigate vypadal polekaně.

„Hledali mě! Určitě sem přišli v té mlze a nějak celé tohle místo uspali!“

„To by lehko svedl uspávací plyn,“ poznamenal Ruach. „I když lidé, kteří mají takovou moc jako Oni, by mohli mít prostředky, o jakých se nám nikdy ani nesnilo.“

„Hledali mě!“ zařval Burton.

„Jestli je to pravda, tak to znamená, že se dnes v noci můžou vrátit,“ řekl Frigate. „Ale proč by tě hledali?“

Ruach odpověděl za Burtona. „Protože, pokud víme, byl jediný, kdo se probudil ve fázi předcházející zmrtvýchvstání. Proč se to stalo, je tajemství. Ale je jasné, že se něco pokazilo. Možná je to tajemství i pro Ně. Řekl bych, že o tom problému diskutovali a rozhodli se sem přijít. Chtěli Burtona možná unést, aby ho pozorovali – nebo pro nějaký nekalejší účel.“

„Možná mi chtějí z paměti vymazat všechno, co jsem viděl v té komoře,“ přemýšlel Burton. „Taková věc by měla být v moci Jejich vědy.“

„Ale už jsi o tom povídal příliš mnoha lidem,“ namítl Frigate. „Nejspíš by nemohli vystopovat všechny a odstranit jim z mozku vzpomínku na tvé vyprávění.“

„Bylo by to nutné? Kolik lidí mi to věří? Někdy o tom sám pochybuju.“

Ruach řekl: „Takové dohadování nemá cenu. Co teď uděláme?“

Náhle Alice vykřikla: „Richarde!“ Když se otočili, uviděli, že sedí na posteli a třestí na ně oči.

Chvilí trvalo, než pochopila, co se stalo. Nakonec řekla: „Tak proto se objevila ta mlha! Myslela jsem si, že je to divné, ale samozřejmě jsem nemohla tušit, co se vlastně děje.“

Burton vydal pokyny: „Vezměte si svoje grály. Dejte si do batohu všechno, co si chcete vzít s sebou. Okamžitě odcházíme. Chci se dostat pryč dřív, než se probudí ostatní.“

Aliciny už tak veliké oči se rozšířily ještě víc. „Kam jdeme?“

„Prostě pryč odsud. Nelíbí se mi, že utíkám, ale takovým lidem se nemůžu postavit a bojovat s nimi. Teď, když vědí, kde jsem. Povím ti, co mám v plánu. Chci najít konec Řeky. Musí mít nějaký pramen a ústí a musí být způsob, jak se člověk k pramenům dostane. Jestli není vůbec žádný způsob, přijdu na to – na to můžeš vsadit krk!

Mezitím mě budou hledat někde jinde – doufám. To, že mě tady nenašli, prozrazuje, že nemají prostředky k tomu, aby okamžitě zjistili, kde se kdo nachází. Možná si nás označili jako dobytek,“ ukázal si na neviditelný symbol na čele, „- ale i dobytče se zatoulá. A my jsme dobytek s inteligencí.“

Otočil se k ostatním. „Jste vítáni, jestli se ke mně chcete přidat. Vlastně bych byl poctěn.“

„Vezmu Monata,“ řekl Kazz. „Nechtěl by zůstat pozadu.“

Burton se zašklebil: „Starý dobrý Monat! Hrozně nerad mu tohle provádím, ale nedá se nic dělat. Nemůže s námi. Je moc nápadný. Jejich agentům by nedělalo žádné potíže najít někoho, kdo vypadá jako on. Je mi líto, ale s námi nemůže.“

Kazzovi vstoupily do očí slzy a pak mu stekly po vystouplých lících kostech. Přiškrčeně promluvil:

„Burton-nag, já taky nemůžu jít. Já taky vypadám moc jinak.“

Burton ucítil slzy i ve svých očích. „Riskneme to. Koneckonců, tady všude musí být spousta podobných lidí, jako jsi ty. Na cestách jsme jich viděli nejméně třicet.“

„Zatím žádné ženy, Burton-nag,“ doplnil ho Kazz zarmouceně. Pak se usmál. „Možná nějakou najdeme, až poplujeme po Řece.“

Stejně rychle však jeho úsměv zmizel. „Ne, zatraceně, nejdu! Nemůžu to Monatovi udělat! On a já, ostatní si myslí, že jsme oškliví, a bojí se nás. Tak jsme dobří přátelé. Není můj *naq*, ale je hned po něm. Zůstanu.“

Přistoupil k Burtonovi, objal ho tak rázně, až z něho vyrazil mohutný výdech, pak ho pustil, s ostatními si potřásl rukama, až je celé rozhrkal, obrátil se a odšoural se pryč.

Ruach, který si držel ochromenou ruku, řekl: „Pouštíš se do bláznivého kousku, Burtone. Uvědomuješ si, že se po téhle Řece můžeš plavit tisíc let a pořád ti do konce může zbývat milión mil? Já zůstanu. Moji lidé mě potřebují. Kromě toho řekl Spruce jasně, že

bychom měli usilovat o duchovní dokonalost, a ne bojovat s Těmi, kdo nám dali tuhle možnost.“

V Burtonové tmavém obličejí se bíle zablýskly zuby. Rozmáchl se grálem, jako by to byla zbraň.

„Neprosil jsem nikoho, aby mě sem poslal, stejně jako jsem se neprosil, abych se narodil na Zemi. Nemíním se klanět něčím příkazům! Chci najít konec Řeky. A jestli se mi to nepodaří, aspoň cestou něco zažiju a hodně se naučím!“

Z chýší se začali potácet lidé, zívali a protírali si ztěžklá víčka. Ruach si jich vůbec nevšímal; díval se za lodí, která se vydala po větru, křižujíc Řekou proti proudu. Burton stál u kormidla; jednou se otočil a zamával grálem, od něhož se sluneční paprsky odrazily mnoha zářivými šípy.

Ruach si pomyslel, že Burton musí být opravdu šťastný, že byl nucen učinit takové rozhodnutí. Teď se mohl vyhnout obrovské zodpovědnosti, která přijde s vládou nad tímhle státečkem, a mohl si dělat, co chtěl. Mohl se vydat na své největší dobrodružství.

„Myslím, že je to tak nejlepší,“ zabručel Ruach pro sebe. „Člověk může najít spásu na cestě, jestli chce, stejně jako doma. Záleží na něm. Já mezitím, jako ta postava od Voltaira – jak se jmenovala? Pozemské věci už mi vypadávají z hlavy – budu obdělávat svou vlastní malou zahrádku.“

Zarazil se a podíval se za Burtonem maličko toužebně.

„Kdo ví? Jednoho dne třeba na Voltaira narazí.“

Vzdychl, pak se usmál.

„Na druhé straně, jednoho dne třeba Voltaire narazí na mě!“

19. kapitola

„Nenávidím tě, Hermanne Göringu!“ Ten hlas vytryskl a pak odezněl, jako by byl zubem v soukolí, které bylo posouváno zářezem soukolí snu jiného člověka, jež při svém otáčení procházelo Burtonovým snem.

Richard Francis Burton byl na pokraji hypnotického stavu, věděl, že se mu to jen zdá. Ale nemohl s tím nic dělat.

Jeho první sen se vrátil.

Události byly zmatené a jen útržkovité. Míhl se mu jeho vlastní obraz v nesmírně rozlehlé komoře plné vznášejících se těl; další záblesk: bezejmenný hlídač, který ho našel a znovu uspal; pak trhaný obsah snu, který se mu zdál těsně před opravdovým Vzkříšením na břehu Řeky.

Bůh – ten krásný muž v obleku viktoriánského džentlmena, zámožného a s dobrým vychováním – ho dloubal do žeber železnou hůlkou a říkal mu, že *dluží za maso*.

„Cože, jaké maso?“ ptal se Burton a matně si uvědomoval, že mluví ze spaní. Ve snu se neslyšel.

„*Zaplať!*“ řekl Bůh. Jeho obličej se rozplýval, pak se proměnil v Burtonovy vlastní rysy.

Bůh v tom první snu, před pěti lety, neodpověděl. Ted' promluvil: „*Přičiň se, aby tvoje Vzkříšení stálo za mé úsilí, ty blázne! Stálo mě to hodně prostředků a ještě víc námahy, abych tobě a všem těm ostatním ubohým a bezcenným nešťastníkům dal druhou šanci.*“

„Druhou šanci v čem?“ zeptal se Burton. Báł se, co by Bůh mohl odpovědět. Velmi se mu ulevilo, když Bůh Otec – teprve teď Burton viděl, že jedno oko Jahveho – Odina bylo pryč, zůstal jen prázdný oční důlek, vyzařující pekelné plameny – neodpověděl. Zmizel – ne, nezamizel, jenom se přeměnil ve vysokou válcovitou šedivou věž, která se tyčila v šedivé mlze obklopená burácením moře, pronikajícím mlhou.

„Grál!“ Znovu uviděl člověka, který mu řekl o Velkém Grálu. Ten člověk to slyšel od jiného muže, který to slyšel od nějaké ženy, která to zaslechla od... a tak dál. Velký Grál byl jednou z miliardy

legend, které se tradovaly kolem Řeky – té Řeky, která se vinula jako had kolem této planety od pólu k pólu, pramenila v neznámu a vtékala do nedosažitelná.

Nějakému člověku nebo pračlověku se podařilo překonat hory a dostat se na severní pól. A těsně předtím, než se zřítíl, spatřil Velký Grál, Temnou věž, Mlžný hrad. Možná ho někdo postrčil. Spadl po hlavě a s řevem do studeného moře, prostírajícího se pod mlhami, a zemřel. A pak se ten člověk nebo pračlověk znovu probudil u Řeky. Smrt navždy zmizela, i když kosu neztratila.

Vyprávěl o tom, co viděl. Ta pověst letěla údolím Řeky rychleji, než by dokázala plout loď. A tak Richard Francis Burton, věčný poutník a tulák, velmi toužil ztéci hradby Velkého Grálu. Odhalil by tajemství zmrtvýchvstání a záhadu této planety, protože byl přesvědčen, že bytosti, které stvořily tento svět, také postavily tu věž.

„Zemři, Hermanne Göringu! Zemři a nech mě na pokoji!“ zakřičel nějaký muž německy.

Burton otevřel oči. Neviděl nic kromě bledého jasu nespočetných hvězd, který sem pronikal otevřeným oknem na druhé straně chýše.

Zrak mu sklouzl na tmavé obrysy uvnitř, uviděl Petera Frigata a Loghu, spící na rohožích u protější stěny. Otočil hlavu a rozeznal bílou příkrývku, pod kterou spala Alice. Bělostný obličej měla otočený k němu a černý mrak jejích vlasů spadl na zem vedle rohože.

Ten večer jednostěžňová loď, na které s ostatními třemi plul po Řece, přirazila k přátelskému břehu. Státeček Sevieria byl obydlený většinou Angličany ze šestnáctého století, i když v čele měli Američana, který žil na přelomu osmnáctého a devatenáctého století. John Sevier, zakladatel Franklinova ‚zapomenutého státu‘, který se později stal státem Tennessee, Burtona a jeho skupinu dobře přivítal.

Sevier a jeho lidé neuznávali otroctví a nezdržovali by žádného hosta o nic déle, než by si přál. Když jim umožnil, aby si naplnili grály a najedli se, pozval je Sevier na večírek. Byla to oslava Dne Zmrtvýchvstání; potom je odvedl do hostince.

Burton odjakživa spal lehce a teď navíc trpěl nespavostí. Ostatní začali zhluboka oddechovat nebo chrápat dávno předtím, než se on sám poddal únavě. Z nekonečného snu ho vytrhl hlas, který se

mu do snu zapletl. Hermann Göring, pomyslel si Burton. On sice Göringa zabil, ale Göring určitě někde u Řeky žije. Byl ten muž, který teď nařikal a křičel v sousední chatě, jedním z těch, kdo trpěli pod Göringem, ať už na Zemi, nebo v Údolí Řeky?

Burton odsunul černou deku a rychle, ale nehlučně vstal. Sepnul si kilt magnetickými sponkami, utáhl řemen kolem pasu a ujistil se, že v pouzdru z lidské kůže je pazourkový nůž. Do ruky vzal asagaj, krátkou hůl z tvrdého dřeva, zakončenou pazourkovým hrotem, a takto vyzbrojen opustil chýši.

Bezměsíčné nebe vydávalo tolik jasného světla jako úplněk na Zemi. Zářily na něm veliké mnohobarevné hvězdy a bledé mraky kosmického plynu.

Hostinské chýše byly postavené míli a půl od Řeky, na vyvýšenině za první řadou kopců, které lemovaly pláň. Bylo to sedm jednopokojových bambusových staveb se střechami z listí. V dálce, pod rozložitými větvemi železných stromů nebo pod obřím borovicemi či duby, stály další chaty. Na půl míle odtud, na vršku vysokého kopce, se tyčila veliká kruhová palisáda, obecně nazývaná „Rotunda“. Tam spali hodnostáři Sevierie.

Podél břehu Řeky se každé půl míle zvedaly vysoké věže z bambusu. Na plošinách, odkud hlídky neustále pátraly po vetřelcích, celou noc plály pochodně.

Když Burton prozkoumal stíny pod stromy, popošel k chýši, odkud se ozýval křik a sténání.

Odhrnul závěs z trávy. Otevřeným oknem dopadalo hvězdné světlo na spáčův obličej. Burton zasykl překvapením. Světlo ozařovalo blond vlasy a širokou tvář mladíka, kterého poznal.

Burton opatrně našlapoval bosými chodidly. Spáč zamručel, paží si zakryl obličej a napůl se otočil. Burton ztuhl, pak se znovu pokradmu vydal vpřed. Asagaj odložil na zem, vytáhl dýku a jemně přiložil její špičku k důlku v mladíkově hrdle. Paže sebou trhla; oči se otevřely a upřely se do Burtonových očí. Burton přitiskl ruku na mužova otevřená ústa.

„Hermanne Göringu! Nehýbej se a nesnaž se křičet! Zabiju tě!“

Göringovy světle modré oči vypadaly ve stínu tmavé, ale z tváře svítila bledost strachu. Zazmítal se, chtěl se posadit, pak sklesl zpátky, protože pazourek se mu zarýval do kůže.

„Jak dlouho jsi tady?“ zeptal se Burton.

„Kdo...?“ vyrazil Göring anglicky, pak se mu oči ještě víc rozšířily. „Richard Burton? Nezdá se mi to? Jsi to ty?“

Burton z Göringova dechu a z potem prosáklé rohože ucítil žvýkačku snů. Němec hodně zhubl od té doby, co ho viděl naposledy.

Göring řekl: „Nevím, jak dlouho tady jsem. Kolik je hodin?“

„Do svítání chybí asi hodina. Včera byla oslava Vzkříšení.“

„Tak to jsem tady tři dny. Mohl bych se napít vody? V krku mám sucho jako v sarkofágu.“

„Není divu. Ty jsi živý sarkofág – jestli už jsi na žvýkačce snů závislý.“

Burton vstal, asagajem ukázal na misku z pálené hlíny na bambusovém stolku. „Můžeš se napít, jestli chceš. Ale o nic se nepokoušej.“

Göring pomalu vstal a dopotácel se ke stolu. „Jsem příliš slabý, než abych se s tebou pral, i kdybych chtěl.“ Hlučně se napil z misky a vzal ze stolu jablko. Ukousl si a pak se zeptal: „Co tady děláš? Myslel jsem, že jsem se tě zbavil.“

„Nejdřív odpovíš ty mně,“ řekl Burton, „a to hezky rychle. Představuješ problém, který se mi nelíbí, však víš.“

20. kapitola

Göring začal žvýkat, ale zarazil se, nehybně zíral a pak řekl: „Ale proč? Nemám tady žádnou moc a nemůžu ti tedy nic udělat, i kdybych chtěl. Jsem tu pouhý host. Tihle lidi jsou zatraceně slušní; vůbec mě neobtěžovali, jenom se občas zeptají, jestli se mám dobře. I když nevím, jak dlouho mě tu nechají, když mě musejí živit.“

„Ty jsi vůbec nevyšel z chýše?“ užasl Burton, „Kdo ti pak nosí grál? Jak jsi přišel k tolika žvýkačkám?“

Göring se prohnane zasmál. „Mám jich velkou sbírku ještě z posledního působiště; to jsem byl kdesi asi tisíc mil odtud proti proudu Řeky.“

„Nepochybně jsi je násilím sebral nějakým ubohým otrokům,“ poznamenal Burton. „Ale když se ti tam tak dobře dařilo, proč jsi odešel?“

Göring začal naříkat. Slzy mu tekly po obličejí a krku až na hrud', ramena se mu trásla.

„Já... musel jsem pryč. Ostatním jsem k ničemu nebyl. Ztrácel jsem nad nimi moc – příliš mnoho času jsem trávil pitím, kouřením marihuany a žvýkáním žvýkačky snů. Říkali, že jsem příliš změkčilý. Zabili by mě nebo by ze mě udělali otroka. Jednou v noci jsem vyklouzl... vzal loď. Podařilo se mi utéct, pak jsem plul pořád dál, až jsem zakotvil tady. Část svých zásob jsem prodal Sevierovi za to, že se tady budu moci na dva týdny schovat.“

Burton se na Göringa zvědavě zadíval.

„Věděl jsi přece, co se stane, když si vezmeš té žvýkačky moc,“ řekl. „Noční můry, halucinace, preludy. Naprostý duševní a tělesný úpadek. Určitě jsi už viděl někoho, komu se to stalo.“

„Na zemi jsem si píchal morfium!“ vykřikl Göring. „Bránil jsem se tomu a dost dlouho jsem vyhrával. Až potom, když to s Třetí říší začalo vypadat moc zle — a ještě hůř se mnou — a Hitler mě začal obviňovat, začal jsem brát drogy znovu!“

Odmlčel se, pak pokračoval. „Ale tady, když jsem se probudil do nového života, v mladém těle, když to vypadalo, že mám před sebou věčný život a věčné mládí, když tu nebyl žádný přísný Bůh na

nebesích nebo ďábel v pekle, který by mě zastavil, myslel jsem, že si můžu dělat, co chci, a že mi to projde. Stal bych se ještě větším mužem než Führer! Ta zemička, ve které jsi mě našel poprvé, to byl jenom začátek! Viděl jsem, jak se moje říše prostírá tisíc mil podél Řeky, po obou stranách údolí. Měl bych desetkrát víc poddaných, než o kolika se kdy Hitlerovi snilo!“

Opět se dal do pláče, pak ztichl, aby se znovu napil vody a vložil si do úst další kousek žvýkačky. Žvýkal, jeho obličej byl každou vteřinou uvolněnější a blaženější.

Vykládal dál: „Pořád se mi vracely noční můry, o tobě, jak mi zabodáváš kopí do břicha. Když jsem se probudil, břicho mě bolelo, jako by mi vnitřnosti prosekl pazourek. Takže jsem si bral žvýkačku, abych se zbavil bolesti a pocitu ponížení. Ze začátku žvýkačka pomáhala. Byl jsem skvělý. Byl jsem pánem světa, Hitlerem, Napoleonem, Juliem Caesarem, Alexandrem, Čingischánem, všemi v jedné osobě. Znovu jsem byl velitelem von Richthofenovy eskadry Červené smrti; to byla šťastná doba, v mnoha směrech vůbec nejšťastnější v mém životě. Ale euforii brzo vystřídal hnus. Zabředl jsem do pekla; viděl jsem sebe sama, jak se obviňuju, a za mnou byl ještě milión dalších žalobců. Obětí velkého a slavného hrdiny, toho hnusného šílence Hitlera, kterého jsem tak zbožňoval. A v jehož jménu jsem spáchal tolik zločinů.“

„Ty připouštíš, že jsi byl zločinec?“ přerušil ho Burton. „To je jiná písnička, než kterou jsem od tebe slýchal. Tehdy jsi říkal, že jsi měl právo na všechno, co jsi udělal, a že tě zradili...“

Zarazil se, protože si uvědomil, že se odchýlil od svého původního záměru. „Že zrovna tebe by pronásledovalo svědomí, to se mi nechce věřit. Ale možná to vysvětluje to, co tak překvapilo puritány – proč se nám kromě potravy objevuje v grálech alkohol, tabák, marihuana a žvýkačka snů. Zdá se, že aspoň žvýkačka je dárek, ve kterém se schovává nebezpečná pastička na toho, kdo ji zneužívá.“

Přistoupil ke Göringovi blíž. Němec měl přivřené oči, ústa pootevřená.

„Víš, kdo jsem. Cestuju pod pseudonymem, a to z dobrých důvodů. Vzpomínáš si na Spruce, jednoho tvého otroka? Když už jsi byl mrtvý, přišli jsme docela náhodou na to, že je to jeden z těch, kdo

nějakým způsobem vzkřísili celé mrtvé lidstvo. Říkáme jim Etikové, protože případnější název pro ně nemáme. Göringu, posloucháš?“

Göring přikývl.

„Spruce se zabil dřív, než jsme z něho vytáhli všechno, co jsme chtěli vědět. Později k nám přišli jeho kolegové a na nějakou dobu všechny uspali – nejspíš plynem –, protože mě chtěli unést někam do svého ústředí. Ale nechtyli mě. Byl jsem zrovna pryč, na obchodní cestě proti proudu Řeky. Když jsem se vrátil, poznal jsem, že šli po mně, a od té doby jsem na útěku. Göringu, slyšíš mě?“

Burton ho pořádně pleskl po tváři. Göring vydechl: „Ach!“, probral se a chytil se za tvář. Oči měl otevřené a šklebil se.

„Slyšel jsem tě!“ zavrčel. „Prostě mi připadalo, že nestojí za to odpovídat. Nic nestojí za to, jenom odplynout pryč, daleko od...“

„Drž hubu a poslouchej!“ přerušil ho Burton. „Ti Etikové mají všude svoje lidi, a ti mě hledají. Nemůžu si dovolit nechat tě na živu, uvědomuješ si to? Nemůžu ti důvěřovat. I kdybys byl můj přítel, nedalo by se ti důvěřovat. A ty jsi požírač žvýkačky!“

Göring se zachichotal, přešel k Burtonovi a pokusil se ho vzít kolem ramen. Burton ho odstrčil tak tvrdě, že se odpotácel až ke stolu a nespadl jenom proto, že se ho pořádně chytil.

„To je velmi zábavné,“ řekl pak. „Ten den, kdy jsem sem přišel, se mě nějaký muž ptal, jestli jsem tě neviděl.“

Podrobně tě popsal a řekl mi tvoje jméno. Řekl jsem mu, že jsem tě znal dobře – až příliš dobře a že doufám, že tě už nikdy neuvidím, tedy aspoň pokud tě nebudu mít ve své moci. Říkal, že mu mám podat zprávu, jestli tě znovu uvidím. Že mi to vynahradí.“

Burton neztrácel čas. Vykročil rázně ke Göringovi a popadl ho oběma rukama. Byly malé a jemné, ale Göring sebou bolestně škubl.

„Co uděláš, znovu mě zabiješ?“

„Ne, pokud mi řekneš jméno toho muže, který se tě na mě ptal. Jinak...“

„Tak do toho, zabij mě!“ zvolal Göring. „No a co? Probudím se někde jinde, tisíc mil odtud, tam už na mě nedosáhneš.“

Burton ukázal na bambusovou krabici v rohu chýše. Odhadoval, že uvnitř je Göringova zásoba žvýkačky, a proto řekl: „A probu-

díš se taky bez tohohle! Kde jinde bys mohl dostat takovou odměnu za tak malou službičku?“

„Táhni k čertu!“ zařval Göring a pokusil se mu vytrhnout, aby se dostal ke krabici.

„Řekni mi jeho jméno!“ řekl Burton. „Nebo ti žvýkačku vezmu a hodím do Řeky!“

„Agneau. Roger Agneau. Přespává v chýši hned vedle Rotundy.“

„Ještě si s tebou pohovořím,“ řekl Burton a hranou dlaně udeřil Göringa ze strany do krku.

Otočil se a před vchodem do chýše zahlédl nějakého příkrčeného muže. Muž se napřímil a utekl. Burton se rozběhl za ním; ve chvílce se oba ocitli mezi vysokými borovicemi a duby v kopcích. Kořist mu zmizela v po pás vysoké trávě.

Burton zpomalil do klusu, zahlédl kousek čehosi bílého – světlo hvězd na holé kůži – a hned se za chlapíkem pustil. Doufal, že se Etik hned nezabije, protože měl plán, jak z něho vytáhnout informace, pokud se mu podaří ho rychle knokautovat. Šlo by o hypnózu, ale nejdřív by musel Etika chytit. Bylo možné, že ten muž má v těle zabudovanou nějakou bezdrátovou vysílačku a i teď je ve spojení se svými kolegy – ať jsou kdekoliv. Jestli je to tak, přiletěli by v létajících strojích a on by byl ztracen.

Zastavil se. Kořist se mu ztratila, takže teď zbývalo jenom vzbudit Alici a ostatní a utéct. Tentokrát by se možná měli pustit do hor a nějakou dobu se skrývat tam.

Ale nejdřív půjde do Agneauovy chýše. Byla malá naděje, že tam bude, ale určitě stálo za námahu se o tom přesvědčit.

21. kapitola

Burton došel na dohled k chýši právě včas, aby zahlédl záda muže, který vstupoval dovnitř. Burton si kus zašel, aby do kopce stoupal z boku, kde mu stíny a roztroušené stromy poskytovaly úkryt. Přikrčil se a běžel, až se ocitl u dveří chýše.

Kus za ním se ozval hlasitý křik, otočil se a uviděl Göringa, jak se potácí směrem k němu. Volal německy na Agneaua, varoval ho, že venku je Burton. V jedné ruce držel dlouhé kopí, kterým hrozivě šermoval proti Angličanovi.

Burton se obrátil a vrhl se proti chatrným dveřím ze štípaného bambusu. Ramenem je prorazil a vytrhl z dřevěných pantů. Dveře vletěly dovnitř a udeřily Agneaua, který stál těsně za nimi. Burton, dveře a Agneau spadli na zem, Agneau zůstal pode dveřmi.

Burton se skulil ze dveří, vstal a pak znovu na ně oběma nohama skočil. Agneau vykřikl a pak ztichl. Burton dveře odstrčil a zjistil, že jeho oběť je v bezvědomí a krvácí z nosu. Skvělé! Jestli hluk nepřivábil něčí pozornost a jestli rychle zvládne Göringa, mohl by svůj plán provést.

Vzhlédl právě včas, aby uviděl záblesk světla na dlouhém černém předmětu, letícím k němu.

Vrhl se na stranu a do hliněné podlahy vedle něj se s tupým úderem zabodlo kopí. Jeho rukojeť se chvěla jako had připravující se k výpadu.

Burton si stoupl mezi dveře, odhadl, jak je Göring daleko, a hodil. Asagaj zajel Němci do břicha. Göring rozhodil ruce, zaječel a padl na bok. Burton si přehodil Agneauovo bezvládné tělo přes rameno a odnášel ho z chaty.

Tou dobou už se z Rotundy ozýval křik. Zaplály pochodně; hlídka na nejbližší strážní věži cosi volala. Göring seděl na zemi, choulil se a svíral kopí kousek nad ránou.

S otevřenými ústy se podíval na Burtona a zachrčel: „Udělals to znovu! Ty...“

Padl na tvář, z hrdla se mu vydral smrtelný chrapot.

Agneau se probral a škubal sebou jako šílenec. Vykroutil se Burtonovi ze sevření a spadl na zem. Na rozdíl od Göringa nevydal ani hlásku. Měl stejně dobrý důvod být zticha jako Burton – možná ještě lepší. Burtona velmi překvapilo, když mu v ruce zůstala jenom chlapíkova bederní rouška. Burton ji chtěl zahodit, ale v okraji látky nahmatal cosi tvrdého a hranatého. Přehodil si látku do levé ruky, vytrhl asagaj z mrtvolky a rozběhl se za Agneauem.

Etik spustil na vodu jednu z bambusových kánoí, které kotvily u pobřeží. Zuřivě pádloval na otevřenou vodu osvětlenou hvězdami a často se ohlížel. Burton napřáhl ruku s asagajem a hodil. Byla to krátká zbraň se silnou rukojetí, určená pro boj zblízka a nemohla nahradit kopí. Přesto letěla rovně a skončila na konci své dráhy Agneauovi v zádech. Etik se zhroutil na bok a úzké plavidlo převrátil. Kánoe se otočila dnem vzhůru. Agneau se už nevynořil.

Burton zaklel. Chtěl ho chytit živého, ale byl by ztracený, kdyby nechal Etika utéct. Ještě byla naděje, že Agneau nestačil navázat spojení s ostatními Etiky.

Otočil se zpátky k hostinským chýším. Po celém pobřeží duněly bubny, lidé zapalovali pochodně a pospíchali k Rotundě. Burton zastavil nějakou ženu a požádal ji, aby mu na chvíli půjčila svoji pochodeň. Podala mu ji, ale zahrnula ho otázkami. Odpověděl jí, že si myslí, že zaútočili Choctawové z druhého břehu Řeky. Žena odspěchala ke shromáždění před palisádou.

Burton zapíchl zašpičatělý konec pochodně do měkké země na břehu a zkoumal kus látky, který strhl z Agneaua. Na vnitřní straně, těsně nad tvrdým čtverečkem v lemu, byl šev spojený dvěma tenkými magnetickými proužky, které se daly snadno oddělit. Vytáhl předmět ze švu a ve světle pochodně si ho prohlížel.

Dlouho pak seděl v mihotavém světle a nedokázal od předmětu odtrhnout oči, ani ovládnout ochromující údiv. V tomhle světě, kde nebyly žádné fotoaparáty, byla fotografie naprosto neznámá. *Ale jeho* fotografie byla ještě neuvěřitelnější, protože bylo jasné, že tenhle obrázek nebyl pořízen na tomto světě! Musel vzniknout ještě na Zemi, té Zemi, která nyní byla ztracena kdesi v bludišti hvězd na zářícím nebi, a jenom Bůh věděl, kolik tisíc let ho od ní dělí.

Nemožnost na nemožnost! Ale fotografie byla pořízena v době a na místě, kdy věděl s určitostí, že na něho nemířil žádný aparát, který by zachytil jeho podobu. Kníry sice neměl, ale retušér se neobtěžoval začernit pozadí nebo oblečení. Byl to on, jakoby kouzlem zachycený od pasu nahoru a uvězněný na plochem kousku nějaké hmoty. Plochem! Když čtvereček otočil, uviděl svůj obrázek z profilu. Když ho držel skoro v pravém úhlu ke svým očím, hleděl na svůj tříčtvrtinový profil.

„Rok 1848,“ mumlal si. „To mi bylo dvacet sedm a byl jsem subalterní důstojník ve Východoindické armádě. A tohle jsou modré hory v Goa. Tehdy jsem se tam zotavoval. Ale pane Bože, jak mě fotografovali? Kdo? A jak by se to mohlo dostat Etikům do rukou?“

Agneau zřejmě měl jeho fotku v chatě jako pomůcku, aby Burtona poznal. Pravděpodobně každý lovec měl stejnou podobenku, schovanou v kusu látky. Hledali ho po celé Řece; mohli jich být tisíce, možná desetitisíce. Kdo mohl vědět, kolik agentů mají, jak zoufale ho hledají a proč ho hledají?

Burton vrátil fotografii do roušky a vydal se zpátky do chaty. A v té chvíli se jeho pohled stočil k vrcholům hor – k těm nezdolným výšinám, které svíraly Údolí Řeky z obou stran.

Všiml si, že v jasném mračnu kosmického plynu cosi zablikalo. Objevilo se to jenom jako mrknutí oka a hned to zase zmizelo.

O několik vteřin později se to vynořilo z nicoty jako tmavý polokulovitý předmět, a opět zmizelo.

Krátce se ukázalo druhé létající plavidlo, znovu se objevilo trochu níž a pak zmizelo jako to první.

Etikové ho chtějí unést, lidé v Sevierii se budou divit, jak to, že najednou na hodinu usnuli.

Neměl čas vracet se do chýše a budit ostatní. Jestli bude ještě chvíli váhat, dostanou ho.

Otočil se, vběhl do Řeky a začal plavat k druhému břehu, vzdálenému míli a půl. Ale neuplaval ještě ani čtyřicet yardů, když ucítil, že nahoře je cosi mohutného. Obrátil se na záda a zadíval se nahoru. Viděl jenom měkký jas hvězd. Potom se ze vzduchu, padesát stop nad ním, vynořil disk o průměru asi šedesát stop a proťal nebe. Skoro okamžitě zmizel a znovu se objevil asi dvacet stop nad ním.

Takže měli nějaké zařízení, kterým v noci viděli na dálku, a objevili ho na útěku.

„Kojoti!“ zařval. „Stejně mě nedostanete!“ Obrátil se, potopil a plaval přímo dolů. Voda byla studenější a ušní bubínky ho začaly bolet. I když nechal oči otevřené, neviděl nic. Najednou pocítil tlak vody a věděl, že to působí pohyb nějakého velkého tělesa.

Plavidlo se ponořilo za ním.

Zbývalo jediné východisko. Budou mít jeho mrtvé tělo, ale to bude všechno. Mohl Jim znovu uniknout a žít u Řeky, znovu Je přechytračit a zaútočit na Ně.

Otevřel ústa a nosem a ústy se zhluboka nadechl.

Voda ho dusila. Jenom silným vypětím vůle se ovládl, aby nesevřel rty a nesnažil se bojovat proti smrti, která ho obklopovala. Rozumem věděl, že bude znovu žít, ale buňky jeho těla to nechápaly. V téhle chvíli bojovaly o život, ne o nějakou domnělou budoucnost. A vytlačily z jeho vodou zalitého krku výkřik zoufalství.

22. kapitola

„Ááááááááá!“

Výkřik ho zvedl z trávy, jako by dopadl na trampolínu. Na rozdíl od prvního vzkříšení nebyl slabý a vydešený. Věděl, co může očekávat. Probudí se na travnatých březích Řeky blízko grálového kamene. Ale nebyl připraven na obry, kteří kolem něho sváděli bitvu.

Jeho první myšlenkou bylo najít zbraň. Neměl nic po ruce kromě grálu, který se vždycky objevil zároveň se vzkříšencem, a hromady utěrek různých velikostí, barev a tloušťky. Vykročil, chytil rukojeť grálu a čekal. Jestli bude muset, použije grál jako palici. Byl sice lehký, ale prakticky nezničitelný a velmi tvrdý.

Jenomže příšery kolem něho vypadaly, že se budou moci mlátit celý den, aniž by něco pocítily.

Většina z nich byla aspoň osm stop vysoká, někteří měřili určitě přes devět stop; jejich mohutná svalnatá ramena byla přes tři stopy široká. Těla měli lidská, nebo skoro lidská, a bílou kůži pokrytou dlouhými narezlými a nahnědlými chlupy. Nebyli tak chlupatí jak šimpanzi, ale určitě víc než kterýkoli muž, jakého kdy viděl, a to poznal několik pozoruhodně srstnatých lidských bytostí.

Obličeje jim však dodávaly nelidského a děsivého vzhledu, obzvlášť když všichni v zápalu boje vrčeli. Pod nízkým čelem vyčnívala kost, která se táhla bez přerušení nad očima a pak pokračovala dokola, takže tvořila písmeno O. I když oči měli stejně velké jako Burton, vypadaly malé ve srovnání s širokým obličejem, v němž byly zasazeny. Lícni kosti nápadně vystupovaly a pak se ostře stáčely dovnitř. Obrovské nosy dodávaly obrům vzhledu opice nosaté.

Jindy by Burtona možná pobavili. Ale teď ne. Řev, který vycházel z jejich hrudníků, mohutnějších než mají gorily, byl hluboký jako u lva a velké zuby by medvěda kodiaka roztrhly napůl, ještě než by stačil zaútočit. Jejich pěsti, velké jako Burtonova hlava, svíraly kamenomlaty nebo palice tloušťky a délky zvící oje. Mávali proti sobě zbraněmi, a když zasáhli, kosti praskaly s rachotem tak hlasitým, jako když se štípe dřevo. Občas praskla i palice.

Burton měl chvíli na to, aby se mohl rozhlédnout. Světlo bylo slabé. Slunce teprve zpola vystoupilo nad vrcholky hor na druhé straně Řeky. Vzduch byl daleko chladnější, než kdy na této planetě zažil, kromě chvil, kdy se neúspěšně pokoušel vylézt na vrchol strmých hřebenů.

Pak se jeden z vítězů po souboji rozhlédl okolo sebe po dalším nepříteli a uviděl Burtona.

Oči se mu rozšířily. Chvilku vypadal stejně překvapeně jako Burton, když tady poprvé prohlédl. Možná ještě nikdy neviděl takového tvora jako Burton, stejně jako Burton neviděl nikdy nic podobného těm obrům. Pokud byl překvapený, netrvalo mu dlouho, než se vzpamatoval. Zařval, přeskočil potlučené tělo svého nepřítele a rozběhl se k Burtonovi, potřásaje sekerou, která by mohla složit slona.

Burton se také rozběhl, grál v ruce. Kdyby ho ztratil, mohl by rovnou umřít. Bez něho by hladověl nebo by musel vystačit s rybami a bambusovými výhonky.

Skoro se mu podařilo uniknout. Před ním se objevila mezera, proběhl mezi dvěma obry, kteří byli do sebe zaklesnutí pažemi a snažili se jeden druhého povalit, a kolem dalšího, ustupujícího před deštěm ran, které mu palicí uštěďroval čtvrtý obr. Už skoro utekl, když tu se ti dva zápasníci na něho zřítili.

Pohyboval se dost rychle, takže neuvízl přímo pod nimi, ale jedna rozhozená paže ho zasáhla do levé paty. Rána byla tak silná, že mu chodidlo přimáčkla k zemi a okamžitě ho zastavila. Spadl a rozkřičel se. Nohu měl určitě zlomenou a v celém lýtku si natrhl svaly.

Přesto se pokusil vstát a dokulhat k Řece. Kdyby se mu to podařilo, mohl by odplavat, pokud neomdlí bolestí. Udělal dva skoky na pravé noze, jenom aby unikl z dosahu.

Vyskočil do vzduchu, otočil se, ale byl chycen dřív, než se dotkl země.

Obr ho držel v natažené ruce, obrovská a silná pěst svírala Burtona kolem hrudníku. Stěží dýchal; hrozilo, že mu prasknou žebra.

Přes to všechno neupustil svůj grál. Ted' jím udeřil obra do ramene.

Obr lehce, jako by smetl mouchu, odrazil kovovou nádobu sekerou a vyrazil grál Burtonovi z ruky.

Obluda se zakřenila a ohnula paži, aby si Burtona prohlédla blíž. Angličan vážil sto osmdesát liber, ale ta paže se napětím ani nezachvěla.

Burton se chvilku díval přímo do bleděmodrých očí, zanořených hluboko v očních důlcích. Nos byl lemovaný mnoha prasklými žilami. Rty vyčnívaly díky vystoupplým čelistem pod nimi – nikoli proto, že by byly tak silné, jak si nejdřív myslel.

Pak obr zařval a zvedl Burtona nad hlavu. Burton bušil do mohutné paže pěstmi, ačkoli věděl, že je to marné, ale nechtěl se podrobit jako chycený králík. Při tom všem si všiml, i když ne zcela soustředěnou myslí, několika věcí, které se děly kolem.

Když se probudil, slunce právě vycházelo nad vrcholky hor. Ač od chvíle, kdy vyskočil na nohy, uplynulo jenom několik minut, slunce by už mělo být nad horami. Nebylo; viselo v přesně stejné výšce, jako když je uviděl poprvé.

A navíc, horní svah údolí umožňoval výhled do vzdálenosti nejméně čtyř mil. Grálový kámen vedle něho byl poslední. Za ním byla jenom pláň a Řeka. Tohle byl konec řady – nebo její začátek. Neměl zrovna čas ani chuť domýšlet, co to znamená. Prostě si toho všiml, když se potácel mezi bolestí, vztekem a hrůzou. Náhle, když se obr připravil k ráně sekerou, aby rozštípl Burtonovi hlavu, ztuhl a zařval. Burtonovi připadalo, že mu vedle ucha zaječela píšťala lokomotivy. Sevření povolilo a Burton spadl na zem. Na chvíli ho omámila bolest v noze.

Když nabyl vědomí, musel zatnout zuby, aby nekřičel. Zasténal a posadil se, i když nohu měl v jednom ohni, díky kterému slabé denní světlo skoro zčernalo. Všude kolem zuřil boj, ale on se ocitl v jakémsi klidnějším závětrí. Vedle něho ležela jako padlý strom mrtvola obra, který ho skoro zabil. V týle jeho lebky, která vypadala dost pevně na to, aby odolala i ráně beranidlem, zela díra.

Kolem gigantické mrtvoly po čtyřech lezl další zraněný. Když ho Burton uviděl, na chvíli zapomněl na bolest. Strašlivě zraněný muž byl Hermann Göring.

Oba vstali z mrtvých na stejném místě. Nebyl čas přemýšlet o pravém významu té náhody. Burton znovu pocítil bolest. A navíc Göring promluvil.

Nevypadal, že by toho chtěl říct mnoho nebo že by mu na to zbývalo hodně času. Byl zalitý krví. Přišel o pravé oko. Koutek úst měl roztržený až k uchu. Jednu ruku úplně rozmáčknutou. Z kůže mu trčelo žebro. Jak se mu podařilo zůstat naživu, a dokonce se bez pomoci plazit, to Burton naprosto nechápal.

„Ty... Ty!“ zachroptěl Göring německy a zhroutil se. Proud krve, který mu vytryskl z úst, zalil i Burtonovy nohy; Göringovy oči strnuly.

Burtona napadlo, jestli se ještě někdy dozví, co mu chtěl říct. Ne že by na tom příliš záleželo. Musel přemýšlet o daleko důležitějších věcech.

Asi deset yardů od něho stáli zády k němu dva titáni. Oba těžce oddechovali, zřejmě chvilku odpočívali, než se pustí zase do rvačky. Pak jeden cosi řekl tomu druhému.

Nebylo pochyb. Obr nevyrážel jenom křik. Používal jakýsi jazyk.

Burton mu nerozuměl, ale poznal, že je to řeč. Nepotřeboval ani modulovanou, zřetelně artikulovanou odpověď toho druhého, aby se mu poznatek potvrdil.

Takže tohle nebyl druh prehistorické opice, ale nějaký druh pračlověka. Věda dvacátého století ho určitě neznala, protože jeho přítel Frigate mu popsal všechny fosilie známé do roku 2008 po Kristu.

Lehl si, zády se opřel o žebra padlého obra a z obličeje si setřel několik dlouhých nazrzlých zpocených chlupů. Bojoval s nevolností a bolestí v chodidle a v potrhaných svalech na noze. Kdyby byl moc hlučný, mohl by přivábit tamty dva a ti by práci dokončili. Ale i kdyby, tak co? Jakou měl šanci na přežití takhle zraněný, v zemi obydlené příšerami?

Skoro horší než strašlivá bolest v noze bylo pomyšlení, že při svém prvním výletu s tím, čemu říkal Sebevražedný expres, dosáhl cíle.

Měl šanci přibližně jedna ku deseti miliónům, že se do této oblasti dostane, a už se mu to možná nikdy nepodaří, i kdyby se utopil desetitisíckrát. Měl fantastické štěstí. Třeba se to už nikdy nestane. A on měl to štěstí zase ztratit, velice brzo.

Slunce se pohybovalo napůl schované podle vrcholků hor přes Řeku. Tohle bylo místo, o kterém se domníval, že existuje; dostal se sem na první pokus. Ted', když mu zrak vypovídal a bolest se mírnila, věděl, že umírá. Ta slabost neměla původ jenom v roztráštěném chodidle. Určitě vnitřně krvácí.

Ještě jednou se pokusil zvednout. Chtěl vstát, i kdyby jenom na jednu nohu, a zahrozit pěští škodolibému osudu a proklít ho. Zemřel s kletbou na rtech.

23. kapitola

Rudé křídlo svítání se lehce dotýkalo jeho očí. Vstal, věděl, že zranění budou zahojená a bude zase celý, i když tomu tak docela nevěřil. Poblíž stál grál a hromádka šesti úhledně složených kusů látky různých velikostí, barev a tloušťky.

Dvanáct stop od něho se zvedl z nízké, jasně zelené trávy další muž, také nahý. Burtonovi ztuhla krev. Ty světlé vlasy, široká tvář a světle modré oči patřily Hermannu Göringovi.

Němec vypadal stejně překvapeně jako Burton. Pomalu promluvil, jako by se probíral z hlubokého spánku. „Tady zatraceně není něco v pořádku.“

„Opravdu je tady něco divného,“ řekl Burton. V zákonech zmrtvýchvstání u Řeky se nevyznal o nic víc než kterýkoli jiný člověk. Nikdy vzkříšení neviděl, popsali mu je však očiti svědci. Za úsvitu, sotva se slunce vyšplhá k vrcholům nezdolných hor, se u grálového kamene zatetelí vzduch. V okamžiku, jen co by pták mávl křídlem, se to zčeření zhmotní a na trávě u břehu se z nicoty vynoří nahý muž, žena či dítě. Vedle ‚lazara‘ byl vždycky nepostradatelný grál a ručníky. V okolí přibližně deset až dvacet miliónů mil dlouhé řeky, kde žilo odhadem třicet pět až třicet šest miliard lidí, mohl umírat asi milión lidí denně. Byla sice pravda, že zde neexistovaly žádné nemoci (jiné než duševní), ale i když statistiky chyběly, každé dvacet čtyři hodiny byl pravděpodobně zabit milión lidí v myriádách válek mezi přibližně miliónem státečků, při zločinech z vášně, při sebevraždách, při popravách zločinců a při nehodách. Proud těch, kteří podstupovali takzvané ‚malé zmrtvýchvstání‘, byl plynulý a početný.

Burton ale nikdy neslyšel o případu, že by někdy dva zemřeli na stejném místě a zároveň na stejném místě vstali z mrtvých. Výběr místa pro nový život byl náhodný – aspoň si to vždycky myslel.

K jedné takové náhodě snad mohlo dojít, i když pravděpodobnost byla jedna ku dvaceti miliónům. Ale dvakrát těsně po sobě, to byl zázrak.

Burton na zázraky nevěřil. Neděje se nic, co by se nedalo vysvětlit fyzikálními zákony – jestliže znáte všechna fakta.

On je neznal, takže v téhle chvíli se ‚náhodou‘ nebude zabývat. Bylo spíš potřeba najít řešení jiného problému. A to sice, co má udělat s Göringem?

Ten muž ho znal a mohl by ho prozradit každému Etikovi, který ho bude hledat.

Burton se rychle rozhlédl a uviděl spoustu mužů a žen, kteří se sem blížili, jak se zdálo, s přátelskými úmysly. Zbýval čas, aby s Němcem vyměnil pár slov.

„Göringu, můžu zabít tebe nebo sebe. Ale to druhé se mi nechce udělat – aspoň ne teď. Víš, proč jsi mi nebezpečný. Neměl bych s tebou riskovat, ty zrádná hyeno. Ale cosi se v tobě změnilo, i když nemůžu přijít na to, co. Ale...“

Zdálo se, že Göring, který byl znám svou přizpůsobivostí, se probírá ze šoku. Lišácky se zašklebil a řekl: „Mám tě v hrsti, co?“

Když viděl, že Burton jenom zavrčel, spěšně zdvihl ruku a dodal: „Ale přísahám ti, že nikomu neprozradím, kdo jsi! Ani ti nijak neublížím! Třeba nejsme přátelé, ale aspoň se známe, a jsme v zemi plné cizinců. Je dobré mít vedle sebe známou tvář. Já to znám, příliš dlouho jsem trpěl samotou a prázdnotou ducha. Myslel jsem, že zešílím. I proto jsem polykal žvýkačku snů. Věř mi, nezradím tě.“

Burton mu nevěřil. Přesto si myslel, že mu zatím může důvěřovat. Göring bude chtít případného spojence, aspoň dokud neodhadne zdejší lidi a nepozná, co si může a nemůže dovolit. Kromě toho se třeba polepšil.

Ne, řekl si Burton. Ne. Už jsi v tom zase. I když podle řeči jsi cynik, vždycky jsi příliš odpouštěl, vždycky jsi byl připravený přehlédnout, že ti někdo ubližuje, a ochotný dát svému škůdci další možnost. Nebud' zase blázen, Burtone.

Po třech dnech si pořád ještě nebyl Göringem jistý.

Burton se vydával za Abdula ibn Harúna, Káhiřana z devatenáctého století. Měl několik důvodů, aby přijal tento převlek. Jedním z nich bylo, že výtečně mluvil arabsky, znal káhirský dialekt té doby a také měl záminku, aby si omotával hlavu kusem látky po způsobu turbanu. Doufal, že se tím lépe zamaskuje. Göring nikomu neřekl ani slovo, které by jeho převlek zpochybnilo. Burton si tím byl docela jist, protože s Göringem trávil většinu času. Byli ubytováni ve stejné

chýši, dokud si neosvojili i místní zvyklosti a neprošli zkušebním obdobím. Jeho součástí byl intenzivní vojenský výcvik. Burton patřil k nejlepším bojovníkům devatenáctého století a znal každou finisu boje se zbraněmi i holýma rukama. Když v řadě zkoušek prokázal své schopnosti, byl jako rekrut vítán. Vlastně mu slíbili, že bude instruktorem, až se dost dobře naučí jazyk.

Göring si získal úctu místních skoro stejně rychle. Bez ohledu na jiné své chyby nepostrádal odvahy. Byl silný a uměl zacházet se zbraněmi, byl žoviální, příjemný, když se mu to hodilo, a při získávání zběhlosti v jazyce nezůstával pozadu za Burtonem. Rychle si zjednával a využíval autoritu, jak se sluší na bývalého říšského maršála Hitlerova Německa.

Obyvatelé této části západního pobřeží většinou mluvili jazykem, který byl zcela neznámý i Burtonovi, vynikajícímu lingvistovi jak na Zemi, tak ve světě Řeky. Když se naučil tolik, že se mohl vyptávat, vydedukoval, že zdejší lidé museli žít někde ve střední Evropě v počátcích doby bronzové. Měli některé zvláštní zvyky, jedním z nich byla soulož na veřejnosti. To byla novinka i pro Burtona, který byl v roce 1863 spolu zakladatelem londýnské Královské antropologické společnosti a při svých výzkumech viděl spoustu zvláštností. Na zvyku se sice nepodílel, ale ani se nepohoršoval.

Naopak s radostí se přizpůsobil zvyku malovat si vousy. Muži se nesmířili s faktem, že jim Křísitelé neustále odstraňují porost v obličeji stejně jako předkožky. S tím druhým zprzněním mnoho nenadělali, ale to první mohli do určité míry napravit. Mazali si horní ret a bradu tmavou tekutinou, vyrobenou z jemně mletého dřevěného uhlí, rybího tuku, duběnek a několika dalších přísad. Horlivější nadšenci použili barvivo k tetování a podstoupili bolestivé a dlouhé propichování kůže ostrou bambusovou jehlou.

Teď byl Burton maskovaný dvakrát, a přesto se vydal na milost muži, který ho mohl při první příležitosti zradit. Chtěl přivábit nějakého Etika, ale nechtěl, aby si Etik byl jist jeho totožností.

Burton se chtěl ujistit, že bude moci zmizet dřív, než ho lapí do sítě. Byla to nebezpečná hra, jako chůze po laně nad jámou plnou hladových vlků, ale chtěl ji hrát. Uteče teprve, až to bude nezbytně nutné. Zatím bude kořistí, která loví svého lovce.

V pozadí každé jeho myšlenky byla vize Temné věže čili Velkého Grálu. Proč si hrát na kočku a na myš, když by možná dokázal rovnou ztéci hradby sídla, ve kterém, jak předpokládal, měli Etikové ústředí? Nebo pokud ‚ztéci‘ nebyl správný výraz, pak by se do věže vkradl, vešel by stejně nenápadně jako myš do domu nebo hradu. Zatímco kočky hledají jinde, myš proklouzne do Věže a tam se může proměnit v tygra.

Při tom pomýšlení se zasmál, až se k němu obrátily udivené pohledy jeho dvou spolubydlících: Göringa a Johna Collopa, Angličana ze sedmnáctého století. Zpola se smál sám sobě při představě, že je tygr. Proč si myslel, že on, jediný člověk, by mohl nějak ublížit Tvůrcům planety, Křísitelům miliard mrtvých, Krmičům a Údržbářům všech, které přivedli k životu? Propletl si prsty, věděl, že mezi Etiky a v inteligenci, která jim byla vodítkem, se může skrývat jejich zkáza. Jakou pro ně děsivou věc v sobě přechovával, to nevěděl. Ale Oni se ho báli. Jenom kdyby tak zjistil proč...

Sobě se smál jenom zpola. Jeho druhá polovina věřila, že je tygrem mezi lidmi. *Jak člověk uvažuje, takový je*, zamumlal.

Göring řekl: „Máš velice zvláštní smích, příteli. Trochu zženštilý na tak svalnatého muže. Je jako hozený kámen poskakující přes ledové jezero. Nebo jako šakalí smích.“

„Mám v sobě něco ze šakala a hyeny,“ odpověděl Burton. „To moji pomlouvači vždycky tvrdili – a měli pravdu. Ale jsem víc než to.“

Vstal z postele a pustil se do cvičení, aby setřásl ze svalů ochablost spánku. Za několik minut půjde s ostatními ke grálovému kameni u Řeky a naplní si grál. Potom přijde hodina kontroly oblasti. Pak výcvik s kopím, palicí, prakem, mečem s obsidiánovým ostřím, lukem a šípy, pazourkovou sekerou a v boji holýma rukama. Hodina na odpočinek, povídání a oběd. Potom hodina jazyka. Dvouhodinové penzum na stavění hradeb, které vyznačovaly hranice tohoto státečku. Půl hodiny odpočinku, po ní povinná míle běhu pro fyzickou kondici. Večeře z grálů a pak volno, kromě těch, kdo měli strážní službu nebo jiné povinnosti.

Takový program a činnosti se opakovaly ve všech drobných státečcích po celé délce Řeky. Skoro všude lidstvo válčilo nebo se na

válku připravovalo. Občané se museli udržovat ve formě a museli umět bojovat podle svých nejlepších schopností. Cvičení obyvatele taky zaměstnávalo. Nezáleželo na tom, jak jednotvárný je vojenský život, bylo to stále lepší než jen tak posedávat a přemýšlet, čím se zabývat. To, že byli osvobozeni od starostí o jídlo, nájem, účty a drobné domácí práce a povinnosti, které pozemšťany zaměstnávaly a trápily, nebylo vůbec požehnáním. Sváděl se veliký boj s nudou a představitelé každého státu neustále vymýšleli způsoby, jak své lidi zabavit.

V Údolí Řeky by měl být ráj, ale vládla tu válka, válka, válka. Přesto byla v podstatě požehnáním (jak někteří tvrdili)! Dodávala životu říz a zaháněla nudu. Lidská chtivost a agresivita byla přece jen k něčemu dobrá.

Po večeri si všichni muži a ženy mohli dělat, co chtěli, pokud neporušovali místní zákony. Burton mohl vyměňovat cigarety a kořalku ze svého grálu nebo ryby, které chytil v Řece, za lepší luk a šípy; štíty; misky a hrnky; stoly a židle; bambusové píšťalky; hliněné trumpetky; bubny s lidskou nebo rybí kůží; vzácné kameny (které byly opravdu vzácné); náhrdelníky z překrásně opracovaných a obarvených rybích kostí, z nefritu nebo vyřezávaného dřeva; obsidiánová zrcadla; sandály a střevíce; kresby uhlem; vzácný a drahý bambusový papír; inkoust a pera z rybích kostí; klobouky vyrobené z dlouhé a pevné trávy; řehtačky; vozíky, na kterých se dalo jezdit z kopce; harfy vyrobené ze dřeva, se strunami ze střev ‚dračí ryby‘; dubové prstýnky na prsty na rukou a nohou; hliněné sošky a další věci, užitečné nebo ozdobné.

Později samozřejmě přišlo milování, které bylo Burtonovi a jeho spolubydlícím odepřeno, prozatím. Teprve až budou uznáni za plnoprávné občany, bude jim dovoleno přestěhovat se do oddělených domů a žít s ženou.

John Collop byl drobný štíhlý mladík s dlouhými žlutými vlasy, úzkým, ale příjemným obličejem a velkýma modrýma očima s velmi dlouhými černými, prohnutými řasami. Při prvním rozhovoru s Burtonem řekl, sotva se představil: „Vyšel jsem z temnoty matčina lůna – koho jiného? – na boží světlo Země v roce 1625. Příliš rychle jsem se znovu uchýlil do lůna Matky přírody, důvěřoval jsem však

naději na vzkříšení a nebyl jsem zklamán, jak vidíš. Ačkoli se musím přiznat, že tento posmrtný život není zrovna tím, co jsem díky svým pastýřům očekával. Ale jak tehdy mohli znát pravdu, ubozí slepci, kteří vedli slepé!“

Netrvalo dlouho a Collop mu prozradil, že je členem církve Druhé šance.

Burton povytáhl obočí. Na tohle nové náboženství narazil na mnoha místech kolem Řeky. Burton, i když bezvěrec, si dal tu práci, aby důkladně prozkoumal každé náboženství. Poznej víru člověka a poznáš nejméně jeho polovinu. Poznej jeho ženu a poznáš druhou polovinu.

Tato církev měla několik málo prostých dogmat, některá založená na skutečnosti, většinou však na dohadách, naději a přání. V tom se nelišila od žádného náboženství, které vzniklo na Zemi. Ale vyznavači Druhé šance měli oproti kterémukoli pozemskému náboženství jednu výhodu. Nedělalo jim potíže dokázat, že mrtví mohou zase povstat — a ne jednou.

„A proč byla lidstvu dána Druhá šance?“ ptal se Collop svým tichým, vážným hlasem. „Zaslouží si ji? Ne. Až na několik výjimek jsou lidé ničemní, ubozí, bezvýznamní, zákešní, omezení, přehnaně sobečtí, většinou se hádají a jsou velmi nechutní. Jestli se na ně bohové — nebo Bůh — dívají, měli by zvracet. Ale v těch božích zvracích je sedlina soucitu, jestli mi promineš, že používám takový obraz. Člověk, jakkoli je přízemní, má v sobě stříbrnou nitku božství. To není planá fráze, že člověk byl stvořen k obrazu Božímu. I v tom nejhorším z nás je cosi, co stojí za spásu, a z toho může být stvořen nový člověk.“

Ten, kdo nám dal novou možnost, abychom spasili své duše, zná tuto pravdu. Dostali jsme se sem, do Údolí Řeky – na tuto cizí planetu pod cizím nebem –, abychom pracovali na své spáse. Nevím, kolik času nám zbývá, a představitelé mé církve se neodvažují hádat. Možná nás čeká věčnost, možná sto nebo tisíc let. Ale všechen čas, který máme, musíme využít, příteli.“

Burton namítl: „Copak jsi nebyl obětován na Odinův oltář Nory, kteří neustále lpí na svém starém náboženství, i když tady není Valhala, kterou jim jejich kněží slibovali? Nemyslíš, že marníš čas a

dech, když se za ně modlíš? Věří ve stejné staré bohy, jediný rozdíl v jejich teologii spočívá v tom, že ji přizpůsobili místním podmínkám. Stejně jako ty ses přimkl ke své staré víře.“

„Ti Norové nemají žádné vysvětlení pro místo, kde se teď nacházejí,“ řekl Collop, „ale já ano. Mám rozumné vysvětlení, takové, které Norové nakonec sami přijmou, kterému budou věřit tak vroucně jako já. Zabili mě, ale přijde jiný, přesvědčivější člen církve a přemluví je, než ho natáhnou na dřevěný klín své dřevěné modly a probodnou mu srdce. Jestli je nepřemluví *on*, podaří se to *dalšímu* misionáři.“

Na Zemi platilo, že krev mučedníků je sémě církve. To platí i tady. Jestli zabiješ člověka, abys ho umlčel, vynoří se někde jinde u Řeky. A člověk, který byl umučen stovky tisíc mil daleko, se vynoří, aby nahradil předchozího mučedníka. Církev nakonec zvítězí. Lidé zanechají těch zbytečných, nenávist plodících válek a začnou s opravdovou prací, jedinou prací, na které *záleží*, to jest na svém spasení.“

„To, co říkáš o mučednících, platí o každém myslícím člověku,“ řekl Burton. „Zlý člověk, který zabíjel, se vynoří jinde, aby zase páchal zlo.“

„Dobro převládne, pravda vždycky vítězí,“ prohlásil Collop.

„Nevím, do jaké míry jsi na Zemi mohl cestovat nebo jak dlouho jsi žil,“ uvažoval Burton, „ale obojího muselo být asi málo, když jsi tak zaslepený. Já to vím líp.“

Collop řekl: „Církev není založena na pouhé víře. Má něco velmi konkrétního, velmi podstatného, na čem zakládá své učení. Řekni mi, příteli Abdule, slyšel jsi někdy o někom, kdo byl vzkříšen mrtvý?“

„To je paradox!“ vykřikl Burton. „Jak to myslíš – vzkříšený mrtvý?“

„Existují nejméně tři doložené případy a čtyři další, o kterých se Církev dozvěděla, ale nemůže je ověřit. Jsou to muži a ženy, kteří byli zabiti na určitém místě u Řeky a byli přeneseni jinam. Jejich těla byla znovu stvořena, ale kupodivu bez jiskřičky života. Tak, vysvětlí mi proč?“

„Nemám ponětí!“ řekl Burton. „Pověz mi to. Poslouchám, protože mluvíš jako ten, kdo to ví.“

Měl určitou představu, protože už o takovém případě někde slyšel. Ale chtěl se přesvědčit, jestli se Collopovo vyprávění shoduje s ostatními.

Shodovalo se, dokonce i ve jménech mrtvých lazarů. Říkalo se, že ty muže a ženy poznali ti, kdo je dobře znali na Zemi. Všichni to byli svatí, nebo téměř svatí lidé; jeden z nich byl na Zemi kanonizován. Teorie zněla, že dosáhli svatosti, takže už nebylo nutné, aby procházeli ‚očistcem‘ ve světě Řeky. Jejich duše se odebraly... někam... a zbytečnou zátěž fyzického těla zanechaly za sebou.

Brzy, jak hlásala církev, tohoto stavu dosáhnou další. A jejich těla zůstanou zde. Nakonec, po dostatečně dlouhé době, se Údolí Řeky vylidní. Všichni se oprostí od své zloby a nenávisti a prožádají je láska k lidstvu a Bohu. I ti nejzkaženější, kteří jsou zdánlivě navždy ztraceni, opustí své tělesné schránky. Vše, čeho je potřeba k dosažení této milosti, je láska.

Burton vzdychl, hlasitě se zasmál a řekl: „*Plus ça change, plus c'est la même chose*. Další pohádka, která má dávat lidem naději. Stará náboženství se znemožnila – i když některá i tohle odmítají uznat –, takže se musí vynalézt další.“

„Dává to smysl,“ tvrdil Collop. „Máš lepší vysvětlení, proč jsme tady?“

„Možná. Taky umím vymýšlet pohádky.“

Burton skutečně vysvětlení měl. Nechtěl se s ním ale Collopoi svěřovat. Spruce Burtonovi pověděl něco o totožnosti, dějinách a účelu své skupiny, o Eticích. Hodně z toho, co řekl, souhlasilo s Collopovou věroukou.

Spruce se zabil dřív, než stačil prozradit něco víc o ‚duši‘. Dalo se předpokládat, že ‚duše‘ musela být součástí celého procesu zmrtvýchvstání. Jinak by ve chvíli, kdy tělo dosáhlo ‚spásy‘ a už nežilo dál, nezůstalo nic, co by dál neslo esenci člověka. Jelikož se postpozemský život dal vysvětlit fyzikálními termíny, ‚duše‘ musela být také fyzikální veličinou, která se nedala odbýt termínem ‚nadpřirozená‘, jak tomu bylo na Zemi.

Burton toho ještě hodně nevěděl. Ale nahlédl do chodu této planety tak, jak se to žádné lidské bytosti nepodařilo.

Protože věděl skutečně málo, plánoval, jak se dostat k dalším vědomostem, jak nadzvednout víko a vplížit se do zakázané svatyně. Aby toho dosáhl, musí se dostat k Temné věži. Jediným prostředkem, jak se tam dostat rychle, byl Sebevražedný expres. Nejdřív ho ale musí odhalit nějaký Etik. Potom musí toho Etika přemoci, zabránit mu v sebevraždě a nějak z něho dostat další informace.

Mezitím dál hrál roli Abdula ibn Harúna, egyptského lékaře z devatenáctého století, nyní obyvatele Bargawhwdzys. Jako takový se rozhodl připojit se k církvi Druhá šance. Collopovi oznámil, že ho Mohamed se svým učením zklamal, a tak se stal Collopovým prvním obráceným na víru v kraji.

„Pak musíš přísahat, že už nepozvedneš zbraň proti žádnému člověku, ani se nebudeš fyzicky bránit, drahý příteli,“ řekl Collop.

Burtona to rozzuřilo a prohlásil, že žádnému člověku nedovolí, aby ho udeřil a beztestně vyvázl.

„To, co po tobě chci, není nepřírozené,“ vysvětloval Collop jemně. „Je to jen v rozporu se zvyklostmi. Ale člověk se může stát něčím jiným, než čím byl, lepším –jestli bude mít silnou vůli a touhu to dokázat.“

Burton zařval ne a důstojně odkráčel. Collop smutně zavrtěl hlavou, ale zůstal přátelský jako vždy. Ne bez humoru potom občas oslovoval Burtona jako svého ‚pětiminutového učedníka‘, čímž nemyslel dobu, po kterou ho vháněl do houfce oveček, ale dobu, než Burton houfec opustil. V té době získal Collop druhého obráceného, Göringa. Němec dřív neměl pro Collopa nic než pošklebky a výsměch. Potom znovu začal brát žvýkačku a dolehly na něj jeho noční můry.

Dvě noci Collop a Burton ani nemohli spát, jak Göring sténal, křičel a házel sebou. Večer třetího dne požádal Collopa, aby ho přijal do církve. Jenomže se musel vyzpovídat. Collop musel pochopit, kým byl, jak na Zemi, tak na této planetě.

Collop vyslechl směs sebeponižování a vyvyšování se. Potom řekl: „Příteli, nezajímá mě, kým jsi snad byl. Jenom to, kým jsi a kým budeš. Poslouchal jsem jenom proto, že zpověď je dobrá pro

duši. Vidím, že máš veliké nesnáze, že jsi trpěl smutkem a lítostí pro to, co jsi učinil, přesto máš jakési potěšení ze skutečnosti, že jsi kdysi byl mocným mezi lidmi. Hodně z toho, co jsi mi pověděl, nechápu, protože o tvé době mnoho nevím. Ale nevadí. Naší starostí musí být jenom dnešek a zítřek; každý den se sám o sebe postará.“

Burtonovi se nezdálo, že by Collopa nezajímalo, kdo byl Göring, ale spíš nevěřil jeho příběhu o pozemské slávě a hanbě. Byla tady spousta šašků, kteří snižovali opravdové hrdiny nebo zlosyny. Burton už potkal tři Ježíše Kristy, dva Abrahámy, čtyři krále Richardy Lví srdce, šest Attilů, tucet Jidášů (jenom jeden z nich uměl aramejsky), jednoho George Washingtona, dva lordy Byrony, tři Jesse Jamese, bezpočet Napoleonů, jednoho generála Custeru (který mluvil s výrazným yorkshirským přízvukem), jednoho Finna MacCoola (který neznal starověkou irštinu), jednoho Caku (jenž mluvil nesprávným zuluským nářečím) a spoustu dalších, kteří mohli, ale nemuseli být tím, za koho se vydávali.

Bez ohledu na to, čím člověk na Zemi byl, tady si musel vydobýt své místo znovu. Nebylo to snadné, protože podmínky byly výrazně jiné. Ti, kdo byli velcí a důležití na Zemi, byli zde stále pokorováni, když prohlašovali, kým jsou, a byla jim odepřena možnost dokázat svou totožnost.

Pro Collopa bylo pokoření požehnáním. Nejdřív pokoření, potom pokora, jak říkal. A pak samozřejmě bude následovat lidskost.

Göring se chytil do tenat Velkého plánu – jak to Buton nazval –, protože měl v povaze neznat míru, zvláště s drogami. Věděl, že žvýkačka snů uvolňuje temné stíny z jeho nitra a chrlí je na světlo, až ho to trhá na kusy a ničí, přesto nepřestával žvýkat všechno, co dokázal sehnat. Nějakou dobu, když byl po novém zmrtvýchvstání znovu dočasně zdravý, dokázal hlad po drogách ovládat. Ale za několik týdnů po příchodu do této oblasti podlehl a teď noci protínaly výkřiky „Hermanne Göringu, nenávidím tě!“

„Jestli to bude pokračovat,“ tvrdil Burton Collopovi, „zblázní se. Nebo se znovu zabije, nebo někoho donutí, aby ho zabil, aby před sebou utekl. Ale sebevražda bude k ničemu a všechno se bude opakovat. Teď mi pověz pravdu, není tohle peklo?“

„Spíš očistec,“ řekl Collop. „Očistec je peklo s nadějí.“

24. kapitola

Minuly dva měsíce. Burton si pazourkovým nožem značil dny na borovém klacku. Byl čtrnáctý den sedmého měsíce pátého roku po Vzkříšení, pátý rok od zmrtvýchvstání. Burton se snažil vést kalendář, protože, kromě spousty jiných věcí, byl i kronikářem. Ale šlo to velice těžko. Na Řece čas mnoho neznamenal. Planeta měla polární osu, která vždycky svírala pravý úhel s ekliptikou. Roční období se nestřídala a hvězdy se vzájemně téměř dotýkaly, takže bylo nemožné rozeznat jednotlivé hvězdy nebo souhvězdí. Bylo jich tolik a byly tak jasné, že dokonce ani polední slunce v nadhlavníku nemohlo ty největší z nich zastínit. Vznášely se ve žhavém vzduchu jako duchové, odmítající ustoupit před denním světlem.

Člověk však potřebuje čas jako ryba vodu. Jestliže ho nemá, vynalezne ho; takže podle Burtona bylo 14.července, roku 5 po Vzkříšení.

Ale Collop jako spousta jiných počítal čas, jako by pokračoval od roku jeho pozemské smrti. Pro něho byl rok 1667 po Kristu. Nevěřil, že jeho sladký Ježíš ztrpkl. Tahle Řeka byla pro něj Jordánem; tohle údolí bylo za stínem smrti. Přiznal, že posmrtný život nevypadá zrovna tak, jak očekával. Přesto tohle místo bylo v mnoha ohledech mnohem úžasnější. Bylo důkazem všeobjímající lásky Boží ke Stvoření. Dal všem lidem, kteří si jako celek nezasloužili takový dar, další šanci. Jestli tento svět nebyl Nový Jeruzalém, bylo to místo připravené k jeho stavbě. Cihly, což byla láska k Bohu, a malta, láska k člověku, se musí vypálit v této peci a semlít v tomto mlýnu: v Údolí Řeky.

Burton se téhle představě posmíval, ale nemohl si pomoci, aby toho drobného muže neměl rád. Collop byl upřímný; nepřikládal do pece své sladkosti listy z knihy nebo stránky z teologie. Nijak uměle nezvyšoval tah. Hořel plamenem, který krmil svou vlastní podstatou, a tou podstatou byla láska. Láska i k těm neschopným budit lásku, ten nejvzácnější a nejobtížnější druh citu.

Pověděl Burtonovi něco ze svého pozemského života. Byl lékař, farmář, liberál s neotřesitelnou vírou ve své náboženství, i když

plný otázek, co se týče víry a společnosti své doby. Napsal obhajobu náboženské tolerance, která v jeho době zvedla vlnu chvály i zatracování. A byl taky básník, po krátkou dobu dobře známý, pak se na něho zapomnělo.

Můj Pane, dej, ať bezvěrci uvidí zmizelé zázraky, jež oživiš ve mně. Malomocné boláky a slepé uzdravils a mrtví povstali díky Tobě.

„Moje verše zemřely, ale jejich pravda ne,“ řekl Burtonovi. Mávl rukou směrem ke kopcům, Řece, horám, lidem. „Jak můžeš sám vědět, jestli máš oči otevřené a nelpíš umíněně na tom svém mýtu, že tohle je práce lidí, jako jsme my.“

„I když uznám tvé předpoklady,“ pokračoval, „stále to vypadá tak, že ti Etikové jenom vykonávají práci Stvořitele.“

„Víc se mi líbí jiné tvé verše,“ namítl Burton.

Prostá duše hledá cíl; Zamíř jen výš! Vždyť nejsi jen jíl. Nebesa ti jiskru soslala; je na tobě, bys jim oheň navrátil.

Collopa to potěšilo, netušil, že Burton chápal verše jinak, než jak zamýšlel básník.

„Je na tobě, bys jim oheň navrátil.“

To znamenalo nějak se dostat do Temné věže, odhalit tajemství Etiků a obrátit jejich vynálezy proti Nim. Necítil vděčnost za to, že mu dali druhý život. Rozzuřovalo ho, že to udělali bez jeho svolení. Jestli čekali jeho díky, proč mu neprozradili, z jakého důvodu mu tu další šanci dávali? Jaký měli důvod k tomu, aby udržovali Své pohnutky v tajnosti? On to zjistí. Jiskra, kterou v něm oživil, se promění v zuřící oheň, který Je spálí.

Proklínal osud, který ho zavedl na místo tak blízko u pramene Řeky, tedy tak blízko k Věži, a v několika minutách ho znovu zanesl pryč, zpátky někam doprostřed Řeky, milióny mil od cíle. Ale když už tam jednou byl, dostane se tam znovu. Lodí ne, protože cesta by trvala aspoň čtyřicet let a pravděpodobně ještě déle. Mohl taky počítat s tím, že cestou by byl tisíckrát zajat a zotročen. A kdyby byl cestou zabit, možná by se probudil mnohem dál od cíle a musel by začít znovu.

Na druhé straně, jelikož se zdálo, že výběr místa zmrtvýchvstání je náhodný, se mohl ještě jednou ocitnout blízko ústí Řeky. Proto se rozhodl, že znovu nastoupí do Sebevražedného expre-

su. Jenomže i když věděl, že bude mrtvý jenom dočasně, bylo obtížné udělat rozhodující krok. Rozum mu říkal, že smrt je jenom jízdenka, ale tělo se vzpíralo. Tělesné buňky zuřivě lpěly na životě a přemohly vůli.

Chvilí se přesvědčoval, že se zajímá o studium zvyků a jazyka prehistorických lidí, mezi kterými žil. Pak zvítězila čest a on věděl, že jenom hledá výmluvy, aby odložil svou Temnou chvíli. Přesto se k činu neodhodlal.

Burtona, Collopa a Göringa vystěhovali z jejich svobodárny, aby začali žít normálním občanským životem. Každý se usadil ve vlastní chýši a během týdne si našel ženu, aby s ním žila. Collopova církev nevyžadovala celibát. Její člen mohl složit slib cudnosti, pokud si přál. Ale církev hlásala, že muži a ženy byli vzkříšeni v tělech, která si podržela všechnu sexuální originalitu. (Nebo pokud se jí na Zemi originalitu nedostávalo, tady byla doplněna). Bylo zřejmé, že Křísitelé předpokládají, že sex bude využíván. Bylo dobře známo, i když někteří to popírali, že sex má jiné funkce než rozmnožování. Takže do toho, mládeži, válejte se v trávě.

Dalším výsledkem neúprosné logiky církve (která mimochodem ostře odsuzovala rozum jako nedůvěryhodný) bylo, že povolovala jakoukoli formu lásky, pokud byla dobrovolná a obešla se bez krutosti a násilí. Zneužívání dětí bylo zakázáno. To byl problém, který časem přestane existovat. Za několik let budou všechny děti dospělé.

Collop odmítal mít společnici jenom proto, aby uvolnil své sexuální napětí. Trval na tom, že chce ženu, kterou bude milovat. Burton se mu proto posmíval, říkal, že tahle podmínka se dá lehce – bez jakéhokoli úsilí – splnit. Collop přece miloval veškeré lidstvo; tedy by si měl teoreticky vzít první ženu, která mu řekne ano.

„V podstatě, milý příteli,“ řekl Collop, „se stalo přesně tohle.“

„Takže jenom náhodou je krásná, vášnivá a inteligentní?“ ptal se Burton.

„I když se snažím ze všech sil, abych byl víc než člověkem, vlastně abych se stal dokonalým člověkem, přesto jsem člověk se

vším všudy,“ odpověděl Collop. Usmál se. „Ty bys chtěl, abych se dobrovolně mučil tím, že bych si vybral ošklivou fúrii?“

„Považoval bych tě za ještě většího blázna, než za jakého tě mám teď,“ řekl Burton. „Co se týče mě, všechno, co požaduju od ženy, je krása a láska. Její mozek mě nezajímá, ani co by se za nehet vešlo. A dávám přednost blondýnkám. Je ve mně jakási struna, která se rozezní pod prsty zlatovlasé ženy.“

Göring si přivedl do své chýše úplnou valkýru, vysokou Švédku s velkými nadry a širokými rameny, pocházející z osmnáctého století. Burton se zajímal, jestli má nahrazovat Göringovu první ženu, švagrovou švédského cestovatele hraběte von Rosena. Göring přiznal, že nejenom vypadá jako jeho Karin, ale dokonce má i podobný hlas. Zdálo se, že je s ní velmi šťastný a ona s ním taky.

Potom jedné noci, během pravidelného deště, Burtona cosi vytrhlo z hlubokého spánku.

Myslel si, že zaslechl výkřik, ale když se probral docela, slyšel jenom burácení hromu a zapraskání nedalekého blesku. Zavřel oči, ale vzápětí byl vyburcován znovu. V blízké chýši křičela žena.

Vyskočil, rozrazil dveře ze štípaného bambusu a vystrčil hlavu ven. Do tváře mu studeně šlehl déšť. Všechno bylo temné, až na hory na západě, osvětlované blesky. Jeden blesk udeřil tak blízko, až Burtona ohlušil a oslepil. Přesto zahlédl před Göringovou chatou dvě strašidelně bílé postavy. Němec svíral krk své ženy, která mu visela na zápěstích a snažila se ho odstrčit.

Burton vyběhl, uklouzl na mokré trávě a upadl. Zrovna když vstával, další blesk osvětlil ženu na kolenou, jak se kácí dozadu, a nad ní Göringův zkřivený obličej. V té chvíli vyšel ze své chaty Collop, omotávající si ručník kolem pasu. Burton vstal a beze slova se rozběhl. Ale Göring už byl pryč. Burton poklekl u Karly, poslouchal jí srdce, avšak tep už nenahmatal. V záři dalšího blesk uviděl její tvář, otevřená ústa, oči vytřeštěné.

Vstal a zařval: „Göringu! Kde jsi?“ Così ho zezadu udeřilo do hlavy. Padl na tvář. Byl ochromený, ale podařilo se mu zvednout se na ruce a kolena, ale další pádná rána ho znovu poslala k zemi. Napůl v bezvědomí se stačil převalit na záda a zvednout nohy a ruce k

obraně. V záři blesku spatřil Göringa, jak nad ním stojí s palicí v ruce. Jeho tvář byla tváří šílence.

Blesk pohltila tma. Z ní na Göringa vyskočilo cosi bílého a rozmazaného. Dvě bledá těla se svalila do trávy vedle Burtona a koulela se sem a tam. Zápasníci vřískali jako kocouři a další blesk odhalil, jak se po sobě sápuou.

Burton nejistě vstal a potácel se k nim, ale srazilo ho Collopovo tělo, které od sebe Göring odhodil. Burton znovu vstal. Collop se vyškrábal na nohy a vrhl se na Göringa. Ozvalo se hlasité zapraskání a Collop se zhroutil. Burton se pokusil rozběhnout ke Göringovi. Nohy mu vypověděly poslušnost; zanesly ho stranou od předmětu útoku. Další záblesk a rachot zachytily Göringa jako na fotografii, ztuhlého v rozmachu palicí proti Burtonovi.

Burton cítil, jak mu ruka ochrnula, když do ní palice udeřila. Nejenom nohy, ale ani levá paže už ho neposlouchala. Přesto sevřel pravou dlaň v pěst a pokusil se jí rozmáchnout proti Göringovi. Další zapraskání; měl pocit, že mu žebra povolila a propíchlá plíce. Rána mu vyrazila dech a znovu se ocitl na mokré trávě.

Cosí dopadlo vedle něho. Přes omračující bolest se pro to natáhl. V ruce se mu ocitla palice; Göring ji musel upustit. Burton se třásl při každém bolestivém nádechu, ale vyhrabal se na jedno koleno. Kde byl ten šílenec? Před ním poletovaly dva stíny, rozplývaly se, prolínaly a oddělovaly. Chýše! Viděl zdvojeně. Přemýšlel, jestli má otřes mozku, ale na vše zapomněl, když Göringa nezřetelně uviděl ve světle vzdáleného blesku. Vlastně viděl dva Göringy. Zdálo se, že jeden doprovází toho druhého; ten vlevo měl nohy na zemi; ten vpravo kráčel vzduchem.

Oba měli ruce natažené vzhůru vstříc dešti, jako by si je snažili umýt. A když se ti dva otočili a blížili k němu, pochopil, co se to snažili dělat. Křičeli v němčině (jediným hlasem): „Sejmi krev z mých rukou! Ach Bože, umyj je!“

Burton se potácel ke Göringovi, palicí vysoko zvednutou. Chtěl ho omráčit, ale Göring se najednou otočil a utekl. Burton ho pronásledoval ze všech sil z kopce dolů, nahoru a pak na plochou planinu. Děšť ustal, hromy a blesky odumřely a během pěti minut se

nebe jako vždycky vyčistilo. Světlo hvězd se odráželo od Göringovy bílé kůže.

Jako fantom letěl před svým pronásledovatelem, zdálo se, že zahýbá k Řece. Burton se ho stále držel, i když nechápal, proč to dělá. Jeho nohy získaly většinu ze své bývalé síly a dvojitě už také neviděl. Konečně Göringa dostihl. Seděl u Řeky a upřeně hleděl na vlnky pokropené světlem hvězd. Burton zavolal: „Už jsi v pořádku?“ Göring se polekal. Začal vstávat, pak si to ale rozmyslel. Se záupněm si opřel hlavu o kolena.

„Věděl jsem, co dělám, ale nevěděl jsem, proč to dělám,“ vysvětloval hluše. „Karla mi říkala, že se ráno odstěhuje, říkala, že nemůže spát, když při těch svých nočních můrách tak křičím. A že se divně chovám. Prosil jsem ji, aby zůstala; říkal jsem jí, že ji hrozně miluju. Že umřu, jestli mě opustí. Řekla, že se jí líbím, nebo spíš že jsem se jí líbil, ale že mě nemiluje. Najednou mi připadalo, že pokud si ji chci udržet, musím ji zabít. Začala křičet a vyběhla z chýše. Zbytek znáš.“

„Chtěl jsem tě zabít,“ řekl Burton. „Ale jak vidím, odpovídáš za své činy stejně málo jako šílenec. Jenomže zdejší lidi asi tuhle omluvu nepřijmou. Víš, co s tebou udělají; pověsí tě vzhůru nohama za kotníky a nechají tě tak, dokud nezemřeš.“

Göring vykřikl: „Nerozumím tomu! Co se to se mnou děje? Ty noční můry! Věř mi, Burtone, jestli jsem zhřešil už jsem zaplatil. Ale já platím pořád dál! Moje noci, to je peklo, a brzo se peklem stanou i dny! Takže potom mi zbude jediná možnost, jak získat klid! Zabiju se! Ale to nebude k ničemu! Probudím se – a zase to peklo!“

„Nech žvýkačku snů na pokoji,“ řekl Burton. „Budeš to muset přetrpět. Dokážeš to. Říkal jsi přece, že ses se na Zemi zbavil návyku na morfium.“

Göring vstal a podíval se na Burtona. „To je právě to! Žvýkačky jsem se nedotkl od chvíle, kdy jsem sem přišel!“

Burton řekl: „Cože? Ale já bych přísahal...“

„Myslel sis, že to беру, protože jsem se choval tak, jak jsem se choval! Ne, neměl jsem ani kousek žvýkačky! Ale není v tom žádný rozdíl!“

Přestože mu byl Göring odporný, pocítil Burton lítost. „Otevřel jsi v sobě Pandořinu skříňku a zdá se, že ji už nedokážeš zavřít. Nevím, jak to skončí, ale nechtěl bych být na tvém místě. Ne že by sis to nezasloužil.“

Göring promluvil tichým a odhodlaným hlasem: „Porazím je.“

„Chceš říct, že zvítězíš nad sebou,“ řekl Burton. Otočil se k odchodu, ale zarazil se, a zeptal se: „Co budeš dělat?“

Göring ukázal na Řeku. „Utopím se. Začnu zase znova. Jinde budu možná lépe připravený. A určitě nechci, abych se opékal na rožni jako kuře ve výkladu u řezníka.“

„Takže au revoir,“ rozloučil se Burton. „A hodně štěstí.“

„Díky. Víš, nejsi špatný chlap. Jenom maličkou radu.“

„Jakou?“

„Ty sám by ses měl žvýkačce snů vyhýbat. Zatím jsi měl štěstí. Ale jednoho dne tě ovládne jako mě. Tvoji duchové budou jiní než ti moji, ale budou stejně příšerní a děsiví!“

„Nesmysl! Nemám před sebou co skrývat!“ zasmál se Burton hlasitě. „Sežvýkal jsem toho už dost, abych mohl mít jistotu.“

Odcházel pryč, ale přemýšlel o tom varování. Použil žvýkačku dvaadvacetkrát. Pokaždé pak přísahal, že se jí už nedotkne.

Cestou do kopců se ohlédl. Göringova nezřetelná bílá postava se pomalu nořila do stříbročerných vod Řeky. Burton zasalutoval, protože nepatřil k těm, kdo se brání dramatickým gestům. Potom na Göringa zapomněl. Bolest v týle hlavy, která dočasně polevila, se ozvala ještě ostřeji. Kolena se mu podlomila, a pouze několik yardů od chýše se musel posadit.

Potom musel omdlít, nebo aspoň napůl ztratit vědomí, protože si nepamatoval, že by ho někdo táhl trávou. Když se mu projasnily smysly, zjistil, že leží na bambusovém lůžku uvnitř chýše.

Byla tam tma, pouze světlo hvězd pronikalo větvemi stromů za čtvercovým oknem. Otočil hlavu a uviděl nejasný bledý obrys nějakého muže, který vedle něho dřepěl. Ten muž mu držel před očima malý kovový předmět, jehož zářící konec mířil na Burtona.

25. kapitola

Jakmile Burton otočil hlavu, muž zařízení odložil. Promluvil anglicky: „Trvalo mi dlouho, než jsem tě našel, Richarde Burtone.“

Burton levou rukou, na kterou ten člověk nemohl vidět, šátral kolem sebe po nějaké zbrani. Prsty nenahmataly nic, jenom zem. „Tak teď jsi mě našel, ty zatracený Etiku, a co se mnou chceš dělat?“

Muž se trochu pohnul a pousmál se. „Nic.“ Odmlčel se a pak řekl: „Nejsem jedním z Nich.“ Znovu se zasmál, když viděl, jak Burtona zaskočil. „Není to tak úplně pravda. Jsem s Nimi, ale nejsem jedním z Nich.“

Zvedl zařízení, kterým mířil na Burtona.

„Tohle mi prozradilo, že máš proraženou lebku a otřes mozku. Musíš být velice odolný, protože bys měl být mrtvý, soudě podle rozsahu zranění. Ale možná by ses z toho dostal, kdybys měl klid. Naneštěstí nemáš čas se zotavit. Ostatní vědí s přesností na třicet mil, kde jsi. Asi tak zítra tě najdou.“

Burton se pokusil posadit se, ale zjistil, že mu kosti změkly jako karamel na slunci a že do týlu lebky se mu zavrtává bajonet. Se záupněm si zase lehl. „Co jsi zač a co máš v úmyslu?“

„Nemůžu ti říct, jak se jmenuju. Jestli – nebo daleko pravděpodobněji až tě chytí, vytáhnou z tebe paměť a budou ji odvíjet zpátky do chvíle, kdy jsi se probudil před vzkříšením v bublině. Nejistí, co tě probudilo dřív, než nastal tvůj čas. Ale dozvědí se o tomhle rozhovoru. Dokonce mě uvidí, ale jen tak, jak mě vidíš ty, bledý stín bez rysů. Uslyší můj hlas, ale nepoznají ho. Používám transmutátor.“

Přesto budou zděšení. To, o čem měli jenom plíživé a váhavé podezření, se najednou ukáže jako pravda. Mají ve svém středu zrádce.“

„Škoda že nevím, o čem to mluvíš,“ řekl Burton. Muž pokračoval: „Řeknu ti jenom tolik. Dozvěděl ses obrovskou lež, co se týče účelu Vzkříšení. To, co ti řekl Spruce a co učí ten výtvar Etiků, církev Druhé šance — to jsou lži! Pravda je, že vám, lidským bytostem, byl dán znovu život jenom proto, abyste se zúčastnily vědeckého experimentu. Etikové — což je nevhodné označení, protože ani jeden

z nich takový není – přetvořili tuto planetu v jediné Údolí Řeky, postavili grálové kameny a přivedli vás všechny k životu pro jediný účel. Aby mohli zaznamenat vaše dějiny a zvyky. A jako podružnou záležitost pozorovat vaše reakce na zmrtvýchvstání a na míšení různých lidí v různých oblastech. O nic víc se nejedná: jenom o vědecký projekt. A až posloužíte svému účelu, zpátky s vámi do prachu!

Ty povídačky o tom, že všichni máte další šanci na věčný život a spásu, protože je to Jejich etickou povinností – samé lži! Ve skutečnosti můj lid nevěří, že stojíte za spasením. Nemyslí si, že máte „duše“!“

Burton chvíli mlčel. Ten chlapík určitě mluvil upřímně. I kdyby ne, byl přinejmenším velice rozrušený, protože těžce oddechoval.

Nakonec Burton promluvil: „Nechápu, proč by si někdo dával takovou práci jenom proto, aby provedl takhle nákladný vědecký experiment nebo aby si pořídil historické záznamy.“

„V rukou nesmrtelných se čas líně vleče. Byl bys překvapený, co všechno podnikáme, aby věčnost byla zajímavější. A co víc, protože nám náleží veškerý čas, vezmeme si ho tolik, kolik potřebujeme, a nevydělá nás ani ten nejkrkolomnější projekt. Když zemřel poslední pozemšťan, trvalo několik tisíc let, než jsme Vzkříšení připravili, i když konečná fáze trvala jediný den.“

Burton se zeptal: „A ty? *Co děláš ty? A proč děláš to, co děláš?*“

„Jsem jediný opravdový Etik v celé té strašlivé rase! Nelíbí se mi, že si s vámi pohráváme jako s loutkami nebo pouhými objekty pozorování, zvířaty v laboratoři! Koneckonců, i když jste primitivní a zlí, jste schopní vnímat! V jistém smyslu jste jako... jako...“

Temný mluvčí mávl temnou rukou, jako by se snažil vyhmátnout správné slovo ze tmy. Pokračoval: „Budu muset používat tvoje termíny. Jste *lidští* jako my. Stejně jako pralidé, kteří poprvé používali jazyk, byli lidští jako ty. A jste naši předkové. Pokud vím, jsem možná tvůj přímý potomek. Celý můj lid možná vyšel z tebe.“

„To pochybuju,“ namítl Burton. „Neměl jsem žádné děti – aspoň o kterých bych věděl.“

Měl spoustu otázek, začal se vyptávat. Ale muž mu nevěnoval pozornost. Přidržel přístroj Burtonovi u čela. Najednou ho odtáhl a přerušil Burtona v půli věty. „Já jsem... ty pro to nemáš slovo... řekněme... poslouchal jsem. Zachytili můj... *wathan*... myslím, že tomu říkáte aura. Nevědí, čím je to *wathan*, vědí jenom, že patří Etikovi. Ale v příštích pěti minutách se mně dopátrají. Musím jít.“

Bledá postava se narovnala. „Ty musíš jít taky.“

„Kam mě odvedeš?“ zeptal se Burton.

„Já nikam. Musíš zemřít, musí najít jenom tvoji mrtvolu. Nemůžu tě vzít s sebou, to je nemožné. Ale jestli teď zemřeš, znovu tě ztratí. A my se opět setkáme. Potom...“

„Počkej!“ zvolal Burton. „Nerozumím tomu. Proč mě nemůžou najít? Postavili přece přístroje na Vzkříšení. Copak nevědí, kde konkrétně je můj křísící přístroj?“

Muž se znovu pousmál. „Ne. Jejich jediné záznamy lidí ze Země byly vizuální, nikoli zvukové. A rozmístění vzkříšených v bublině bylo náhodné, protože si plánovali, že vás lidi roztrousí podél Řeky zhruba chronologicky, ale do určité míry promíseně. Do jednotlivých individuálních bází se chtěli pustit později. Samozřejmě tehdy je ani nenapadlo, že jsem proti Nim. Nebo že si vyberu některé Jejich subjekty, aby mi pomohly zničit Plán. Takže nevědí, kde se ty nebo ti ostatní příště vynoří.“

Teď se možná ptáš, proč nemůžu nařídít tvůj aparát tak, aby ses ocitl co nejbliž svému cíli, u pramenů řeky. Faktem je, že jsem to udělal; když jsi zemřel poprvé, ocitl ses u prvního grálového kamene. Ale nepodařilo se ti to; předpokládám, že tě titantropové zabili. To byla smůla, protože už jsem se pak neodvážil přiblížit se k bublině, dokud nebudu mít nějakou záminku. Všichni kromě několika vyvolených mají zakázáno vstupovat do bubliny. Jsou podezíraví, bojí se nedovolených zásahů. Takže je jen na tobě a na náhodě, aby ses dostal zpátky do severní polární oblasti.

Co se týče ostatních, neměl jsem příležitost jejich stroje nastavit. Museli se také řídit zákony pravděpodobnosti. Což jsou asi dva milióny ku jedné.“

„Ostatní?“ opakoval Burton. „Ostatní? Ale proč sis nás vybral?“

„Máš správnou auru. Stejně jako ti druzí. Věř mi, vím, co dělám; vybral jsem dobře.“

„Ale naznačil jsi, že jsi mě úmyslně probudil předčasně... v té bublině před vzkříšením. K čemu to bylo?“

„Byla to jediná věc, která tě mohla přesvědčit, že Vzkříšení není nadpřirozená událost. A taky tě to navedlo na stopu Etiků. Nemám pravdu? Samozřejmě mám. Vezmi si to!“

Podal Burtonovi malou kapsli. „Spolkni to. Budeš ihned mrtvý a mimo Jejich dosah – na nějakou chvíli. A tvoje mozkové buňky budou tak zničené, že nebudou schopni je přechít. Pospěš si. *Musím jít!*“

„Co když si to nevezmu?“ řekl Burton. „Co když Jim dovlím, aby mě teď zajali?“

„Tvoje aura to vylučuje,“ pronesl muž.

Burton se skoro rozhodl, že si kapsli nevezme. Proč by mu měl poroučet nějaký nadutý chlápek?

Pak shledal, že by si neměl škodit jenom proto, že ho někdo rozčiluje. Jak se zdálo, měl na vybranou: buď hrát tu hru s neznámým mužem, nebo padnout do rukou těch Druhých.

„Dobře,“ podvolil se. „Ale proč mě nezabiješ sám? Proč chceš, abych to udělal já?“

Muž se zasmál a řekl: „Ta hra má určitá pravidla, nemám čas ti je vysvětlovat. Ale ty jsi inteligentní, na většinu z nich přijdeš sám. Jedno z nich je, že *jsme* Etikové. Můžeme dát život, ale nemůžeme ho přímo vzít. Není to pro nás úplně nemyslitelné nebo mimo naše schopnosti. Je to prostě velmi obtížné.“

Najednou byl muž pryč. Burton neváhal. Spolkl kapsli. Oslepil ho záblesk...

26. kapitola

Oči měl plné světla z právě vycházejícího slunce. Byl právě tak čas rychle se rozhlédnout; uviděl svůj grál, hromádku úhledně poskládaných ručníků a Hermanna Göringa.

Potom Burtona a Němce zajali malí tmaví muži s velikými hlavami a křivýma nohama. Nesli kopí a sekery s pazourkovým ostřím. Kusy látek měli jenom jako pláštěnky sepnuté kolem tlustých krátkých krků. Přes neúměrně široká čela a kolem hlavy s dlouhými hrubými černými vlasy měli omotané pruhy kůže, nepochybně lidské. Vypadali napůl mongolsky a mluvili podivným jazykem, který Burton neznal.

Na hlavu mu narazili prázdný grál; ruce měl svázané za zády koženým provazem. Hnali ho přes pláň, slepého a bezmocného, a postrkovali ho kamennými hroty kopí. Někde blízko zaduněly bubny a ženské hlasy zakvílely jakési zpěvy.

Ušel tři sta kroků, než ho zastavili. Bubny utichly a ženy přestaly vyzpěvovat. Neslyšel nic, jenom šumění krve v uších. Co se to k čertu děje? Účastnil se náboženského obřadu, který vyžadoval, že oběť nesmí vidět? A proč ne? Na Zemi bylo mnoho kultur, které nechtěly, aby rituální oběti viděly ty, kdo prolévají jejich krev. Duch mrtvého muže by se mohl mstít svým vrahům.

Ale tihle lidé už museli vědět, že takové věci jako duchové neexistují. Nebo za duchy považovali *lazary*, duchy, které můžou poslat zpátky tam, odkud přišli, prostě tím, že je znovu zabijí?

Göring! Ten se tady ocitl taky. U stejného grálového kamene. Poprvé to mohla být náhoda, i když pravděpodobnost byla velmi malá. Ale třikrát po sobě? Ne, to byla...

První rána vedená ze strany do grálu na jeho hlavě ho napůl omráčila, před očima se mu roztancovaly veliké kruhy a jiskřičky, a srazila ho na kolena. Druhou ránu už necítil a pak se zase jednou probudil na jiném místě...

27. kapitola

A byl s ním Hermann Göring.

„Naše duše jsou určitě dvojčata,“ řekl Göring. „Zdá se, že Ten, kdo je za tohle všechno zodpovědný, nás spřáhl dohromady.“

„Vůl a osel orají spolu,“ poznamenal Burton a nechal na Němci, ať si vybere, čím je on. Pak měli oba plné ruce práce, protože se představovali, nebo se o to aspoň pokoušeli, lidem, mezi které se dostali. Tihle, jak Burton později zjistil, byli Sumerové ze starého nebo klasického období; to znamená, že žili v Mezopotámii mezi rokem 2500 a 2300 před Kristem. Muži si holili hlavy (nebylo snadné vyhovět tomuto zvyku pazourkovými břitvami) a ženy chodily do pasu nahé. Byli spíš malí a spoří, s vystouplýma očima a (podle Burtona) ošklivými tvářemi.

Pokud ale index jejich krásy nebyl příliš vysoký, pak předkolumbovští Samoané, kteří tvořili třicet procent obyvatelstva, byli víc než přitažliví. A samozřejmě i zde bylo všudypřítomných deset procent lidí odkudkoli, nejpočetněji ale byli zastoupeni lidé z dvacátého století. Bylo to pochopitelné, protože jejich celkový počet tvořil čtvrtinu lidstva. Burton sice neměl žádné vědecké statistické údaje, ale při cestách se přesvědčil, že příslušníci dvacátého století jsou rozdělení podél Řeky v poměru k jiným národům větším, než se dalo čekat. To byla další stránka uspořádání světa u Řeky, kterou nechápal. Co Etikové chtěli získat takovou úpravou poměru?

Bylo tady příliš mnoho otázek. Potřeboval čas k přemýšlení a ten nemohl získat, když podnikal Sebevražedným expresem jeden výlet za druhým. Tahle oblast, na rozdíl od většiny, které navštívil, nabízela trochu klidu a míru pro přemítání. Nějakou dobu tady zůstane.

A pak tu byl Hermann Göring. Burton chtěl sledovat, jak bude jeho podivná pouť pokračovat. Jedna z mnoha věcí, na kterou se nestihl zeptat Tajemného Cizince (Burton měl sklony myslet ve velkých písmenech), se týkala žvýkačky snů. Jak zapadala do obrazu, který načrtl? Byla to další část Velkého Experimentu?

Naneštěstí Göring dlouho nevydržel.

Začal křičet hned první noc. Vyrazil z chýše a utíkal k Řece, chvílemi se zastavoval a oháněl se proti vzduchu nebo se pral s neviditelnými bytostmi a válel se po trávě. Burton ho sledoval až k Řece. Tam se Göring chystal ke skoku do vody, pravděpodobně aby se utopil. Ale najednou ztuhl, začal se trást a pak se převálil zkamenělý jako socha. Oči měl otevřené, ale neviděl nic okolo sebe. Jeho zrak se obrátil dovnitř. Jakých hrůz byl svědkem, to se nedalo poznat, protože nemohl mluvit.

Rty se mu nezvučně pohybovaly a neustaly celých deset dní, kdy žil. Burtonova snaha nakrmit ho nebyla k ničemu. Čelisti měl sevřené. Scvrkával se Burtonovi před očima, maso vysychalo, kůže se propadala a kosti uvnitř se měnily v kostru. Jednou ráno dostal křeče, zkroutil se do sedu a křičel. O chvíli později zemřel.

Burton byl zvědavý, proto ho rozpitval pazourkovými noži a obsidiánovými pilkami, které měl k dispozici. Göringův nafouklý měchýř praskl a moč se rozlila do břišní dutiny.

Burton také vytahal Göringovi zuby, ještě než ho pohřbil. Zuby byly obchodním artiklem, protože navlečené na rybí střívko nebo šlachy, představovaly žádané náhrdelníky. Odřízl i Göringův skalp. Sumerové převzali zvyk brát skalpy od svých nepřátel, Šóníjů ze sedmnáctého století, kteří žili za Řekou. Ti dodávali zušlechtěné ozdoby ze sešívaných skalpů, ze kterých vyráběli čepice, sukně a dokonce závěsy. Skalp neměl na trhu takovou cenu jako zuby, ale nějakou hodnotu přece měl.

Když Burton kopal hrob u velkého balvanu při úpatí hory, najednou mu bleskla hlavou vzpomínka. Přestal pracovat, aby se napil vody, a přitom se náhodou podíval na Göringa. Hlava stažená z kůže a jeho rysy, klidné jako u spícího člověka, otevřely Burtonovi v mozku nějaká dvířka.

Viděl ten obličej, když se tehdy probudil v ohromné komoře a zjistil, že se vznáší v řadě s dalšími těly. Obličej patřil k tělu z vedlejší řady. Göring měl jako všichni ostatní spáči oholenou hlavu. Burton si ho během krátké doby, než ho našli Dozorci, všiml jen letmo. Později, po masovém zmrtvýchvstání, když Göringa potkal, neviděl podobu mezi tím spáčem a mužem, který měl hlavu zarostlou světlými vlasy. Ale teď věděl, že zaujímal místo blízko něho. Bylo

možné, že jejich křísící přístroje, které si byly fyzicky tak blízko, se fázově spojily? Jestli je to tak, pak kdykoli Burton a Göring zemřou v přibližně stejnou dobu, vstanou oba u stejného grálového kamene. Göringův žert, že jejich duše jsou dvojčata, by nemusel být tak daleko od pravdy.

Burton se znovu pustil do kopání a přitom nadával, protože měl tolik otázek a tak málo odpovědí. Kdyby se mu zase dostal do rukou nějaký Etik, vytáhl by z něho odpovědi bez ohledu na metody, kterých by musel použít.

Příští tři měsíce se Burton pilně přizpůsoboval podivné společnosti tohoto kraje. Zjistil, že ho fascinuje nový jazyk, který byl vytvořen promícháním sumerštiny a samojštiny. Jelikož Sumerové byli početnější, převažoval jejich jazyk. Ale stejně jako jinde, i tady hlavní řeč utrpěla Pyrrhovo vítězství. Výsledkem fúze byla zkomolenina, s velmi omezeným časováním a skloňováním a zjednodušenou větňou stavbou. Rozlišování mluvnických rodů šlo přes palubu; slova se zkracovala; čas a vid sloves byly omezeny na prostý přítomný čas, který se používal také pro budoucnost. Minulost určovala příslovce času. Jemnosti byly nahrazeny výrazy, kterým rozuměli jak Sumeroové, tak Samoané, i když zpočátku se zdály být neohrabané a naivní. A hodně samojských slov v poněkud změněné fonologii vytlačilo sumerská slova.

Nárůst zkomolených jazyků probíhal všude podél Řeky. Burton si říkal, že pokud Etikové měli v úmyslu zaznamenat všechny lidské jazyky, měli by si pospíšet. Staré jazyky vymíraly nebo se měnily. Ale pokud věděl, Jejich práce už byla u konce. Jejich záznamníky, tak nezbytné pro uskutečnění fyzického přenosu, možná také snímaly všechny řeči.

Ve chvílích volna, po večerech, když měl možnost být chvíli sám, kouřil Burton doutníky, které grály tak štědře nabízely, a snažil se analyzovat situaci. Komu mohl věřit, Etikům nebo Odpadlíkovi, Tajemnému Cizinci? Nebo lhali všichni?

Proč Tajemný Cizinec potřeboval, aby Burton hodil písek do Jejich kosmického soukolí? Jak mohl Burton, obyčejná lidská bytost lapená v tomto údolí, tak omezená vlastní ignorancí, pomoci tomu Jidaši?

Jedna věc byla jistá. Kdyby ho Cizinec nepotřeboval, nezbýval by se jím. Chtěl Burtona dostat do Věže na severním pólu.

Proč?

Burtonovi trvalo dva týdny, než přišel na jediný myslitelný důvod.

Cizinec řekl, že podobně jako ostatní Etikové nemůže přímo vzít lidský život. Ale nemá zábrany při nepřímém zasahování, jak se například stalo, když dal Burtonovi jed. Takže pokud potřeboval Burtona ve Věži, potřeboval ho, aby místo něho zabíjel. Vypustí tygra mezi vlastní lidi, otevře okno najmutému vrahovi.

Vrah chce zaplatit. Jakou odměnu Cizinec nabídl?

Burton vtáhl kouř doutníku do plic, vyfoukl ho a pak si lokl bourbonu. Dobrá. Cizinec so ho pokouší zneužít. Ale ať se má na pozoru. Burton může zneužít Cizince.

Na konci třetího měsíce Burton usoudil, že už se napřemýšlel dost. Přišel čas odejít.

Ve chvílce byl v Řece a poslušný náhlého impulsu, zamířil do jejího středu. Potopil se tak hluboko, jak se jen dokázal donutit před tím, než ho neovlivnitelná vůle těla k přežití přinutí drát se nahoru, zpátky na drahocenný vzduch. To se už nepodaří. Mrchožravé ryby sežerou jeho tělo a kosti spadnou do bahna na dno tisíc stop hluboké Řeky. Tím líp. Nechtěl, aby jeho mrtvola padla do rukou Etiků. Jestli Cizinec mluvil pravdu, mohli by z Burtonova mozku vytáhnout všechno, co viděl a slyšel, kdyby ho dostali dřív, než by byly jeho mozkové buňky zničeny.

Nemyslel, že se Jim to někdy podařilo. Pokud mu bylo známo, během následujících sedmi let pátrání Etikům unikal. Jestli Zrádce věděl, kde je, nedal Burtonovi žádné znamení. Burton pochyboval, že to vůbec někdo věděl; on sám nemohl s jistotou určit, ve které části údolí Řeky se nachází, jak daleko nebo jak blízko je do ústředí ve Věži. Ale pokračoval dál a dál, pořád v pohybu. A jednoho dne si uvědomil, že určitě překonal jakýsi rekord. Smrt se mu stala druhou přirozeností.

Jestliže počítal správně, podnikl v Sebevražedném expresu sedm set sedmdesát sedm výletů.

28. kapitola

Někdy se Burton cítil jako jakási planetární kobylka, vrhal se do temnoty smrti, přistál, chvíli se pásal v trávě a jedním okem neustále pátral po stínu, který prozrazuje střemhlavý let t'uhýka – Etiků. Na téhle ohromné lidské louce okusil mnohá stébla, chvílku si na nich pochutnával a pak zase zmizel.

Jindy měl Burton pocit, že je jako síť, která sbírá vzorky tu a tam v širém lidském moři. Dostal několik velkých ryb a spoustu sardinek, ačkoli i od malých ryb se mohl hodně naučit, ne-li víc než od těch velkých.

Přirovnání k síti se mu však nelíbilo, protože mu připomínalo, že pro něj je nachystána síť daleko větší.

Bez ohledu na jakékoli metaforu nebo přirovnání, stal se dost populárním člověkem, aby použil amerikanismu z dvacátého století. A to natolik, že několikrát narazil na legendu o Burtonovi Cikánovi, která v anglicky mluvících oblastech měla podobu Tuláka Richarda a jinde Nepokojného Lazara. To mu dělali trochu starosti, protože Etikové by podle ní mohli rozluštit jeho metodu úniku a mohli by podniknout opatření, aby ho chytili. Nebo by mohli dokonce odhalit jeho hlavní cíl a poblíž pramene Řeky postavit stráž. Ke konci sedmého roku, po pilném pozorování denních hvězd a po mnoha rozhovorech, si načrtl obrázek toku Řeky.

Nevypadala jako had s hlavami na obou koncích, neměla prameny na severním pólu a ústí na jižním. Byl to had, s ocasem na severním pólu, tělem mnohokrát obtočeným kolem planety a s ocasem v hadí tlamě. Řeka vytékala ze severního polárního moře, klikatila se sem a tam přes jednu polokouli, obkroužila jižní pól a pak se klikatila přes druhou polokouli sem a tam vzhůru, až vyústila do hypotetického polárního moře.

Velká vodní plocha nebyla ovšem tak hypotetická. Jestliže bylo pravdivé vyprávění jednoho titanropa, pračlověka, který tvrdil, že viděl Mlžnou věž, pak so Věž zdvíhala z mlhou zahaleného moře.

Burton to slyšel jenom z druhé ruky. Ale sám viděl titanropy poblíž pramenů Řeky při svém prvním „skoku“ a zdálo se logické, že

se jednomu z nich mohlo podařit překonat hory a dostat se tak blízko, aby zahlédl polární moře. A kam došel jeden člověk, může dojít i další.

Ale jak to, že Řeka mohla téct vzhůru?

Zdalo se, že rychlost toku zůstává stále stejná, dokonce i tam, kde by měla být nižší nebo dál vůbec netéct. Z toho usoudil, že musí existovat místní gravitační pole, která pohánějí mohutný proud kupředu, dokud nedosáhne místa, kde je nahradí přirozená gravitace. Tohle obstarávala zařízení, možná umístěná hluboko pod samotnou Řekou. Pole jejich působení musela být velmi omezená, protože upravená přitažlivost v těch oblastech nezměnila lidské bytosti v jakkoli patrné míře.

Bylo tu příliš mnoho otázek. Musí jít pořád dál, dokud se nedostane na místo nebo k bytostem, které by mu mohly odpovědět.

A sedm let po své první smrti se na vytoužené místo dostal.

Stalo se to při jeho sedmistém sedmdesátém sedmém ,skoku'. Byl přesvědčený, že sedmička je jeho šťastné číslo. Nedbal na posměšky svých přátel z dvacátého století a neochvějně věřil ve většinu pověr, které si na Zemi pěstoval. Často se sám smál pověrám ostatních, ale nepochyboval, že některá čísla pro něho znamenají štěstí, že stříbro položené na oči osvěžuje unavené tělo a pomáhá jeho druhému zraku, smyslu, který ho předem varoval, když se blížilo něco zlého. Pravda, vypadalo to, že v tomhle na minerály chudém světě není žádné stříbro, ale kdyby bylo, dokázal by ho využít ku svému prospěchu.

Celý první den zůstal na břehu Řeky. Nevěnoval mnoho pozornosti těm, kteří se s ním pokoušeli mluvit, jenom se na ně trochu usmíval. Na rozdíl od lidí ve většině oblastí, které zatím navštívil, tihle nebyli nepřátelští. Slunce se pohybovalo podél východních vrcholů, zdálo se, že se právě před chvilkou vyhouplo nad obzor. Planoucí koule klouzala nad údolím mnohem níže, než kdy zatím viděl, kromě případu, kdy přistál mezi groteskně nosatými titantropy. Slunce chvíli zaplavovalo údolí světlem a teplem a pak začalo opisovat oblouk těsně nad západními horami. Do údolí padl stín a vzduch se ochladil víc než na jakémkoli jiném místě, samozřejmě kromě první-

ho skoku. Slunce dokončilo okruh a ocitlo se znovu v bodě, kde je Burton uviděl, když poprvé otevřel oči.

Unavený čtyřiaadvacetihodinovým bděním, ale šťastný, se vydal hledat nějaké obydlí. Teď věděl, že je v arktické oblasti, i když ne u pramenů. Tentokrát se ocitl na druhém konci, u ústí.

Při hledání obydlí, zaslechl nějaký hlas; byl mu známý, ale nevěděl, komu patří. (Slyšel jich už tolik.)

*Prostá duše hledá cíl;
Zamiř jen výš! Vždyť nejsi jen jíl.
Nebesa ti jiskru seslala;
je na tobě, bys jim oheň navrátil.*

„John Collop!“

„Abdul ibn Harún! A pak se říká, že zázraky nejsou! Co se s tebou dělo od chvíle, kdy jsme se viděli naposledy?“

„Zemřel jsem stejnou noc jako ty,“ řekl Burton. „A pak ještě několikrát. V tomhle světě je spousta zlých lidí.“

„To je jen přirozené. Takoví byli i na Zemi. Přesto se odvážím tvrdit, že jejich počet se zmenšuje, jelikož církev odvedla kus dobré práce, chvála Bohu. Zejména v tomto kraji. Ale pojď se mnou, příteli. Představím tě své společnosti. Milá žena, věrná v tomhle světě, který, jak se zdá, stále přikládá malou hodnotu manželské věrnosti, či spíše jakékoli ctnosti. Narodila se ve dvacátém století po Kristu a většinu svého života učila angličtinu. Popravdě si někdy myslím, že mě nemiluje tolik kvůli mně samému, ale kvůli tomu, že ji mohu naučit jazyku své doby.“

Podivně a nervózně se usmál, takže Burton pochopil, že žertuje.

Přešli pláň až ke kopcům, kde před každou chatou na malých kamenných podstavcích plály ohně. Většina mužů a žen si kolem sebe omotávala ručníky tak, že z nich vytvořili jakési bundy, které je chránily před chladem šera.

„Ponuré a mrazivé místo,“ řekl Burton. „Proč tu vůbec někdo chce žít?“

„Většina lidí zde jsou Finové a Švédové z konce dvacátého století. Jsou zvyklí na půlnoční slunce. Měl bys být ale šťastný, že jsi tady. Pamatuji se, jak nezkrotně jsi byl zvědav na polární kraje a jak jsi o nich spekuloval. I jiní se jako ty pustili po Řece, aby našli svou ultima Thule, nebo jestli mi promineš ten výraz, pozlátko na konci duhy. Ale buď se nevrátili, nebo přišli zpět sklíčení strašnými překážkami.“

„Jakými například?“ zeptal se Burton a popadl Collopa za paži.

„Příteli, to bolí. Tedy, grálové kameny tady končí, takže tam není nic, čím by si mohli své grály naplnit. Navíc, pláně údolí najednou končí a Reka se prodírá samotnými horami, roklinou plnou ledových stínů. Co leží za roklinou, to nevím, protože se nevrátil žádný člověk, aby mi to pověděl. Ale bojím se, že je stihl takový konec, jaký čeká všechny, kdo se dopustí hříchu přílišného sebevědomí.“

„Jak daleko je ta soutěska, co z ní není návratu?“

„Po zákrutech Řeky asi dvacet pět tisíc mil. Nepřetržitou plavbou se tam můžeš dostat asi za rok nebo více. Jenom Všemohoucí Otec ví, jak daleko pak musíš jít, než dosáhneš úplného konce Řeky. Pravděpodobně bys předtím zemřel hladu, i kdyby sis vzal na loď zásoby, než bys opustil poslední grálový kámen.“

„Je jediný způsob, jak to zjistit,“ řekl Burton.

„Tedy tě nic nezastaví, Richarde Burtone?“ otázal se Collop. „Nevzdáš se neužitečné honby za fyzickým, když by ses měl pustit ze všech sil za metafyzickým?“

Burton znovu sevřel Collopovu paži. „Řekl jsi *Burtone*?“

„Ano, řekl. Tvůj přítel Göring mi před nějakým časem pověděl, že je to tvoje pravé jméno. Také mi o tobě řekl ještě jiné věci.“

„Göring je tady?“

Collop přikývl: „Je tady asi dva roky. Bydlí míli odtud. Můžeme ho zítra navštívit. Víím, že tě potěší, jaká změna se s ním udála. Zvítězil nad rozkladem, který počal žvýkačkou snů, a vytvořil ze zlomků sebe sama nového a daleko lepšího člověka. Vlastně je nyní hlavním představitelem církve Druhé šance v tomto kraji.“

Zatímco ty, příteli, jsi se hnál za nějakým nedůležitým grálem, který leží mimo tebe, on našel Svatý grál sám v sobě. Téměř

zahynul šílenstvím, skoro upadl zpátky do nedobrych způsobů svého pozemského života. Ale díky milosti Boží a vzhledem k jeho opravdové touze ukázat, že je hoden další možnosti žít, byl... nu, zítra sám uvidíš. A modlím se, aby ti jeho příklad byl k užitku.“

Collop se rozhovořil podrobněji. Göring zemřel skoro tolikrát jako Burton, obvykle se zabil sám. Nedokázal snést noční můry a zhnusení ze sebe sama, proto si zas a znova kupoval krátký a neúčinný klid. Jenom proto, aby příští den čelil zase sobě samému. Ale když se dostal sem a vyhledal pomoc u Collopa, člověka, kterého kdysi zabil, tehdy vyhrál.

„Já žasnu,“ řekl Burton. „A jsem rád kvůli Göringovi. Ale já mám jiné cíle. Byl bych rád, kdybys mi slíbil, že nikomu neprozradíš moji totožnost. Dovol, abych byl Abdulem ibn Harúnem.“

Collop přislíbil, že bude mlčet, i když byl zklamaný, že Burton nechce navštívit Göringa a sám docenit, co láska a víra dokáže udělat i pro zdánlivě beznadějný a zkažený případ. Vzal Burtona do chýše a představil ho své ženě, malé křehké brunetě. Byla velmi půvabná a přátelská a trvala na tom, že půjde s oběma muži, až se vydají na návštěvu za místním vládcem, *valkotukkainenem*. (To byl zdejší výraz pro hochy s bílými vlasy nebo vládce.)

Ville Ahonen byl mohutný muž s tichým hlasem, který Burtonovi trpělivě naslouchal. Burton odhalil jenom polovinu svého plánu, vykládal, že chce postavit loď, aby mohl doplout na konec Řeky. Nezmiňoval se o tom, že se chce dostat ještě dál. Ale Ahonen už se zřejmě s jemu podobnými setkal.

Vědoucne se usmál a odpověděl, že si Burton plavidlo může postavit. Avšak zdejší lidé jsou prý konzervativní. Nemají rádi, když se kácí stromy. Dub a borovice musejí zůstat nedotčeny, ale je možné použít bambus. Ale i tento materiál bude muset být zaplacen cigaretami a alkoholem, které ze svého grálu nashromáždí až za nějaký čas.

Burton mu poděkoval a odešel. Později si šel lehnout do chýše, která stála poblíž Collopy chaty, ale nemohl usnout.

Těsně předtím, než se spustil pravidelný déšť, se rozhodl chýši opustit. Půjde nahoru do hor, schová se pod nějakou římsou, než déšť přestane, a mraky zmizí a znovu se objeví věčné (leč slabé)

slunce. Teď, když byl tak blízko cíle, nechtěl, aby ho Oni překvapili. A bylo pravděpodobné, že Etikové tady mají plno agentů. Pokud věděl, Collopova žena mohla být jedna z Nich.

Ještě neušel ani půl míle, když ho dostihl déšť. Nedaleko do země udeřil blesk. V oslepujícím záblesku zahlédl, jak se zrovna před ním, dvacet stop vysoko, cosi zatřpytilo.

Otočil se a rozběhl se k lesíku v naději, že ho nezahlédli a že se tam schová. Jestli zůstal nezpozorován, tak by se mohl dostat nahoru do hor. A jestli dole zase všechny uspali, zjistí jenom, že jim znovu upláchl...

29. kapitola

„Byla to dlouhá, perná štvanice, Burtone,“ řekl nějaký muž anglicky.

Burton otevřel oči. Přechod byl tak nečekaný, že se mu zatočila hlava. Trvalo to ale jenom vteřinu. Seděl v křesle z nějakého velmi jemného, přizpůsobivého materiálu. Místnost měla tvar dokonalé koule; stěny byly světlounce zelené a zpola průhledné. Všude okolo viděl další kulovité komnaty, vpředu, vzadu, nahoře, a když se předklonil, i dole. Znovu ho ovládl zmatek, protože ty ostatní místnosti se nejen dotýkaly hranic jeho koule. Pronikaly dovnitř. Části ostatních místností zasahovaly do jeho místnosti, ale přitom se stávaly tak bezbarvými a průzračnými, že je sotva mohl postřehnout.

Na stěně na protější straně místnosti zářil ovál tmavší zeleně. Zakřivoval se podle stěny. Byl na něm zobrazen přízračný les. V něm pobíhal přelud koloucha. Obraz vydával vůni borovic a svídy.

Naproti němu sedělo v křeslech podobných jeho dvanáct lidí. Šest mužů; šest žen. Všichni vypadali velmi dobře. Kromě dvou měli všichni černé nebo tmavě hnědé vlasy a dotmava opálenou pleť. Tři z nich byli šikmoocí; jeden muž měl vlasy kudrnaté.

Jedna z žen měla dlouhé vlnité žluté vlasy, svázané do antického uzlu. Jiný muž měl vlasy ryšavé, červení: jako srst lišky. Byl docela hezký, rysy nepravidelné nos veliký a zahnutý a oči tmavě zelené.

Všichni na sobě měli stříbřité nebo purpurové haleny s krátkými rozšířenými rukávy a nabranými límci, úzké svítivé opasky, kilty a sandály. Muži i ženy měli namalované nehty na rukou i na nohou, používali rtěnku, měli náušnice a nalíčené oči.

Nad hlavou každého z nich se otáčela mnohobarevná koule o průměru asi jedné stopy, která se skoro dotýkala jejich vlasů. Vířily kolem své osy, blýskaly se a měnily barvy, střídaly všechny odstíny spektra. Občas z koulí vyrazily dlouhé šestihranné jazyky zelené, modré, černé nebo zářivě bílé barvy. Jakmile zmizeli, byly nahrazeny dalšími šestihrany.

Burton pohlédl dolů. Byl oblečený jenom do černého ručníku, upevněného kolem pasu.

„Předejdu tvou první otázku a řeknu, že ti nepodáme žádnou informaci o tom, kde jsi.“

To promluvil rusovlasý muž. Zazubil se na Burtona a ukázal nelidsky bílé zuby.

„No dobře,“ řekl Burton. „A na jaké otázky odpovíte, páni Neznámí? Například, jak jste mě našli?“

„Mé jméno je Loga,“ pronesl muž s rusými vlasy „Našli jsme tě díky kombinaci detektivní práce a štěstí. Byl to komplikovaný proces, ale pro tebe ho zjednoduším. Hledal tě určitý počet našich agentů, politováníhodně malý počet, když vezmeme v úvahu třicet šest miliard šest miliónů devět tisíc šest set a třicet sedm kandidátů, kteří žijí kolem Řeky.“

Kandidátů? pomyslel si Burton. Kandidátů na co? Na věčný život? Byla pravda, co říkal Spruce o smyslu vzkříšení?

Loga zvolna pokračoval: „Neměli jsme tušení, že před námi unikáš sebevraždami. Přestože jsi se objevoval v oblastech od sebe příliš vzdálených, než aby ses do nich mohl dostat jinak než vzkříšením, neměli jsme podezření. Mysleli jsme, že jsi byl zabit a pak přemístěn. Roky ubíhaly. Stále jsme netušili, kde jsi. Měli jsme na práci jiné záležitosti, takže jsme stáhli všechny agenty z Případu Burton, jak jsme tomu říkali, kromě těch, co byli umístěni na obou koncích Řeky. Nějak jsi se dozvěděl o polární věži. Později jsme zjistili jak. Tvoji přátelé Göring a Collop byli velice vstřícní, i když samozřejmě nevěděli, že mluví s Etiky.“

„Kdo vám oznámil, že jsem blízko u konce Řeky?“ zeptal se Burton.

Loga se usmál: „Není potřeba, abys to věděl. Stejně bychom tě chytili. Víš, každé místo v restaurovací bublině – to je to místo, kde jsi se nepředpokládaně probudil ještě ve fázi před vzkříšením – má automatické počítadlo. Byla tam instalována pro statistické a výzkumné účely. Rádi pořizujeme záznamy všeho, co se děje. Například každý kandidát, který dosáhne vyššího počtu úmrtí než je průměr, se dříve nebo později stane předmětem našeho zkoumání. Obvykle později, protože máme málo lidí.“

Teprve když jsi zemřel po sedm set sedmasedmdesáté, dostali jsme se k tomu, abychom se podívali na některé vyšší frekvence zmrtvýchvstání. Ty jsi měl nejvyšší počet. Myslím, že bychom ti k tomu mohli blahopřát.“

„Jsou tady i ostatní?“

„Ty jsme nesledovali, jestli to tak míníš. A není jich relativně mnoho. Netušili jsme, že to ty jsi dosáhl toho ohromujícího čísla. Tvoje místo v předkřísící bublině bylo prázdné, když jsme prováděli naše statistické šetření. Ale ti dva technici, co tě viděli, když jsi se probudil před vzkříšením, tě identifikovali podle tvé fotografie.“

Nastavili jsme přístroj tak, aby příště, až bude znovu tvořeno tvé tělo, spustil poplach a my tě mohli přivést sem.“

„Předpokládám, že jsem zase nezemřel?“ zeptal se Burton.

„Ty jsi byl odhodlaný zemřít! Měl jsi v plánu pokusit se proniknout ústím Řeky do polárního moře, je to tak? To je nemožné. Posledních sto mil Řeka teče podzemním tunelem. Každá loď by se rozbila na kousky. Zemřel bys, stejně jako ostatní, kteří se té cesty opovážili.“

Burton řekl: „Moje fotografie – ta, kterou jsem vzal Agneauovi. Ta byla určitě pořízena na Zemi, když jsem byl důstojníkem v Indii. Jak jste ji získali?“

„Výsledek výzkumu, pane Burtone,“ odpověděl Loga a stále se usmíval.

Burton zatoužil rozbít ten výraz nadřazenosti v jeho obličeji. Nezdálo se, že by mu v tom něco mohlo zabránit; vypadalo to, že by mohl dojít k Logovi a udeřit ho. Ale věděl, že není pravděpodobné, že by s ním Etikové seděli pohromadě v jedné místnosti bez stráží. Stejně tak by mohli pustit na svobodu vztekluu hyenu.

„Zjistili jste vůbec, jak to, že jsem se předčasně probudil?“ zeptal se. „Nebo proč přišli k vědomí i ti ostatní?“

Loga sebou leknutím trhl. Několik mužů a žen strnulo.

Loga se vzpamatoval první. Řekl: „Důkladně jsme tvé tělo prozkoumali. Nemáš představu, jak důkladně. Také jsme si prohlédli každou složku tvé... psychomorfy, tak bys tomu myslím mohl říkat. Nebo aury, jestli tomu slovu dáváš přednost.“ Ukázal na kouli nad svou hlavou. „Nenašli jsme však žádnou stopu.“

Burton zvrátil hlavu a dlouho a hlasitě se smál.

„Takže nic nevíte, vy mizerové!“

Loga se ztuhle usmál. „Ne. A nikdy vědět nebudeme. Jenom Jediný je všemohoucí.“

Třemi nejdelšími prsty pravé ruky se dotkl svého čela, rtů, srdce a genitálu. Ostatní učinili totéž.

„Přesto ti řeknu, že jsi nás vyděsil – jestli ti pak bude lépe. Děsíš nás stále. Víš, víme docela určitě, že můžeš být jedním z lidí, před kterými jsme byli varováni.“

„Varováni? Kým?“

„Ehm... dokonalým gigantickým počítačem. A jeho operátorem.“ Znovu prsty vykonal to podivné znamení. „To je vše, co jsem ochoten ti říci – i když si nebudeš pamatovat vůbec nic z toho, co se tady dole stalo, jakmile tě pošleme zpátky do Údolí Řeky.“

Vztek zatemnil Burtonovi mozek, ale ne tolik, aby si nevšiml toho ‚tady dole‘. Znamenalo to, že přístroje na kříšení a úkryt Etiků byly pod povrchem planety?

Loga pokračoval: „Údaje ukazují, že jsi potenciálně schopen překazit naše plány. Proč bys měl nebo jak bys to mohl provést, to nevíme. Ale respektujeme náš zdroj informací tak vysoce, že si to ani neumíš představit.“

„Jestli tomu věříte,“ namítl Burton, „proč mě prostě neodložíte k ledu? Proč mě nestrčíte mezi ty tyče, abych se věčně vznášel v prostoru a otáčel se dokola jako biftek na rožni, dokud nebudou vaše plány splněny?“

Loga odpověděl: „To nemůžeme udělat! Ten čin samotný by všechno zničil! Jak bys dosáhl spásy? Kromě toho by to znamenalo, že jsme se dopustili neodpuštělného násilí! To je nemyslitelné!“

„Násilí jste se dopustili, když jste mě nutili utíkat a skrývat se před vámi,“ oponoval Burton. „A teď se dopouštíte násilí, protože mě tady držíte proti mé vůli. A dopustíte se na mně násilí, až zničíte moje vzpomínky na tohle naše drobné tété-a-tete.“

Loga téměř sevřel pěsti. Jestli byl Tajemným Cizincem, zrádcovským Etikem on, pak byl velký herec. Potom zarmouceným tónem řekl: „To je pravda jen zčásti. Museli jsme podniknout určitá opatření, abychom se chránili. Kdyby tím člověkem byl kdokoli jiný

než ty, nechali bychom tě na pokoji. Je pravda, že porušujeme náš vlastní etický řád, protože tě nutíme, abys před námi utíkal, a protože tě zkoumáme. Jenomže to muselo být. A věř mi, platíme za to strašlivou duševní bolestí.“

„Možná byste si trochu ulevili, kdybyste mi řekli, proč zrovna já, proč všechny lidské bytosti, které kdy žily, byly vzkříšeny. A jak jste to udělali.“

Loga se rozhovořil, občas přerušován někým z ostatních. Žena se žlutými vlasy zasahovala do jeho výkladu nejčastěji a po chvíli Burton z Logova a jejího postoje vyvodil, že je buď Logovou manželkou nebo zaujímá vysoké postavení.

Občas se do hovoru vložil ještě jeden z mužů. Když to učinil, ostatní mu věnovali takovou úctu a pozornost, že Burton usoudil, že je hlavou téhle skupiny. Jednou natočil hlavu tak, že se mu v jednom oku zatřpytilo světlo. Burton na něho překvapeně zíral, protože předtím si nevšiml, že to levé oko je drahokam.

Burton si pomyslel, že je to pravděpodobně zařízení, které mu poskytuje další smysl nebo smysly, jež jsou ostatním odepřeny. Od té chvíle se cítil nepříjemně, kdykoli se k němu vybroušené zářící oko otočilo. Co ten hranol s mnoha ploškami viděl?

Když vysvětlování skončilo, nebyl Burton o mnoho moudřejší než na začátku. Etikové viděli do minulosti jakýmsi chronoskopem; s jeho pomocí dokázali zaznamenávat veškeré fyzické bytosti, které si přáli. Tyto záznamy používali jako modely a pak prováděli vzkříšení s pomocí konvertorů energie-hmota.

„A co by se stalo,“ zeptal se, „kdybyste znovu stvořili zároveň dvě těla jednoho jedince?“

Loga se krůvě usmál a odpověděl, že takový pokus už provedli. Ožilo jenom jedno z těl.

Burton se usmál jako kočka, která zrovna sežrala myš. „Myslím, že mi lžete. Nebo mi říkáte polopravdy. Je v tom všem něco falešného. Jestli lidské bytosti můžou dosáhnout tak výlučného, vysoce etického stavu, že ,pokračují' vzhůru, proč vy, Etikové, údajně nad bytostí, jste pořád ještě tady? Proč jste ,nepokračovali' taky vy?“

Obličej všech kromě Logy a muže s drahokamem v oku ztuhly. Loga se zasmál a řekl: „Velmi chytré. Skvělý zásah. Mohu ti

jenom odpovědět, že někteří z nás *opravdu* pokračují. Ale po nás, eticky řečeno, se žádá víc, než po vás vzkříšených.“

„Myslím, že lžeš,“ prohlásil Burton. „Jenomže s tím stejně nemůžu nic dělat.“ Zazubil se a dodal: „Aspoň ne zrovna teď.“

„Jestli budeš trvat na svém postoji, nikdy nebudeš pokračovat,“ řekl Loga. „Ale cítili jsme, že jsme ti dlužni vysvětlení toho, co podnikáme – jak nejlépe umíme. Až chytíme ostatní, kteří jsou do toho zapleteni, poskytneme jim stejnou službu.“

„Mezi vámi je Jidáš,“ pronesl Burton a těšil se na to, jaký účinek jeho slova budou mít.

Ale muž s drahokamem v oku řekl: „Proč mu nepovíš pravdu, Logo? Smažeš mu tím ten odporný úšklebek a postavíš ho zpátky na zem.“

Loga zaváhal a potom souhlasil: „Dobrá, Thana-bure. Burtoně, od této chvíle budeš muset být velmi opatrný. *Nesmíš* spáchat sebevraždu a o život musíš bojovat tak úporně, jako jsi bojoval na Zemi, když sis myslel, že máš život jenom jeden. Člověk může vstávat z mrtvých jenom do určitého limitu. Po určitém počtu – ten se liší a nedá se v jednotlivých případech předpovědět – se psychomorfa nedokáže připojit k tělu. Každá smrt *spojení* mezi tělem a psychomorfou oslabuje. Nakonec psychomorfa dospěje k bodu, kdy se nevrátí. Stane se z ní – nu, abych použil nevědecký termín – ‚ztracená duše‘. Toulá se bez těla vesmírem; tyto nepřipojené psychomorfy dokážeme najít, na rozdíl od těch – jak bych to řekl? – ‚spasených‘, které úplně zmizí z našeho dosahu.

Takže chápeš, že se musíš vzdát cestování pomocí smrti. Proto opakované sebevraždy, které páchají ubozí nešťastníci, kteří nedokáží čelit životu, jsou když ne neodpustitelným hříchem, tedy hříchem neodvolatelným.“

Muž s drahokamem v oku řekl: „Ten zrádce, ten neznámý darebák, který tvrdí, že ti pomáhá, tě ve skutečnosti využívá ve svůj prospěch. Neřekl ti, že promarnuješ svou šanci na věčný život, když provádíš jeho – a svoje plány. On, nebo ona, ať je tím zrádcem kdokoli, je zlý. Zlý, zlý!

Proto od této chvíle musíš být opatrný. Možná ti zbývá jen tucet životů. Už příští smrt může být poslední!“

Burton vstal a vykřikl: „Vy nechcete, abych se dostal na konec Řeky? Proč? Proč?“

Loga řekl: „Au revoir. Odpusť nám to násilí.“

Burton si nevšiml, že by na něho některý z těch dvanácti zaměřil nějaký přístroj. Ale vědomí z něho vyprchalo rychle jako šíp vypuštěný z luku, a pak se probudil...

30. kapitola

Prvním, kdo ho uvítal, byl Peter Frigate. Frigate ztratil svou obvyklou zdrženlivost; plakal. Sám Burton měl slzy v očích a chvíli nebyl mocen odpovídat na otázky, které ze sebe Frigate chrlil. Nejdřív Burton musel zjistit, co Frigate, Loghu a Alice dělali, když zmizel. Frigate odpověděl, že ho všichni tři hledali a pak se vrátili po Řece zpátky do Thelemy.

„Kde jsi byl?“ zeptal se Frigate.

„*Vracím se z cest po zemi, křížem krážem, nahoru a dolů,*“ pravil Burton. „Jenomže jsem a na rozdíl od Satana našel přinejmenším pár skvělých a rovných lidí, kteří se bojí Boha a varují se zla. I když jich bylo zatraceně málo. Většina mužů a žen je pořád sobecká, hloupá, pověřčivá, zaslepená, pokrytecká a zbabělá, jako na Zemi. A většinou se ta stará zabijácká opice s krví podlitýma očima vzpírá tomu, kdo ji drží na provázku, to jest společnosti, utrhne se a potřísní si ruce krví.“

Frigate neustále brebentil, zatímco oba odcházeli k mohutné palisádě, asi míli vzdálené, a k radnici, ve které sídlila správa státu Theleme. Burton poslouchal napůl ucha. Třásl se a srdce mu prudce bilo, ale ne proto, že se vracel domů.

Pamatoval si!

V rozporu s tím, co mu Loga sliboval, si pamatoval jak svoje probuzení v bublině před vzkříšením, ke kterému došlo před tolika lety, tak i výslech dvanácti Etiků.

Měl jediné vysvětlení. Jeden z těch dvanácti musel zabránit zablokování jeho paměti a udělal to bez vědomí ostatních.

Jeden z těch dvanácti byl Tajemný Cizinec, Odpadlík. Který-pak ? V téhle chvíli to nemohl určit. Ale jednoho dne to zjistí. Zatím to znamená, že Burton má u soudního dvora přítele, člověka, který možná využívá Burtona pro své vlastní cíle. A přijde čas, kdy Burton využije jeho.

Pak tu byly ještě další lidské bytosti, se kterými měl Cizinec co dělat. Snad je najde; společně pak zaútočí na Věž.

Odysseus měl svou Athénu. Obvykle se dostával z nebezpečných situací díky vlastnímu důvtipu a odvaze. Ale pokaždé, když bohyně mohla, podala Odysseovi pomocnou ruku.

Odysseus měl svou Athénu; Burton má svého Tajemného Cizince.

Frigate se zeptal: „A co máš v plánu, Dicku?“

„Postavím loď a vydám se proti proudu Řeky. Až na konec! Chceš plout se mnou?“

Epilog

Toto je konec první knihy z cyklu Svět Řeky. Kniha druhá bude vyprávět, jak Samuel Clemens hledal železo v kraji chudém na nerosty, našel jej a postavil velkou kolesovou loď – NIKOLIV K PRONAJMUTÍ.

Kašpárek a král, tvůrce mýtů P.J.F.

Tahle série zrcadlí všechny Farmerovy silné i slabé stránky; je kompendiem pro něho typických témat a názorů... Možná může napsat formálně a stylisticky dokonalejší knihy, ale sotva kdy dokáže vytvořit něco, co by bylo pro něj typičtější nebo co by lépe ukazovalo, čeho je SF jako zábavná a oddechová literatura schopna.

R. Letson v kritice cyklu Svět Řeky

Možná že po přečtení těchto slov Farmer cosi prohodil o zbedněnlosti kritiků a o neúctě ke klasikům žánru. Koneckonců by si uznání už docela zasloužil, narodil se v roce 1918 a tedy ledacos pamatuje. Je jen o rok mladší než Arthur C. Clarke a dokonce o dva roky starší než byl Isaac Asimov. A přece se jeho tvorba k těmto uhlazeným pánům nijak nehodí.

Farmer prožil mládí v North Terre Haute v Indianě, pocházel z průměrné americké rodiny, otec byl elektrikářem a měl německé, holandské a irské předky. Farmer prý v dětství lezl s náruživostí na stromy a spolužáci mu dali přezdívku Tarzan, jméno, které jej provázelo i v jeho tvorbě. V roce 1929 se mu dostal do rukou magazín Science Wonder Stories a Farmer objevil literaturu science fiction. Na nový žánr byl však již dobře připraven, v dětství hltal Vernea, Haggarda a Burroughse. Po škole vystřídal řadu zaměstnání, pracoval jako elektrikář, uvaděč v kině, prodavač a pomocný dělník v drátovně. Teprve během studia na univerzitě se pokusil něco napsat. Jeho první povídka *O'Brien and Obrenov* byla přímou reakcí na skončenou válku a vyšla v roce 1946 v magazínu Adventure. Farmer uzavřel studium anglické filologie v roce 1950 s titulem bakaláře a těžko říci, zda uvažoval o tom stát se spisovatelem. Dál četl SF-magazíny, a co jej snad tehdy přivedlo k tvorbě, byl očividný nesoulad mezi dráždivou sexualitou jejich obálek, kde se zpola oděné hrdinky ocitají v chapadlech slizkých příšer, a cudným obsahem, v němž polibek přes skafandr v závěru povídky je nanejvýš odvážným gestem. Farmerova první próza žánru SF se tématu sex nevyhýbala,

povídka *The Lovers* (Milenci) vyšla v roce 1952 v magazínu *Startling Stories*, poté co ji známý nakladatel John W. Campbell odmítl vydat a označil ji za nechutnou záležitost. Čtenáři však měli jiný názor a odvážnému autorovi přiřkli při prvním udílení cen Hugo v roce 1953 titul Nejlepší začínající autor. A tak získal Farmer pověst bořítele tabu v rámci americké SF, třebaže v Milencích šlo o z dnešního pohledu „běžný“ tělesný styk pozemšťana s dívkou mimozemské rasy. Farmera první úspěch natolik podnítil, že se rozhodl zkusit štěstí na volné noze. V roce 1953 se zúčastnil soutěže nakladatelství Shasta, během čtyř týdnů napsal román *I Owe for the Flesh* (Dlužím za maso) o 150.000 slovech, soutěž vyhrál, a když se po nějaké době zajímal o peněžní odměnu, zjistil, že byl podveden, protože nakladatelství mezitím zkrachovalo. Měl prázdnou kapsu a kupu dluhů, a tahle zkušenost ho na nějakou dobu odradila od psaní. Až v roce 1956 vychází Farmerovi román *The Green Odyssey* (Zelená odysea), kde jakoby si autor chtěl spravit náladu po prožitých nesnázích. Kosmonaut Alan Green ztroskotá na neznámé planetě, kde žije rasa humanoidů zhruba v době našeho středověku. Green se stane dvorním šaškem jednoho z místních feudálních pánů a milencem jeho ženy. Když se dozví, že na planetě přistáli dva „démoni“ a jsou uvězněni ve městě Estorya, rozhodne se, že uteče a osvobodí je. Co když jsou to pozemšťané a pomohou mu vrátit se zpět? Chce tajně opustit hrad i početnou rodinu, kterou sdílí s požitkářskou dívkou Amrou, ovšem na svou choť je krátký. Prohlédne jeho plány a následuje jej i s dětmi na každém kroku. A tak Green podniká s celou svojí svitou ztřeštěnou cestu na podivné plachetnici na kolech, s níž brázdí širošíře pláně planety. Vše se končí happy endem, když Green přemůže bandu pirátů, osvobodí jediného kosmonauta, který přežil, a s ním se vrací na Zem – ovšem se slibem Amře, že se hned vrátí. Zelená odysea je možná nejhumornějším Farmerovým románem a i dějově patří k jeho nejnapínavějším prózám.

V 60. letech se Farmer uchyluje k psaní pornografií v hávu SF. S nakladatelstvím Essex House, specializujícím se na tento žánr, podepisuje smlouvu na tři romány, z nichž však jen dva vycházejí u zmíněného vydavatele, ten poslední již prý nebyl dostatečně „odvázaný“. Konec šedesátých let byl dobou velkých proměn, a i samot-

ného Farmera překvapilo, když se jeho SF-pornografie *Flesh* (Maso, 1960) či *The Image of the Beast* (Tvář bestie, 1968) změnily v pouhé neškodné výstřelky.

V roce 1967 získává Farmer za svou novelu *Riders of the Purple Wage* (Jezdci purpurové pomsty) cenu Hugo. Tento bláznivý tour de force americkou neomytologií měl být zároveň i ospravedlněním výbojů new wave — nové vlny experimentů v americké SF 60. let, na které stará garda, jako Asimov či Heinlein, pohlížela jen s rozpaky. Navíc tato práce otevírá novou kapitolu v tvorbě Philipa J. Farmera. Autor odkládá svůj ironický šaškovský úšklebek (nebo jej přinejmenším rafinovaněji ukrývá za svá slova) a věnuje se tvorbě novodobých mýtů — s bezstarostným eklektismem konce 20. století.

Farmer vytváří fiktivní životopisy románových postav jako je například jeho oblíbený Tarzan. Poprvé se objevil v románu *Tarzan Alive* (Tarzan žije) v roce 1972. Jeho hrdina z pralesa má však být člověkem z masa a kostí, Farmer se snaží, aby nám jeho osudy připadaly co nejpravděpodobnější, v dalších knihách nechává Tarzana povahově dozrávat, a přitom nám ještě autor stačí udělit lekci ze svých rozsáhlých vědomostí — například když je Tarzan donucen hladu pojídat výměšky zvířat, dovíme se, jak se chuťově odlišuje sloní trus od lvích exkrementů.

Do této oblasti patří i „pokračování“ slavných románů jako jsou *The Wind Whales of Ishmael* (Ismaelovy létající velryby, 1971), které tématicky navazují na knihu Bílá velryba Hermana Melvilla. Další originální napodobeninou je *The Other Log of Phileas Fogg* (Jiný deník Philease Fogg, 1973), popisující Verneovu Cestu kolem světa za 80 dní z pohledu mimozemšťana, který vklouzl do těla sluhy Passepartouta.

Celé Farmerovo dílo, to je propletenec ztřeštěných šaškovských kotrmelců a gest, banálních i rafinovaných žertíků, nejrůznějších pastí a léček pro důvěřivé čtenáře. Farmer například dlouhou dobu prosil Kurta Vonneguta, jr., aby mu zapůjčil pro jeho knihu postavu Kilgora Trouta, kterou známe z románu Sirény z Titanu (*The Sirens of Titan*, 1959, čes. 1985). Vonnegut se zdráhal, a tak rozložený Farmer napsal space-operu *Venus on the Half-Shell* (Venuše na polovici škeble, 1975) a jako autora uvedl místo sebe Kilgora Trouta.

Vonnegut samozřejmě román tvrdě zkritizoval, ale to čtenáři považovali za reklamní trik a autorství jednoznačně přisoudili nešťastnému Vonnegutovi, dokud se Farmer sám nepřiznal. V každém Farmerově románu se rovněž vyskytuje postava, jejíž iniciály jsou P.F., popřípadě P.J.F. Autor většinou do této postavy projektuje něco ze svého charakteru, či ji modeluje tak, jak by si přál sám sebe vidět. V *Řece zmrtvýchvstání* je to například Peter Jairus Frigate, který mimochodem zažívá stejnou nepříjemnou historku jako v mládí Farmer, je okraden podvodnickým nakladatelem.

A *Řekou zmrtvýchvstání* se dostáváme k nejdůležitější oblasti Farmerovy tvorby, k jeho fascinaci podivuhodnými, našim představám vzdálenými světy, a božstvím, jež by tyto světy mohlo vytvořit. *Řeka zmrtvýchvstání*, která poprvé vyšla v roce 1971 pod názvem *To Your Scattered Bodies Go* (Vaším rozptýleným tělům pravím, jděte), získala hned rok nato cenu Hugo jako nejlepší román roku. Jedná se vlastně o přepracovanou verzi původní první Farmerovy práce *I Owe for the Flesh*, která tak dobře/nedobře dopadla v již zmíněné soutěži. Svět Řeky je vůbec jedním z nejdiskutovanějších cyklů v rámci science fiction. Rozrostl se celkem na šest svazků s romány *Bájná loď* (The Fabulous Riverboat, 1971, čes. vyjde 1993), *The Dark Design* (Temný záměr, 1977), *The Magie Labyrinth* (Magický labyrint, 1980), *Gods of Riverworld* (Bohové Světa Řeky, 1985) a dodatkem *Riverworld*.

Pravdou je, že na těch 1800 stranách textu Farmer vskutku nestačil s dechem, a poslední dva svazky jsou pro samotný cyklus hotovým neštěstím.

Na obranu autora však můžeme říci, že i v nich síla prvotního nápadu přetrvává. A především, zůstává neodhaleno tajemství Boha ve Světě Řeky – téma, které Farmera neustále přitahuje. Byl vychováván v křesťanském duchu, sebe však někdy s jistotou, jindy méně přesvědčeně, označuje za ateistu. Farmerovo neustálé se potýkání s problémem existence Boha a božství v našem světě je nám víc než blízké a možná právě to drží celý rozviklaný komplex Světa Řeky pohromadě.

Totéž se už nedá říci o Světě vrstev, v němž bohové mohou vytvářet dle své fantazie ty nejroztodivnější vesmíry. Cyklus započal

románem *Stvořitel vesmírů* (The Maker of Universes, 1965, čes. 1992), kde se postarší profesor Robert Wolff ocitá v umělém vesmíru, na planetě ve tvaru obrovské v prostoru se vznášející čtyřstupňové pyramidy. Omládlý Wolff putuje jednotlivými vrstvami planety, zažívá nerůznější dobrodružství mezi indiány, kentaury a středověkými rytíři a postupně sám v sobě odhaluje nové vlastnosti, které jej činí doslova jako stvořeným pro tento svět, aby v závěru knihy odhalil, že ve skutečnosti právě on sám je bohem-stvořitelem tohoto světa. Cyklus pokračuje do dnešních dnů, aniž by však dosáhl originality a rafinovanosti Světa Řeky.

Farmer platí v science fiction za muže idejí a tvůrce mýtů. Dokazuje to i svým posledním Světem dnů, započatým romány *Dayworld* (Svět dnů, 1986), *Day world Rebel* (*Rebel* Světa dnů, 1988) a *Dayworld Breakup* (Rozbít Svět dnů, 1992). Zatímco některé jeho dřívější práce vykazují až zarážející stylistické nedostatky, jsou tyto poslední prózy literárně vybroušené a Farmer si jimi utvrzuje jméno výjimečného autora v rámci SF. A především, rozevírá před námi fantastický mýtus a zároveň se témuž mýtu vysmívá a vrší jednu mystifikaci na druhou.

Je báječný takový král, který má svého šaška přímo v sobě a dovede se za každých okolností sám sobě vysmát. Snad je Farmer takovým králem, a tím si nás získává...

-pz-